

**DIE FUNKSIONERING VAN DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP
VAN GELOWIGES BINNE DIE
NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK:
‘N TEORIE EN ‘N EKKLESIOLOGIESE MODEL**

deur

GERT JOHANNES CLOETE

voorgelê luidens die vereistes vir die graad

DOCTOR THEOLOGIAE

in die vak

PRAKTIESE TEOLOGIE

aan die

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

PROMOTOR: PROFESSOR LM HEYNS

NOVEMBER 1998

OPGEDRA AAN MY OUERS

Wie - nou - weer?

Met die eerste oogopslag
is Matteus 1 'n dor register van die geslag
van Christus, met al die danige
maar ook naamlose name.
Is dit die begin van die Blydskap?
Ons weet alte goed van Abraham,
maar wie was eintlik dié ene Ram
en ene Gesron saam met die vernames?
En dan van selfs bedenklieke karakter
sekere van die vroue . . . die hoer Ragab.
Enigeeen van ons sou haar uitkrap
uit ons lysie van die voorgeslag.
Maar in die familiealbum van Christus is almal
daar, is geen foto weggemoffel nie, Hy is nie skaam
vir die onbekendes, vir die slegte oor- en die vaag
bekendes en met 'n omweg genoemdes nie: ene "vrou van Uria",
en voorop behou Tamar, van almal Tamar.

Hulle maak u menslikheid, u waarheid Wáár.

Hugo v.d.L.

(Cloete 1992:35)

BEDANKINGS

Ek wil graag die volgende persone by die voltooiing van hierdie studie bedank:

Wyle ds. Dirk Guelpa, wat deur sy bedieningstyl in die Ned Geref Gemeente Meyerton, my gestimuleer het om te begin lees en dink oor die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld.

Diegene uit die gemeenskap van Heidelberg (Gauteng) waar ek 'n louteringsproses in die kerk moes deurloop. Die baie moeilike tyd wat ek in Heidelberg moes deurleef, was die geboortepyne van hierdie studie.

My boesemvriend, wyle dr. Reon van Rooyen vir die feit dat hy my droom met my deur dik en dun kon deel tot en met sy dood. Ek is hartseer dat hy nie die vreugde by die voltooiing van hierdie studie met my kan deel nie.

My ouers, Gert en Elsa Cloete van Senekal, wat deur hul lewenstyl en voorbeeld, sonder dat hulle dit besef het, by my, van kleinsaf, 'n sensitiwiteit vir die algemene priesterskap van die gelowige gekweek het. Ek onthou nog hoe my pa, as diaken, een jaar tydens pinkster, self vir sy wyk gepreek het - dit was my eeste les in die algemene priesterskap van die gelowige. My ma is 'n priester wat vrede maak deur die versoening van Jesus Christus aan almal om haar te bedien. Mag die voltooiing van hierdie studie vir beide van u vreugde meebring.

My vrou, Charlotte, vir haar volgehoue entoesiasme vir dit waarmee ek in die kerk besig is. Ek waardeer jou deursettingsvermoë!

Beide my kinders, GJ (11) en Rina (9), moes my tot nou toe met hierdie studie deel. Mag die resultate van hierdie studie julle lus maak om deel te wees van 'n gemeente van Jesus Christus, wat volgens die beginsels hierin vervat, gestruktureer is.

My mede-priesters in die Ned Geref Gemeente Vereeniging-Oos vir hulle waagmoed om die model in hierdie studie saam met my op die proef te stel.

Professor Louis Heyns, vir u besondere vermoë om u studente akademies te vertrou en te motiveer en vir u besondere passie vir die algemene priesterskap van die gelowige en jarelange geduld met my. U was vir nege jaar my rolmodel. U het my lewe en bediening help vorm. Dankie dat u my die laaste jaar gemotiveer het om 'n verleentheid in 'n geleentheid te omskep. Mag die Here u seën met tyd!

Marietha Robberste, 'n mede-priester, wat gehelp het om hierdie studie in die finale vorm, taalkundig en tegnies te versorg.

Die Koning van die Konings, vir die feit dat U my, ten spyte van myself, met hierdie opdrag vertrou het. Mag U koninkryk hierdeur kom en mag U wil hierdeur in die kerk geskied. Hierdie studie behoort aan U!

Soli Deo Gloria!

OPSOMMING

Die algemene priesterskap van die gelowige word in die Bybel beklemtoon. Deur die eeue is dit in die kerk verwaarloos omdat die kerk dikwels staatskerk was en gemeentede vanweë die ampshiëragie in die kerk as minderwaardig beskou is en gevolglik passief geraak het.

Selfs ná die Hervorming het gemeentestruktuur nie só verander dat gemeentede aangemoedig is om God se priesters in die wêreld te wees nie.

In die Ned Geref Kerk is dit ook die geval. Tot en met die eerste demokratiese verkiesing in Suid-Afrika in 1994, was daar 'n intieme band tussen dié kerk en die staat en tot nou toe nog, is dit 'n kerk met 'n baie sterk ampshiëragie. Die gevolg is dat gelowiges nie deur die tipiese gemeentestruktuur in dié kerk aangemoedig word om God se priesters in die wêreld te wees nie, maar eerder om die gemeente te konserveer en te bewaar. Suid-Afrika met sy lae produktiwiteitsyfer en buitengewone hoë misdaadsyfer sou vandag baie beter daaraan toe gewees het as gelowiges binne die Ned Geref Kerk oor die jare heen deur die gemeentestruktuur aangemoedig is om as God se verteenwoordigers in die samelewing op te tree.

Indien gemeentes hul gemeentede wil aanmoedig om as God se priesters in die wêreld op te tree, is dit nodig dat gemeentes vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige, nuut gestruktureer word. Hiervoor is 'n teorie en 'n ekklesiologiese model vir die algemene priesterskap van die gelowige nodig. In hierdie studie word nie net alleen so 'n teorie en model ontwikkel nie, maar word ook aangedui hoe hierdie model reeds binne 'n gemeente in die Ned Geref Kerk toegepas is.

'n Gelowige se priesterlike verantwoordelikheid word in die studie in twee kategorieë verdeel, nl. ekstern en intern, wat dit vir 'n gemeente moontlik maak om op die wêreld in plaas van op die konservering en bewaring van die gemeente te fokus.

Die studie word afgesluit met die hoop dat gemeentes krities sal reflekteer oor die algemene priesterskap van gelowiges en sal oorweeg om te herstruktureer sodat iets van die algemene priesterskap van die gelowige in die toekoms tot sy reg sal kom.

SUMMARY

The general priesthood of the believer is emphasised in the Bible. But the church has neglected it through the ages because the church often was a state church and church members were regarded as inferior and became passive due to the official hierarchy in the church.

Even after the Reformation, the congregational structures did not change to such an extent as to encourage church members to function as God's priests in the world.

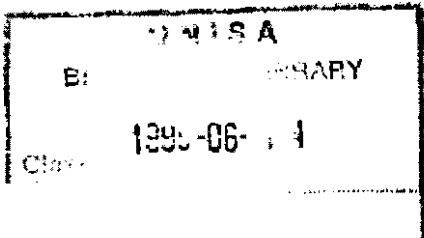
This is also the case in the Dutch Reformed Church. Up to the first democratic election in South Africa in 1994 there was an intimate bond between this church and the state, and to this day the Dutch Reformed Church has a very strong official hierarchy. Consequently the typical congregational structure of the church does not encourage church members to function as God's priests in the world but rather to conserve and preserve the congregation. South Africa, with its low rate of productivity and exceptionally high crime rate, would have been much better off today if the congregational structures had over the years encouraged believers in the Dutch Reformed Church to act as God's representatives in society.

Should congregations wish to encourage their members to act as God's priests in the world, it will be necessary to restructure themselves from the perspective of the general priesthood of believers. For this we need a theory of and ecclesiological model for the general priesthood of believers. Such theory and model are developed in this study. It is also shown how such a model has already been applied in a congregation of the Dutch Reformed Church.

The study divides the ministerial responsibility of the believer into two categories, namely internal and external responsibility. This division enables congregations to

focus on the world in stead of the conservation and preservation of the congregation as such.

The study is concluded in the hope that congregations will take a critical look at the general priesthood of believers and will consider restructuring themselves so that individual believers will embrace their general priesthood in future.

284.248 CLOE

Title of thesis:

**A THEORY AND ECCLESIOLOGICAL MODEL FOR THE FUNCTIONING OF THE
GENERAL PRIESTHOOD OF ALL BELIEVERS WITHIN THE DUTCH REFORMED
CHURCH**

Key terms:

The general priesthood of all believers; Dutch Reformed Church; God's representatives in society; Equal status for all believers; The giftedness of all believers; A common vision for the congregation; Room for the believers to function as God's priests in the world; Preserverance to continue functioning as a congregation with a priesthood culture; Restructuring congregations.

INHOUDSOPGAWE

1. BEPLANNING	26
1.1 Die navorsingsprobleem.....	26
1.2 Kernvrae in die studie.....	26
1.2.1 Wat is die betekenis en omvang van die term <i>algemene priesterskap van die gelowige</i> ?.....	26
1.2.2 Kom die algemene priesterskap van die gelowige tot sy reg? Indien nie, wat is die oorsaak?	27
1.2.3 Kom die algemene priesterskap van gelowiges binne die Ned Geref Kerk tot sy reg?.....	28
1.2.4 Hoe kan gelowiges bewusgemaak en toegerus word om as God se priesters te funksioneer?	28
1.3 Vermoedens en verwagtings van die navorser t.o.v. die navorsing.....	28
1.3.1 Die betekenis van die term <i>algemene priesterskap van die gelowige</i>	28
1.3.2 Die bewusmaking en toerusting van gelowiges t.o.v. die algemene priesterskap van die gelowige ..	29
1.4 Prakties-teologiese vertrekpunt van die navorser	29
1.4.1 'n Definisie van Praktiese Teologie.....	29
1.4.2 Navorsing oor die algemene priesterskap van die gelowige hoort tuis in die praktiese teologie as handelingswetenskap.....	31
1.5 Die navorsingsdoelwit is toekomstig	32
1.6 'n Selfomskrywing van die navorser.....	33
1.6.1 Die navorser is 'n <i>intersubjektiewe binnestander</i>	33
1.6.1.1 Die navorser is predikant van die Ned Geref Kerk	33
1.6.1.2 Die navorser is deel van die Ned Geref Gemeente Vereniging-Oos.....	34
1.6.2 Die navorser werk, vanweë die aard van die navorsing, selektief.....	35
1.7 'n Prakties-teologiese teorie	35
1.7.1 Definisie van 'n prakties-teologiese teorie	35
1.7.2 Die wyse waarop 'n teorie gevorm kan word	36
1.7.3 Metode van teorievorming t.o.v. hierdie navorsing	38
1.8 'n Prakties-teologiese model.....	39

1.8.1 Definisie van 'n model	39
1.8.2 Funksie van 'n model	39
<i>1.9 Verloop van die navorsing</i>	<i>40</i>
1.9.1 Ontwikkeling van die teorie	40
1.9.1.1 Navorsingsdoelwit van hoofstuk twee	40
1.9.1.2 Navorsingsdoelwit van hoofstuk drie	41
1.9.1.3 Navorsingsdoelwit van hoofstuk vier	41
1.9.2 Beskrywing van die model	41
1.9.3 Toepassing in die praxis	42
1.9.4 Slotbeskouing	42
2. 'N TEORETIESE BEGRONDING VAN DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE	44
<i>2.1 Alle gelowiges is God se priesters in die wêreld</i>	<i>44</i>
2.1.1 Die betekenis van die woord <i>priester</i>	44
2.1.1.1 'n Priester is 'n leier in die gemeente	44
2.1.1.2 'n Priester is iemand wat offer	45
2.1.2 Die funksie van 'n priester	45
2.1.2.1 'n Priester is 'n bemiddelaar tussen God en die wêreld	45
2.1.2.2 Oningewydes kan ook as priesters funksioneer	46
2.1.3 Die doop is die simbool waarmee God alle gelowiges bemagtig om sy priesters te wees	47
2.1.3.1 Die algemene priesterskap van die gelowige hou verband met die doop	47
2.1.3.2 Die algemene priesterskap van die gelowige het sy wortels in die verbond	48
2.1.3.3 Die verbond het 'n twee-ledige implikasie	49
2.1.3.4 Die ou verbond en die nuwe verbond	50
2.1.3.5 Die doop as inlywing in die verbond	50
2.1.4 Alle gelowiges word deur die Heilige Gees bekragtig om God se priesters te wees	54
<i>2.2 Priesters van God het die verantwoordelikheid om die skepping te bestuur</i>	<i>56</i>
2.2.1 God skep die mens om, as sy priesters, die skepping te bestuur	56
2.2.1.1 Om die mens te skep was 'n gewigtige Godsbesluit	56

2.2.1.2 Die skepping van die mens was 'n nuwe skeppingsbevel	57
2.2.1.3 Die skeppingsdoel van die mens betrek alle mense	57
2.2.1.4 Die mens is geskep om God se skaduwee te wees.....	57
2.2.2 Liefde: 'n Voorvereiste om die skepping verantwoordelik te bestuur	58
2.2.3 Om die skepping verantwoordelik te bestuur vra liefde vir mense	59
2.2.3.1 Medemens in die algemeen.....	59
2.2.3.2 Medegelowiges	64
2.2.4 Om die skepping verantwoordelik te bestuur vra liefde vir die omgewing.....	69
<i>2.3 Priesters het die verantwoordelikheid om hul omgewing met God se versoening te bedien.....</i>	<i>71</i>
2.3.1 Sonde verbreek die aanvanklike vertrouensverhouding tussen God en sy priesters	71
2.3.2 Deur versoening herstel God die gebroke verhouding met sy priesters	72
2.3.2.1 Die rol van Ou Testamentiese priesterskap in versoening	73
2.3.2.2 Die rol van Jesus Christus in die versoening tussen God en sy priesters	74
2.3.3 God gee sy priesters die verantwoordelikheid om hierdie versoening aan die wêreld te bedien.....	75
<i>2.4 Die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk.....</i>	<i>77</i>
2.4.1 Kerklike bedieninge in die Bybel	77
2.4.1.1 Die algemene priesterskap van die gelowige funksioneer in die Ou Testamentiese bedieningspraktyk van die gemeente.....	78
2.4.1.2 Die algemene priesterskap van die gelowige is op die voorgrond in die Nuwe Testamentiese gemeente	78
2.4.2 Die bedieningspraktyk van gemeentes in die Gereformeerde tradisie is ampshiërargies van aard....	80
2.4.3 Gelowiges is verantwoordelik vir die bedieningslake in die gemeente	81
2.4.4 Vereistes vir 'n gemeente wat sonder ampte wil funksioneer.....	82
2.4.4.1 Effektiewe Woordverkondiging.....	82
2.4.4.2 Gelykwaardigheid van alle bedieninge	82
2.4.5 Slotsom: 'n Gemeente kan sonder ampsdraers funksioneer	83
<i>2.5 Die bedieningsterreine van gelowiges as God se priesters in die wêreld</i>	<i>83</i>
2.5.1 'n Gelowige is God se priester in die gemeente	83
2.5.2 'n Gelowige God se priester in sy onmiddellike omgewing	83

2.5.3 'n Omskrywing van die term <i>wêreld</i>	84
2.5.4 Die verhouding tussen die twee bedieningsterreine van gelowiges as priesters van God	85
2.5.4.1 'n Gelowige se bediening <i>buite</i> die gemeente is van wesenlike belang vir die koninkryk	86
2.5.4.2 'n Gelowige se bediening binne die gemeente staan in diens van die eksteme bedieninge	86
2.5.4.3 Onderskeid tussen eksteme en interne bedieningsterreine	87
2.5.5 'n Omskrywing van die terme bedieningsterrein, bedieningsveld en bedieningsinhoud	87
2.5.5.1 Bedieningsterrein	87
2.5.5.2 Bedieningsveld	88
2.5.5.3 Bedieningsinhoud	88
2.6 Die eksteme bedieningsterrein van 'n gelowige as God se priester in die <i>wêreld</i>	88
2.6.1 Definisie van die <i>eksteme</i> bedieningsterrein	88
2.6.2 Die bedieningsvelde van die eksteme bedieningsterrein	88
2.6.3 Bedieningsinhoud van die eksteme bedieningsterrein binne die verskillende bedieningsterreine	89
2.6.3.1 'n Gelowige se bediening binne die huweliks- en gesinsverhoudinge	89
2.6.3.2 'n Gelowige se bediening binne die beroepswêreld	90
2.6.3.3 'n Gelowige se bediening binne die omgewing of gemeenskap	91
2.7 Die interne bedieningsterrein van 'n gelowige as God se priester in die <i>wêreld</i>	93
2.7.1 Definisie van die interne bedieningsterrein	93
2.7.2 Die bedieningsinhoud van die interne bedieninge	93
2.7.2.1 Werwing van priesters	94
2.7.2.2 Motivering van mense om priesters van God in die <i>wêreld</i> te wees	94
2.7.2.3 Versorging en toerusting van God se priesters	95
2.7.2.4 Funksionering van die priesters	96
2.7.3 Bedieningsvelde van die interne bediening	96
2.8 'n Teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige	97
2.8.1 Alle gelowiges is God se priesters in die <i>wêreld</i>	97
2.8.2 Verantwoordelikhede van gelowiges as God se priesters	97
2.8.2.1 Bestuur van die skepping	97
2.8.2.2 Bediening van die versoening	98

2.8.3 Gelowiges as priesters van God funksioneer op twee bedieningsterreine	98
2.8.3.1 Gelowiges is ekstern verantwoordelik vir hul onmiddellike omgewing	98
2.8.3.2 Gelowiges is primêr verantwoordelik vir die bediening in die gemeente	98
3. GELOWIGES AS GOD SE PRIESTERS IN DIE GELOOFSGESKIEDENIS.....	99
3.1 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Ou Testament.....	99
3.2 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Nuwe Testament.....	102
3.2.1 Algemene priesterskap van die gelowige op die agtergrond in die Judaïsme	102
3.2.2 Jesus beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige	103
3.2.3 Die algemene priesterskap van die gelowige in die sinoptiese evangelies	105
3.2.4 Die algemene priesterskap van die gelowige in Handeling	105
3.2.5 Die algemene priesterskap van die gelowige in Johannes se geskrifte	106
3.2.6 Algemene priesterskap van die gelowige in Paulus se sendbriewe	107
3.2.7 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Pastorale Briewe	109
3.2.7.1 Die rol van ampsdraers word beklemtoon	109
3.2.7.2 Geestelike laksheid onder gelowiges	110
3.2.8 Petrus en die algemene priesterskap van die gelowige	111
3.2.9 Die Nuwe Testamentiese gemeente: 'n Gemeenskap van Gelykes.....	111
3.3 Die algemene priesterskap van die gelowige in die 2 ^e - 4 ^e eeu n.C.	113
3.3.1 Gewone gelowiges is 'n betekenisvolle deel van die kerk.....	113
3.3.2 Ampsdraers raak belangriker as gewone gelowiges	114
3.3.3 Geestelike luiheid en dwaalleer onder gelowiges	114
3.3.4 Die invloed van die Romeinse regeringstelsel op die algemene priesterskap van die gelowige	115
3.3.5 Die monastiek en die algemene priesterskap van die gelowige	118
3.3.6 Gnostisisme en die algemene priesterskap van die gelowige.....	118
3.4 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Middeleeue.....	119
3.4.1 Gewone gelowiges in die Middeleeue heeltemal op die agtergrond.....	119
3.4.2 Kerkordelike bepalinge beperk die algemene priesterskap van die gelowige.....	119
3.4.2.1 Kleredrag vir ampsdraers en die selibaat	119

3.4.2.2 Die band tussen gemeentes en ampsdraers	119
3.4.2.3 Rade as vorm van kerkregering	120
3.4.3 Die magstryd tussen kerk en staat benadeel die algemene priesterskap van die gelowige.....	120
3.4.3.1 Pous Gelasius I [492-496]	120
3.4.3.2 Pous Gregorius die Grote [590-604].....	120
3.4.3.3 Pous Gregorius VII	121
3.4.3.4 Pous Bonifasius VIII	121
3.4.3.5 Die Konsilie van Trent [1545-1563]	122
3.4.4 Gelowiges reageer teen die klerikalisme van die Middeleeue	122
<i>3.5 Die algemene priesterskap van die gelowige tydens die Hervorming in die 16e eeu</i>	<i>123</i>
3.5.1 Die algemene priesterskap van die gelowige word beklemtoon	123
3.5.2 Martin Luther en die algemene priesterskap van die gelowige.....	125
3.5.2.1 Alle gelowiges is gelyk en elkeen is 'n priester van God in eie reg.....	125
3.5.2.2 Die kerk bestaan ter wille van die wêreld	127
3.5.3 Johannes Calvyn en die algemene priesterskap van die gelowige.....	128
3.5.4 Onvermoë van die Hervormers om die algemene priesterskap van die gelowige tot sy volle konsekwensie deur te voer.....	129
<i>3.6 Die algemene priesterskap van die gelowige in die 18e en 19e eeue</i>	<i>131</i>
3.6.1 In die Rooms Katolieke Kerk	131
3.6.2 In Protestantse Kerke.....	132
<i>3.7 Die algemene priesterskap van die gelowige gedurende die 20e eeu in die Rooms Katolieke Kerk.....</i>	<i>134</i>
3.7.1 Die Catholic Action.....	134
3.7.2 Die algemene priesterskap van die gelowige soos gesien deur Y Congar.....	135
3.7.2.1 Die kerk het gewone gelowiges nodig	135
3.7.2.2 Die plek van 'n teologie vir die algemene priesterskap van die gelowige.....	136
3.7.2.3 Die plek van die gewone gelowige as priester in God se plan.....	137
3.7.2.4 Die gewone gelowige as priester in die lewe en werk van die kerk	137
3.7.2.5 Samevatting	138
3.7.3 Die Tweede Vatikaanse Konsilie en die algemene priesterskap van die gelowige.....	138

3.7.4 Die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige na die Tweede Vatikaanse Konsilie.....	140
<i>3.8 Die algemene priesterskap van die gelowige gedurende die 20ste eeu in kerke van reformatoriese oorsprong</i>	<i>143</i>
3.8.1 Gewone gelowiges is passasiers in gemeentes	143
3.8.2 Gelowiges beklemtoon self hulle belangrikheid as God se priesters in die kerk en die wêreld	143
3.8.3 Die Tweede Wêreldoorlog beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige	144
3.8.4 'n Teoloog van die Ned Geref Kerk beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige	145
3.8.4.1 Die leerstelling oor die mens as God se priester in die wêreld word beide deur die Rooms Katolieke en Gereformeerde tradisies verkeerdlik geïnterpreteer.....	146
3.8.4.2 Alle gelowiges is gelykwaardig	147
3.8.4.3 God se Woord moet deur middel van elke gelowige se lewe by die wêreld uitkom.....	148
3.8.4.4 Die gesag van die Woord en die algemene priesterskap van die gelowige.....	148
3.8.5 Die gelowige as priester van God soos gesien deur H Kraemer	149
3.8.5.1 Die kerk bestaan ter wille van die wêreld	149
3.8.5.2 Die kerk se taak is missionêr en dienend	149
3.8.6 Gemeentestrukture in Amerika maak meer ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige as dié in Europa	151
3.8.6.1 Die algemene priesterskap van die gelowige in Noord-Amerika.....	151
3.8.6.2 Die algemene priesterskap van die gelowige in Suid-Amerika	152
3.8.7 Die Belhar-Belydenis beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige in Suid-Afrika.....	152
3.8.7.1 Die inhoud van die Belhar-Belydenis.....	153
3.8.7.2 Gelowiges is bemiddelaars van God se geregtigheid en vrede in die wêreld.....	156
3.8.7.3 Gelowiges maak die versoeningswerk van Jesus Christus sigbaar	157
3.8.7.4 Gelowiges vorm 'n eenheid	157
3.8.7.5 Gelowiges bou mekaar op.....	157
3.8.7.6 Die Belhar-Belydenis maak geen melding van 'n ampshiërargie in die kerk nie.....	158
3.8.7.7 Die Belhar-Belydenis waarsku teen 'n intieme band tussen kerk en staat	158
3.8.7.8 Beoordeling van die Belhar-Belydenis as belydenisskrif wat die algemene priesterskap van die gelowige beklemtoon	158

3.9 Aanvullende perspektiewe tot die teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige.....	159
3.9.1 'n Gelykwaardige beskouing van alle gelowiges is noodsaaklik vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige	159
3.9.2 'n Hiërargiese ampstruktuur is nie bevorderlik vir die algemene priesterskap van die gelowige nie.	159
3.9.3 'n Staatskerk en/of volkskerk maak weinig ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige.	160
3.9.4 Vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige is dit noodsaaklik dat kerk 'n wêreldvisie moet hê	161
3.10 'n Skema van die volledige teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige.....	161
4. DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE IN DIE NED GEREK Kerk	164
4.1 Faktore wat die algemene priesterskap van die gelowige benadeel het.....	164
4.1.1 Die koms van die eerste predikante aan die Kaap.....	164
4.1.2 Die Ned Geref Kerk : staats- en volkskerk.....	165
4.1.3 'n Toename in die aantal predikante.....	166
4.1.4 Die Belydenisskrifte.....	167
4.1.4.1 Nederlandse Geloofsbelydenis	167
4.1.4.2 Die Heidelbergse Kategismus.....	170
4.1.4.3 Dordtse Leerreëls.....	171
4.1.5 Die Kerkorde.....	171
4.1.5.1 Kwantitatief	171
4.1.5.2 Kwalitatief	174
4.1.6 Die intieme band tussen die Ned Geref Kerk en die staat (1948-1994).....	176
4.1.7 Die weinig klem wat die werk van JCG Kotze in die kerklike praxis van die Ned Geref Kerk gekry het	177
4.2 Faktore wat die algemene priesterskap van die gelowige bevorder het.....	178
4.2.1 Die piëliste van die agtiende eeu.....	178
4.2.2 Die Groot Trek	179
4.2.3 Die Anglo Boere-oorlog (1899-1902).....	179
4.3 Samevatting van die algemene priesterskap van die gelowige in die Ned Geref Kerk.....	180

4.3.1 'n Toename in predikante laat die algemene priesterskap van die gelowige kwyn.....	180
4.3.2 Die kerkorde en belydenisskrifte ondersteun nie die algemene priesterskap van die gelowige genoegsaam nie	180
4.3.3 Die band tussen kerk en staat onderdruk die algemene priesterskap van die gelowige	180
4.3.4 Die baanbrekerswerk van 'n bekwame teoloog bly agterweë.....	181
5. 'N EKKLESIOLOGIESE MODEL WAARBINNE GELOWIGES AS GOD SE PRIESTERS IN DIE WÊRELD TOT HULLE REG KAN KOM	182
<i>5.1 Die verband tussen die teorie en die praxis.....</i>	<i>182</i>
<i>5.2 Gelykheid van alle gelowiges</i>	<i>184</i>
5.2.1 'n Ontspanne atmosfeer tydens eredienste	185
5.2.1.1 Spontane kommunikasie tussen gelowiges	185
5.2.1.2 Geen voorgeskrewe kleredrag	186
5.2.2 'n Atmosfeer van wedersydse respek, liefde en aanvaarding.....	186
5.2.2.1 Die voorbeeld van Jesus	187
5.2.2.2 Selfliefde.....	187
5.2.2.3 Kleingroepe	189
5.2.3 Ampsbeskouing.....	190
5.2.4 'n Effektiewe Kommunikasiesisteem in die gemeente	191
<i>5.3 Begaafdheid van alle gelowiges</i>	<i>191</i>
5.3.1 Elke talent, vaardigheid of vermoë van elke gelowige is 'n gawe van die Heilige Gees.....	192
5.3.2 Begaafdheid open die moontlikheid van bediening.....	192
5.3.3 Die korporatiewe aard van begaafdheid.....	193
5.3.4 Gawes gee sin aan leierskap binne 'n geloofsgemeenskap.....	194
5.3.5 Ontdekking van begaafdheid	194
5.3.5.1 Stap 1: Gelowiges beskryf self die hoogtepunte in hul lewens.....	195
5.3.5.2 Stap 2: Gelowiges ontdek hul eie gawes wat tot die hoogtepunte gelei het	195
5.3.5.3 Stap 3: Gelowiges bevestig hul gawes onder mekaar.....	195
<i>5.4 'n Gemeente moet 'n gemeenskaplike visie hê.....</i>	<i>195</i>

5.4.1 'n Ontdekking van God se visie	196
5.4.1.1 God het 'n visie vir die wêreld as geheel	196
5.4.1.2 God het 'n visie vir 'n spesifieke omgewing	200
5.4.1.3 God het 'n visie vir elke gelowige se betrokkenheid in die wêreld	201
5.4.2 Formulerings van 'n gemeente-visie	202
5.4.3 Die visie van die gemeente word die missie van elke gemeentelid	204
5.4.4 Kommunikasie in die gemeente tydens die proses van visievorming	204
5.4.4.1 Woordverkondiging as kommunikasie tussen God en sy priesters	205
5.4.4.2 Gebed as kommunikasie tussen God en sy priesters	206
5.4.4.3 Kommunikasie met die omgewing	207
5.4.4.4 Kommunikasie tussen gemeentelid	207
<i>5.5 'n Gemeente is 'n gemeenskap met 'n bedieningsruimte vir elke priester</i>	<i>208</i>
5.5.1 Onderskeid tussen eksterne en interne bedieningssterreine	209
5.5.2 Beklemtoning van die eksterne bedieningssterrein	210
5.5.3 Die bepaling van interne bedieningsvelde	210
5.5.3.1 'n Behoeftes aan mense wat bid	211
5.5.3.2 'n Behoeftes aan kommunikasie	212
5.5.3.3 Batebestuur	213
5.5.3.4 Finansies	214
5.5.3.5 Administrasie	214
5.5.3.6 Sang en musiek	214
5.5.3.7 Gasvryheid	216
5.5.3.8 Prediking	216
5.5.3.9 Toerusting	219
5.5.3.10 Versorging	220
5.5.3.11 Jeug	221
5.5.4 Beklemtoning van die interafhanklikheid van die twee bedieningssterreine	226
<i>5.6 'n Gemeente is 'n gemeenskap wat volhard</i>	<i>228</i>
5.6.1 Leiers en bestuurders is beide nodig in 'n gemeente met 'n priesterkultuur	228

5.6.2 'n Leiersforum is in 'n gemeente met 'n priesterkultuur nodig om ta kan volhard.....	230
5.6.2.1 Bepaling van jaarlikse fokuspunte.....	231
5.6.2.2 Samestelling van voorlopige aksieplan	231
5.6.2.3 Leiding aan bedieninge m.b.t. jaarlikse beplanning	231
5.6.2.4 Samestelling van volledige aksieplan vir 'n jaar.....	231
5.6.2.5 Voorlegging van aksieplan aan die hele gemeente.....	231
5.6.2.6 Bestuur van die aksieplan.....	232
5.6.3 Die leiersforum word die kerkraad.....	232

5.7 'n Grafiese voorstelling van die model	234
--	-----

6. 'N VERSLAG VAN DIE PRAKTIESE IMPLEMENTERING VAN DIE MODEL IN DIE NED GEREF

GEMEENTE VEREENIGING-OOS.....	235
-------------------------------	-----

6.1 Die algemene priesterskap van die gelowige funksioneer nie.....	235
---	-----

6.1.1 Die predikant was in beheer van alles.....	235
6.1.2 Gemeentelede dien nie op kerkraadskommissies nie.....	236
6.1.3 Die kerkraadskommissies funksioneer ondoeltreffend.....	236
6.1.4 Die kerkraad was gefokus op die voortbestaan van die gemeente.....	237
6.1.5 Gemeentelede beleef die erediens as neerdrakkend.....	238

6.2 Die droom van 'n priesterkultuur in die gemeente ontstaan by 'n ouderling en 'n paar gemeentelede.....	238
--	-----

6.2.1 Gemeentelede word bewus gemaak van hul begaafdheid.....	239
---	-----

6.3 Die droom van 'n priesterkultuur word verkeer by die beroeping van 'n nuwe leraar en gemeentelede word dael van die kerkraad se kommissies	239
--	-----

6.3.1 Die beroeping van 'n nuwe leraar	239
6.3.2 Die gemeente bevind homself in 'n hooplose situasie	240
6.3.3 Gemeentelede word betrek by die funksionering van die gemeente	241
6.3.3.1 Kerkraadskommissies word oopgestel vir alle gemeentelede	241
6.3.3.2 Meer kommissies word geskep.....	241
6.3.3.3 Twee Ouderlinge word getaak om gemeentelede te betrek en toe te rus by interne bedieninge	242

<i>6.4 Gemeentelede kies ten gunste van 'n visie wat hulle aanspoor om God se verteenwoordigers in die wêreld te wees.....</i>	<i>243</i>
6.4.1 Die kerkraad gee opdrag vir die samestelling van 'n bedieningsmodel gerig op die algemene priesterskap van die gelowige	243
6.4.2 Die gemeenteboukommissie vra voorstelle vir 'n visie vir die gemeente	244
6.4.3 'n Keuse vir 'n gemeenskapslike visie word gemaak	244
6.4.4 'n Gemeentelid ontwerp 'n embleem.....	245
6.4.5 Gemeentelede stem oor die voorgestelde visie.....	245
6.4.6 Die kerkraad keur die visie goed.....	246
6.4.7 Gemeentelede verbind hul korporatiewe en individueel aan die visie van die gemeente.....	247
6.4.8 'n Herinneringsteken van die gemeentelede se verbintenis tot die visie word opgeig	247
<i>6.5 'n Nuwe bedieningsmodel kom tot stand.....</i>	<i>247</i>
6.5.1 Die missie van die gemeente.....	248
6.5.2 'n Jaartema vir 1995.....	248
6.5.3 Bedieningsmodel.....	249
<i>6.6 'n Nuwe bestuurstyl en -beleid wat konsentreer op gemeentelede se ekstern en interne bedieninge in die moderne samelewing word deur die gemeenteleiers ontwikkel</i>	<i>250</i>
6.6.1 Die leiers van bedieninge besluit om 'n bestuursbeleid op te stel	250
6.6.2 Die leiersforum kies sy eie voorsitter.....	250
6.6.3 Die leiersforum stel 'n bestuursbeleid saam.....	251
<i>6.7 Die gemeente aanvaar die verantwoordelikheid om op die langtermyn as priesterkultuur te funksioneer</i>	<i>251</i>
6.7.1 Die nuwe leierskaprolle was aanvanklik vreemd.....	251
6.7.2 Leiers volhard na 'n aanvanklike aanpassingsproses	252
6.7.3 Die leiersforum beplan verantwoordelik	253
6.7.4 Die predikant se rol verander.....	254
<i>6.8 Die ontwikkeling binne elke interne bediening.....</i>	<i>256</i>
6.8.1 Gebedsbediening	257
6.8.2 Jeugbediening.....	257
6.8.3 Wêreldsendingbediening	259

6.8.4 Sang- en musiekbediening	260
6.8.5 Geestelike Versorging	260
6.8.6 Prediking en Toerusting.....	261
6.8.7 Finansies	261
6.8.8 Batebestuur	262
6.8.9 Kommunikasie	262
6.8.10 Gasvryheid.....	262
6.8.11 Administrasie	263
<i>6.9 Die invloed van die transformasieproses op die gemeente</i>	<i>263</i>
6.9.1 Lidmaattal.....	263
6.9.2 Eredienste.....	265
6.9.2.1 Bywoning van eredienste.....	265
6.9.2.2 Belewenis van die eredienste	267
6.9.3 Finansies	268
6.9.4 Kerkraadsvergaderings.....	270
<i>6.10 Die priesterkultuur bring hoop in die gemeente</i>	<i>270</i>
7. SLOT	272
<i>7.1 Intersubjektiewe bevindinge</i>	<i>272</i>
7.1.1 Die betekenis en omvang van die term <i>die algemene priesterskap van die gelowige</i>	272
7.1.1.1 'n Priester is 'n bemiddelaar tussen God en mens.....	273
7.1.1.2 Alle gelowiges is God se priesters	273
7.1.2 Verantwoordelikhede van gelowiges as priesters van God	273
7.1.2.1 Verantwoordelike bestuur van die skepping	273
7.1.2.2 Verantwoordelikheid om God se versoening te bedien	274
7.1.3 Bedieningsterreine van gelowiges as priesters van God.....	274
7.1.3.1 Eksteme bedieningsterrein	274
7.1.3.2 Interne bedieningsterrein	275
7.1.4 Faktore wat noodsaaklik is vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige	275

7.1.4.1 Gelykwaardigheid van alle gelowiges.....	276
7.1.4.2 Geen hiërargiese ampstruktuur.....	276
7.1.4.3 'n Veilige afstand tussen kerk en staat.....	276
7.1.4.4 'n Wêreldvisie.....	277
7.1.5 'n Teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige.....	277
7.1.6 Die algemene priesterskap van die gelowige binne die Ned Geref Kerk.....	278
7.1.7 Die bewusmaking en toerusting van gelowiges om as God se priesters te funksioneer.....	278
7.2 Intersubjektiewe ervarings.....	279
7.2.1 Die eise wat die implementering van die model aan 'n predikant stel.....	279
7.2.1.1 Die predikant vervul 'n sleutelrol.....	280
7.2.1.2 'n Passie vir die algemene priesterskap van die gelowige is nodig.....	280
7.2.1.3 Die predikant is genoodsaak om afstand te doen van sy tradisionele rol.....	281
7.2.1.4 Die predikant is betrokke by die identifisering en bemagtiging van leiers.....	282
7.2.1.5 Die predikant fokus op prediking en toerusting.....	283
7.2.1.6 'n Predikant kan moontlik meer as een gemeente bedien.....	283
7.2.2 Die rol van buiterekkerlike organisasies.....	284
7.2.3 Leierskapsontwikkeling.....	284
7.3 Intersubjektiewe aanbevelings.....	285
7.3.1 'n Verskuiwing van fokus binne die Ned Geref Kerk.....	285
7.3.1.1 Gelowiges kan 'n betekenisvolle rol in die samelewing speel.....	285
7.3.1.2 Gelowiges verrig die bedieningsake in gemeentes.....	285
7.3.2 Aanvaarding van die Belhar-Belydenis as belydenisskrif deur die Ned Geref Kerk.....	286
7.3.3 Ekklesiologiese herstrukturering.....	287
BYLAAG 1.....	289
BYLAAG 2.....	290
BYLAAG 3.....	291

BYLAAG 4293

BYLAAG 5294

BYLAAG 6295

BYLAAG 7299

BYLAAG 8314

BYLAAG 9315

BOEKELYS316

1.BEPLANNING

1.1 Die navorsingsprobleem

Hierdie navorsing handel oor die *algemene priesterskap van die gelowige* wat tydens die reformatie, deur Martin Luther, geopper is en veral die laaste jare in teologiese kringe bespreek word.

1.2 Kernvrae in die studie

Die navorsing wentel om die volgende *vier kernvrae* wat die navorser oor die algemene priesterskap van die gelowige vra:

1.2.1 Wat is die betekenis en omvang van die term *algemene priesterskap van die gelowige*?

a) Wat word bedoel met die term *algemene priesterskap van die gelowige*? Beskryf dit 'n gelowige se funksionering:

- i) **Binne** die gemeente, om by te dra tot die gemeente se voortbestaan?
- ii) **Buite** die gemeente, in die samelewing?
- iii) **Binne** en **buite** die gemeente?

b) Indien die algemene priesterskap van die gelowige 'n gelowige se funksionering binne die gemeente insluit, wat is die verband tussen die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk? Kan gewone gemeentelede bv. die

verantwoordelikheid dra om bedieningstake of funksies binne die gemeente te verrig wat gewoonlik deur die ampte in die kerk verrig word?

c) Indien die algemene priesterskap van die gelowige 'n gelowige se funksionering in die alledaagse lewe insluit, wat is die lewensfere waarbinne gelowiges as priesters van God behoort te funksioneer? Wat is die invloed wat gelowiges, as God se priesters in hierdie lewensfere, op die samelewing kan uitoefen?

1.2.2 Kom die algemene priesterskap van die gelowige tot sy reg? Indien nie, wat is die oorsaak?

a) Kraemer maak die stelling dat die algemene priesterskap van die gelowige selfs ná die Reformasie nooit tot sy reg gekom het nie:

And yet it must be frankly stated that neither this new conception of the Church nor this strong vindication of the laity has never become dominant. The much-vaunted principle of the "priesthood of all believers" had certain consequences of great interest in the New World, but as a rule in the Old World it never became really efficacious. To the present day it rather fulfils the rôle of a flag than of an energizing, vital principle.

(Kraemer 1959:63)

b) Is daar faktore wat uit die geloofsgeskiedenis (voor en na die Reformasie) afgelei kan word, wat aanleiding gegee het tot die feit dat die algemene priesterskap van die gelowige nog nooit tot sy reg gekom het nie?

c) Kan hierdie faktore, indien dit moontlik is om dit te identifiseer, bydra om 'n teorie vir die funksionering van die algemene priesterskap van gelowiges te ontwikkel om sodoende mee te help dat gelowiges in die toekoms as God se priesters, in die wêreld, tot hul reg kan kom?

1.2.3 Kom die algemene priesterskap van gelowiges binne die Ned Geref Kerk tot sy reg?

Wat is die rol wat gelowiges as priesters van God in die kerk se geskiedenis gespeel het? In watter mate word die algemene priesterskap van die gelowige deur die kerk se kerkorde en belydenisskrifte beklemtoon? Is daar in die Belhar-Belydenis, wat tans as belydenisskrif deur die Ned Geref Kerk oorweeg word, enige sprake van die algemene priesterskap van die gelowige?

1.2.4 Hoe kan gelowiges bewusgemaak en toegerus word om as God se priesters te funksioneer?

a) Kan gelowiges bewusgemaak en toegerus word om as God se priesters in die wêreld te funksioneer deur die gemeente vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige te struktureer?

b) Hoe lyk 'n ekklesiologiese model waarvolgens 'n gemeente vanuit die perspektief van algemene priesterskap van die gelowige gestruktureer kan word?

1.3 Vermoedens en verwagtings van die navorser t.o.v. die navorsing

Die navorser het die vermoede dat die navorsing die volgende resultate sal oplewer:

1.3.1 Die betekenis van die term *algemene priesterskap van die gelowige*

Die navorser verwag dat die navorsing dit *eerstens* aan die lig sal bring dat:

a) Die term die *algemene priesterskap van die gelowige* 'n gelowige se totale funksionering in al die aspekte van sy lewe, d.w.s. binne en buite die gemeente omskryf.

b) Verder verwag die navorser dat die navorsing dit duidelik sal aandui dat gemeentelede die verantwoordelikheid vir die bedieningstake van die ampte in die kerk kan dra.

c) Die navorser verwag ook dat die studie sal aantoon dat, indien gelowiges in 'n toenemender mate as **God se priesters in die samelewing funksioneer**, die moderne Suid-Afrikaanse samelewing meer karaktertrekke van die koninkryk van God kan openbaar.

1.3.2 Die bewusmaking en toerusting van gelowiges t.o.v. die algemene priesterskap van die gelowige

Die navorser verwag *tweedens* dat die navorsing dit duidelik sal aandui dat gelowiges bewusgemaak en toegerus kan word om God se priesters in die wêreld te wees deur die gemeente te struktureer vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige.

1.4 Prakties-teologiese vertrekpunt van die navorser

In hierdie paragraaf wil die navorser nie 'n oorsig van al die verskillende sieninge oor praktiese teologie weergee nie, maar slegs aandui dat 'n bepaalde siening t.o.v. praktiese teologie, dit vir hom moontlik maak om die saak van die algemene priesterskap van die gelowige in 'n prakties-teologiese studie te hanteer.

1.4.1 'n Definisie van Praktiese Teologie

Firet, "een van die heel belangrikste en mees toonaangewende praktiese teoloë ter wêreld", (Burger 1990:13) het in Nederland begin weg beweeg van die hermeneutiese benadering wat Kuyper teenoor praktiese teologie gehandhaaf het. Kuyper en die

ander voorstanders van die hermeneutiese benadering het die Skrif vanuit die perspektief van die kerk se amptelike handeling en dienste bestudeer. Uit die Skrif het hulle dan afleidings gemaak oor hoe die kerk in en deur sy amptelike handeling die heil van God in die wêreld kan bemiddel. Fiet, daarteenoor, het die klem op praktiese teologie as 'n **handelingswetenskap** begin plaas (Burger:1990:13), waarbinne die totale gebeure tussen God en mens, in soverre dit in verhoudings tussen mense na vore kom, wetenskaplik bestudeer kan word. Self gee hy sy eie siening oor praktiese teologie as wetenskap, as volg weer:

“De moderne praktische theologie sal een wetenschap zijn die het gebeuren tussen God en mens, voorzover dat geschiedt in het spanningsveld van tussenmenselijke relaties, naar zijn structuren en functies onderzoekt.”

(Fiet 1970:327)

Deur die studieveld van die praktiese teologie uit te brei na die wetenskaplike bestudering van die gebeure tussen God en mens het Fiet dus die praxis van die praktiese teologie in so 'n mate verbreed (Heitink 1979:19) dat Heyns en Pieterse die praxis van praktiese teologie nog wyer kan definieer as slegs die interpersoonlike verhoudings van die mens:

Die praxis kan kortliks saamgevat word as 'n konkrete handeling of handeling van enkelinge of groepe in die kerk of samelewing wat in diens van die Koninkryk van God staan...

(1990:29)

Heitink, ook 'n toonaangewende praktiese teoloog (Burger 1990:14) in Nederland, het by Fiet aangesluit en sy standpunt oor praktiese teologie as volg gedefinieer:

Onder praktische theologie als handelingswetenskap wordt hier verstaan de empirisch-georiënteerde theologische theorie van de bemiddeling van het christelijk geloof in de praxis van de moderne sameleving.

(Heitink 1993:18)

Voorts onderskei Heitink (1993:18) praktiese teologie duidelik van die amptelike vakke en diakonologie in die gereformeerde tradisie, en die pastoraalteologie in die katolieke tradisie, wat beide as objek van studie net die amptelik-kerklike handeling insluit.

In hierdie studie word die invloed van gelowiges as priesters van God in die wêreld bestudeer. Dit strek *wyer* as die amptelike handeling van die kerk wat deur die amptelike vakke en diakonologie in die gereformeerde tradisie en die pastoraalteologie in die Rooms-Katolieke tradisie. Die navorsingonderwerp omvat die *handeling van alle gelowiges* as God se verteenwoordigers *in al die aspekte van die lewe*:

Het begrip handelen mag niet beperk worden tot het ambtelijk en kerkelijk handelen, zo word thans algemeen aangenomen.

(Heitink 1993:127)

1.4.2 Navorsing oor die algemene priesterskap van die gelowige hoort tuis in die praktiese teologie as handelingswetenskap

Heitink (1993:19) voer aan dat dit in die praktiese teologie gaan om die handeling van God deur die diens van mense. God werk deur mense en alhoewel mense se geloofshandeling God se werk is, is dit mense wat in die praktyk van die huidige situasie handel om God en die christelike geloof in die moderne samelewing te bemiddel, soos blyk uit die volgende aanhaling:

... maar dat zich concentreert op het intermediare handelen, de praxis van 'de bemiddeling van het heil'.

(Heitink 1993:127)

Pieterse is van mening dat alle gelowiges die evangelie deur hul totale omgang met die wêreld en met die mense in die wêreld kommunikeer of bemiddel:

Kommunikatiewe handeling in diens van die evangelie beteken dat gelowiges hul lewe en optrede deur Skrifbeginsels laat lei.

(Pieterse 1993:7)

Op grond van bg. kies die navorser vir 'n handelingswetenskaplike benadering in die praktiese teologie waarin die handeling van gelowiges, as God se verteenwoordigers in die wêreld, handelings-wetenskaplik ondersoek word. Indien die term *algemene priesterskap van die gelowige* dui op die totaliteit (binne en buite die gemeente) van 'n gelowige se funksionering, dan hoort navorsing oor die algemene priesterskap van die gelowige tuis in die praktiese teologie as handelingswetenskap.

1.5 Die navorsingsdoelwit is toekomstgerig

Heyns beklemtoon die feit dat praktiese teologie 'n **toekomstfunksie** het:

Praktiese teologie as kritiese teorie van die kerklike praxis in die maatskappy het nie net te doen met die saak van Jesus en die oorlewingsgeskiedenis daarvan nie, het nie net normatief betrekking op die huidige kerklike praxis nie, maar het ook die opdrag om, terwyl dit die status quo van teorie en praxis in die kerklike lewe transendeer, die toekomst van die kerk antisiperend bedink en vergestalt.

(Heyns 1987: 87)

Met hierdie studie wil die navorser hom veral toespits op die **toekomst** van die kerklike praxis van die Ned Geref Kerk m.b.t. die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld deur:

- a) 'n Prakties-teologiese **teorie** vir die funksionering van gelowiges as God se priesters te ontwikkel.
- b) 'n **Model** te vind as 'n wyse waarop hierdie teorie in die ekklesiologiese praxis geïmplementeer kan word.
- c) Te demonstreer hoe hierdie model reeds in die **praktyk** binne 'n gemeente van die Ned Geref Kerk toegepas is.

d) Die verdere prakties-teologiese ontwikkeling van die teorie en die model, wat in hierdie studie ontwikkel en toegepas is, na aanleiding van die praxis, te stimuleer.

Hiermee wil die navorser aansluit by Van der Ven (Burger 1991:15) en Heyns (1987:13) se handelingswetenskaplike benadering t.o.v. die praktiese teologie, wat die wisselwerking tussen teorie en praxis met 'n opwaartse spiraalbeweging voorstel (Heyns & Pieterse 1990:45) en wat voortgevloei het uit die Habermas-filosofie van die kritiese teorie, handelingsteorieë en handelingstrategieë (Burger 1991:15).

1.6 'n Selfomskrywing van die navorser

1.6.1 Die navorser is 'n *intersubjektiewe binnestander*

Navorsing wat dit ten doel het om 'n bepaalde teorie te ontwikkel is **kwalitatief** van aard (Garbers 1996:291) en verander die navorser se posisie van 'n buitestander na 'n **intersubjektiewe binnestander** (Garbers 1996:292). Die navorser is dus 'n subjektiewe deelnemer tydens die hele navorsingsproses. Die navorser se subjektiwiteit word veral deur twee verbande bepaal:

1.6.1.1 Die navorser is predikant van die Ned Geref Kerk

Die navorser is **predikant van die Ned Geref Kerk** en 'n ingewyde in die kultuur binne die Ned Geref Kerk (Garbers 1996: 292). Dié kerk bevind homself in 'n post-apartheidsera. In die huidige tydsgleuf word, in die lig van wandade wat in die apartheidsera deur baie van die lidmate van die kerk gepleeg is, baie vrae aan dié kerk gevra rondom die wyse waarop lidmate van die kerk, in die verlede, as God se priesters in die wêreld gefunksioneer het.

1.6.1.2 Die navorser is deel van die Ned Geref Gemeente Vereeniging-Oos

Tweedens is die navorser **deel van die spesifieke gemeente** waarbinne die prakties-teologiese model toegepas is. Dit plaas hom in 'n posisie om by die gemeentede te kan aansluit en 'n aktiewe lid te wees van die geloofsgemeenskap wat binne 'n bepaalde konteks bestudeer word (Garbers 1996:292).

Die huidige konteks van die gemeente kan as volg omskryf word:

- a) Die gemeente is geleë in die Vaaldriehoek waar misdaad hoogty vier en 'n gebrek aan fisiese en psigiese sekerhede 'n algehele atmosfeer van onsekerheid binne die samelewing skep.
- b) Baie gemeentede was vanweë die skaarste aan werk genoodsaak om, as entrepreneurs, hul eie ondernemings of tuisbedrywe aan die gang te sit. Sommige van hierdie gemeentede se ondernemings of tuisbedrywe is ook nie noodwendig suksesvol nie.
- c) Baie van die gemeentede woon op plase en kleinhoewes.
- d) Nadat die Algemene Sinode in 1986 Kerk en Samelewing goedgekeur het, het 'n hele aantal gemeentede die gemeente verlaat.
- e) In die gemeente was daar vir baie jare 'n baie sterk ampshiërargie, waarbinne die predikant oor die seggenskap beskik het.

In die lig hiervan beskou die navorser sy eie **objektiwiteit** m.b.t. die navorsing as die **intersubjektiewe ingesteldheid van 'n binnestander**. Die navorser is 'n predikant van die Ned Geref Kerk wat binne die konteks van 'n spesifieke gemeente van dié kerkgenootskap op 'n bepaalde tydstip 'n teorie vir die funksionering van die algemene priesterskap ontwikkel het, die teorie tot 'n model verwerk het en in die gemeente toegepas het. Die doel van hierdie proefskrif is om hierdie intersubjektiewe navorsing in prakties-teologiese taal te kommunikeer.

1.6.2 Die navorser werk, vanweë die aard van die navorsing, selektief

Die feit dat die navorser 'n intersubjektiewe navorser is, het tot gevolg dat hy vanuit sy intersubjektiewe verbintenis met die navorsingskonteks 'n seleksie van die tersaaklike, algemene waarhede en spesifieke feite uit die Skrif, ander teologiese dissiplines en die geloofsgeskiedenis maak, om 'n teorie vir algemene priesterskap van die gelowige te ontwikkel soos Guba & Lincoln dit stel:

The context provides the “surround” within which the persons forming the constructs live and of which they try to make sense.

(1989:10)

en

. . . responsive focusing - determining what questions are to be asked and what information is to be collected on the basis of stakeholder inputs- . . .

(1989:11)

1.7 'n Prakties-teologiese teorie

1.7.1 Definisie van 'n prakties-teologiese teorie

Kerlinger definieer 'n teorie as volg:

. . . a set of interrelated constructs (concepts), definitions and propositions that presents a systematic view of phenomena by specifying relations among variables, with the purpose of explaining and predicting the phenomena.

(Kerlinger 1973:9)

Heyns definieer 'n prakties-teologiese teorie as volg:

Stelling 1: 'n Teorie is bespreking, besinning en beplanning oor waarhede wat vir die praxis van belang is.

Die teoretikus is die man wat by die tekenbord staan en sy kennis op papier projekteer met die oog op die uitvoering en omsetting daarvan in die praktyk.

Die teoretici is die kommissie van ondersoek wat hulle bevindinge en bedenkinge en aanbevelings formuleer en op skrif stel .

(1987:74)

Verder is dit Heyns se standpunt dat dit die taak van die praktiese teologie is om op 'n deursigtige wyse 'n teorie van kerklike handeling te ontwikkel wat die bestaande praxis kan verander (Heyns 1987:75).

1.7.2 Die wyse waarop 'n teorie gevorm kan word

'n Teorie kan volgens Garbers (1996:287) op twee wyses gevorm word, nl. deur *induksie* en *deduksie*:

a) Deduktiewe metode van teorievorming

Garbers definieer hierdie wyse van teorievorming as volg:

In die geval van deduktiewe logika word daar geredeneer vanaf die algemene na die besondere - die toepassing van 'n teorie in 'n besondere geval. Wat navorsing betref, beteken dit dat die navorser die projek begin met 'n duidelike konseptuele raamwerk, byvoorbeeld 'n teorie. Hierdie raamwerk, oftewel teorie lei op redelik rigiede wyse die konseptualisering, operasionalisering en data-insameling en vorm uiteindelik die verwysingsraamwerk vir die ontleding van interpretasie.

(1996:286)

Heyns & Pieterse (1990:27) dui aan dat die deduktiewe metode gebruik word wanneer die navorser uit algemene beginsels en reëls (bv. uit die Skrif) 'n teorie vir 'n spesiale situasie wil formuleer.

Skematies kan dit as volg voorgestel word:

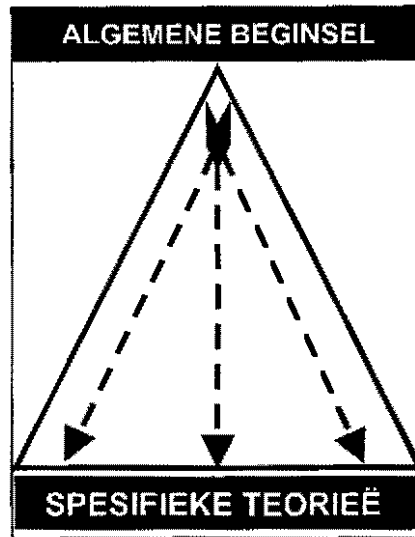

DIAGRAM 1
DIE DEDUKTIEWE METODE VAN TEORIEVORMING

b) Induktiewe metode van teorievorming

Hierdie metode van teorievorming word deur Garbers as volg gedefinieer:

Wanneer daar vanaf spesifieke ervarings na algemene waarhede, vanaf feite na teorie geredeneer word, praat ons van induktiewe logika. Vir die navorser beteken dit dat die navorsingsprojek met geen eksplisiete konseptuele raamwerk begin word nie. Die navorsing word breedweg gelei deur algemene hipoteses of vermoedens.

(Garbers 1996:287)

Heyns en Pieterse (1990:27) beskryf die induktiewe metode as 'n beweging van die besondere na die algemene. Uit 'n veelheid van besonderhede word 'n enkele teorie afgelei. Hierdie metode van teorievorming is veral handig waar bv. uit die besonderhede of spesifieke feite van die huidige praxis **algemeen geldende waarhede** geformuleer kan word. Die implikasie van hierdie metode van teorievorming vir die prakties-teologiese navorsing is dat dit aansluit by 'n reeds bestaande praxis in die kerk. Die bestaande praxis word empiries getoets en die nuwe teorie word deur teologiese teoretiese refleksie opgebou. Hierdie metode word deur veral Van der Ven baie sterk bepleit (Burger 1991:15).

Skematies kan dit as volg voorgestel word:

1.7.3 Metode van teorievorming t.o.v. hierdie navorsing

Heyns en Pieterse (1990:29) beklemtoon dit dat prakties-teologiese navorsing van *één* of *beide* bg. metodes gebruik kan maak om teorieë te vorm.

Deduktiewe denke funksioneer waar die resultate van ander teologiese dissiplines in die proses van teorievorming in ag geneem word. Induktiewe denke funksioneer waar empiriese ondersoeke gedoen word en nuwe teorieë op grond daarvan geformuleer word. Geen voorkeur mag aan die een of die ander werkswyse gegee word nie. Die aard van die teorie en die omstandighede sal bepaal watter werkswyse gevolg sal word. In talle gevalle soos byvoorbeeld die diagnose van die huisdokter, is beide nodig. Albei is onontbeerlike stukke gereedskap en word dikwels saam gebruik.

(1990:29)

In hierdie navorsing word net van die deduktiewe metode gebruik gemaak om 'n teorie vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige te ontwikkel. Dit kan as volg gemotiveer word:

a) In die proses om 'n teorie vir die funksionering van gelowiges as God se priesters in die wêreld te ontwikkel is dit nodig om van die resultate van ander teologiese dissiplines en algemene Skrifwaarhede gebruik te maak. Dit vereis deduktiewe denke.

b) Dit is ook nodig om uit die geloofsgeskiedenis sekere afleidings ter aanvulling tot die teorie te maak. Dit vereis ook deduktiewe denke.

1.8 'n Prakties-teologiese model

1.8.1 Definisie van 'n model

'n Model kan as volg gedefinieer word:

'n Model is 'n verbale, grafiese of matematiese voorstelling van 'n saak in die werklikheid.

(Heyns 1986:21)

1.8.2 Funksie van 'n model

Heyns (1987:105) beskryf die verhouding tussen teorie en praxis as 'n bipolêre spanningsverhouding. Volgens hom is teorie en praxis onlosmaaklik aan mekaar verbonde en behoort daar 'n voortdurende wisselwerking tussen die twee plaas te vind. 'n Teorie wil in die praxis realiseer en die praxis wil weet watter teorie ten grondslag van homself lê.

'n Model se funksie is dus om die verkeer tussen die teorie en praxis te vergemaklik.

'n Model kan of 'n konkretisering van 'n teorie wees, wat die teorie meer

verstaanbaar voorstel, of 'n abstraksie van die praxis, wat meehelp om te verstaan watter teorie onderliggend tot die praxis is (Heyns 1986:105-106). In hierdie studie is die model 'n konkretisering van 'n teorie, wat die teorie meer verstaanbaar wil maak en die proses om die teorie in die praktyk toe te pas wil vergemaklik.

1.9 Verloop van die navorsing

Hier volg 'n kort uiteensetting van die hoofstukke wat vir die doel van hierdie navorsing beplan word en die navorsingsdoelwitte van elke hoofstuk:

1.9.1 Ontwikkeling van die teorie

Hoofstukke twee en drie gaan gewy word aan die ontwikkeling van 'n teorie vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige.

1.9.1.1 Navorsingsdoelwit van hoofstuk twee

In **hoofstuk twee** gaan veral **deduktief** te werk gegaan word om uit die Skrif en ander teologiese dissiplines algemene beginsels vir die funksionering van gelowiges as God se priesters in die wêreld te identifiseer. Hierdie beginsels sal dan deel vorm van die teorie vir die funksionering van gelowiges as God se priesters in die wêreld.

Die **navorsingsvrae** wat in hoofstuk twee aan die orde kom is die volgende:

- a) Wat is die betekenis en omvang die term *algemene priesterskap van die gelowige*?
- b) Wat is die funksie van 'n priester?
- c) Wat is die verantwoordelikhede van 'n priester?
- d) Wat is die verband tussen die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk?

e) Wat is die belangrikste sferes in die moderne samelewing waarbinne 'n gelowige as priester van God behoort te funksioneer?

1.9.1.2 Navorsingsdoelwit van hoofstuk drie

In hoofstuk drie word aangesluit by tersaaklike feite uit die breë kerklike praxis van die verlede of geloofsgeskiedenis om daaruit die teoretiese beginsels vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige, in hoofstuk 2, aan te vul.

Aan die einde van hoofstuk drie sal die volledige teorie opgesom word.

1.9.1.3 Navorsingsdoelwit van hoofstuk vier

In hoofstuk vier word spesifiek gekyk na sekere aspekte van die kerklike praxis binne die Ned Geref Kerk om daaruit vas te stel watter faktore, in die lig van die teorie, bevorderlik was vir die algemene priesterskap van die gelowige en watter faktore die algemene priesterskap nadelig beïnvloed het. Sodoende kan die model meer toegespits word op gemeentes binne die Ned Geref Kerk.

1.9.2 Beskrywing van die model

In hoofstuk vyf word die prakties-teologiese teorie oor die algemene priesterskap van die gelowige, wat in hoofstukke drie en vier ontwikkel is, omgebou tot 'n model met die oog op die toepassing in die praktyk.

Aangesien die navorser 'n intersubjektiewe binnestander is en die navorsing doen vanuit sy posisie as predikant van een van die kleiner gemeentes binne die Ned Geref Kerk, wat slegs oor een predikant beskik, moet aanvaar word dat die model op veral sodanige gemeentes van toepassing sal wees.

1.9.3 Toepassing in die praxis

In hoofstuk ses word verslag gedoen oor hoe hierdie teorie aan die hand van die model binne 'n spesifieke gemeente van die Ned Geref Kerk oor 'n tydperk van vyf jaar in die praktyk toegepas is.

1.9.4 Slotbeskouing

In hoofstuk sewe beoog die navorser om, as *intersubjektiewe binnestander*, sy intersubjektiewe bevindinge, ervarings en aanbevelings na aanleiding van die navorsing deur te gee.

Skematies kan die hele navorsingsproses as volg voorgestel word:

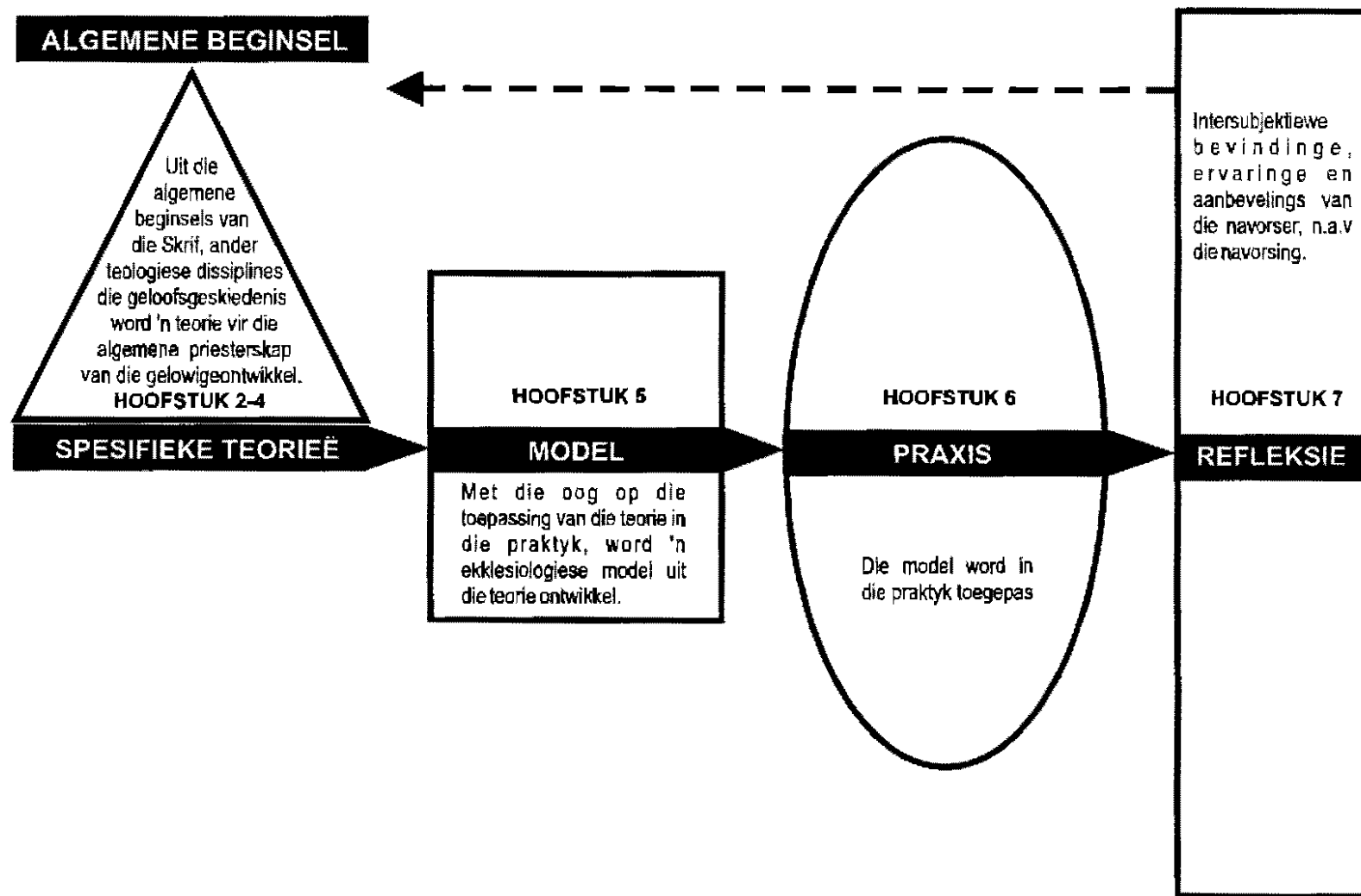

DIAGRAM 3

'N SKEMATIESE UITEENSETTING VAN DIE VERLOOP VAN DIE NAVORSINGSPROSES

2. 'N TEORETIESE BEGRONDING VAN DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

2.1 Alle gelowiges is God se priesters in die wêreld

2.1.1 Die betekenis van die woord *priester*

Die woord *priester* kan volgens Kotze (1951:176-177) op die volgende twee wyses verstaan word:

2.1.1.1 'n Priester is 'n leier in die gemeente

Die woord *priester* is afgelei van die Griekse woord 'πρεσβυτερος' wat in Afrikaans vertaal word met *presbiter* of *ouderling* en wat gewoonlik gebruik word as 'n benaming vir 'n leiersfiguur in 'n christelike gemeente. Die etimologiese proses wat aanleiding tot die totstandkoming van dié woord gegee het, kan as volg voorgestel word:

Greek, "presbuteros"; French, "prêtre"; German, "Priester"; Anglo-Saxon, "preost"; English, "priest".

(Kotze 1951:176)

Dié woord *priester* kan dus gebruik word om 'n ampsdraer in kerk aan te dui. Omdat die ampte in die kerk in die verlede die algemene priesterskap van die gelowige onderdruk het, beveel Kotze aan dat dié term nie meer gebruik word vir 'n benaming van 'n leiersfiguur in die gemeente nie.

2.1.1.2 'n Priester is iemand wat offer

Die woord *priester* is ook afkomstig van die Latynse woord '*sacerdos*' (Kotze 1951:177), wat op sy beurt weer afkomstig is van die Griekse woord '*ιερευς*' en wat in Hebreeus bekend staan as כֹהֵן. In die Ou Testament was 'n כֹהֵן' of '*ιερευς*' 'n persoon wat, namens mense, offers aan God gebring het en as tussenganger tussen God en die mense opgetree het. In Engels of Afrikaans is daar geen ander woord as *priest* of *priester* waarmee כֹהֵן' of '*ιερευς*' vertaal kan word nie.

In die Nuwe Testament word die woord *priester* nie gebruik vir ampsdraers in die kerk nie omdat daar in die tyd van die Nuwe Testament geen sprake van enige vorm van priesterlike gesag in christelike gemeentes was nie (Kotze 1951:177). Die woord *priester* word slegs in die Nuwe Testament gebruik waar verwys word na:

- a) Priesters in die Joodse godsdiens.
- b) Die hele gemeenskap van gelowiges.

2.1.2 Die funksie van 'n priester

2.1.2.1 'n Priester is 'n bemiddelaar tussen God en die wêreld

'n Priester is 'n spesiale persoon wat toegerus en afgesonder is om 'n kommunikatiewe funksie tussen God en die mense te vervul (Schrenk 1979:258). Kotze toon aan dat hierdie *spesiale amp* sedert die sondeval nodig geword het, omdat sonde die vertrouensverhouding en spontane gesprek tussen God en die mens verbreek het en offers nou vir die vereffening van sondeskuld aan God gebring moes word.

Fallen man became estranged from God and in need of salvation. In his search for salvation and for reconciliation with the Godhead, man conceived of sacrifices and in connection with these of a special order of priests, holy persons, who were entrusted with the responsibility of bringing about

communion between the Godhead and man. Such persons were called כֹהֵן in Hebrew, ἱερεὺς in Greek, and *sacerdos* in Latin. As Dr. H. Bavinck explains it, man, in the consciousness of his sin, could no longer act as prophet, priest and king before God, and therefore felt the need of such persons.”

(1951:9)

2.1.2.2 Oningewydes kan ook as priesters funksioneer

Schrenk beklemtoon dit egter dat daar iets soos 'n *algemene priesterskap* bestaan, wat vir oningewydes en leke toeganklik is, sonder dat hulle spesiale opleiding moet ondergaan:

Alongside this hieratic conception, however, is the idea of general priesthood, that each may draw near to God in sacrifice and prayer. The head of the family sacrifices for the family, the leader for the race, the demarch for the community and the magistrates for the city. Without any special training, the layman can see to purifications and expiatory offerings.

(1979: 258)

God het dus nie hierdie priesterlike bemiddelaarsfunksie net bedoel vir persone wat spesiaal daarvoor afgesonder en toegerus was nie. Om sy verbond met Abraham gestand te doen, maak God al sy kinders sy priesters in die wêreld:

And by divine ordinance such functionaries were given to Israel. God promised His chosen nation which He wanted to prepare for a special purpose: “Now therefore, if ye will obey my voice indeed, and keep my covenant, then ye shall be a peculiar treasure unto me above all people: for all the earth is mine: and ye shall be unto me a kingdom of priests and an holy nation.” The significance of this promise to Israel is that God invited them to stand before Him, the Holy One, as priests. Only in that way could the Divine Covenant with Abraham be realised in his seed ; in other words, the whole community is regarded as “a kingdom of priests, and an holy nation,” and not as some would argue, only a people *with* priests.

(Kotze 1951:9)

Dit is nie net geordende priesters wat gemeenskap met God kan bewerkstellig nie. Elke gelowige is, waar hy ookal kom, 'n priester van God wat gemeenskap met God kan beoefen, Hom kan bemiddel en sy versoening kan bedien.

Skematies kan die funksie van 'n gelowige as God se priester in die wêreld as volg voorgestel word:

DIAGRAM 4
GELOWIGES IS GOD SE PRIESTERS IN DIE SAMELEWING

2.1.3 Die doop is die simbool waarmee God alle gelowiges bemagtig om sy priesters te wees

2.1.3.1 Die algemene priesterskap van die gelowige hou verband met die doop

In Rooms-Katolieke en Protestantse kring word algemene priesterskap van die gelowige in verband met die doop gebring (Heyns 1991: 166). Thomas van Aquinas was van mening dat gelowiges juis deur die doop deel aan die priesterskap van Christus verkry het (Chricton 1986:54). Vir Luther is 'n gelowige 'n priester van God omdat hy deur geloof geregverdig is (Kotze 1951:64), tog geskied dit deur die doop heen, soos Mikolaski dit treffend stel:

We are all consecrated as priests by baptism.

(1988:8)

Wanneer na die verband tussen die verbond, die doop en die algemene priesterskap van die gelowige gekyk word kan begryp word dat die doop verband hou met die algemene priesterskap van die gelowige.

2.1.3.2 Die algemene priesterskap van die gelowige het sy wortels in die verbond

Soos reeds aangetoon, is die algemene priesterskap van die gelowige veranker in die verbond wat God met Abraham¹, die vader van alle gelowiges, gesluit het. Dwarsdeur die Ou Testament beloof² God as Verbondsgod op verskeie plekke aan Israel dat hulle uiteindelik 'n volk sal wees wat net uit *priesters* bestaan. Die skrywers van die Nuwe Testament, veral Petrus³, wys die christelike kerk daarop dat hierdie belofte van God, wat nie in die tyd van Israel vervul is nie, vervul is deur die lewe en werk van Jesus Christus op aarde. Die kerk is nou 'n *koninklike priesterdom*, 'n gemeenskap wat net uit priesters bestaan wat God in die wêreld verteenwoordig.

Die hervormer Johannes Calvyn maak die volgende stelling na aanleiding van Petrus se opmerking in 1 Petrus 2:9:

“This application of the words tends to show, that they, to whom Christ has appeared under the Gospel, have obtained more than their forefathers; because they are all invested with sacerdotal and regal honours, that in a dependence on their Mediator they may venture to come boldly into the presence of God.”

(Kotze 1951:13)

Die algemene priesterskap van die gelowige, wat impliseer dat elke christen God se priester in die wêreld is, het dus sy wortels in die verbond wat God met Abraham gesluit het.

¹ Galasiërs 4:29

² Jesaja 61:6; Exodus 19:6^a; Deuteronium 7:6; 14:2; 26:18; 32:9; 1 Konings 8:51,53; Psalm 135:4; Jesaja 19:25; 41:8; Jeremia 12:7-8; Joël 2:17

³ 1 Petrus 2:9-10

2.1.3.3 Die verbond het 'n twee-ledige implikasie

Heyns beklemtoon die feit die verbond 'n twee-ledige implikasie vir God en vir die mens het:

Hy belowe van sy kant gebondenheid aan die ooreenkoms, en Hy verwag ook van die skepping, en met name van die mens, 'n belofte van gebondenheid, en 'n lewe in ooreenstemming met daardie gebondenheid.

(1978:216)

a) God se onderneming in die verbond

God gee Homself kragtens die verbond in al sy goddelikheid aan die gelowige. Hy waarborg dat sy vrywillige, voortgesette handeling met die skepping, waarvan die mens 'n wesenlike deel is, gerig is op die welwese en uiteindelijke voorspoed van die hele skepping (Heyns 1978:216). Deur middel van die verbond wéét die gelowige dus verseker wat hy aan God het. In 'n terugblik op die geskiedenis van God se handeling met die skepping en met die mens kan die gelowige sien dat God ernstig is om sy verbondsbeloftes gestand te doen, soos Heyns dit stel:

“En wat Hy belowe het, het Hy ook gedoen: in Christus Jesus het God self die Borg van sy beloftes geword.”

(1978:216)

b) Die implikasie van die verbond vir die mens

Heyns (1978:216) stel dit duidelik dat God in die verbond te kenne gee dat dat Hy Homself volledig in al sy goddelikheid aan die mens gee, maar dit vra ook 'n reaksie van die mens. In God se handeling het die mens ook 'n *plek* en 'n *funksie*:

Daarvoor het God immers die mens na sy beeld geskape. God wil 'n God vir die mens wees, en Hy wil ook die mens 'n mens vir Hom laat wees.

(1978:216)

Die konklusie sou dus gemaak kon word dat God nie net vir die mense 'n God wou wees nie, maar dat Hy ook wou sien dat die mense sy priesters in die wêreld is. Die

wet wat by Sinaï aan Israel gegee is, was die wyse waarop Israel hul gehoorsaamheid aan God kon vergestalt en hul verbondslawe kon stileer (Heyns 1987:213).

2.1.3.4 Die ou verbond en die nuwe verbond

Die mens het nie sy verantwoordelik t.o.v. die verbond nagekom nie (König 1986:95). Israel kon dit nie regkry om God se priesters te wees nie, omdat hulle harte⁴ nie by God was nie, daarom moes God op 'n *nuwe manier* met hulle werk deur sy eie Seun as Middelaar te stuur om die mens se verantwoordelikheid t.o.v. die verbond, namens hom, na te kom. Die nuwe verbond is die verbond waarvan Christus die Middelaar is (König 1986:96), waarin God dan ook die mens se kant van die verbonds-verantwoordelikheid nagekom en die gelowiges in staat gestel het, om as sy priesters in die wêreld te leef. Hierdeur demonstreer God dat Hy met genade, deur geloof met die mens werk, om die mens weer volledig mens te maak, om as sy priester te leef. Die nuwe verbond is niks anders as die aanvanklike verbond met Abraham nie, met die byvoeging dat God ook die mens se verbonds-verantwoordelikheid nakom en hom uit genade in staat stel om as sy priester te leef.

2.1.3.5 Die doop as inlywing in die verbond

Die doop is die simbool of teken dat God die dopeling inlyf in die verbond (Handboek vir die Erediens 1988: 68). Met die doop wil God dus nie net sê dat Hy die dopeling se God is nie, maar dat Hy hom ook deur die Middelaarswerk van Jesus Christus in staat stel of bemagtig om as sy priester in die wêreld te leef.

⁴ Jeremia 31: 33-34

Hieroor sê König:

. . . dit is wel duidelik dat beide die doop en besnydenis gekoppel kan word met die nuwe lewe, met gehoorsaamheid aan God en met liefde vir Hom. Of iemand besny was (Ou Testament) of gedoop was (Nuwe Testament), dit het van hom of haar 'n lewe van toewyding aan die Here geëis. En sonder so 'n lewe van geloof en gehoorsaamheid verloor die sakrament (doop én besnydenis) sy waarde en kan die ongehoorsame persoon geen beroep daarop doen nie.

(1995:50)

en

Dit lyk dus asof beide besnydenis en doop mense in die genadeverbond ingelyf het en op hulle die verpligting gelê het om daadwerklik in verbondenheid met God te leef.

(1989:28)

Die inlywing in die genadeverbond, waarvan die doop die teken is, het 'n twee-ledige implikasie vir die gelowige se lewe:

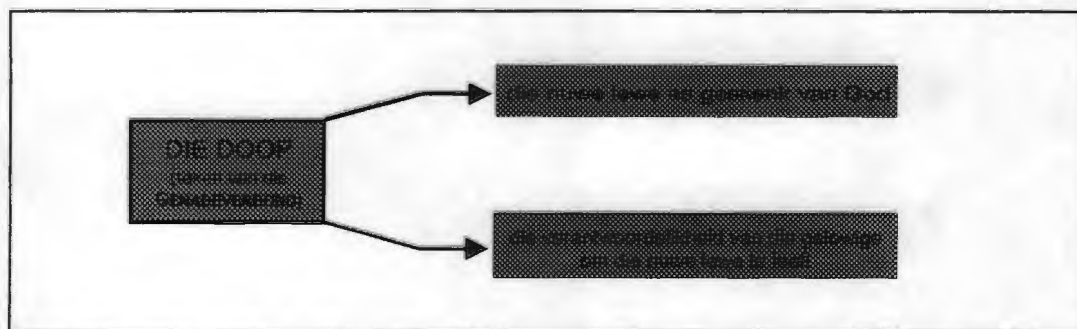

DIAGRAM 5

DIE DOOP IS 'N TEKEN VAN GENADE EN VAN VERANTWOORDELIKHEID

a) Enersyds gee God Homself in al sy goddelikheid aan die gelowige, soos Crabtree

sê:

Baptism is a time of turning (or being turned, in infant baptism) toward God's goodness, of being crafted onto the family of God. It is a washing with hope more than a cleansing with sin.

(1989:28)

Die doop is m.a.w. 'n teken van 'n nuwe status in 'n mens se lewe soos Doohan sê:

Each baptized person is called to the fullness of Christian life.

(Doohan 1984:126)

Dit bevestig dat God die inisiatief geneem het om die gedoopte se lewe radikaal te verander deur die lewe en werk van Jesus Christus⁵. 'n Mens sou kon sê dat die doop dié teken is wat 'n mens waarmak as God se eiendom in die wêreld⁶, iemand wat in die sfeer van die lewende God se sekuriteit en beskerming leef, iemand wat aanspraak kan maak op vrypraak van sy sonde op grond van die soenverdienste van Jesus Christus en iemand wat bemaagtiging is om 'n alternatiewe bestaan in hierdie wêreld te kan voer.

Die vraag sou gevra kon word oor die rede hoekom God die verbond tussen Hom en die mens (aanvanklik Abraham en sy nageslag) ingestel het. God het die transformasie van die wêreld⁷, die omgewing in die oog gehad, daarom roep Hy Abraham en belowe sy allesomvattende seën aan hom en sy nageslag. As geseëndes van God, moes Abraham en sy nageslag (wat alle gelowiges insluit) die wêreld tot seën wees. Hulle lewens moes die lewende God aan die wêreld demonstreer soos Deuteronomium 26:18-19 sê:

Die Here het vandag verklaar dat jy sy eiendomsvolk is soos Hy jou beloof het, en gesê dat jy al sy gebooie moet gehoorsaam, dat Hy jou oor al die nasies wat Hy gemaak het, sal stel en aan jou meer lof en roem en eer sal gee as aan hulle, en dat jy 'n volk sal wees wat aan die Here jou God gewy sal wees soos Hy beloof het.

⁵ vgl. Rom 6:1-10

⁶ vgl. Gen. 17:7

⁷ vgl. Genesis 12:3

Deur die doop as teken van die verbond tussen God en mens, roep en sanksioneer God elke gelowige as sy getransformeerde en transformerende verteenwoordiger in die wêreld. Die doop is 'n teken dat 'n gelowige 'n begenadigde van God is, iemand wie God seën met nuwe lewe om die wêreld om hom te transformeer, soos hy self getransformeer is om weer by sy skeppingsdoel uit te kom nadat die sonde hom geskend het. Bartlett sien die doop as die enigste vorm van amptelike ordening in die Nuwe Testament (1993:192). Deur die doop orden God die gelowige as sy priester in die wêreld.

In hierdie sanksionering van die gelowige as God se verteenwoordiger in die wêreld is daar geen onderskeid in status nie. Die doop gee aan alle gelowiges 'n gelyke status soos Crabtree tereg sê:

Baptism is the central rite of the church. It is the means of admission and acceptance for all persons in the Body of Christ. Unlike its predecessor rite, circumcision, it is not restricted to one gender. It is available at all ages and under all conditions. In baptism we receive the grace of God, are turned away from the powers, and are all set apart for ministry.

(1989:44)

Alhoewel gelowiges nie in terme van status verskil nie, verskil hul tog in terme van funksionering. God gee aan elke gelowige 'n bepaalde vermoë of vermoëns waarmee hy of sy kan uitstaan as God se unieke verteenwoordiger in die wêreld. Van hierdie besondere en unieke gawe van God aan elke gelowige is die doop ook 'n teken.

Versteeg (1983:15) is van mening dat die Nuwe Testamentiese doop gewortel is in die Ou Testamentiese reinigingsrites en hy dui aan dat, voordat priesters en leviëte hulle dienswerk in die tempel of tabernakel kon verrig, hulle eers gewas (gedoop) moes word. Gemeentelede moes ook **gewas** word voordat hulle aan 'n erediens kon deelneem. Gesien in die lig van die feit dat veral die Nuwe Testament 'n gelowige

beskryf as God se priester in die wêreld, is die doop 'n belangrike simboliese teken van God se reinigende liefde wat die gelowige aanstel en in staat stel om sy priester in die wêreld te wees.

b) Die nuwe lewe wat 'n gelowige as begunstigde van God kry, bring sekere **verantwoordelikhede** in die wêreld mee. Uit die roepingsgeskiedenis van Abraham is dit duidelik dat God Israel roep en begunstig met 'n wêreldvisie. God wil deur Abraham en sy nageslag 'n impak op die wêreld maak. Abraham, die vader⁸ van alle gelowiges, en sy nageslag (alle gelowiges van alle eeue) sou dus God se instrumente van transformasie in die wêreld wees om juis God se alternatiewe lewenswyse van verlossing en gehoorsaamheid te demonstreer.

Dwarsdeur die Bybel weergalm God se opdrag aan gelowiges: "Wees heilig, want Ek is heilig."⁹ God se heiligheid is 'n kenmerk van sy andersheid, soos wat dit deur sy eienskappe vergestalt word. Gelowiges se verantwoordelikheid in die wêreld is dus om weerkaatsers van God se andersheid te wees. Gelowiges het die verantwoordelikheid om God in elke lewenssituasie deur hulle woorde en daade te demonstreer.

2.1.4 Alle gelowiges word deur die Heilige Gees bekragtig om God se priesters te wees

Met sy hemelvaart maak die Here, Jesus Christus, 'n belofte aan gelowiges dat die hulle krag sal ontvang om sy getuies te wees as die Heilige Gees oor hulle uitgestort word¹⁰.

⁸ vgl. Romeine 4:11 en 16.

⁹ vgl. Levetikus 11:43; 19:1; 20:7; Efesiërs 4:24; 1 Petrus 1:16.

¹⁰ vgl. Handeling 1:8.

Met die uitstorting van die Heilige Gees op Pinksterdag het bang en verwarde dissipels krag en energie gekry om as bemiddelaars van God op te tree in 'n omgewing wat hoofsaaklik vyandig gesind teenoor die fisiese verskyning van Jesus Christus as Seun van God was¹¹. Onmiddellik na dié gebeure was hulle in staat om as God se bemiddelaars in Jerusalem op te tree. Petrus kon bv. onmiddellik die verband tussen die voorspelling in Joël 2 en die gebeure van die dag insien en hy kon sonder vrees, die versoening wat Jesus Christus bewerkstellig het, aan die omstanders verduidelik en hulle aanmoedig om tot bekering te kom.

Dieselfde het met Stefanus¹² gebeur. Die Heilige Gees het hom krag gegee om as martelaar, voor die Joodse Raad 'n bemiddelaar van God se liefde en versoening te wees. Voorts was sy reaksie op die marteldood - aan die omstanders - 'n bemiddeling van die hoop wat God in sy lewe gegee het.

Selfs Paulus, 'n fariseër, wat soos 'n besetene die volgelinge van Jesus met die dood gedreig het en 'n lasbrief van die hoëpriester vir dié doel verkry het, het na sy vervulling met die Heilige Gees¹³, 'n begeesterde prediker geword wat God en die groot dinge wat Hy gedoen het in die hele wêreld van daardie tyd bemiddel het.

Die Heilige Gees bekragtig 'n gelowige om God se bemiddelaar in die wêreld te wees, soos Moltmann dit stel:

In the charismatic experience, God's Spirit is felt as a vitalizing energy. In the nearness of God we are happy, and life begins to vibrate. We experience ourselves in the vibrancies of the divine field of force. That is why charisma is also described as dynamis or energeia. From earliest times, the

¹¹ vgl. Handeling 2.

¹² vgl. Handeling 6&7

charismatic experience of the Holy Spirit has been pictured as a flowing, an outpouring and a shining. If we take these experiences as starting point, we can say that the Holy Spirit appears as the well of life - the origin of the torrent of energy - the source of the light that gives the shining splendour. The expressions used here point to the doctrine of emanation.

(1993:195)

2.2 Priesters van God het die verantwoordelikheid om die skepping te bestuur

2.2.1 God skep die mens om, as sy priesters, die skepping te bestuur

Dat die mens God se verteenwoordiger in die skepping en daarom ook in die moderne samelewing is, het te doen met die grondmotief van die mens se skepping soos blyk uit die gedeelte van die skeppingsverhaal in Genesis 1:26 waar die skepping van die mens beskryf word:

Toe het God gesê: “Kom Ons maak die mens as ons verteenwoordiger, ons beeld, sodat hy kan heers oor die vis in die see, die voëls in die lug, die mak diere, die wilde diere, en al die diere wat op die aarde kruip”

Uit bg. vers kan die volgende oor die mens as priester van God afgelei word:

2.2.1.1 Om die mens te skep was 'n gewigtige Godsbesluit

Die skepping van die mens het met 'n selfberaad van God gepaard gegaan (Van Selms 1973:35). God raadpleeg Homself; 'n aanduiding dat die besluit wat geneem moet word belangrik is en intensiewe besinning vra. Dit is alleen te verstaan in die lig van die belangrike bemiddelaarsrol wat die mens in God se skepping sou speel.

¹³ vgl. Handeling 9:17-22

2.2.1.2 Die skepping van die mens was 'n nuwe skeppingsbevel

Die aanvang van hierdie vers, "Kom Ons maak . . ." dui op 'n nuwe skeppingsbevel, waarin God met Homself in die kohortatiewe vorm praat, in plaas van die jussiewe vorm, soos in die vorige gevalle. Dit dui daarop dat dit wat nou geskep gaan word, anders gaan wees as die res van die skepping en in 'n besondere verhouding tot Hom, die Skepper self, sal staan. (Van Selms 1973:34). Dit onderskei die mens van die res van die skepping en beklemtoon die verantwoordelike rol van die mens as God se verteenwoordiger in die wêreld.

2.2.1.3 Die skeppingsdoel van die mens betrek alle mense

Die Hebreeuse term wat in hierdie vers vir 'mens', gebruik word is omvattend en sluit alle mense in (Van Selms 1973:35) en bepaal die skeppingsdoel van al die mense.

2.2.1.4 Die mens is geskep om God se skaduwee te wees

Die Hebreeuse woord "*sèlèm*" wat as beeld of verteenwoordiger in die twee Afrikaanse vertalings vertaal word, se grondbetekenis is '*skadu*' (Van Selms 1973:35). Dit dui daarop dat daar tussen die mens as skepsel en God as Skepper bepaalde ooreenkomste bestaan. Dit is duidelik dat hierdie ooreenkoms tussen God en die mens nie substansieel is nie. 'n Skaduwee bevat nie dieselfde substans as die werklikheid nie en daarom is die ooreenkoms eerder funksioneel van aard. Alle mense se funksie is om die skepping te bestuur en dit wat die Skepper reeds geskep het, te benoem.

Opsommend kan die volgende opmerkings oor die skepping van die mens as God se priester in die wêreld gemaak word:

i) God skep die mens om in 'n besondere verhouding tot Hom te staan en in die proses sy verteenwoordiger of priester in die wêreld te wees. Die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld is reeds by die skepping bepaal.

ii) Hierdie verteenwoordigersrol of priesterrol van die mens het die implikasie dat die mens God se teenwoordigheid op aarde sigbaar bemiddel of kommunikeer.

Die feit dat God die mens as sy verteenwoordiger op aarde aanstel beteken nie dat God nie teenwoordig is nie. Hy is alomteenwoordig en handelend in sy skepping, maar sy teenwoordigheid is nie sigbaar nie. Dit is juis die mens, as verteenwoordiger van God, wat God se teenwoordigheid in die wêreld sigbaar maak en kommunikeer soos Heyns dit stel:

Deur nou die mens na sy beeld te skape, word God in en deur die mens *sigbaar* teenwoordig. En juis daarin is die unieke status van die mens in die wêreld aangedui en sy radikale verskil met die res van die kosmos. Die kosmos is nie deursigtig sodat iets verder, dieper of hoër gesien kan word nie. Maar die mens - as beeld van God - is wél deursigtig. Wie na die mens kyk, sy handeling sien en sy woorde hoor, kyk as't ware *deur* die mens, en kyk vas in en word herinner aan 'n ander werklikheid, naamlik God. Die mens is nie nét hierdie skeppingswerklikheid nie - dan was hy nie veel meer as die dier nie - maar die mens is ook nie sêlf die Ander Werklikheid nie - dan was hy God self. Maar nou is hy as mens - as stuk - kreatuurlike werklikheid heenwyser na, verteenwoordiger van, ambassadeur en saakgelastigde vir God, en bondgenoot van God, op aarde.

(1978:125)

Die vraag kan gevra word hoe die mens, as God se verteenwoordiger, die teenwoordigheid van God in die wêreld kommunikeer en sigbaar maak. Daar is twee verantwoordelikhede wat die mens in dié verband het, nl.:

2.2.2 Liefde: 'n Voorvereiste om die skepping verantwoordelik te bestuur

God is nie net Skepper nie, maar Hy het ook sy skepping voortdurend lief, soos Schnackenburg dit sê:

... the "world" which is the object of God's infinite love and mercy.

(1984:399)

Die mens as deel van God se skepping en kroon van die skepping¹⁴, is tegelyk die objek van God se liefde en subjek daarvan. Die feit dat die mens ontvanger van God se liefde is, maak hom noodwendig die bemiddelaar daarvan, soos Marshall tereg aandui:

The recipients of such love have no choice as to their response. . . . They cannot do anything else but show love to one another.

(1978:215)

As 'skaduwee' van God is die mens 'n nabootser van God se liefde teenoor sy skepping.

Die mens het as priester van God 'n twee-ledige verantwoordelikheid om God se liefde sigbaar te maak. Die twee objekte van die mens se liefde as verteenwoordiger van God is, nl. mense en die natuur (plante, bome, ens.).

2.2.3 Om die skepping verantwoordelik te bestuur vra liefde vir mense

'n Gelowige het, as verteenwoordiger of 'skaduwee' van God, die verantwoordelikheid om die mense rondom hom lief te hê. Die mense met wie 'n gelowige in sy leefwêreld te doen kry, kan in twee kategorieë ingedeel word, nl. medemense in die algemeen en medegelowiges:

2.2.3.1 Medemense in die algemeen

¹⁴ vgl. Psalm 8

Die opdrag aan die gelowige mens in die Bybel is om sy 'naaste' lief te hê¹⁵. Die 'naaste' daag in buitengewone gestaltes en op buitengewone plekke op, soos die gelykenis van die barmhartige Samaritaan in Lukas 10:30-37 illustreer (vgl. Marshall 1978:445). Die term 'naaste' het na aanleiding van hierdie gelykenis nie regtig grense nie, wat impliseer dat 'n gelowige onvoorwaardelike liefde verskuldig is aan 'n medemens wat oor sy pad kom. 'n Gelowige het die verantwoordelikheid om God se liefde in 'n medemens se lewe te verteenwoordig, ongeag wie of wat die medemens is. Iets van God se liefde en erbarming moet deur gelowiges in die wêreld aan medemensse gekommunikeer word.

Daar is veral vier aspekte waarin gelowiges die liefde van God aan medemensse in die algemeen kan bemiddel of kommunikeer:

a) Agting vir die lewe en besittings van 'n ander

God is die Skepper van lewe. Dwarsdeur die Bybel word van gelowiges verwag om respek te hê vir die lewe wat God skep. Daarom word dit in die dekalooë verbied om lewe te beëindig¹⁶. Indien 'n mens iemand anders vermoor, eis die voorskrifte in die Ou Testament dat hy met sy eie lewe vir dié daad moet boet.¹⁷ Die beginsel: "'n lewe vir 'n lewe'¹⁸ is 'n beginsel wat deur die Ou Testament neergelê word vir die effektiewe funksionering van die gemeenskapslewe.

Die agting vir die lewe word begrond in die feit dat die mens as beeld van God geskape is (vgl. Wright 1983:163). Wie 'n lewe neem wat deur God na sy beeld

¹⁵ vgl. Luk.10:27

¹⁶ Exodus 20:13

¹⁷ Exodus 21:12

¹⁸ Levitikus 24:17

geskep is, tas die beeld van God aan¹⁹. Die mens het die opdrag om lewe, wat deur God geskep is, te koester en te bestuur ooreenkomstig die skeppingsdoel van God.

Agting vir die besittings van ander word deur die Bybel as etiese standaard gestel. Selfs as iemand 'n dier van 'n ander persoon sou doodmaak, moet hy die eienaar van die dier daarvoor vergoed²⁰.

Jesus se uitspraak²¹ in die Nuwe Testament dat Hy nie gekom het om die voorskrifte van die dekaloo op te hef nie, maar juis te vervul, dui daarop dat hierdie beginsel op die lewe van gelowiges in die moderne samelewing van toepassing is.

Die moderne Suid-Afrikaanse samelewing word veral geteister deur moord en diefstal. Gelowiges het 'n rol om te speel deur agting te betoon vir die lewe en vir ander se besittings. Daardeur kan hulle, as beelddraers van God, die vlaag van misdaad daadwerklik beveg.

b) Eerlikheid oral en altyd teenoor alle mense

Waarheid is nie net een van die karaktertrekke van God nie, maar is deel van sy wese²². Korupsie en leuens is vir God onaanvaarbaar in sy koninkryk, soos blyk uit die dekaloo²³.

In die Bybel word dit beklemtoon dat gelowiges in die wêreld, onder alle omstandighede die waarheid moet praat, omdat leuens nie vir God aanvaarbaar is nie en die mens geskape is om 'n 'skaduwee' van God te wees²⁴.

¹⁹ Genesis 9:6

²⁰ Levitikus 24:17

²¹ Matteus 5:17-19

²² Johannes 14:6

Om die waarheid te praat is 'n Goddelike alternatief vir die korrupsie en leuens wat deel is van die moderne samelewing en is verseker deel van die rol wat gelowiges in die wêreld, as beeld van God, moet speel.

c) Effektiewe dienslewering aan almal

Zeeman dui aan dat:

... die mens mag klaarmaak wat God begin het! Die mens kry die opdrag om in sy Naam oor God se skepping te heers (Genesis 1:28).

Hierdie aandeel wat die mens het aan die voltooiing van God se skepping word veral sigbaar wanneer die Bybel beklemtoon dat God die mens gevra het om die skepping te benoem. Hoe? Deur name te gee aan die ander skepsel (Genesis 2:19-20).

Hierdie "saampraat" met God oor die skepping is geweldig betekenisvol. Dit moet gesien word teen die agtergrond dat naamgewing vir die Ou Testamentiese mens 'n baie diep betekenis gehad het. Die naam het die identiteit bepaal en iets gesê van die karakter of persoonlikheid van die skepsel. In hierdie opsig is die sprekende mens in die tuin van Eden medeskepper van God, aanvaar hy mede-verantwoordelikheid vir God se skepping. Wat 'n wonderlike identiteit en roeping besit die mens dus!

(1992:9)

Hierdie 'wonderlike identiteit en roeping' van die mens as beeld van God raak en bepaal die gelowige mens se dagtaak in die moderne samelewing en gee inhoud daaraan. Die gelowige het die verantwoordelikheid om, as rentmeester van God, sy dagtaak só te verrig dat hy sy verantwoordelikheid as 'mede-skepper' teenoor God nakom. In die Nuwe Testament word dit op twee plekke deur Paulus duidelik gestel:

²³ Exodus 20:16

²⁴ Prediker 13:5

Efesiërs 6:6

Moenie net werk om deur julle eienaars raakgesien te word en so in mense se guns te kom nie; werk soos slawe van Christus wat van harte die wil van God doen.

Kolossense 3:22-24

Slawe, wees in alles gehoorsaam aan julle eienaars hier op aarde. Moenie net werk om deur hulle raakgesien te word nie en so in mense se guns te kom nie, maar werk met 'n opregte hart uit eerbied vir die Here. Wat julle ook al doen, doen dit van harte, soos vir die Here en nie vir mens nie, omdat julle weet dat julle van die Here as beloning sal kry wat Hy belowe het. Christus is die Here in wie se diens julle staan.

d) Ontslag vir owerheidsgesag in die algemeen

Terwille van die effektiewe funksionering van 'n gemeenskap, 'n dorp, 'n opvoedkundige instansie, 'n onderneming, 'n stad of 'n land, het God gesagstrukture deur die eeue heen laat ontstaan en ontwikkel. Dit is 'n gelowige se verantwoordelikheid om aan hierdie gesagstrukture onderdanig te wees, soos Romeine 13: 1-3 dit duidelik stel:

Elke mens moet hom onderwerp aan die owerhede wat oor hom gestel is. Daar is immers geen gesag wat nie van God kom nie, en die owerhede wat daar is, is daar deur die beskikking van God.

Die Ou Testament²⁵ lê daarop klem dat gelowiges hul gehoorsaamheid aan die Here met alles tot hulle beskikking moet uit leef, in elke faset van hulle lewens, om so nie net aan die Here gehoorsaam te wees nie, maar ook die hele gemeenskap in die proses mee te voer. Toegepas op 'n gelowige se verantwoordelikheid om aan die owerheid gehoorsaam te wees, begin dit by gelowiges wat die owerheid van die

²⁵ Deuternomium 6: 6-9

gemeenskap, dorp, stad en land waarin hulle woon, respekteer en sodoende hul kinders en die res van die gemeenskap motiveer om hul voorbeeld te volg.

2.2.3.2 Medegelowiges

Gelowiges het 'n besondere en unieke verantwoordelikheid teenoor mekaar, soos blyk uit die talle tekste in die Nuwe Afrikaanse Vertaling van die Bybel, wat klem lê op gelowiges se verantwoordelikheid teenoor mekaar. Hier volg 'n statistiese ontleding van die tekste:

In die Nuwe Afrikaanse Vertaling van die Bybel (1983) kom die woord 'mekaar' in 294 tekste voor. In 85 van hierdie tekste word die woord 'mekaar' gebruik om te beskryf hoe gelowiges teenoor mekaar behoort op te tree. Dit bewys hoeveel klem in die Bybel op die verantwoordelikheid, wat gelowiges teenoor mekaar het, geplaas word. Op 'n grafiek lyk dit so:

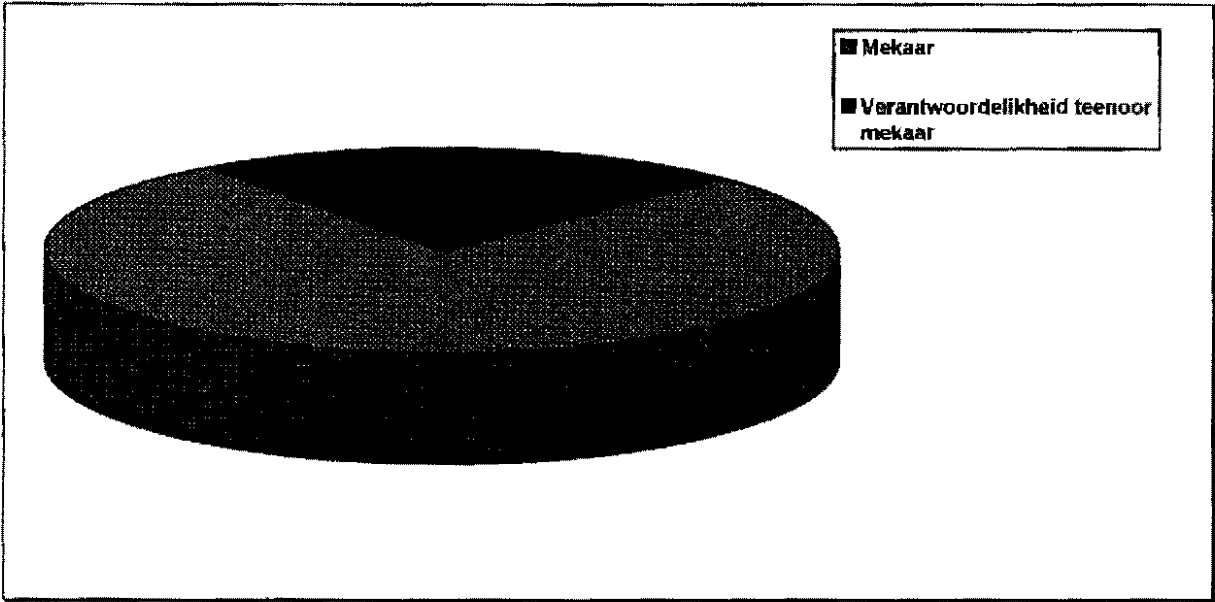

DIAGRAM 6
GRAFIEK WAT DIE HOEVEELHEID 'MEKAAR' TEKSTE WAT TE DOEN HET MET GELOWIGES SE VERANTWOORDELIKHEID TEENOOR MEKAAR AANDUI IN VERGELYKING MET DIE TOTALE AANTAL MEKAAR TEKSTE IN DIE BYBEL

Die verantwoordelikhede wat gelowiges teenoor mekaar het kan as volg opgesom word:

Gelowiges moet mekaar **seën** (Genesis 48:20).

Gelowiges moet onder mekaar die **waarheid** praat en eerlik met mekaar wees (Levitikus 19:11; Sagaria 8:16; Efesiërs 4:25; Kolossense 3:9).

Gelowiges mag mekaar **nie uitbuit nie** (Levitikus 25:10).

Gelowiges moet hulle **vreugde oor God se verlossing** met mekaar kommunikeer deur o.a. vir mekaar eetgoed te stuur en vir die armes te sorg. (Ester 9:19 & 22).

Gelowiges moet aan mekaar **doen wat reg is** (Jeremia 7:5).

Gelowiges moet **in vrede met mekaar saamleef** (Markus 9:50; Kolossense 3:15).

Gelowiges moet mekaar **bedien met die soenverdienste** van Jesus Christus (Lukas 22:17).

Gelowiges moet mekaar **se behoeftes** dien (Johannes 13:14; Galasiërs 5:13).

Gelowiges moet mekaar **liefhê** (Johannes 13:34; 15:12 en 17; Romeine 12:10; Romeine 13:8; Kolossense 2:2; Kolossense 3:14; Hebreërs 13:1; 1 Petrus 1:22; 1 Petrus 4:8; 2 Petrus 1:7; 1 Johannes 4:11; 1 Johannes 4:12; 2 Johannes 5).

Gelowiges moet onder mekaar **mededeelsaam wees** (Handelinge 2:44; 4:32).

Gelowiges moet mekaar **bemoedig** om te bly glo (Romeine 1:12).

Gelowiges is deel van mekaar, en **behoort aan mekaar** (Romeine 12:5).

Gelowiges moet **eensgesind** onder mekaar wees (Romeine 12:16; Romeine 15:5).

Gelowiges moet mekaar **nie veroordeel nie** (Romeine 14:13).

Gelowiges moet mekaar **aanvaar** (Romeine 15:7).

Gelowiges moet mekaar op die **regte weg** help (Romeine 15:14).

Gelowiges moet mekaar **groet** (Romeine 16:16; 1 Korintiërs 16:20; 2 Korintiërs 13:12; 1 Petrus 5:14).

'n Gelowige man en vrou wat met mekaar getroud is, mag mekaar nie **seksuele gemeenskap** wêre nie (1 Korintiërs 7:5).

Gelowiges moet **geduld** met mekaar hê (1 Korintiërs 11:33; Kolossense 3:13).

Gelowiges moet **gelyke sorg** vir mekaar dra (1 Korintiërs 12:25).

Gelowiges mag mekaar nie **uittart** of op mekaar afgunstig wees nie (Galasiërs 5:26).

Gelowiges moet mekaar se **laste dra** (Galasiërs 6:2).

Gelowiges moet mekaar **verdra** (Efesiërs 4:2).

Gelowiges moet in **vrede** met mekaar saamleef (Efesiërs 4:3; 1 Thessalonisense 5:13).

Gelowiges, as lede van die liggaam van Christus, **pas by mekaar**, vul mekaar aan en vorm saam 'n eenheid en saam bou hulle die liggaam van Jesus op (Efesiërs 4:16).

Gelowiges moet **hartlik** teenoor mekaar wees (Efesiërs 4:32).

Gelowiges moet mekaar **goedgesind** wees (Efesiërs 4:32).

Gelowiges moet mekaar kan **vergewe** (Efesiërs 4:32; Kolossense 3:13).

Gelowiges **sing** onder mekaar psalms, lofgesange en ander geestelike liederes (Efesiërs 5:19).

Gelowiges moet aan mekaar **onderdanig** wees (Efesiërs 5:21).

Gelowiges moet mekaar **leer en onderrig** (Kolossense 3:16).

Gelowiges se **liefde vir mekaar** moet groei (1 Thessalonisense 3:12; 2 Thessalonisense 1:3).

Gelowiges moet mekaar **troos** (1 Thessalonisense 4:18).

Gelowiges moet mekaar **bemoedig en versterk** (1 Thessalonisense 5:11; Hebreërs 3:13; Hebreërs 10:24).

Gelowiges moet mekaar aanmoedig om die **samekomste van die gemeente** by te woon (Hebreërs 10:25).

Gelowiges moet in hulle huweliksverhoudings **getrou** aan mekaar wees (Jakobus 2:4).

Gelowiges moet nie van mekaar **kwaad praat** nie (Jakobus 4:11).

Gelowiges moet nie oor mekaar **kla** nie (Jakobus 5:9).

Gelowiges moet hul **sondes** openlik teenoor mekaar **bely** (Jakobus 5:16).

Gelowiges moet **gasvry** teenoor mekaar wees (1 Petrus 5:5).

Gelowiges moet mekaar **help** (1 Petrus 5:5).

Die opdrag aan gelowiges om mekaar lief te hê, se frekwensie is die grootste van al die 'mekaar-opdragte' in die Bybel (vgl. die tabel hierbo). Na aanleiding hiervan maak ek die afleiding dat om mekaar lief te hê nie alleen die belangrikste 'mekaar-opdrag' in die Bybel vir gelowiges se verantwoordelikheid teenoor mekaar is nie, maar dat dit ook die oorkoepelende 'mekaar-opdrag' is. Die ander 'mekaar-opdragte' beskryf wat die inhoud van hierdie liefde moet wees wat gelowiges as God se bemiddelaars in die wêreld aan mekaar verskuldig is.

Indien gelowiges hulle verantwoordelikheid, om mekaar so lief te hê, nakom, gebeur twee dinge:

a) Gelowiges bemiddel God se liefde aan mekaar. Hierdeur word individuele gelowiges of gemeentelede opgebou en bekragtig om God se liefde in die wêreld te gaan bemiddel.

b) Gelowiges lewer deur hulle onderlinge verhouding en optrede teenoor mekaar 'n demonstrasie aan die wêreld van 'n alternatiewe lewenstyl wat eie is aan die koninkryk van God.

Skematies lyk dit so:

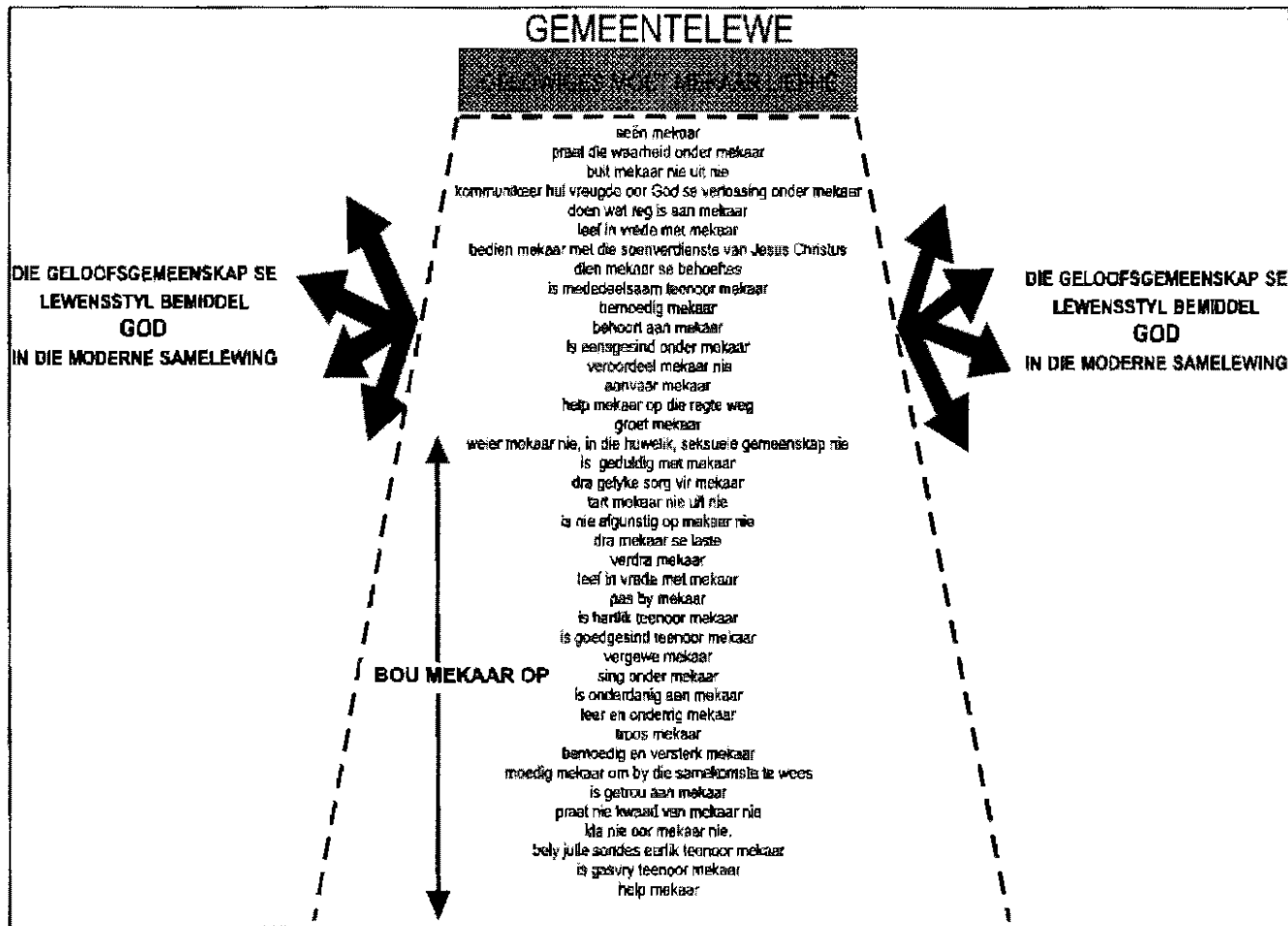

DIAGRAM 7
DIE LEWENSTYL VAN DIE GELOOFSGEMEENSAP DEMONSTREER
'N ALTERNATIEWE LEWENSTYL AAN DIE MODERNE SAMELEWING.

2.2.4 Om die skepping verantwoordelik te bestuur vra liefde vir die omgewing

Soos reeds aangedui, is die mens as bemiddelaar van God in die moderne samelewing verantwoordelik om die skepping in sy totaliteit lief te hê. Die skepping bestaan egter nie net uit mense (medemense en medegelowiges) nie, maar ook uit plante, diere, grond, tegnologiese hulpmiddels, ensovoorts. As gevolg van die sonde van die mens, is hierdie skepping van God besig om weer in 'n chaos te verander, soos voor die skepping. Ten opsigte hiervan het die mens ook 'n verantwoordelikheid van liefde wat bestaan uit:

i) 'n Hartseer oor God se skepping wat besig is om te vergaan, soos Brueggemann dit stel:

What is happening is that the world is being dismantled before our very eyes. The world we have known is dying, withering, slipping through our fingers.

(1991:313)

Brueggemann toon verder aan (1991:314) dat Jesus sy dissipels, wat gepoog het om gelowig te leef in dié wêreld wat besig is om te verword, aangemoedig het om te treur²⁶. Om God se liefde teenoor die natuur en die omgewing te bemiddel, is dit belangrik dat 'n gelowige in voeling moet wees met die multi-dimensionele dood van die skepping. Jesus moedig sy dissipels aan om deur 'n lewenstyl van rou oor 'n skepping, wat besig is om te sterf, die kosmiese realiteit, die omgewing en die publiek aan te raak.

Gelowiges as God se bemiddelaars in die moderne samelewing moet dit verder dra as hulle na die nood en hartseer kyk en 'roubeklaers' van die kosmiese nood in die

²⁶ vgl. Lukas 6:21 & Jeremia 4:23-26

gemeenskap word. So demonstreer gelowiges die liefde en passie van God vir sy skepping in die moderne samelewing.

ii) 'n **Blydschap** oor die nuwe skepping wat sal aanbreek is by gelowiges noodsaaklik om God se skepping verantwoordelik te kan bestuur:

Hieroor sê Brueggemann:

But Jesus had another word, the word spoken precisely in the crater of destroyed Jerusalem, where there was none to comfort. He had said, lucky are you if you practice the cosmic hurt and embrace the public death (see Luke 6:21). Then he said, "You shall laugh." Yes you shall. You shall celebrate. You shall rejoice. You shall watch while a new world is born, a new community is evoked, a new life is granted, precisely out of the ruin.

(1991:316)

Die passie of liefde van God wat gelowiges in die moderne samelewing kommunikeer vir die omgewing beweeg dus gedurig tussen hierdie twee uiterste pole; enersyds roubeklag oor die ineenstorting van die kosmos en andersyds vreugde, blydschap en opgewondenheid oor die nuwe skepping wat God besig is om te bou²⁷.

Hendriks (1994:189) maak die stelling dat "missionêre gemeentebou behoort ekologies sensitief te wees." , maar in die lig van die bostaande paragraaf sou die navorser dit eerder wou herformuleer deur te sê dat gelowiges, as God se priesters in die wêreld, die verantwoordelikheid het om ekologies sensitief te wees.

²⁷ Hebreërs 11:10

2.3 Priesters het die verantwoordelikheid om hul omgewing met God se versoening te bedien

2.3.1 Sonde verbreek die aanvanklike vertrouensverhouding tussen God en sy priesters

Pas nadat God die mens geskep het en aan hom die opdrag gegee het om die skepping te bestuur, kom die slang²⁸ (die slimste onder die diere) en vanuit sy sg. 'meerdere' kennis van God, oortuig hy die vrou om uit die sirkel van gehoorsaamheid aan God te tree. So word die mens oortuig om op 'n afstand en vanuit 'n neutrale posisie, God en sy opdrag te beoordeel en sy bedoeling te bevraagteken. Die slang gebruik die ou bekende argument dat God naywerig is op die mens, om die vrou sodoende te oortuig om God se motiewe te bevraagteken. Die slang gee voor dat hy God beter ken as die vrou en dit motiveer die vrou om aan God ongehoorsaam te word en self te besluit wat gangbaar is vir 'n bestuurder van God se skepping en wat nie. So raak die mens dan 'n ongehoorsame bestuurder van die skepping, 'n bestuurder wat self wil besluit wat reg en verkeerd is (Von Rad 1976:88).

So is die vertrouensverhouding tussen God, die Skepper en Eienaar van die skepping en die mens, die bestuurder van die skepping, verbreek.

Hierdie vertrouensbreuk word vergestalt deur die feit dat God vir Adam en Eva uit die tuin uitjaag²⁹ en hulle die voorregte van nabyheid aan Hom en die lewenskwaliteit wat hulle binne die tuin geniet het, ontsê. God het hulle, omdat hulle self besluit het wat reg en verkeerd was en sy opdragte verontagsaam het, nie meer vertrou as

²⁸ Genesis 3:1

²⁹ Genesis 3:23

bestuurders van sy skepping nie. Voortaan sou hulle hard moes werk om 'n bestaan te maak.

In Genesis 5 en 6 word die opgewondenheid van God oor die mens as sy bemiddelaar in die wêreld uitgespel. Hierteenoor word sy teleurstelling, oor die feit dat die mens sy hand oorspeel het in die uitvoering van sy taak, gestel. In vers 1 en 2 van Genesis 5 word die vertroue wat God in die mens by die skepping gehad het uitgebeeld:

Toe God die mense geskep het, het hy hulle gemaak as beeld van Homself.
Man en vrou het Hy hulle geskep en het Hy hulle geseën en hulle “mens” genoem toe hulle geskep is.

In vers 5 van Genesis 6 volg God se teleurstelling in die mens as sy bemiddelaar in die wêreld

Toe die Here sien hoe groot die verdorwenheid van die mens op aarde is en dat hy sy lewe lank net slegte dinge bedink, was die Here bedroef daaroor dat Hy die mens op die aarde gemaak het . Dit het hom diep gegrief.

So groot was God se teleurstelling in die mens dat Hy dit oorweeg het om sy bemiddelaar te vernietig:

Dit het Hom diep gegrief. Die Here het gesê: “Ek sal die mens wat Ek geskep het, wegvee van die aarde af, mens en dier, ook dié wat kruip, en die voëls want ek is bedroef daaroor dat Ek hulle gemaak het.”

2.3.2 Deur versoening herstel God die gebroke verhouding met sy priesters

Deel van God se wese is sy genade en daarom staan daar in Genesis 6 vers 8:

Maar Noag is deur die Here begenadig.

Omdat God genadig is gee hy aan die mens, wat sy kans as God se bemiddelaar in die wêreld verspeel het deur sy eie wil uit te voer, **weer** 'n kans. God oorbrug self hierdie kloof tussen Hom en die mens deur die mens met homself te versoen³⁰.

Versoening is 'n daad van God waarvan Hy die subjek en die mens die objek is. Die verhouding tussen God en mens word van God se kant af, deur die daad van versoening herstel en die mens se oorspronklike status as bestuurder van die skepping word ook herstel³¹ (Büchsel 1964:255).

2.3.2.1 Die rol van Ou Testamentiese priesterskap in versoening

Westermann (1981:77) noem, dat wanneer God red, beide by die aankondiging en die uitvoering daarvan, daar altyd 'n middelaar tussen God en die mens opgetree het. So was Moses 'n unieke middelaar tussen God en sy mense tydens die uittoeg uit Egipte. Die rigters en die konings was ook middelaars tussen God en mens.

Westermann (1981:81) dui verder aan dat die priester, in veral twee opsigte 'n belangrike middelaarsrol tussen God en mens gespeel het:

a) Priesters was die bemiddelaars van God se **Woord** aan sy mense - hul werk was om veral God se seën d.m.v. die Woord te bemiddel. Die seën van God was drievoudig: op die liggaam, die vee en die landbougrond en is tydens die eredienste in Oud-Israel deur die priesters oor die gelowiges, namens God uitgespreek.

b) Priesters het voorts in die **kultus** 'n funksie gehad om as tussenganger tussen God en die mens op te tree (Westermann 1981:199). Verallyn in die tyd na die ballingskap was die priester die uitsluitlike subjek van die sg. soenoffer en het hy by

³⁰ vgl. 2 Korintiërs 5:18

³¹ vgl. Romeine 5:10

die altaar diens gedoen (Stander & Louw 1990:368). Die verbondshoof van die huis het die soenoffer na die priester by die tempel gebring, wat dit op sy beurt aan God aangebied het vir die versoening van die betrokke gesin se sonde (Westermann 1981:204). Bloed het binne Israel se kultuur versoening bewerk (Stander & Louw 1990:56) en die bloed van die dier wat vir die soenoffer gebring is, moes dan versoening doen vir sonde. In hierdie offerrite was die priester die kultiese bemiddelaar van versoening tussen God en mens.

Die hoëpriester moes jaarliks versoening doen vir die hele volk se sonde deur o.a. agter die voorhangsel in die tempel in te gaan en die bloed van die offerdier op die ark te sprinkel³².

2.3.2.2 Die rol van Jesus Christus in die versoening tussen God en sy priesters

Romeine 5 vers 10 stel dit duidelik dat die mens met God versoen is deur die dood van Jesus Christus, die Seun van God:

Aangesien ons, toe ons nog vyande was, deur die dood van sy Seun met God versoen is, ...:

Volgens Hebreërs 7 vers 18 was die Levitiese priesterskap nutteloos en ontoereikend:

Aan die een kant word die vroeëre bepaling dus afgeskaf as gevolg van die nutteloosheid daarvan:

Hieroor sê Lane:

The old institutions of priesthood and sacrifice were unable to achieve a final and complete arrangement for relationship with God. That is why they have been replaced by an effective hope (vv.18-19). The hope is effective

³² vgl. Levitikus 16

("better") because it is guaranteed by God's oath and by God's action in raising Jesus from the dead. It points forward to a direct and lasting access to God. We may draw near to God with confidence.

(1985:110)

Daarom was 'n ander Hoëpriester, Jesus Christus, nodig om hierdie versoening tussen God en die mens te bewerkstellig soos die skrywer van Hebreërs (7:26) sê:

Vir ons was so 'n hoëpriester nodig, een wat heilig, skuldloos en sonder smet is, verwyder uit die midde van die sondaars en verhoog bo die hemele, een wat nie soos die hoëpriesters, elke dag offers hoof te bring, eers vir sy eie sondes en dan vir die sondes van die volk nie.

Jesus se versoeningswerk as hoëpriester het drie resultate:

- a) Hy red die wat deur Hom tot die Vader nader, volkome. Jesus se versoening is te alle tye, tot alle mense se beskikking.
- b) Hy tree namens die wat in Hom glo, onophoudelik by die Vader in.
- c) Hy het vir eens en vir altyd die volmaakte offer vir die sonde van die mens gebring toe Hy gesterf het. Geen offer en geen priester is daarna weer nodig om versoening te doen vir die mense se sondes nie (Lane 1988:112).

2.3.3 God gee sy priesters die verantwoordelikheid om hierdie versoening aan die wêreld te bedien

In 1 Petrus 2 vers 9 staan:

Julle, daarteen, is die uitverkore volk, 'n koninklike priesterdom, 'n nasie wat vir God afgesonder is, die eiendomsvolk van God, die volk wat die verlossingsdade moet verkondig van Hom wat julle uit die duisternis geroep het na sy wonderbare lig.

Hierdie vers beklemtoon volgens Groenewald (1977:40) die status en die verantwoordelikheid van gelowiges en die gemeente as korporatiewe eenheid in die wêreld:

Die **status** van die gelowige is dat hy/sy in 'n bevoorregte posisie is om deur God uitverkies te wees (◆☉○ℳℳℳ ℳℳ= gevno" ejklektovn) om letterlik aan sy koningshuis (basivleion① te behoort. Die gelowige deel m.a.w. in die koningskap van God en van sy Seun, Jesus Christus en is in dié sin van die woord koningskinders. Hierdie waarheid strook met uitsprake in die Ou Testament soos Jesaja 43:20-21 en Exodus 19:6. 'n Gelowige is dus iemand wat spesiaal deur God gekies is om in die wêreld 'n "Koningsidentiteit" te hê en Goddelike eienskappe te vertoon. Hierdie nuwe status van die gelowige word egter bepaal deur God se inisiatief en genadige keuse om die mens lief te hê ten spyte van die sonde. God se inisiatief word geïllustreer deur die koms van Jesus Christus wat hierdie nuwe status vir die mens kom verdien het. Dit het hy gedoen deur sy lewe en werk wat gekulmineer het in die versoening wat Hy as Hoëpriester aan die kruis vir die mense se sonde gedoen het.

Die verantwoordelikheid van gelowiges in die wêreld word deur die teks beskryf as 'n priesterlike (iJeravteuma) verantwoordelikheid, nl. om as mense wat in die priesterskap en koningskap van Jesus Christus deel, die verlossingsdade van God deur hulle teenwoordigheid en optrede in die wêreld moet bemiddel.

Hierdie feit oor die priesterlike verantwoordelikheid van die gelowige as bemiddelaar van God se versoening in die wêreld, word ook deur Paulus baie duidelik beklemtoon in 2 Korintiërs 5 vers 19:

Die boodskap van versoening bestaan daarin dat God deur Christus die wêreld met Homself versoen het en die mense hulle oortredinge nie toereken nie. Die boodskap van versoening het Hy aan ons toevertrou.

Grossheide (1959:170-171) stel dit treffend as hy sê dat verlostes die rentmeesters van God se versoening in die wêreld is.

Elke gelowige deel dus in die priesterskap van Jesus Christus in die opsig dat hy/sy deur Jesus Christus as Hoëpriester met God versoen is, maar ook in die opsig dat hy/sy die verantwoordelikheid het om hierdie versoening met sy omgewing te deel. 'n Gelowige is 'n priester wat die versoening van Jesus Christus nie net ontvang het nie, maar dit ook moet uitdeel of bemiddel.

2.4 Die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk

Die kernvrae in hierdie paragraaf is:

- a) Sluit die algemene priesterskap van die gelowige 'n gelowige se funksionering in die gemeente in?
- b) Indien wel, wat is die verband tussen die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk?

2.4.1 Kerklike bedieninge in die Bybel³³

'n Studie van die kerklike bedieninge in die Bybel toon dat dit 'n uiters gekompliseerde saak is wat aanleiding tot **verskeie** konklusies (Pelser 1990:1) kan gee oor o.a. die verhouding tussen die algemene priesterskap van die gelowige en die ampte in die kerk. Een van die sienings wat deur so 'n studie ondersteun kan

³³ In die hoofstuk drie sal die rol wat gelowiges in die tyd van die Bybel vervul het, meer breedvoerig bespreek word.

word, is dat gelowiges in die Bybel 'n besondere rol in gemeentes gespeel het, soos blyk uit die volgende:

2.4.1.1 Die algemene priesterskap van die gelowige funksioneer in die Ou Testamentiese bedieningspraktyk van die gemeente

Reeds in die Ou Testament maak God nie net van ampsdraers of priesters gebruik om die take binne die *gemeente* te verrig nie, maar ook van gewone gelowiges (Hendriks 1990:25). So het begaafde vakmanne die tent van ontmoeting gebou en rigters het in krisistye die reg gespreek en God se wil aan Israel bekend gemaak. Gewone mense het konings en profete geword.

2.4.1.2 Die algemene priesterskap van die gelowige is op die voorgrond in die Nuwe Testamentiese gemeente

a) Gelowiges is verantwoordelik vir die bedieninge in die gemeente

Alhoewel daar in die Nuwe Testament sprake is van spanning (Pelser 1990:1) tussen die ampte in die kerk en die algemene priesterskap van die gelowige, sien Paulus die bedieningstake in die christelike gemeente as die verantwoordelikheid van die hele gemeente (Barlett 1993:197). Elke gelowige is dus verantwoordelik om binne die gemeente as God se priester te funksioneer. Die feit dat sommige funksies of bedieninge binne die gemeente bo ander funksies of bedieninge verhef is, het juis aanleiding gegee tot die spanning tussen die ampte en die algemene priesterskap van die gelowige in die Nuwe Testament (Pelser 1990:1). Die gevolg was dat gemeentelede wat hierdie funksies verrig het as **ampsdraers** beskou en as sodanig georden is. Dit het op sy beurt weer die algemene priesterskap van die gelowige onderdruk (Pelser 1990:1-16).

b) Die sakramente beklemtoon die gelykheid van alle gelowiges

Soos reeds aangetoon beklemtoon Bartlett (1993:192) die feit dat die doop in die Nuwe Testament die enigste vorm van **ampsordening** is. Die doop en die nagmaal beklemtoon juis die identiteit, eenheid en gelykheid van alle gelowiges as God se priesters in die wêreld (Bartlett 1993:198). Elke gelowige het 'n gawe van God ontvang met die doel om o.a. 'n funksie in die gemeente te verrig. Die gawes van ampsdraers mag nie aangewend word om hul bediening in die gemeente tot iets meerderwaardig te verhef nie:

“The gifts are given to the body, but not to the individual in the body - not even the pastor, priest, bishop, deacon. The legitimate claim that a good minister is a generalist becomes the astonishing demand that the good minister be a superstar.”

(1993:193)

c) 'n Openheid en waaksaamheid is nodig om gemeentelêde in staat te stel om die bedieninge binne die gemeente waar te neem

Binne die gemeente moet daar, volgens die Nuwe Testament, tesame met die openheid om aan elke gelowige, dienooreenkomstig sy gawe bedieningsruimte te gee, ook toegesien word dat gelowiges nie hul gawes tot hul eie voordeel aanwend nie. Wanneer gelowiges hul gawes aanwend moet dit strek tot die opbou van die hele gemeente as '**koninklike priesterdom**', aangesien nie elke gelowige sy gawe noodwendig aanwend om die gemeente op te bou nie.

Bartlett som hierdie balans, tussen **openheid** en **waaksaamheid** baie goed op:

As the apostle to the Gentiles, he struggles against traditional exclusions and against any law or custom that separates faithful Christian from faithful Christian. But as I Corinthians shows most poignantly, Paul does not believe that every Christian response builds up the church or serves

the faith. His combination of inclusiveness and zeal for fidelity seems to me exemplary for our own time.

(1993:196)

d) Volgens die Nuwe Testament is dit vir 'n gemeente moontlik om sonder ampte te funksioneer

Die Nuwe Testamentiese model vir bedieninge in die gemeente, maak dit moontlik om tot die gevolgtrekking te kom dat, indien elke gelowige sy rol as priester van God binne die gemeente vervul, 'n gemeente sonder ampsdraers kan funksioneer:

Met ander woorde as 'n bepaalde geloofsgemeenskap sou verkies om deur middel van nie-geordende bedieninge daardie geloofsgemeenskap as liggaam van Christus te laat funksioneer, het hulle op Nuwe Testamentiese gronde die volste reg daartoe en kan niemand hulle weier nie.

(Pelser 1990:16)

2.4.2 Die bedieningspraktyk van gemeentes in die Gereformeerde tradisie is ampshiërargies van aard

Hendriks maak die bewering dat die Gereformeerde ampstradisie onhoudbaar is aangesien dit gebasseer is op 'n "reduksionisme wat halfhartig na die Ou Testamentiese gegewens kyk en hoofsaaklik by 'n bepaalde teologiese denkskema aansluit (die sogenaamde *munus triplex*)" (1990:38). Tesame met kultureel-sosiologiese faktore het die Gereformeerde ampstradisie aanleiding gegee tot 'n hiërargiese bedieningspraktyk in gemeentes waarvolgens die persepsie ontstaan het dat die take in 'n gemeente hoofsaaklik die verantwoordelikheid van die ampte, en by name van die predikant, as 'n professionele en voltydse betaalde werknemer van die gemeente is (Heyns 1986:80).

Die beskuldiging wat 'n Amerikaanse gemeentelid tydens die Lausanne International Congress on World Evangelization in Switzerland gedurende 1974 in die verband

aan die ampshiërargiese bedieningspraktyk in die kerk gerig het, bevestig die bestaan van hierdie persepsie:

He indicated that a "good" layman has traditionally been asked to do four things:

- "1. Regularly attend all church functions,
2. Liberally give money in support of the church's program,
3. Support all church programs established by the leadership,
4. And adhere to the '11th commandment', which is 'Don't rock the boat'."

(Henrichsen & Garrison 1983:16)

2.4.3 Gelowiges is verantwoordelik vir die bedieningstake in die gemeente

Die volgende gevolgtrekking kan uit die voorafgaande bespreking gemaak word:

a) Die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld sluit bestis 'n gelowige se funksionering in die gemeente in, aangesien dit duidelik is dat gelowiges deurgaans in die Skrif 'n bedieningsverantwoordelikheid binne die gemeente gehad het. Trouens die bedieningstake in 'n gemeente is die verantwoordelikheid van die hele gemeenskap van die gelowiges en nie die uitsluitlike of hoofsaaklike verantwoordelikheid van ampsdraers nie.

b) Die *amp* behoort afgeskaf te word in 'n christelike gemeente omdat, soos Hendriks aantoon, die term nie net vreemd aan die Skrif is nie, maar ook impliseer dat ampsdraers 'n belangriker plek as ander gelowiges binne die gemeente het. So word die funksionering van gemeentelede binne die gemeente onderdruk:

Die term amp raak al hoe meer ongewild, hoofsaaklik omdat dit as term 'n konnotasie ontwikkel het van 'n hiërargiese meerwaarde waarin sekere lidmate teenoor die res van die liggaam staan in 'n posisie wat die status quo van 'n institusionele hiërargiese kerkmodel simboliseer.

(1990:29)

Daar kan dus na regte nie meer gepraat word van 'n verhouding tussen die ampte in die kerk en die algemene priesterskap van die gelowige nie. 'n Gemeente bestaan net uit gelowiges, wat almal as God se priesters 'n gemeenskaplike verantwoordelikheid vir die bedieninge binne die gemeente het.

Omdat hulle as geloofsgemeenskap dus 'n gedeelde verantwoordelikheid het vir die bedieningstake binne die gemeente moet die bedieningstruktuur van die gemeente sodanig wees dat dit sinvol ruimte skep vir elke gawe waaroor die gemeente beskik (Pelser 1990:16).

2.4.4 Vereistes vir 'n gemeente wat sonder ampte wil funksioneer

2.4.4.1 Effektiewe Woordverkondiging

Die enigste kriterium vir 'n gemeente wat, sonder ampsdraers, as 'n geloofsgemeenskap van priesters wil funksioneer is "die verantwoordelike verkondiging van die Woord en dan op so 'n wyse dat dit tot 'n eksistensiële gebeurtenis by die hoorders word, . . ." (Pelser 1990:16). Bartlett toon aan dat veral die lerend-toerustende bedieningstaak moontlik professionele opleiding kan vereis:

I will suggest that the one clearest "ministerial" function for the New Testament was that of proclamation and teaching, and I believe that that function is still most often best served by persons trained for professional ministry (I still search for the better word.).

(1993:193)

2.4.4.2 Gelykwaardigheid van alle bedieninge

Belangrik om te onthou is dat alle take of bedieningsverantwoordelikhede, in selfs die wat professionele opleiding mag vereis, op die dieselfde vlak is (Hendriks 1990:

31). Soos wat een 'priester' nie belangriker as 'n ander een is nie, so is een bediening ook nie belangriker as 'n ander een nie.

2.4.5 Slotsom: 'n Gemeente kan sonder ampsdraers funksioneer

'n Gemeente kan dus effektief as 'n *'koninklike priesterschap'* funksioneer as die ampte afgeskaf word en elke gelowige oor die ruimte beskik om om sy rol te vervul:

We will pilot best when we pay close attention to who else is on board and find ways to acknowledge, cultivate and inspire their gifts for the sake of the church for the sake of the gospel for the sake of the world.

(Bartlett 1993:193)

2.5 Die bedieningsterreine van gelowiges as God se priesters in die wêreld

2.5.1 'n Gelowige is God se priester in die gemeente

Soos reeds aangedui is die bedieningstake in 'n gemeente nie die eksklusiewe verantwoordelikheid van die ampsdraers nie, maar die taak van die gemeentelede. Daarom het gelowige as priesters van God die taak om, dienooreenkomstig die gawes wat hulle van die Heilige Gees ontvang het en die behoefte in die gemeente, verantwoordelikheid vir die bedieningstake in die gemeente te aanvaar.

2.5.2 'n Gelowige God se priester in sy onmiddellike omgewing

Die *kontekstuele ekklesiologie* beklemtoon dit dat 'n gemeente nie in 'n vakuum bestaan nie, maar binne 'n bepaalde konteks funksioneer. Daarom is dit die gemeente se verantwoordelikheid om besig te wees met die sake wat God se doel vir die omgewing kan verwesenlik:

Met “kontekstuele teologie” beklemtoon ons dat ons ons nooit van die plaaslike gemeente in sy verantwoordelikhede vir sy omgewing en die nood wat daar heers, kan losmaak nie.

(Hendriks 1994:186)

Beskou vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige is die implikasie van die **kontekstuele teologie** dat ‘n gelowige as God se priester hom ook nie kan losmaak van die omgewing waarbinne hy funksioneer nie. ‘n Gelowige bevind hom juis in die voorste en belangrikste linie waardeur God die wêreld wil betree. ‘n Gelowige is God se verteenwoordiger of bemiddelaar in die spesifieke konteks waarbinne hy daaglik leef, hy verteenwoordig God in sy onmiddellike omgewing. Die samelewing kan nie bereik word deur dit op klerikale wyse van buite te verower nie, maar deur gelowiges se aktiewe betrokkenheid as priesters van God in die alledaagse samelewing (Heyns:1988:590).

Binne die kontekstuele ekklesiologie is die gelowige, as God se priester, nie net verbind aan die gemeente waartoe hy behoort nie, maar primêr aan die onmiddellike omgewing waarbinne hy funksioneer soos sy huweliks- en gesinslewe, sy beroepswêreld en die gemeenskap of omgewing waarbinne hy woon. Die gelowige het dus, as priester van God, ‘n verantwoordelikheid om God binne hierdie lewensfere te verteenwoordig of te bemiddel. Kraemer stel dit treffend:

The world is the theatre and the purpose of the divine drama of redemption. It is God’s world and the object of his concern. The disciples are called to be the salt and the light of the world.

(1959: 183)

2.5.3 ‘n Omskrywing van die term *wêreld*

Gesien in die lig van bostaande kan die term, ‘*wêreld*’, in die uitdrukking die *algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld*, as die mikrokosmos of leefwêreld, waarbinne elke gelowige homself bevind, verstaan word. Hierdie

mikrokosmos wat ook as die **operasionele gebied** van elke gelowige gesien kan word, bestaan, vir die doel van hierdie studie, uit die vier genoemde velde waarbinne gelowiges as God se priesters kan funksioneer:

- a) Die huwelik- en gesinslewe
- b) Die arbeidsveld
- c) Die gemeenskap
- d) Die gemeente

Skematies lyk dit so:

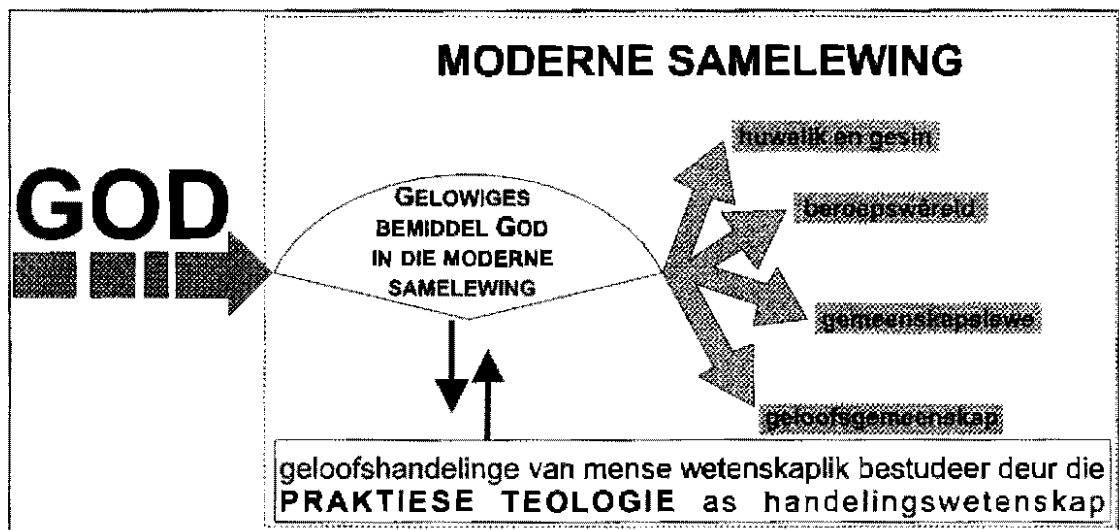

DIAGRAM 8

DIE BEDIENINGSTERREINE WAARBINNE GELOWIGES AS GOD SE PRIESTERS FUNKSIONEER

Die vier bedieningsvelde kan, soos reeds by implikasie aangetoon, in twee **bedieningsterreine** verdeel word, nl.:

- a) 'n Gelowige se bediening **in die gemeente**
- b) 'n Gelowige se bediening **buite die gemeente** in sy huwelik- en gesinslewe, sy beroepswêreld en die omgewing of gemeenskap waarbinne hy woon.

2.5.4 Die verhouding tussen die twee bedieningsterreine van gelowiges as priesters van God

Die vraag sou gevra kon word of daar 'n bepaalde verhouding tussen hierdie twee bedieningsterreine, waarbinne 'n gelowige as God se priester funksioneer, bestaan? Indien wel, wat is die verhouding tussen hierdie twee bedieningsterreine?

2.5.4.1 'n Gelowige se bediening *buite* die gemeente is van wesenlike belang vir die koninkryk

Gemeentes is hoofsaaklik na binne gerig en is gevolglik gefokus op konservering en bewaring (Heyns 1986:91). Dus kan verwag word dat, waar die algemene priesterskap van die gelowige in gemeentes ter sprake kom, die klem primêr geplaas kan word op die bydrae wat die gelowige kan lewer tot die konservering en bewaring van die gemeente. Gesien in die lig van Kraemer (1959:130) se standpunt dat die kerk primêr terwille van die wêreld bestaan en daarom primêr op die wêreld gerig behoort te wees, is dit nie aanvaarbaar dat die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld, primêr, vir die konservering en bewaring van die gemeente aangewend word nie. Die klem wat volgens die navorser in die kerklike praxis op die algemene priesterskap van die gelowige geplaas behoort te word, is die gelowige se bediening in sy onmiddellike omgewing ***buite die gemeente***, m.a.w. die gelowige se betrokkenheid in sy huweliks-en gesinslewe, sy beroepswêreld en sy omgewing of die gemeenskap waarbinne hy woon. Dit is 'n gelowige se ***eksterne*** bedieningsterrein as priester van God

2.5.4.2 'n Gelowige se bediening binne die gemeente staan in diens van die *eksterne* bedieninge

Die bedieningstake in die gemeente is hoofsaaklik daarop gerig dat gelowiges mekaar op bou en toe rus om op die eksterne bedieningsterrein as God se priesters in die wêreld te funksioneer (Pelser 1990:38). Gelowiges het self die

verantwoordelikheid om hierdie bedieningstake binne die gemeente te verrig, maar dit bly altyd ondersteunend tot hul eksterne verantwoordelikheid as God se priesters in die wêreld.

2.5.4.3 Onderskeid tussen eksterne en interne bedieningsterreine

Heyns (1997:34) onderskei tussen die eksterne en interne funksies van die kerk. Die interne funksies omvat aktiwiteite soos verkondiging, viering, sorg, onderrig, diens en gemeentebou. Vroeër is reeds aangedui dat gelowiges as God se priesters verantwoordelikheid vir hierdie interne bedieningstake kan aanvaar.

Die eksterne funksies van die kerk is dus vir Heyns (1997:35) die invloed wat die kerk via die lewe en werk van sy lidmate in die samelewing uitoefen.

Die twee bogenoemde bedieningsterreine vir 'n gelowige as God se priester in die wêreld kan dus as volg, in hul onderlinge verhouding, onderskei word:

- a) 'n **Eksterne bedieningsterrein** wat met 'n gelowige as priester van God se verantwoordelikheid in die alledaagse lewe in verband staan.
- b) 'n **Interne bedieningsterrein** wat met 'n gelowige as priester van God se verantwoordelikheid in die gemeente in verband staan.

2.5.5 'n Omskrywing van die terme bedieningsterrein, bedieningsveld en bedieningsinhoud

2.5.5.1 Bedieningsterrein

'n *Bedieningsterrein* is 'n groter area in 'n gelowige se lewe waar hy as priester van God kan funksioneer. In hierdie studie kom twee bedieningsterreine ter sprake, nl.: 'n **eksterne bedieningsterrein** en 'n **interne bedieningsterrein**.

2.5.5.2 Bedieningsveld

'n **Bedieningsveld** is 'n kleiner area binne 'n bedieningsterrein waar 'n gelowige as priester van God kan funksioneer. So kan by. die eksterne bedieningsterrein oor meer as een bedieningsveld bestaan.

2.5.5.3 Bedieningsinhoud

Die bedieningsinhoud is 'n gedragstyl of aksies van gelowiges binne 'n bepaalde bedieningsveld, wat betekenis aan sy bediening binne daardie bedieningsveld gee.

2.6 Die eksterne bedieningsterrein van 'n gelowige as God se priester in die wêreld

2.6.1 Definisie van die eksterne bedieningsterrein

'n Eksterne bediening het te doen met 'n gelowiges se leefwêreld **buite** die gemeente, in die alledaagse lewe, waar die gelowige as God se priester in die wêreld kan leef, soos Bosman dit stel:

The Church's task includes a ministry to the Body, but it must always have a primary focus that reaches out to those outside the Church.

(Bosman 1993:112)

Die eksterne taak van God se priesters in die wêreld, soos reeds aangetoon, is om in die alledaagse lewe as verteenwoordiger van God op te tree.

2.6.2 Die bedieningsvelde van die eksterne bedieningsterrein

Soos reeds beredeneer bestaan die bedieningsvelde van die eksterne bedieningsterrein hoofsaaklik uit hoofsaaklik drie velde:

a) Die huweliks- en gesinsverhoudings

- b) Die arbeidswêreld
- c) Die gemeenskap

2.6.3 Bedieningsinhoud van die eksterne bedieningsterrein binne die verskillende bedieningsterreine

Die vraag sou nou gestel kan word oor wat die *inhoud* van 'n gelowige se bediening, as priester van God, *binne* elkeen van die bedieningsvelde van die eksterne bedieningsterrein is. Dit kan kortliks as volg aangedui word

2.6.3.1 'n Gelowige se bediening binne die huweliks- en gesinsverhoudinge

Die huweliks- en gesinslewe is 'n baie belangrike veld in die eksterne bediening van 'n priester, omdat hy/sy dáár nie net die geleentheid het om sy/haar priesterlike verantwoordelikheid teenoor die mense die naaste aan hom/haar na te kom nie, maar ook omdat hy/sy die geleentheid het om die ander gesinslede, veral die kinders, te motiveer om ook as God se priester in die wêreld te leef, soos Congar dit beklemtoon:

... among the finest and best things of Christian life there is a priesthood of the fathers and mothers of families... Marriage is the sole example in the Christian economy of a natural institution, in itself as such, being taken into the order of grace and made sacred... When they bring a child to birth, they can bring a disciple to birth too. It is through Christian parents that the substance of the human world, in the very act of its increase, turns into Body of Christ and into Church. Families are actually and literally cells of the Church.

(1985:202)

Binne die veld van die huweliks- en gesinsverhouding het 'n gelowige die geleentheid om die volgende aspekte van sy/haar priesterlike verantwoordelikheid uit te leef:

- i) **Verantwoordelike bestuur van God se skepping** deur gesinslede onvoorwaardelik lief te hê en te versorg met die middele wat God tot sy/haar beskikking stel.
- ii) **Liefde vir die medemens** in die algemeen (agting vir die lewe en besittings van 'n ander; eerlikheid oral en altyd teenoor alle mense; effektiewe dienslewering aan almal en ontsag vir die owerheidsgesag) te demonstreer, deur in hierdie verband 'n voorbeeld vir die ander gesinslede te wees.
- iii) **Liefde teenoor mede-gelowiges** te modelleer deur die wyse waarop hy/sy dit teenoor die res van die gesin en ander mede-gelowiges uitleef.
- iv) 'n **Liefde vir die omgewing** te openbaar deur 'n besorgdheid oor en betrokkenheid by die nood in die omgewing en daardeur ook by ander gesinslede 'n sensitiwiteit vir die omgewing te skep.
- v) Die **versoening** van Jesus Christus nie net in die veld van huweliks- en gesinsverhouding te bedien nie, maar ook in die res van sy haar verhoudings.

2.6.3.2 'n Gelowige se bediening binne die beroepswêreld

Ten opsigte van die taak van 'n gelowige in sy/haar werkplek, sê Hall die volgende:

The occupational involvement of lay people is also a port of entry for the church's ministry in the world.

(1974 :48)

In die arbeidswêreld het 'n gelowige die ruimte om sy priesterlike verantwoordelikheid op die volgende wyse na te kom:

a) Verantwoordelike bestuur, effektiewe dienslewering, agting vir ander, eerlikheid en ontsag vir owerheidsgesag

In Suid-Afrika met sy lae produktiwiteit, baie stakings, swak diens en ekonomiese impotensie, is dit van kardinale belang dat gelowiges in die werkplek die voorbeeld

begin stel om hul dagtaak vanuit die mens se skeppingsopdrag te beskou en te verrig, soos Foley dit stel:

If it is falls to your lot to be a street sweeper, sweep streets like Michelangelo carved marble. Sweep streets as Shakespeare wrote pictures. Sweep streets so well that all the hosts of heaven will have to say, "Here lives a great street sweeper who did his job well".

(Foley 1986:63)

So kan christene in die werkplek as God se priesters funksioneer deur hul dagtaak, in die eerste plek, nie vir 'n werkgewer te verrig nie, maar vir God. As christene die beeld in die arbeidsmark kan hê dat hulle mense is wat goeie, produktiewe, verantwoordelike en eerlike werkers is, wat ook agting vir andere se lewensruimte het, het die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld op eksterne vlak ver gevorder.

b) Versoening

Wat arbeidsbetrekkinge betref kan christene ook as God se priesters 'n groot rol speel t.o.v. vrede en versoening in die werkplek, veral waar regstellende-aksie en rasseverskille baie spanning tussen werknemers binne 'n onderneming bring, soos Henrichsen & Garrison tereg sê:

The laity, by the very nature of their positions in life, move in the mainstream of a society that is broken and needy. The ministry of reconciliation has been given to the laymen.

(1983:16)

2.6.3.3 'n Gelowige se bediening binne die omgewing of gemeenskap

Die gebrokenheid wat deel van elke gemeenskap of omgewing is, bied aan 'n gelowige as priester 'n veld waarbinne hy sy liefde vir die omgewing kan uitleef deur:

a) Versoening en vergiffenis

'n Christen se verantwoordelikheid is nie alleen net om misdaad te voorkom deur sy eie lewe en besittings so goed as moontlik te beskerm nie, maar ook om te vergewe as hy 'n onskuldige prooi van misdaad geword het, soos Doohan dit stel:

The gospel call needs to be lived with freshness and relevance in every generation, since Jesus did not come only for Palestinian Jews of two thousand years ago, but for all of us wherever and whenever we live.

(Doohan 1984:120)

b) Betrokkenheid by en opheffing van die nood van andere

Meeste gemeenskappe in Afrika word gekonfronteer deur realiteite soos armoede, ongeletterdheid, 'n onbekostigbare bevolkingsaanwas en 'n onvermoë van mense om vir hulle eie versorging verantwoordelikheid te neem. Gelowiges behoort hieraan aandag te gee deur mense, wat in die gemeenskap hulp nodig het, te help, soos Schuller dit stel:

. . . a church should provide for the needs of the persons in its community.

(1986:25)

c) Bewaring van die omgewing

Gelowiges kan hul priesterlike liefde vir die omgewing in die gemeenskap te kenne deur betrokke te wees en selfs leiding by projekte wat die bewaring en konservering van die gemeenskap in die oog het.

Aan die einde van hierdie bespreking oor die eksterne bedieningsterrein van die gelowige as God se priester in die wêreld is die volgende aanhaling gepas:

Jesus commissions his followers to "go out to the whole world." Disciples are sent out to be church all week long. If we were to look for Christ in his ministry today, we would likely not find him in the church building but in the crowded streets or shops or factories spending time with his followers. We deprive our world when we confine our Christian life to the church building.

(Foley 1986:180)

2.7 Die interne bedieningsterrein van 'n gelowige as God se priester in die wêreld

2.7.1 Definisie van die interne bedieningsterrein

Die eksterne bedieningsterrein met sy onderskeie velde is **bedieninge binne die gemeente**, waarby gelowiges betrokke kan raak, maar dan nie noodwendig met die oog op die konservering en bewaring van die gemeente nie, maar eerder met die doel om mense te werf om as God se priesters in die wêreld te funksioneer en om mede-gelowiges toe te rus en op te bou om, soos Pelser tereg sê:

Die op- en uitbou geskied deur die gawes wat die Heilige Gees aan elkeen van die gelowiges gee. Elke gelowige het dus 'n getuigenistaak. Niemand besit individueel die volheid van die heil nie. Die opbou van die gemeente vind onderling plaas, binne die koinonia waar die mekaar-beginsels funksioneer.

(Pelser 1990:38)

Ook sê Bosman hieroor:

Laity is primarily responsible for carrying out the ministry.

(Bosman 1993:113)

2.7.2 Die bedieningsinhoud van die interne bedieninge

Die bedieningsinhoud van gelowiges in die interne bedieninge is alreeds in hoofsaak in 2.2.3.2 genoem, waar die verantwoordelikheid wat gelowiges binne 'n gemeente teenoor mekaar het, bespreek is. Dit kan egter verder uitgebrei word:

In die lig van die opdrag wat Jesus Christus aan sy dissipels voor sy hemelvaart in Matt.28:20 en verder gegee het, het 'n gemeente die verantwoordelikheid om, in plaas van na binne op sy eie konservering en bewaring gerig te wees, priesters van

mense te maak. Hierdie verantwoordelikheid is die taak van die gelowiges en behels vier fasette:

2.7.2.1 Werwing van priesters

Om mense te werf om God se priesters in die wêreld te wees is van kardinale belang in 'n gemeente (Henrichsen & Garrison 1983:48). Dit bestaan uit twee dimensies:

a) Werwing van *nuwe* priesters

In ooreenstemming met die opdrag wat Jesus aan die dissipels voor sy hemelvaart gegee het, is dit 'n geloofsgemeenskap se verantwoordelikheid om gedurig 'potensiële' gelowiges te werf om in Jesus Christus as Verlosser te glo en as sy dissipels in die wêreld op te tree.

b) Werwing van bestaande gelowiges vir die algemene priesterskap van die gelowige

Bestaande gemeentede, wat nog nie die beginsel van die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld verstaan nie, moet gewerf word om God se priesters in die wêreld te word. Hulle moet **gewerf** word om in te sien dat christenskap nie net 'n 'passiewe' geloofsritueel is wat vir Sondae in 'n erediens bedoel is nie, maar dat dit verband hou met die alledaagse lewe en dat die beginsels daarvan in die alledaagse lewe uitgeleef behoort te word.

2.7.2.2 Motivering van mense om priesters van God in die wêreld te wees

Die motivering van gemeentede bestaan ook uit twee dimensies:

a) Motivering van nuwe priesters

Nuwe gemeentede (ongelowiges) wat gewerf is, moet gemotiveer word om in Jesus Christus as Verlosser te glo.

b) Motivering van bestaande priesters

Bestaande gemeentelede moet gemotiveer word om te verstaan dat hulle 'n verantwoordelikheid het om as God se priesters in die wêreld te funksioneer. Hierdie gedeelte van die motiveringsproses het te doen met 'n nuwe konteks waarbinne christenskap geplaas word.

2.7.2.3 Versorging en toerusting van God se priesters

Sorg en toerusting van gelowiges wat alreeds priesters (dissipels) van God in die wêreld is, sodat hulle daarin kan groei en daarmee kan volhou.

Gemeentelede wat gewerf en gemotiveer is om in Jesus Christus te glo en om as priesters van God in die wêreld te funksioneer, het 'n behoefte aan verdere toerusting en versorging.

a) Toerusting

Toerusting behels volgens Henrichsen & Garrison (1983:50) die volgende:

- i) Toerusting in lewensvaardighede rakende kreatiwiteit, liefde en versoening in die huwelik- en gesinslewe, die werkplek en die gemeenskap.
- ii) Spesifieke toerusting t.o.v. interne bedieninge in die gemeente waar die gemeentelid saam met ander gemeentelede betrokke is by die proses om van ander mense dissipels van Jesus Christus te maak.

b) Versorging

Versorging behels die onderlinge betrokkenheid en ondersteuning van gemeentelede onder mekaar. Om effektief God se priester in die wêreld te wees, het 'n gelowige die liefde, versorging en ondersteuning van medegelowiges nodig. Die besorgdheid van gemeentelede teenoor mekaar binne die eerste

geloofsgemeenskap het juis so 'n impak op buitestaanders gehad dat al hoe meer mense geworf is om by die geloofsgemeenskap aan te sluit en dit het hulle gemotiveer om as God se priesters in die wêreld te begin leef.

2.7.2.4 Funksionering van die priesters

Gemeentelede moet nie net geworf, gemotiveer, toegerus en versorg word om God se priesters in die wêreld te wees nie, maar hulle moet daadwerklik begin funksioneer as God se priesters in die wêreld. Hierdie funksionering vind plaas, soos vroeër aangedui, in die eksterne bedieninge (alledaagse lewe) en in die interne bedieninge.

Grafies kan die bedieningsinhoud van die interne bedieninge as volg voorgestel word:

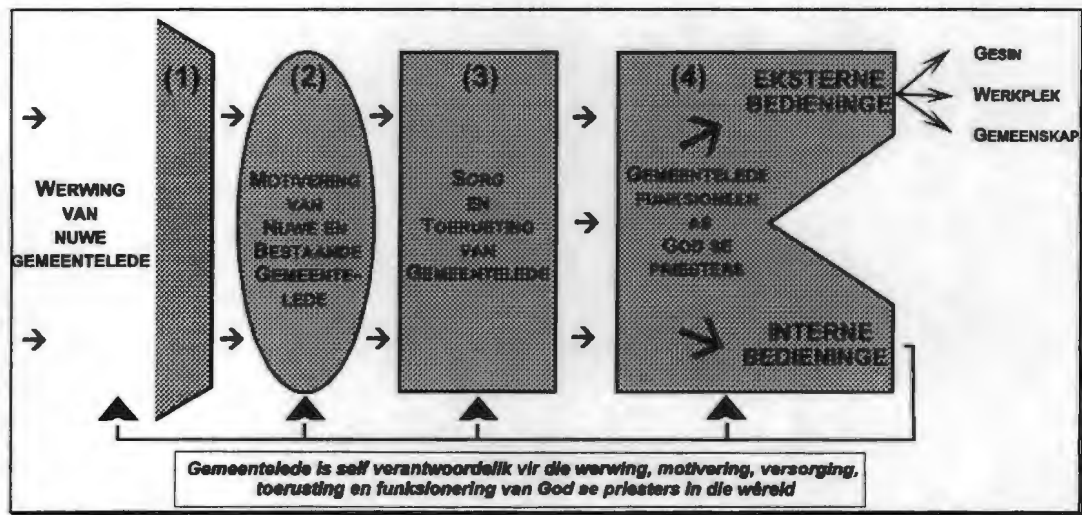

DIAGRAM 9
GEMEENTELEDE IS VERANTWOORDELIK VIR DIE INTERNE BEDIENINGE IN DIE GEMEENTE

2.7.3 Bedieningsvelde van die interne bediening

Die bedieningsvelde van die interne bedieningsterrein word bepaal deur (a) die konteks van elke gemeente en (b) hoe dié spesifieke gemeente gestalte aan die bedieningsinhoud van die interne bedieningsterrein gee. Daarom word die interne

bedieningsvelde nie hier genoem nie, maar in die hoofstuk 5 word wel 'n aantal bedieningsvelde wat volgens die navorser se mening binne die interne bedieningsterrein belangrik is, as deel van die model bespreek.

2.8 'n Teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige

Die gedeelte van die teorie wat in hierdie hoofstuk op deduktiewe wyse ontwikkel is kan as volg opgesom word:

2.8.1 Alle gelowiges is God se priesters in die wêreld

Gelowiges staan bekend as God se priesters in die wêreld wat oor 'n kommunikatiewe bemiddelaarsfunksie tussen God en die wêreld beskik. God sonder alle gelowiges af om sy priesters in die wêreld te wees om sy verbond aan Abraham gestand te doen.

Die doop is die teken waardeur God aan elke gelowige die versekering gee dat Hy hom as sy priester aanstel. Deur die doop weet die gelowige dat God volledig tot sy beskikking is en dit herinner ook die gelowige dat hy as God se priester gedurig tot God se beskikking moet wees. Deur die Heilige Gees gee God aan elke gelowige die toerusting om sy priester in die wêreld te wees.

2.8.2 Verantwoordelikhede van gelowiges as God se priesters

2.8.2.1 Bestuur van die skepping

God skep die mens om die skepping te bestuur. Liefde vir die skepping is nodig om dit te bestuur. Liefde vir die skepping behels liefde vir die mens, wat op sy beurt verdeel kan word in liefde vir die medemens in die algemeen en liefde vir medegelowiges. Liefde vir die medemens behels agting vir die lewe en besittings

van 'n ander, eerlikheid oral en altyd, effektiewe dienslewering in beroepswêreld en ontsag vir owerheidgesag. Liefde teenoor medegelowiges vereis dat gelowiges as priesters van God só teenoor mekaar sal optree, dat God se alternatief vir die samelewing mense tot geloof in God sal oorreed. Liefde vir die skepping behels verder ook 'n sensitiwiteit vir die omgewing, wat die gelowige as priester van God aanspoor om as rentmeester van sy omgewing op te tree.

2.8.2.2 Bediening van die versoening

Gelowiges as God se priesters het die verantwoordelikheid om die versoening van Jesus Christus aan die wêreld te bedien.

2.8.3 Gelowiges as priesters van God funksioneer op twee bedieningsterreine

2.8.3.1 Gelowiges is ekstern verantwoordelik vir hul onmiddellike omgewing

Gelowiges het die eksterne verantwoordelikheid om, kontekstueel, as God se priesters binne hul onmiddellike omgewing te funksioneer. Die belangrikste sfeer waarbinne gelowiges die verantwoordelikheid het om as God se priesters te funksioneer is die huweliks- en gesinslewe, die arbeidsveld en die gemeenskap.

2.8.3.2 Gelowiges is primêr verantwoordelik vir die bediening in die gemeente

Die algemene priesterskap van die gelowige het die implikasie dat gelowiges in die gemeente die volle verantwoordelikheid vir die bediening van die evangelie in die gemeente aanvaar. Dit het die implikasie dat ampte in 'n gemeente nie langer bestaansreg het nie. Elke gelowige het dienoooreenkomstig sy gawe 'n funksie binne die gemeente. Alle bedieningsfunksies geniet gelyke status alhoewel sommige gespesialiseerde opleiding vereis.

3. GELOWIGES AS GOD SE PRIESTERS IN DIE GELOOFSGESKIEDENIS

3.1 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Ou Testament

'n Mens lees in die Ou Testament nie so dikwels van gemeentelide nie, maar meer van priesters. Dit skep die indruk dat gewone gelowiges, wat nie priesters was nie, in die tyd van die Ou Testament, nie juis belangrik was en 'n rol in die kerk gespeel het nie. Dit is nie so nie. Die priesters het aanvanklik in Israel se godsdienste nie so 'n allesoorheersende rol gespeel as wat dit op die oog af lyk nie. Trouens, daar was aanvanklik nie sprake van 'n priesterhiërargie in Israel nie (Westermann 1981:199). Dit het weens politieke redes eers in die tyd van die konings posgevat en na die ballingskap en die restourasie van die tempel hoogty gevier.

Hieroor sê Westermann:

Het is van belang in het oog te houden - ook met betrekking tot de christelijke kerk -, dat de priesterlijke hiërarchie in Israel en elders niet haar oorsprong heeft in het wezen van het priesterschap, maar in een fase in de geschiedenis ervan, waarin het nauw verbonden was met het koningschap, waaronder de priesters dus dienaren van de koning werden, koninklijke beampten. Eigenlijk is de priesterlijke hiërarchie oorspronkelijk een politieke structuur, iets secundairs, wat het priesterschap opgelegd kreeg. Als zodanig past ze niet bij het priesterschap.

(1981:200)

Na die ballingskap het die priester die koning se funksie in sy afwesigheid oorgeneem en heerser van die staat en kerk geword. 'n Rangorde van priesters het in dié tyd ontstaan met die hoëpriester aan die bopunt. Hulle omvattende wette het

in dié tyd met die restourasie van Jerusalem en die tempel 'n belangrike rol gespeel, veral omdat daar nie 'n koning was wat kon regeer nie (Deist 1987:35). So het die priester al hoe meer seggenskap gekry.

Omdat die priesters na die ballingskap, gedurende die vyfde en sesde eeue v.C., verantwoordelik was vir die verwerking en eindredaksie van veral Exodus, Levitikus en Numeri (Deist 1987:35-36), is die rol van die priester in die boeke oorbeklemtoon en dié van die gemeentelid verswyg.

Die bestaan, funksie en oënsynlike eksklusiwiteit van die priesterstand en die latere priesterhiërargie het nie die algemene priesterskap van die gelowige in die Ou Testament in beginsel op nie, of verlaag dit tot iets minderwaardig nie, al het dit in die praktyk so gelyk. Gemeentelede was belangrike instrumente in die hand van God. Selfs die term *priester*, wat in Exodus, Levitikus en Numeri hoofsaaklik gebruik word as aanduiding vir die priesterstand, m.a.w. 'n ampstitel, word ten minste een keer in Exodus 19:6 gebruik om die hele volk van God in sy doel en funksie in die wêreld aan te dui (Zimmerli 1976:83).

Dit word verder ondersteun deur God se skeppingsdoel met mense wat in die eerste hoofstuk van die Bybel ter sprake kom: "God het die mens geskep as sy verteenwoordiger . . ." ³⁴ op die aarde.

Die digter van Psalm 8 (verse 5-7) proklameer ook:

. . . wat is die mens dan dat U aan Hom dink, die mense kind dat u na hom omsien? U het hom net 'n bietjie minder as 'n hemelse wese gemaak en hom met eer en aansien gekroon.

God maak mense, sonder onderskeid, sy vennote in die skepping deur hulle te vra om dit wat Hy gemaak het te benoem ³⁵ en te bestuur. Selfs die sonde, mense se

³⁴ Genesis 1:27

on gehoorsaamheid, kon God nie van sy doel met hulle laat afsien nie. Hy roep vir Abraham, sluit 'n ooreenkoms met hom en vermeerder sy nageslag. Hy verlos hulle uit Egipte en gee aan hulle 'n eie land om daar vir Hom as volk te leef³⁶, toegewy aan 'n spesifieke doel om in hulle daaglikse lewe sy priesters in die wêreld te wees.

Gewone mense, sonder dat hulle amptelik as priesters of konings gebore of aangestel is, het dinamies van God getuig en gevolglik 'n groot impak op die wêreld waarbinne hulle gefunksioneer het, gemaak. Om 'n paar te noem:

Abraham, aanvanklik 'n afgodsdienaar³⁷ en iemand wat God se beloftes aanvanklik in twyfel getrek het, word die groot geloofsheld van die Bybel en sodoende die vader van al die gelowiges.

Jakob 'n aartsleuenaar³⁸ word 'n aartsvader.

Moses, die rassistiese moordenaar³⁹ word die een wat deur God as vriend⁴⁰ behandel en aangespreek word en die bemiddelaar wat dié God, wat kan verlos, aan Israel bekend stel.

Elia, 'n bywoner⁴¹, het 'n bekende profeet geword.

Dawid die beroemde koning, was 'n skaapwagter⁴² en swartskaap van die gesin.

Amos, die onverskrokke profeet, was 'n eenvoudige boer.

³⁵ Genesis 2:19-20

³⁶ Deuternomium 26:19

³⁷ Genesis 11:26-31 en Josua 24:2

³⁸ Genesis 27:1-40

³⁹ Exodus 2:11,12

⁴⁰ Exodus 33:11

⁴¹ 1 Konings 17:1

⁴² 1 Sameul 16:11

In 2 Konings 5 lees ons van 'n **onbekende, nuttelose, Joodse dogtertjie** wat deur die Arameërs ontvoer is. In die vreemde land word sy 'n tussenganger tussen die siek hoof van die Aramese leër en die profeet van die lewende God.

Debora was ten spyte van die minderwaardige rol van vrouens in die Bybel, 'n profetes en later was sy die leier van Israel⁴³.

Jona, 'n gewone man, 'n **papbroek** en 'n lafaard, word 'n evangelis, wat 'n hele stad tot bekering lei, desondanks sy eie onwilligheid en ondankbaarheid.

In Trito-Jesaja, wat uit die tydperk ná die ballingskap, die tyd waarin die priesterhiërargie juis sterk op die voorgrond was, dateer, **word van die hele Israel as priesters gepraat**. Hierdeur word die rol van gewone mense, wat in die lewe van elke dag as God se mense leef, op gelyke vlak met die van die priesters in die kerk en samelewing geplaas.⁴⁴

Die geskiedenis in die Ou Testament leer dat elke gelowige 'n bemiddelaar van God in die wêreld is.

3.2 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Nuwe Testament

3.2.1 Algemene priesterskap van die gelowige op die agtergrond in die Judaïsme

In die Nuwe Testamentiese tydvak draai **Israel** se godsdiens rondom die persoon en werk van die priester (Lohse 1976:153). Gewone gelowiges het in die tyd van die Nuwe Testament nie veel van 'n funksie gehad nie. Van 'n bediening deur gelowiges was daar nie juis sprake nie. Die hoëpriester, die hoof van die Sanhedrin, was die

⁴³ Rigters 4

⁴⁴ Jesaja 61:6

hoogste amp in die Joodse samelewing. Net hy kon die kultiese funksies op die Groot-Versoendag vervul. Onder hom het 'n hele hiërargie (Lohse 1976:153) van priesters gedien wat die res van die kultiese funksies vervul het. Daar was streng toelatingsvereistes (Lohse 1976:154) tot die absolute eksklusiewe priesterstand. Geneties moes hy uit die stam van Levi kom, fisies kon hy aan geen liggaamsgebrek ly nie en hy kon ook net een vrou hê.

Die hiërargiese onderskeid tussen priester en gemeentelid was in die tyd van die Nuwe Testament baie verskans en subtiel, want die priesters en skrifgeleerdes het in die Joodse sinagoge nie 'n spesifieke amp beklee nie (Lohse 1976:160). Die beheer en administrasie van die sinagoge was in die hande van gewone gelowiges (Lohse 1976:160). Gelowiges kon selfs die Skrifrolle lees en preek⁴⁵, maar net 'n priester kon die seën van die Here uitspreek. 'n Gemeentelid kon net hiervoor bid (Lohse 1976:164), terwyl dit in die Ou Testament juis as 'n familie-aangeleentheid beskou is⁴⁶, waardeur die vader, as verbondshoof, die gevolmagtigde bemiddelaar van God se verbondseën was.⁴⁷

Die woord priester word telkens in die Nuwe Testament in 'n negatiewe sin⁴⁸ gebruik om die kloof tussen die priester en gemeentelid aan te dui, behalwe waar Christus die *hoëpriester*⁴⁹ en die hele gemeente 'n *priester*⁵⁰ genoem word (Neuner 1988:39).

3.2.2 Jesus beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige

⁴⁵ vgl. Jesus se optrede in die sinagoge Luk 4:16-30

⁴⁶ vgl. Genesis 12:2-3

⁴⁷ vgl. Jakob se optrede in Genesis 49

⁴⁸ Matt.8:4; 12:5; Luk.10:31 en 33; 17:14; Joh.1:19; Han.4:1-2

⁴⁹ vgl. Hebrëërs 14:4

⁵⁰ vgl. 1 Petrus 2:9

Jesus kies sy mense nie uit die priesterstand nie (Bosch 1991:468). Gewone mense sonder aansien, randfigure in die samelewing, vissers en belastinggaarders word sy dissipels. Hy belowe om hulle vissers van mense te maak⁵¹, wat Hy ook doen⁵². Hy verwerp alle vooroordele as Hy met Samaritane en prostitute meng (Faivre 1990:3).

Van hierdie mense keer ook weer na die kruisiging terug na hul sekulêre beroepe (Kraemer 1959:19). So word hulle beroepsfere deel van die arena waarbinne hulle as dissipels van Jesus gefunksioneer het (Henrichsen & Garrison 1983:41).

Al het Jesus die mense met gesag geleer, kon hulle wat na Hom geluister het op gelyke vlak aan die gesprekke deelneem, sodat hulle dit wat Hy gesê het, beter kon verstaan. (Pieterse 1991:30). Selfs in sy kommunikatiewe-handelinge was Jesus nie hiërargies ingestel nie en het hy nie gewone gelowiges misgekyk nie, maar hulle belangrikheid beklemtoon. As tiener het hy self 'n keer tussen die geleerdes by die tempel gaan sit om na hulle te luister en hulle uit te vra, wat 'n ongewone ding vir 'n tiener in daardie tyd was.

Die taak om die sakramente (doop en nagmaal) te bedien⁵³ vertrou Hy aan gewone gelowiges toe en nie eksklusief aan die **geordende geestelikes** van sy tyd nie. Die opwindende nuus van sy opstanding vertrou Hy aan 'n gewone mens, 'n *vrou*, wat 'n minderwaardige status in die samelewing van daardie tyd gehad het, toe.

Jesus was nie noodwendig teen die priesterstand gekant en alleen ten gunste van gelowiges nie. Hy het wel alle absolute vorme van mag wat een mens oor 'n ander gehad het, verwerp⁵⁴ (Faivre 1990:4). Hy waag selfs sy lewe as Hy die

⁵¹ Matteus 4:19

⁵² vgl. die apostels se optrede na Pinksterdag

⁵³ Matteus 28:19 en Lukas 22:19

⁵⁴ Markus 10:42-44

godsdienslike leiers, wat hulleself 'n absolute gesag oor gelowiges veroorloof het, kritiseer (Faivre 1990:3). Alhoewel Jesus niks oor die priesterskap self gesê het nie, (Faivre 1990:4), het die professionele priesterskap, volgens die Nuwe Testament geëindig met sy dood. Daarna was priesters oorbodig, aangesien Hy die groot en finale hoëpriester was (Henrichsen & Garrison 1983:75). Gewone gelowiges het toe 'n groter rol in die kerk begin speel.

3.2.3 Die algemene priesterskap van die gelowige in die sinoptiese evangelies

Matteus beklemtoon die rol van gewone gelowiges baie sterk. Hy onderskei nie tussen gewone gelowiges en leiersfigure nie (Pelser 1990:7). Dit is elke gemeentelid se verantwoordelikheid om die verlore skaap te gaan soek, die dwalendes terug te bring en die deure van die Koninkryk oop en toe te sluit⁵⁵. Rondtrekkende charismatici was 'n bekende verskynsel in Matteus se Siries-Palestynse gemeente, wat die Woord en sakramente waar hulle tussen ander gelowiges gekom het, bedien het (Pelser 1990:6). Bartlett formuleer dit treffend:

The fact that the image of discipleship sometimes functions for all Christians, little ones and leaders alike, suggests that Matthew does stress equality and community in his understanding of the church. Furthermore, the use of the image reminds us that all church members, scribes and little ones alike, stand under the authority of the one true interpreter of God's Torah, Jesus.

(1993:83)

3.2.4 Die algemene priesterskap van die gelowige in Handeling

In Handeling word daar 'n besondere betekenis aan die getuieis van gewone gelowiges geheg. Die gemeentes in Antiogië en Rome het waarskynlik hulle bestaan te danke aan die getuieis van gewone, Griekse, gelowiges wat uit

⁵⁵ Matteus 18:1-20

Jerusalem moes vlug (Pelser 1990:6). Die Joodse Raad kyk skeef⁵⁶ op as hulle met Petrus en Johannes, vissers, se vrymoedigheid te doen kry, want hulle was *angeleerde* [αγγραμματοι] en *eenvoudige* [ιδιωται] mense (Kraemer 1959:19). Apollos, 'n gewone, maar begaafde gemeentelid het selfs die vrymoedigheid geneem om te preek⁵⁷. Fillipus, die evangelis, se vier dogters het die gawe gehad om te preek⁵⁸. Gesien teen die agtergrond van die onbelangrikheid van vrouens in die samelewing en die Judaïstiese liturgie, wat op die persoon van die priester gefokus was, is hierdie 'n belangrike vermelding. Gelowiges het 'n charismaties-entoesiastiese rol in die ontstaanjare van die christelike kerk gespeel.

3.2.5 Die algemene priesterskap van die gelowige in Johannes se geskrifte

By Johannes gaan dit om gelowiges wat in 'n onmiddellike verhouding met God deur die Woord en Gees staan. Van ampsdraers is daar nie sprake nie. Die term πρεσβυτερος in sy derde sendbrief staan nie in verband met die amp van ouderling in die res van die Nuwe Testament nie, maar dui eerder op die skrywer van die brief as hy dié titel gebruik (Coetzee 1990:195). Johannes vermy die titel *apostel* in sy geskrifte (Pelser 1990:7).

In Johannes se apokalips kry die algemene priesterskap van die gelowige baie klem. Daar is geen vorm van kerklike hiërargie of amp nie. Almal in die gemeente is koning, priester⁵⁹ en 'n dienaar van God, selfs die martelare is getuies⁶⁰. Die

⁵⁶ Handeling 4:13

⁵⁷ Handeling 18:26

⁵⁸ Handeling 21:9

⁵⁹ Openbaring 1:6; 5:10

⁶⁰ Openbaring 2:13; 11:3; 17:6

apostel-amp word gesien as behorende tot die grondlegging van die kerk⁶¹. Die ouderlinge rondom die troon⁶² kan ook nie verstaan word as hemelse ekwivalente van die ouderlinge op aarde nie. In die sewe briewe aan die gemeentes word kwalik aandag aan die ampsdraers gegee. Dit is die gelowiges wat deurgaans direk aangespreek word (Pelser 1990:7).

3.2.6 Algemene priesterskap van die gelowige in Paulus se sendbriewe

Vir Paulus was elkeen in die gemeente geroep om onder leiding van die Heilige Gees, die Here in die gemeente en in die wêreld te dien. Almal in die gemeente is *ampsdraers*. Sonder die bedieninge van gewone gelowiges kan 'n gemeente nie funksioneer nie. 'n Persoon hoef ook nie georden te word om in 'n bediening te staan nie (Pelser, 1990:8).

In Efesiërs word apostels en profete geskilder as gestaltes uit die verlede, wat 'n rol gespeel het in die beginjare van die kerk. Die boustene van die kerk rus op die begaafdheid [$\chi\rho\rho\iota\varsigma$ en $\delta\omega\rho\epsilon\alpha$] van gewone gelowiges⁶³. Gereelde bedieninge, veral verkondiging, is vir Paulus belangrik om gewone gelowiges toe te rus en te stimuleer sodat elkeen se bediening na vore kan kom en kan ontwikkel (Pelser 1990:11). Alhoewel daar sprake is van kerklike ampte in Efesiërs (Neuner 1988:37) is dit daar ter wille van die funksionering van gewone gelowiges en nie ten koste daarvan nie⁶⁴.

Wat Paulus in 1 Korintiërs 12 en 14 sê, al word dit deur die situasie bepaal, is deurslaggewend vir sy verstaan van die kerk en van die rol wat gelowiges in 'n gemeente en in die wêreld behoort te speel (Pelser 1990:11). Tereg sê Neuner:

⁶¹ Openbaring 21:14

⁶² Openbaring 4:4

⁶³ Efesiërs 4:7 en 11

⁶⁴ Efesiërs 4:11

Diese Gleichwertigkeit innerhalb der Verschiedenheit bringt Paulus zur Sprache mittels seiner Konzeption von der Kirche als Leib Christi. Innerhalb dieses Leibes haben die verschiedenen Glieder durchaus unterschiedliche Funktionen, aber dennoch kann sich keines der Glieder über die anderen erheben und sich als höher-würdig erachten.

(1988:36)

Vir Paulus⁶⁵ is die unieke bydrae wat elke gemeentelid kan lewer belangrik en onontbeerlik in die kerk en die wêreld. Elke gemeentelid se uniekheid hef nie die interafhanklikheid van gelowiges op nie, maar beklemtoon dit juis (Heyns 1990:63). Dit is juis die uniekheid van elke gemeentelid enersyds, en die interafhanklikheid tussen gelowiges aan die ander kant, wat 'n christelike gemeente sy karakter as liggaam van Christus gee. Dit is hierdie aspek wat 'n gemeente soos 'n organisme laat lewe, aan elke gemeentelid sy regmatige plek gee, die hele gemeente as 'n eenheid saambind, die gemeente se effektiwiteit in die wêreld laat styg en enige vorm van hiërargiese oorheersing afwys.

Paulus gebruik graag die woord *κληροσ* [mv. *κληρομενοι*] as hy van gelowiges praat. Die woord dui op iemand wat deur die lot aangewys of bevoordeel is. In die Judaïsme is die woord gebruik om hoofsaaklik die priesters aan te dui (Faivre 1990:7). Vir Paulus is *κληροσ/κληρομενοι*⁶⁶, 'n mens/mense wat deur God gekies en begunstig is of vir 'n spesifieke taak afgesonder is, en nie noodwendig ampsdraers nie. Dit beklemtoon die unieke posisie van gelowiges in Paulus se ekklesiologie soos Faivre tereg sê:

What is under consideration is the lively sense that Christians have of being both co-heirs of Christ and of constituting a lot set apart from the time that they were marked with a seal by the Spirit of promise.

(1990:5-6)

⁶⁵ vgl. 1 Korintiërs 12 en Efesiërs 4

⁶⁶ Galasiërs 3:26-28 en Efesiërs 1:11

In Paulus se ekklesiologie is daar nie sprake van 'n hiërargie van mag of heiligheid onder gewone gelowiges nie, maar wel 'n hiërargie van diens, waarvan liefde⁶⁷ die toppunt is (Faivre 1990:9). Vir Paulus was daar nie 'n hiërgiese onderskeid tussen ampsdraers en gewone gelowiges nie, maar wel 'n onderskeid tussen aktiewe gelowiges, wat hulle gawes voluit benut het, en gelowiges wat 'n meer passiewe rol gespeel het⁶⁸. Dit was klaarblyklik 'n algemeen-erkende verskynsel in sommige gemeentes van daardie tyd (Faivre 1990:8) en was die begin van 'n geestelike bankrotskap wat aan die einde van die eerste eeu in die kerk aanwesig was (Bosch 1991:468). In die tweede eeu sou dit onder andere lei tot die ontstaan van 'n ampshiërargie in die christelike kerk.

3.2.7 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Pastorale Briewe

3.2.7.1 Die rol van ampsdraers word beklemtoon

In die tyd waarin die Pastorale Briewe geskryf is, het die kerk as organisasie belangrik geword (Pelser 1984:186). Die kerk is toenemend gesien en beleef as 'n institusie, wat besig was om hom in die wêreld in te grawe, as wat dit as 'n gemeenskap van gelowiges baskou is (Pelser 1990:14). Die institusionele karakter van die kerk is meer beklemtoon.

Die besondere ampte was in dié tyd baie op die voorgrond. Kraemer (1959:141) wil beweer dat dit nie meer gelowiges was wat by dienswerk betrokke was nie, maar ampsdraers. Pelser (1990:13) sien Timoteus en Titus nie langer slegs as gesante van Paulus nie, maar as ampsdraers met die trekke van 'n monargiese biskop. Die

⁶⁷ vgl. 1 Korintiërs 13

⁶⁸ vgl. 1 Timoteus 3

charismatiese gawes word, wat hom aanbetref, vervang deur die ampte en meer klem word op die etiese gedragskodes van die ampsdraers gelê, as op hul funksies.

Aangesien Timoteus se ampstitel nie beklemtoon word nie, is die skrywer egter van oordeel dat dit nie so is dat gelowiges in dié tyd, a.g.v. die ontwikkeling van die onderskeie ampte, op die agtergrond geskuif is nie. Die diens wat hy gelewer het, word eerder beklemtoon. Al was hy geen gewone gemeentelid nie, word hy gesien as medebroer vir sy medegelowiges en 'n medewerker van God (Faivre 1990:10).

3.2.7.2 Geestelike laksheid onder gelowiges

Daar was in hierdie tyd 'n hiërargiese onderskeid tussen gelowiges, maar nie noodwendig tussen ampsdraers en gelowiges nie. Onderskeid word eerder gemaak tussen gelowiges wat goeie werk verrig het en die wat dit nie gedoen het nie (Faivre 1990:10). Daar is onderskeid gemaak tussen aktiewe en passiewe gelowiges, gehoorsame en ongehoorsame gelowiges (Faivre 1990:14). Dit verklaar moontlik die klem op die etiese gedragskodes van ampsdraers. Geen passiewe of ongehoorsame gelowiges is toegelaat om leiding in 'n gemeente te neem nie⁶⁹.

Die algemene priesterskap van elke gemeentelid is in die tyd van die Pastorale Briewe in 'n groot mate op die agtergrond geskuif. Dit is nie noodwendig net as gevolg van die ontstaan van die ampte in die kerk nie, maar eerder as gevolg van ongehoorsaamheid, onverskilligheid en onbetrokkenheid onder gelowiges. Dit beklemtoon die feit dat die algemene priesterskap van elke gemeentelid en die dienswerk van gelowiges 'n baie belangrik rol in die kerk van dié tyd gespeel het.

Dit is duidelik dat institusionele ontwikkeling van die kerk en sy ampte nie noodwendig die enigste bedreiging vir die kerk se organiese karakter hoef te wees

⁶⁹ vgl. 1 Timoteus 3

nie. Geestelike luiheid en laksheid onder gelowiges kan ook 'n groot bedreiging vir die kerk se organiese karakter wees. 'n Waarheid wat homself duidelik in die latere jare van die kerk se geskiedenis laat geld het en vandag nog waar is.

3.2.8 Petrus en die algemene priesterskap van die gelowige

Uit Petrus se briewe blyk dit dat, alhoewel ouderlinge alreeds 'n vaste instelling in die kerk was, hulle verantwoordelik was vir die leiding en toesig oor gelowiges, wat dienooreenkomstig hulle gawes hul plek, as verteenwoordigers van God, in die gemeente en gemeenskap volgestaan het. Die begrip *priester* word vir die hele kerk gebruik, d.w.s. gelowiges is ook priesters. (Pelser 1990:14 en Faivre 1990:7). Gewone gelowiges speel in Petrus se sendbriewe 'n belangrike rol in die kerk.

3.2.9 Die Nuwe Testamentiese gemeente: 'n Gemeenskap van Gelykes

In die tipiese Nuwe Testamentiese gemeente was die algemene priesterskap van die gelowige belangrik. Neuner (1988:31-34) praat van 'n 'laikale struktur' en meen dat dit 'n normatiewe waarde vir vandag inhou. Daar was geen hiërargie nie (Congar 1985:342). Almal was veronderstel om volwasse en verantwoordelike lede van die gemeente te wees (Flood 1987:174). Almal is *heiliges* genoem, sonder enige vorm onderskeid of klasseverskille (Faivre 1990:5).

In the Christian communities of the first century, there was no independent priestly function that was exercised by a special caste or minister. The laity as such was not recognized in the New Testament, which speaks only of people, a holy people, a chosen people, a people set apart, a kleros entirely responsible for carrying out a royal priesthood and calling on each of its members to give to God true worship in spirit.

(Faivre 1990:7)

Die woord *leek*, wat later in die kerkgeskiedenis 'n noemnaam met 'n negatiewe betekenis vir gelowiges geword het, bestaan nie in die Nuwe Testament nie (Faivre

1990:3). Die Nuwe Testamentiese gemeente is 'n gemeenskap van *gelykes*. Die verlossingswerk van Jesus Christus stel alle gelowiges, as nuwe mense, op 'n gelyke voet voor God. Waar Christus heers, heers niemand anders nie, daar dien almal mekaar, soos Hy sondaars gedien het en nog dien. Emil Brunner, soos aangehaal deur Pieterse (1991:74), wys daarop dat die Nuwe Testamentiese gemeente as 'n *broederskap*, 'n *interpersoonlike gemeenskap van mense* beskryf word. Die gemeente as institusie is vir hom vreemd aan die wese van die kerk. Hierdie broederskap is juis moontlik omdat almal deur Christus op 'n gelyke voet geplaas is. Ook in Congar se ekklesiologie, speel gemeenskap en gelykheid onder gelowiges 'n groot rol (Pieterse 1991:74).

Die Nuwe Testamentiese gemeente is dus 'n ruimte waarbinne almal gelyk is en elkeen 'n optimale rol kan speel volgens die gawes wat hy ontvang het. Soos Faivre tereg sê:

A priesthood common to all one single call to holiness and one election - these did not mean that there was no diversity of spiritual gift.

(1990:9)

Die gawes plaas 'n verantwoordelikheid op elke gemeentelid om 'n aktiewe rol in die gemeente te speel (Neuner 1988:35), soos Flood tereg sê:

It is the place where the chief wealth of the church - the gifts of its members - are nurtured, and where for the most part they have the best chance of being used for the worlds' transformation.

(1987:60)

So het die verantwoordelikheid op elke gemeentelid gerus om deur diens 'n transformerende invloed op sy omgewing te hê (Flood 1987:34).

Die vergaderplek van die gemeentes was woonhuise (Bosch 1991:468) en die gesinslewe het 'n sleutelrol in die funksionering van dié gemeentes gespeel (Pelser 1990:39). Die gemeentes het uit gewone mense en gesinne uit die omgewing

bestaan wat in hulle woonhuise ('n deel van hulle leefwêreld) vergader het. Dit bevestig die gelykheid onder gelowiges en die rol wat hulle in die gemeente en die gemeenskap gespeel het.

Die algemene priesterskap van die gelowige in die Nuwe Testament bepaal die getuienis van die kerk in die wêreld. Indien gelowiges weggeneem word, is die kerk dood en getuienisloos:

The early church was conscious of itself as a faithful people surrounded by an hostile environment to which each member was called to witness to God's love in Jesus Christ. They were called to be evangelists, in the biblical sense of the word - those who bear good news. Their task was to carry in a hostile world the good news of healing, love and salvation.

(Mead 1991:10)

Geen wonder dat die *algemene priesterskap van alle gelowiges* baie eeue later deur Luther so sterk beklemtoon is nie. Die grootste tragedie in die geloofsgeskiedenis is die verwording van hierdie Skrifwaarheid, soos dit uit die volgende paragrawe sal blyk.

3.3 Die algemene priesterskap van die gelowige in die 2e - 4e eeu n.C.

3.3.1 Gewone gelowiges is 'n betekenisvolle deel van die kerk

Gelowiges was aan die begin van hierdie tydvak steeds 'n betekenisvolle deel van die kerk. Hulle het Jesus se opdrag om van Horn te getuig, ernstig opgeneem en nougeset uitgevoer. Gelowiges het selfs gepreek (Congar 1985:299). Die uitbreiding van die christelike geloof en die kerk in die eerste eeue is toe te skryf aan die getuienis van gelowiges (Kraemer 1959:20). Hulle het net een Priester geken - Jesus Christus (Congar 1985:149). Die eerste teoloë, die kerkvaders soos Cyprianus, Augustinus en Tertullianus was gewone gelowiges (Congar 1985:308)

wat daarop klem gelê het dat elke gemeentelid 'n *priester* van die Here is (Kraemer 1959:56). Tertullianus merk aan die einde van die derde eeu op dat christene die wêreld met hulle liefde vir mekaar beïndruk (Foley 1986:28).

Die amp van biskop is in dié tydvak ingestel. Gelowiges het toe nie opgehou om te funksioneer nie. Die biskop se ampsverpligting was om die gemeente te dien en om die funksionering van gelowiges te stimuleer (Neuner 1988:53). Die hele gemeente het meegedoen aan die beroeping van 'n biskop (Neuner 1988:52). So is Augustinus, self 'n gewone gemeentelid wat spontaan as leier vir sy mede gelowiges na vore gekom het, letterlik deur gelowiges *gedwing* om biskop te word (Kraemer 1959:53). Die gelowiges was verantwoordelik vir die ampsdraer of leier en nie andersom nie (Neuner 1988:54).

3.3.2 Ampsdraers raak belangriker as gewone gelowiges

Gewone gelowiges het nie deurgaans in hierdie tydvak 'n betekenisvolle deel van die kerk gebly nie. So gee Clemens aan gelowiges 'n liturgiese rol, ondergeskik aan die van die ampsdraers (Foley 1986:28). Tydens die Konsilie van Nicea in 325 verdwyn die algemene priesterskap van die gelowige finaal van die toneel af (Kraemer 1959:53).

3.3.3 Geestelike luiheid en dwaalleer onder gelowiges

Teen die einde van die eerste eeu het die christendom die Judaïsme ontgroeï, en terselfdertyd ook met nuwe probleme te doen gekry. Van buite het dwaalleringe begin dreig. Van binne het geestelike luiheid en bankrotskap in gemeentes begin posvat. Om die probleme die hoof te bied het ampsdraers soos Ignatius en Cyprianus, self ook 'n gewone gelowige, as onfeilbare figure op die voorgrond getree om deur gelowiges gevolg te word (Bosch 1991:468). Dit gee aanleiding tot die siening dat 'n ampsdraer meer waarde het as 'n gemeentelid. Ignatius het as

biskop die eenheid van die kerk vergestalt. Die gelowiges was aan hom onderdanig en gehoorsaam. Hy was die kerk. Sonder hom was daar geen kerk nie. Die kerk was waar die biskop was. Hy alleen kon 'n erediens lei en die sakramente bedien (Neuner 1988:47).

Teen die einde van die tweede eeu is daar begin om die term priester in die kerk te gebruik (Bosch 1991:468). Die priesters is georden (Congar 1985:147). Dit gee aanleiding tot skeiding tussen ampsdraer en gemeentelid (Kraemer 1959:54) en was deel van die begin van klerikalisme in die kerk (Bosch 1991:468 en Kraemer 1959:56).

Die terme *laikos* en *plebs* het 'n vakterm vir gewone gelowiges geword. Dit het die minderwaardigheid van gewone gelowiges net verder beklemtoon (Kraemer 1959:50 en Neuner 1988:44). Ampsdraers het al hoe meer die uitdelers van die genade geword en gewone gelowiges die passiewe ontvangers (Bosch 1991:468). Na die derde eeu is gewone gelowiges nie meer toegelaat om te preek nie. Net ampsdraers kon dit doen (Congar 1985:299). Origenes, was die laaste gemeentelid wat toegelaat is om 'n leermeester te wees. Die biskoppe het dit daarna net nie meer toegelaat nie (Kraemer 1959:53).

3.3.4 Die invloed van die Romeinse regeringstelsel op die algemene priesterskap van die gelowige

Die Romeinse Ryk was verdeel in geografiese provinsies met 'n soewereine outoritêre regering aan die hoof. Hierdie vorm van regering het sedert die Konsilie van Nicea die dominerende organisatoriese struktuur in die kerk geword (Congar 1985:34 en Pieterse 1991:58).

Die Romeinse regering was verdeel in senatore, ridders en gewone mense. Hierdie ampsdraers in regeringskringe was 'n geslote groep mense wat nie met gewone mense gemeng het nie.

Die ampsdraers in die kerk, biskoppe en priesters, het ook so begin leef (Neuner 1988:44) en daar het 'n duidelike onderskeid tussen gemeentelid en ampsdraer gekom. Dit verdring die rol wat gelowiges in gemeentes gespeel het (Kraemer 1959:51).

Konstantyn, 'n Romeinse keiser, het in 313 n.C. 'n christen geword. Dit het daartoe gelei dat die christelike kerk, 'n **volkskerk** (Foley 1986:30) geword het, volgens Van der Ven se definisie:

De volkskerk omvat in beginsel alle leden van de maatschappij. Zij bevredigt al hun persoonlijke behoeften waardoor zij bijdraagt tot de persoonlijke en maatschappelijke integratie. Zij houdt een consistent geheel van dogmatische overtuigingen en morele waarden en normen in stand. Zij claimt universaliteit. Zij legt de nadruk op de verplichte participatie aan de religieuze riten. Zij interpreteert religieus leiderschap in termen van sacraal priesterschap. Zij verlangt absolute gehoorzaamheid aan de kerklijke autoriteit.

(1993:32)

Die kerk was tydens Konstantyn se regering nie net volkskerk nie, maar ook **staatskerk** aangesien die christelike godsdiens die amptelike godsdiens van die Romeinse Ryk geword het en die kerk en staat onder een hoof, die keiser verenig was (Foley 1986:31). 'n Staatskerk word deur Deist (1984:161) beskryf as 'n denominasie wat deur die staat as sy offisiële kerk aanvaar is.

Die implikasie hiervan was dat:

a) Kerklike ampsdraers is ook van die staat se kant af sekere take opgelê (Neuner 1988:45) en het hulle aansien nog verder laat styg. Dit het die gedagte dat daar in die kerk, net soos in die regering, sekere stande was en dat gewone mense nie

eintlik 'n rol gehad het nie, nog verder versterk. Die kerk het toe nog meer die vrymoedigheid gehad om die patroon van die Romeinse regeringstelsel te volg.

b) Mense het in hierdie tyd, nie omdat hulle lede van die kerk wou word nie, maar omdat hulle as kinders van kerklidmate gebore is, outomaties deel van die kerk geword (Mead 1991:16). Van gelowiges is net spesifieke dinge verwag, soos bv. om 'n goeie wetsgehoorsame burger te wees, om belasting te betaal en dankoffers te gee om die kerk en die staat finansieel aan die gang te hou, om te help om die Romeinse Ryk verder uit te brei, om onderdanig aan meerderes te wees en die hele sisteem van staat en kerk met gebede en indien nodig, met hul lewe te beskerm. Lojaliteit en gehoorsaamheid van gelowiges was die visie van die kerk en staat en het die missie geword wat op elke gemeentelid afgedruk is.

Die Konstantynse era het 'n nadelige gevolg op die algemene priesterskap van die gelowige gehad (vgl. Mead 1991:17-21) aangesien dit die lewensaar van persoonlike betrokkenheid en verantwoordelikheid wat elke gelowige het om self getuies vir Jesus Christus ('n kenmerk van die vroeë kerk) afgesny het. Die staat en die kerk (wat in die tyd een was) het hierdie rol oorgeneem. Die Konstantynse era het m.a.w. die persoonlike kreatiwiteit van gelowiges om God se priesters in die samelewing te wees ingeperk. Clerici het hulself verantwoordelik gehou vir die geestelike versorging van al die mense binne 'n spesifieke geografiese gebied. Hulle het verplig gevoel om kinders wat in die gebied gebore is te doop en om jongmense wat wou trou, in die huwelik te bevestig sonder om hulle religieus daarvoor voor te berei. Die veronderstelling was dat mense wat belydenis van geloof wou aflê, reeds tot bekering gekom het en daarom was die kategese op die tradisie van die kerk afgestem en is belangrike geloofswaarhede, soos bv. dat gelowiges God se verteenwoordigers in die wêreld is, verwaarloos. Hieroor sê Mead:

The ministry was carried out and controlled by the clergy.

(1991:21)

3.3.5 Die monastiek en die algemene priesterskap van die gelowige

Teen die middel van die derde eeu onttrek 'n gemeentelid, Antonius, 'n kleinboer uit Egipte, hom van die samelewing en sy medegelowiges om hom volledig aan die diens van God te wy. So ontstaan die monnikstand, wat sy wortels in die asketisme van die Ooste gehad het en via die gnostiese denke in die kerk beland het (Renwick 1977:34). Monnikke vind hul identiteit in 'n lewe van afsondering (Neuner 1988:57). So gebeur dit dat daar teen die einde van die derde eeu drie stande in die kerk te onderskei was: priesters, monnikke en gelowiges (Congar 1985:6).

Die idee het ontstaan dat om 'n monnik te word al manier was waarop 'n gemeentelid 'n betekenisvolle rol in die gemeente kon speel (Kraemer 1959:21).

3.3.6 Gnostisisme en die algemene priesterskap van die gelowige

Gedurende die tweede en derde eeue het christene in die gnostiese denke van die Grieke begin belangstel en die christelike waarhede met elemente uit die Griekse, Egiptiese, Persiese en Indiese mitologie vermeng (Renwick 1977:32). Gelowiges wat nie hiermee saamgegaan het nie, is as minderwaardig beskou (Renwick 1977:33). Baie van die gnostici was ampsdraers. Dit versterk die onderskeid tussen ampsdraer en gemeentelid (Foley 1986:29). Gewone gelowiges word in die gnostiese denkpatoon gesien as behorende tot die aardse en sondige bestaan van die mens en die ampsdraers tot die geestelike sfeer. Gnostisisme was die oorsaak dat Clemens die term *lalkos* of leek gebruik het, vir gewone gelowiges wat nie ampsdraers was nie (Foley 1986:14).

Die ampte van biskop en priester is onder invloed van die gnostisisme gespiritualiseer, met die gevolg dat die siening ontstaan het dat net die biskoppe direkte toegang tot God gehad het (Neuner 1988:48). Die algemene priesterskap van die gelowige in die kerk aan die einde van die 4de eeu kan as volg in Congar se woorde opgesom word:

It still remains true that the cleric [and the monk] is by his very state dedicated to divine things, and the layman, by his state to human things . . .
(1985:11)

3.4 Die algemene priesterskap van die gelowige in die Middeleeue

3.4.1 Gewone gelowiges in die Middeleeue heeltemal op die agtergrond

Aan die einde van die vierde eeu was daar 'n duidelike onderskeid, nie net tussen die funksie nie, maar ook tussen die waarde van 'n ampsdraer en 'n gemeentelid. 'n Ampsdraer is as meer waardevol vir 'n gemeente beskou en 'n gemeentelid as minder waardevol. Hierdie denkrigting is nie gedurende die Middeleeue gestuit nie, maar het eerder verder ontwikkel. Faktore wat dit in die hand gewerk het is o.a.:

3.4.2 Kerkordelike bepalings beperk die algemene priesterskap van die gelowige

3.4.2.1 Kleredrag vir ampsdraers en die selibaat

Vanaf die 5e eeu het priesters hulle eie kleredrag gekry en sedert die 6e eeu het die selibaat begin funksioneer (Neuner 1988:56). Dit het die gedagte, dat ampsdraers meer waarde in 'n gemeente het as gewone gelowiges, versterk. Gewone gelowiges is so nog meer op die agtergrond geskuif.

3.4.2.2 Die band tussen gemeentes en ampsdraers

Tydens die Konsilie van Chalcedon in 451 n.C. is die band tussen ampsdraer en gemeente sterk beklemtoon (Neuner 1988:54) met die gevolg dat 'n gemeente feitlik sinoniem met sy ampsdraers geword het en die ampsdraers met die gemeente. Nog 'n spreekwoordelike spyker in die doodskis van die gemeentelid.

3.4.2.3 Rade as vorm van kerkregering

Vanaf die twaalfde eeu is die kerk deur 'n hiërargiese sisteem van rade, waarop net ampsdraers gedien het, geregeer. Dié rade het baie trekke van die Romeinse regstelsel vertoon (Congar 1985:34) en het geen ruimte vir algemene priesterskap van die gelowige in die regering van die kerk gebied nie.

3.4.3 Die magstryd tussen kerk en staat benadeel die algemene priesterskap van die gelowige

In die vroeë Middeleeue was die ampsdraer en gemeentelid nader aan mekaar as in die latere jare van dié tydvak. Ampsdraers en gewone gelowiges het funksies in beide die kerk en staat gehad. Beide was funksioneel in die kerk en die wêreld (Neuner 1988:61). Dit is geskaad deur die siening van veral verskeie kerkleiers.

3.4.3.1 Pous Gelasius I [492-496]

Aan die einde van die vyfde eeu het Pous Gelasius I die siening gehandhaaf dat die keiser en saam met hom die gewone gelowiges, wêrelds is, maar dat die biskop geestelik is (Neuner 1988:56).

3.4.3.2 Pous Gregorius die Grote [590-604]

Pous Gregorius die Grote, die eerste Pous uit die monnikstand, sien homself as Petrus se opvolger wat seggenskap oor die hele kerk en elke gemeentelid het (Renwick [1958] 1977:65). Dit het 'n groot invloed gehad op die kerk se siening van gewone gelowiges teen die einde van die sewende eeu:

The priesthood of all believers was well-nigh forgotten. The priest was now regarded as of a different order from the laity and as having a special grace and divine authority by reason of his ordination. He became indispensable

in the Christian's approach to God. He handled divine mysteries and his work was regarded as a species of magic, like the work of the heathen priests. The altar at which he officiated, and upon which he offered again the sacrifice of the body and blood of Christ, came to be regarded as the most sacred place in the building and was railed off from the nave of the church. Thus there grew up a priestly caste separated from the people.

(Renwick 1977:72)

3.4.3.3 Pous Gregorius VII

Hierdie siening is verder uitgebou deur Pous Gregorius VII [1076] wat die koning en die keiser as *plebs* en die staat en regering as wêrelds gesien en hanteer het (Neuner 1988:63).

3.4.3.4 Pous Bonifasius VIII

Pous Bonifasius VIII [1294-1303] beklemtoon die oppergesag van die pous en die kerk verder deur die bul *Unam Sanctam* (Kraemer 1989:57). Hierin sê hy dat onderdanigheid aan die pous nodig is as iemand die verlossing van Christus wil ontvang (Renwick 1977:94). In die bul *Clericis laicos* verklaar hy dat gewone gelowiges (leke) en clerici aartsvyande is (Neuner 1988:68). Binne die kerk het daar as gevolg hiervan twee groepe, elk met sy eie leier, ontstaan. Die gewone gelowiges het hulle agter die koning geskaar en die geestelikes agter die pous (Congar 1985:12). Die eenheid tussen gewone gelowiges en ampsdraers is finaal geskaad. Die eintlike christene was die clerici en nie die gewone gelowiges nie (Neuner 1988:69). Gelowiges is deur die clerici gedomineer, soos Congar sê:

So the cleric is distinguished from the layman as having the charge, not only of living by faith and upholding it, but of imparting it.

(1985:17)

Gelowiges was totaal en al aangewese op wat die clerici hulle aangebied het. Hulle het algaande geestelik verarm en is as analfabete en nie-vakkundiges beskou (Neuner 1988:81) wat net van die clerici kon ontvang (Congar 1988:17).

Die denkrigting dat die kerk en sy ampsdraers outonitêre gesag oor alles en almal gehad het, het die oorhand oor die Bybelse denkrigting van die algemene priesterskap van die gelowige gekry. Die skeiding tussen kerk en wêreld en heilig en profaan was 'n logiese gevolg (Kraemer 1959:58). Clerici en monikke het tot die geestelike sfeer behoort terwyl gewone gelowiges tot die wêreld behoort het (Congar 1985:18). Van 'n gemeentelid, wat 'n bydrae in die gemeente wou maak, is verwag om hom van die wêreld te onttrek en in afsondering die wette van die koninkryk uit te leef (Congar 1985:12).

3.4.3.5 Die Konsilie van Trent [1545-1563]

Teen die einde van die 15e eeu het die kerkregering baie min ruimte gelaat vir gelowiges om enigsins as God se priesters in die wêreld te kon funksioneer (Congar 1985:40). Tydens die Konsilie van Trent word die genoegsaamheid en oppergesag van die hiërargiese priesterskap in die kerk finaal gesanksioneer en die rol van die gemeentelid tot die uiterste geminimaliseer (Congar 1985:148).

Die ekklesiologie van hierdie tydvak het tot gevolg gehad dat die bediening van die ampsdraers op die gewone gelowiges gerig was sonder dat hulle toegerus is om priesters van God in die wêreld te wees (Foley 1986:15). Gemeentelede hoor die evangelie sonder om tot daders daarvan in die wêreld aangespoor te word.

3.4.4 Gelowiges reageer teen die klerikalisme van die Middeleeue

Gelowiges het in reaksie gekom teen die volmag wat ampsdraers in die kerk gehad het en wou hulself organiseer en administreer. So het verskeie bewegings, soos die kruistogte, armoedsbewegings en lekepredikers (Franciskane, Waldense, Katare en

Lolarde), waarin gelowiges die inisiatief geneem het, op die been gekom (Neuner 1988:85 en Kraemer 1959:22). Hierdie bewegings in die 12de eeu het 'n baie betekenisvolle invloed op die algemene priesterskap van die gelowige gehad, want die invloed daarvan kan deurgetrek word na die hedendaagse basisgemeentes van Suid-Amerika (Van der Ven 1993:197).

Gedurende die 13e, 14e en 15e eeue het die gedagte dat 'n gemeente nie uit sy ampsdraers bestaan nie, maar wel uit sy lidmate, by gewone gelowiges sterk ontwikkel (Congar 1985:38). Veral in die apostoliese bewegings is dit sterk beklemtoon (Kraemer 1959:60). Manne soos John Wycliff (1320-1384) en Johannes Hus (1360-1415) het die hiërargiese oorheersing van ampsdraers in die kerk tromp op met die Bybelse waarhede beveg. 'n Uitstekende voorbeeld van wat De Gruchy (1987:138) as "theology from below"⁷⁰ sou beskryf. Die genoegsaamheid van die Skrif en die belangrikheid van gelowiges as God se priesters in die wêreld, was die hoofsaak wat hulle beklemtoon het. Dit is onnodig om te sê dat hierdie gelowiges baie ongewild onder die lede van die kerklike hiërargie was. Johannes Hus het op die brandstapel beland (Renwick [1958] 1977:99). John Wycliff se geskrifte is na sy dood verban. Sy beendere is verbrand en sy as is in 'n rivier gegooi (Henrichsen en Garrison 1983:80).

3.5 Die algemene priesterskap van die gelowige tydens die Hervorming in die 16e eeu

3.5.1 Die algemene priesterskap van die gelowige word beklemtoon

⁷⁰ De Gruchy (1987:138) definieer 'n 'theology from below' as 'n teologie wat die vleeswording van die woord en die historiese Jesus as vertrekpunt neem en dit vertaal in terme van die huidige praxis.

Die reaksie van gelowiges op die klerikalisme van die middeleeue kom tot volle ontplooiing toe Martin Luther op 31 Oktober 1517 sy vyf en negentig stelling teen die kerkdeur van Wittenberg vasspyker.

Die Hervorming plaas 'n baie groot klem op die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld. Hulle word nie langer meer as die oningeligte en volgsame meerderheid in die kerk beskou nie. Die tipiese Middeleeuse ampsbeskouing, dat net die clerici direkte toegang tot God het, is nie vir die Hervormers aanvaarbaar nie.

Vir Moltmann, soos aangehaal deur Pieterse, (1991:82) gaan dit in die Hervorming hoofsaaklik om drie dinge:

- a) die regverdiging uit geloof,
- b) die algemene priesterskap van alle gelowiges en
- c) die volwasse, verantwoordelike en selfstandige gemeente.

Kraemer beskou die klem op die algemene priesterskap van alle gelowiges as dié belangrikste uitgangspunt van die Hervorming en Protestantisme:

. . . the universal priesthood of the believers, which was since, coupled with the rule of sola gratia, sola scriptura, been proclaimed as the great formal principle of the Reformation and of Protestantism in particular.

(1959:62)

Die drang om te hervorm het hoofsaaklik van gelowiges gekom - 'n verdere voorbeeld van "theology from below" (De Gruchy 1987:138). Die hervorming is deur hulle gedra, veral in Engeland (Kraemer 1959:23). Congar beskou dit as die grootste wins van die hervorming dat die klem op die leef van 'n godvrugtige lewe van die klooster na die alledaagse lewe verskuif het:

But for Protestant the glory of the Reformers is that they brought into lay life, into everyday life, the holiness which had formerly been kept in the cloister . . . they restored dignity and Christian value to the various activities of secular life, and particularly to man's trades and professions.

(Congar 1985:15)

3.5.2 Martin Luther en die algemene priesterskap van die gelowige

Vir Martin Luther was elke gelowige kragtens sy doop 'n priester van God, soos hy self sê:

All Christians are truly priests and there is no distinction amongst them except as to office . . . everybody who is baptized, may maintain that he has been consecrated as a priest.

(Kraemer 1959:61)

3.5.2.1 Alle gelowiges is gelyk en elkeen is 'n priester van God in eie reg

Alle christene is vir Luther gelyk (Neuner 1988:85). Hy val die hiërargiese struktuur binne die kerk aan en weier om sy gehoorsaamheid aan die Woord van God te verruil vir gehoorsaamheid aan die Pous (Wilkens 1977:70). Vir hom is die ware gelowiges gewone gelowiges wat in die lewe van elke dag staan en o.a. huilende babas troos, twissieke vrouens kalmeer en besope mans moet hanteer (Foley 1986:74). Luther se motivering hiervoor was:

a) Christus is self 'n priester en elke gelowige is soos Hy. Noll stel dit soos volg:

Christ is a priest; in Christ we become like him; therefore, we too are priests. Or in his own words: "Since [Christ] is a priest and we are his brethern, all Christians have the power and must fulfill the commandment to preach and come before God with our intercessions for one another and to sacrifice ourselves to God." (*Epistle S. Petri gepredigt . . .*)

(1973:73)

b) Luther sê dat die Woord van God van elke gelowige 'n priester maak :

...Luther saw that Scripture itself tells the Christian he is an eternal priest superior even to the Levetic order: "The scriptures of God . . . assert 'You are a priest forever after the order of Melchizedek'" (Concerning Ministry)

(Noll 1973:73)

'n Gelowige het nie 'n priester nodig om tussen hom en God te staan nie. Elke gelowige is sy eie priester, soos Noll dit stel:

Martin Luther, as every school boy knows, challenged the Roman Catholic Church and founded Protestantism by denying that Christians need other men to mediate between themselves and God. The Christian alone with his Bible, was his own priest; all Christians were priests and had the privilege - indeed, were under the necessity - of dealing with God face to face.

(1973: 72)

Vir Luther is elke gelowige 'n geordende priester wat deur sy doop in Christus ingelyf is en so ook in sy priesterskap (Wilkens 1977: 66).

Luther sien die rol van 'n gelowige as priester van God in die wêreld as volg (Wilkens 1977:70):

i) Om God se Woord te proklameer. Noll som die verantwoordelikheid wat 'n gelowige het om God se Woord te proklameer soos Luther dit sien, as volg op:

Therefore to be a priest meant each believer had to be a preacher of the Gospel for the benefit of his fellow believers and also non-Christians.

(1973:74)

ii) Om te doop.

iii) Om nagmaal te bedien.

iv) Om God se vergiffenis te bemiddel. Hieroor, sê Noll, was Luther se siening:

The priesthood of all Christians meant that a believer may be the agency through which his brother can be assured of the forgiveness of sins. Luther wrote in 1522:

This means that I may go to my good friend and say to him, "Dear friend, this is the trouble and the difficulty which I am having with sin", and he should be free to say to me, "Your sins are forgiven, go in the peace of God." You should absolutely believe that your sins are forgiven as though Christ himself were

your father confessor-as long as your friend does this in the
name of God. [*Acht Sermones*].

(1973:74)

v) Om hom- of haarself te gee as 'n offer vir God.

vi) Om te bid.

vii) Om lering te evalueer en te beoordeel. Hy het gelowiges bekwaam genoeg geag om die Woord van God te interpreteer en selfs ampsdraers se siening te beoordeel (Congar 1985:278).

3.5.2.2 Die kerk bestaan ter wille van die wêreld

Omdat elke gelowige 'n priester is, bestaan die kerk vir Luther eksklusief uit priesters wat 'n verantwoordelikheid het om as God se verteenwoordigers teenoor mekaar en ander mense in die wêreld op te tree. 'n Priester is iemand wat (voor-) regte voor God het, maar ook die verantwoordelikheid het om teenoor medegelowiges en ander mense in die wêreld as God se verteenwoordiger op te tree. Die kerk bied vir Luther die ideale ruimte vir priesters (alle gelowiges) om as God se priesters in die wêreld te funksioneer. Daarom verkies Luther die term 'gemeenskap van die heiliges' (*sancta catholica Christiana* of *communio sanctorum*) in plaas van die term 'gemeente' (Noll 1973:73). Vir Luther het 'n gelowige ('n priester) geen bestaansreg buite die kerk nie.

Gelowiges (God se priesters) het volgens Noll 'n dubbele verantwoordelikheid - teenoor medegelowiges en teenoor ander mense in die wêreld (Noll 1973:75). Deur hulself, met hul gawes en besittings aan mekaar beskikbaar te stel, kan die Heilige Gees sy werk doen deur die gelowiges (kerk) op te bou. Terselfdertyd is dit vir die wêreld 'n demonstrasie van 'n alternatiewe bestaanswyse. Vir Luther bly die verlossing van Christus die hoeksteen van die kerk, want dit stel die gelowiges in

staat en is vir hulle die model om hulself vir mekaar en die wêreld te gee, soos Noll tereg sê:

To be a priest is to be a servant; it is to act as Christ did in ministering the Gospel to others.

(Noll 1973:76)

Skematies kan Luther se siening van die mens as God se verteenwoordiger in die wêreld as volg voorgestel word:

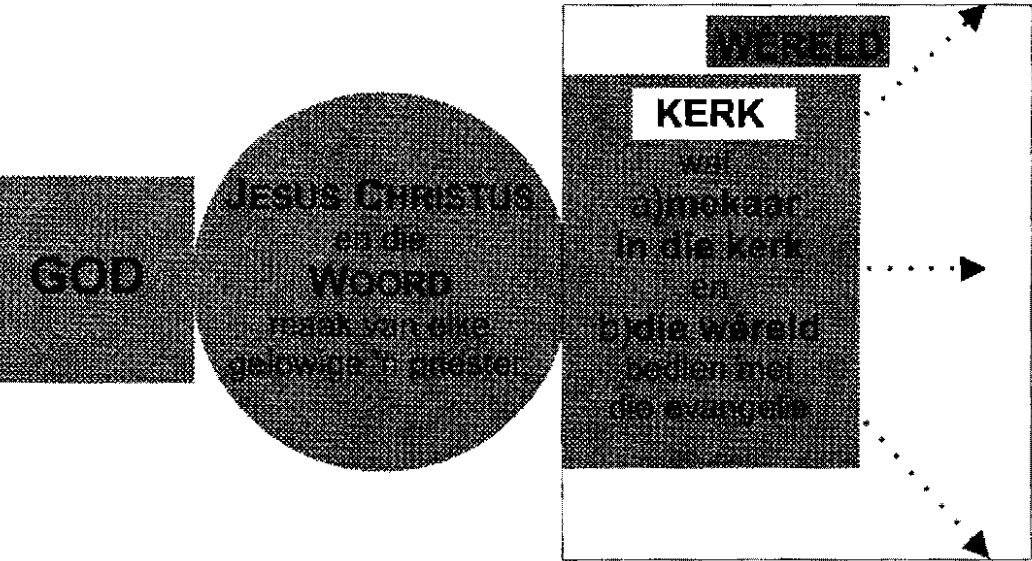

DIAGRAM 10
LUTHER BESKOU ELKE GELOWIGE AS 'N PRIESTER VAN GOD IN DIE KERK EN IN DIE WÊRELD

3.5.3 Johannes Calvyn en die algemene priesterskap van die gelowige

Johannes Calvyn was geen teoloog of ampsdraer nie, maar 'n gewone gemeentelid wat as regsgeleerde opgelei was (Bouwsma 1988:10). Sy beroemde Institusie is die werk van 'n gemeentelid en nie van 'n teoloog of 'n ampsdraer nie. Die feit dat hy, wat self aanvanklik net 'n gewone gemeentelid was so 'n groot rol in die Hervorming gespeel het, onderstreep die hervormers se siening van gelowiges as God se priesters in die wêreld.

Vir Calvyn het predikante nie tot 'n spesiale klas in die kerk behoort nie. Hulle het net 'n besondere funksie gehad, nl. om die Woord te verkondig. Hulle het ook nie onbeperkte gesag gehad nie. Dit was vir hom in beginsel belangrik dat predikante deur gelowiges aangewys of beroep moet word (Bouwsma 1988:225).

3.5.4 Onvermoë van die Hervormers om die algemene priesterskap van die gelowige tot sy volle konsekwensie deur te voer

Alhoewel die algemene priesterskap van elke gelowige die spilpunt was waarom die Hervorming gedraai het, het dit nie genoegsaam in die protestantse ekklesiologie neerslag gevind nie en het ampsdraers steeds die spilpunt van die kerk gebly (Bosch 1991:470). Die algemene priesterskap van alle gelowiges het m.a.w. 'n teorie geword wat nie in die praktyk ten volle neerslag gevind het nie, soos Kraemer sê:

To the present day it rather fulfills the rôle of a flag than of an energizing, vital principle.

(1959:62)

Congar, self 'n Rooms Katoliek, beskuldig Protestantisme daarvan dat hulle, wat die algemene priesterskap van die gelowige aanbetref, geëindig het met 'n praktyk wat herinner aan dié van die Rooms Katolieke Kerk (Congar 1985:275). Bosch, (1991:469-70) beskryf die Protestantse struktuur as een wat gebou is op die reformatoriese siening van die algemene priesterskap van die gelowige, maar prakties funksioneer dit soos die Rooms-Katolieke klerikalisme.

Die redes hiervoor kan die volgende wees:

a) Die hervormers moes die formidabele sisteem van hiërargiese denke in die kerk beveg. Hulle aanslag om klerikalisme uit te roei en die algemene priesterskap van alle gelowiges te herstel was baie militant. Dit het veroorsaak dat hulle te veel geveg en te min transformerend gewerk het (Kraemer 1959:62).

b) Geestelike laksheid onder gelowiges het veroorsaak dat nie alle gelowiges besef het dat hulle priesters van God in die wêreld is nie (Kraemer 1959:64). Reeds in 1526 het Luther self erken dat daar nie genoeg geestelik volwasse lede in die gemeente was om die algemene priesterskap van die gelowige tot sy volle reg te laat kom nie (Kraemer 1959:64).

Die *droëhout* inhibeer die groei en ontwikkeling van die gemeente as 'n versameling van God se priesters in die wêreld en stimuleer die groei en ontwikkeling van die hiërargie van ampsdraers in die kerk.

c) Vir baie eeue was gelowiges as minderwaardig en ondergeskik hanteer. Dit het persoonlike geestelike groei beperk. Na die hervorming het gelowiges dit moeilik gevind om ewe skielik hul plek te begin volstaan (Kraemer 1959:64). Hulle was gewoon aan 'n *minderwaardige* en *ondergeskikte* posisie in die kerk.

d) Die Hervorming het baie klem op suiwer prediking en die bediening van die sakramente gelê. Net die dominees was hiertoe in staat en daarom het hulle baie gou 'n spesiale plek in die gemeente gekry. Daar het gou weer 'n kloof tussen ampsdraer en gemeentelid ontstaan en is gelowiges weer as minderwaardig beskou (Kraemer 1959:65). Calvyn se kerkorde maak voorsiening vir die outoriteit van die dominee (Kraemer 1959:67).

e) Die hervormers was afhanklik van die goedkeuring van politici soos konings en prinse vir die uitbreiding van die hervorming (Kraemer 1959:65). Die vastrapplek wat politici op die wyse in die kerk gekry het, het negatief en inhiberend ingewerk op die algemene priesterskap van die gelowige.

f) Die hervormers het 'n onvermoë gehad om hulle teorieë, m.b.t. die algemene priesterskap van die gelowige in die praktyk tot uitvoering te bring. So handhaaf Johannes Calvyn die beginsel in sy Institusie dat gelowiges self ampsdraers moes kies, maar in sy kerkorde word 'n predikant deur ander predikante aangewys en die

ouderlinge deur die stadsraad op advies van die predikant [Renwick 1977:122-123]. Hierdie inkonsekwensie het verhinder dat gelowiges in die praktyk van die gemeentelewe tot hulle reg gekom het.

Dié verskynsel, dat daar in 'n aanvanklike groeiproses, soos bv. die Reïformasie, na 'n kort rukkie faktore na vore gekom het wat die groei beperk het, word deur Senge as volg beskryf:

In each case of limits to growth there is a reinforcing (amplifying) process of growth or improvement that operates on its own for a period of time. Then it runs up against a balancing (or stabilizing) process, which operates to limit the growth. When that happens, the rate of improvement slows down, or even comes to standstill.

(1990:97)

Wat vandag nodig is, is dat sinvolle maniere in die kerk gevind moet word om hierdie proses wat groei wil inhibeer, uit te skakel.

3.6 Die algemene priesterskap van die gelowige in die 18e en 19e eeue

3.6.1 In die Rooms Katolieke Kerk

Gedurende die 18e eeu het gelowiges in die Rooms- Katolieke Kerk al meer bewus geword van hul eie potensiaal. Frankryk was veral die plek waar hulle vry geraak het van die hiërargiese struktuur binne die Rooms-Katolieke Kerk. Dit het o.a. tot die Franse Rewolusie gelei, wat veral daarop uit was om die mag van die kerklike hiërargie te minimaliseer (Foley 1986:37). Gelowiges het hulle stemme laat hoor. Betrokkenheid van lidmate by vraagstukke soos bv. armoede, vernuwing in die kerk en die verkondiging van die evangelie, het die kerk voor 'n keuse geplaas, of om via sy gelowiges by die wêreld betrokke te raak, of om die *status quo* te handhaaf en in sy hiërargiese struktuur op te gaan (Foley 1986:38).

Sterk stemme vir die algemene priesterskap van die gelowige het in dié tyd uit die kerklike hiërargie gekom. Pous Leo XIII se ensikliek, *Rerum novarum*, was 'n pleidooi dat werkers eiendom kon besit, met mekaar kon assosieer en die reg op 'n billike loon gehad het, is 'n goeie voorbeeld hiervan (Foley 1986:38). Kardinaal Newman in Engeland het gedurende die laaste helfte van die 19e eeu ernstige kritiek gehad teen die outoritêre houding van ampsdraers teenoor gelowiges. Sy standpunt was dat die kerk nie uit ampsdraers bestaan het nie, maar uit gelowiges, soos blyk uit die volgende aanhaling:

While at the university in Ireland, he felt that the clerics treated laity as "little boys". To his own bishop's remark "who are the laity?", Newman responded that "the church would look foolish without them".

(Foley 1986:38-39)

Onnodig om te sê dat baie Rooms Katolieke ampsdraers 'n probleem met Newman se siening gehad het en hom fel gekritiseer het. Kyk 'n mens na die Tweede Vatikaanse Konsilie in die 20e eeu, word beseft dat Newman, wat dit betref, 'n profeet binne die Rooms Katolieke Kerk was.

Aan die einde van die negentiende eeu kontroleer en inhibeer die hiërargie van clerici nie meer die inisiatiewe van gelowiges nie, maar begelei en inspireer dit dikwels (Kraemer 1959:3). Die Rooms Katolieke kerkleiers het begin insien dat daar 'n moontlikheid vir 'n ander ekklesiologie is as die hiërgiesse model wat hulle tot nog toe gehandhaaf het. Daar het 'n openheid gekom om ruimte te maak vir die algemene priesterskap van die gelowige naas die klem wat op clerici geplaas is. 'n Mens sou kon sê dat die Rooms Katolieke Kerk iets uit die Reformasie geleer en dit begin toepas het.

3.6.2 In Protestantse Kerke

Waar daar by die Rooms Katolieke Kerk, na die Reformasie 'n herbesinning gekom het oor die algemene priesterskap van die gelowige, het die teenoorgestelde in

Protestantse kringe gebeur - niteenstaande die feit dat dit een van die hoekstene van die Reformasie was (Henrichsen & Garrison 1983:81). Die Protestantse kerke is hoofsaaklik nog deur ampsdraers beheer en bestuur en gelowiges het nie regtig as God se priesters in die wêreld gefunksioneer nie. Teoloë het hulle ywerig en eksklusief toegespits op die opleiding en funksionering van ampsdraers (Kraemer 1959:9) en weinig aandag aan die toerusting en geestelike volwassenheid van gelowiges gegee. Die kerk het nog steeds uit ampsdraers bestaan en gelowiges is as minderwaardig beskou (Kraemer 1959:17-25).

Die klem wat ampsdraers in die Protestantse ekklesiologie, na die hervorming gekry het, het in Protestantse kerke regoor die wêreld toegeneem deur amptelike sendingpogings van die kerk se kant af (Bosch 1991:470). Hiervan is die sendingpogings van die Ned Geref Kerk in SA 'n baie duidelike voorbeeld.

Gelowiges se inisiatief is nie deur hierdie ekklesiologie, waarin ampsdraers so 'n groot rol gespeel het, gedemp nie. Van hulle wat bv. sendingwerk wou doen, soos William Carey en Hudson Taylor is nie deur gemeentes uitgestuur nie, maar wel deur ander gelowiges in hul privaat hoedanigheid (Henrichsen & Garrison 1983:82).

Tog het die sg. Vrye Kerke gedurende die 17e eeu in die Anglo-Saksiese wêreld ontstaan. Hulle was voorstanders van die algemene priesterskap van die gelowige en lewer 'n groot bydrae tot die Westerse samelewing t.o.v. begrippe soos onderhandeling, oplossings d.m.v. nugter denke en demokrasie.

Die Quaker-beweging, wat die kerk geheel en al in die hande van gelowiges wou plaas, het ontstaan. Hulle word deur De Jonge as pioniers in "de dienst van de liefde" beskryf (1971:81). Hulle het vir die wêreld gewys hoe christene vir mekaar en vir ander kan leef. Hulle het na nuwe maniere gesoek om die boodskap van die evangelie in 'n wêreld wat vinnig verander gestalte te gee.

Gelowiges, soos Bunyan, Milton, Leibnitz, Hugo en Grotius het in die 17e eeu as teoloë 'n bydrae gelewer. Bewegings soos die *Modern Missionary Movement*, die *Great Awakening* in Amerika, die Wesleyaanse herlewing in Engeland en die Piëtisme in Europa is geïnisieer en onderneem deur gelowiges (Kraemer 1959:27). Von Zinzendorf, 'n gemeentelid het diep spore in die sendingveld getrap, veral toe hy met die Morawiese Broeders in aanraking gekom het.

Gedurende die 19e eeu kom organisasies soos die YMCA, YWCA, en die World Christian Student Federation(WSCF), buite die kerk, op inisiatief van gelowiges tot stand.

Die WSCF maak die pad vir 'n internasionale ekumeniese beweging oop (Kraemer 1959: 29-31).

Kraemer bestempel die negentiende eeu in Amerika en Europa as 'n renaissance vir gelowiges (1959:36). Veral in Amerika het die algemene priesterskap van die gelowige vinnig ontwikkel en hy bestempel (1959:35-36) Amerika as "the most lay-centered form of christianity in the world."

Teen die einde van die 19e eeu is die situasie in die Protestantse kerke aangetref, dat een van dié Skrifbeginsels, wat tydens die Reformasie sentraal gestaan het, nl. die *algemene priesterskap van alle gelowiges*, deur die ampsdraers in die kerk op die agtergrond geskuif is, maar nie deur die gelowiges nie. Die kloof tussen ampsdraers en gelowiges wat die Reformasie uit die weg probeer ruim het, het weer posgevat.

3.7 Die algemene priesterskap van die gelowige gedurende die 20e eeu in die Rooms Katolieke Kerk

3.7.1 Die Catholic Action

Die *Catholic Action*, waartoe gelowiges gedurende die Kersfees van 1922 deur Pous Pius XI opgeroep is (Neuner 1988:13), was 'n duidelike teken van die klem wat gelowiges gedurende die 20e eeu in die Rooms Katolieke teologie sou kry. Alhoewel die mikpunt van hierdie aksie was om gelowiges deel te maak van die hiërargiese apostolaat (Neuner 1988:13), is gelowiges aangemoedig om d.m.v. die gesinslewe die daaglikse arbeid en openbare diens die evangelie in die lewe van elke dag te leef (Foley 1986:11).

Die groot deurbraak wat met die *Catholic Action* gekom het, is dat dit gelowiges gestimuleer het om anders oor hulleself te begin dink. Hulle was nie langer passiewe ontvangers van die evangelie nie, maar ook aktiewe *markers* daarvan. Die dualistiese onderskeid wat gelowiges tussen die daaglikse lewe en hulle geestelike lewe gemaak het, het deur die *Catholic Action* onder skoot gekom. Congar som die resultaat van die *Catholic Action* so op:

... don't be Christians only on Sundays; the faith is not an overcoat, to be hung up in the cloakroom of office or factory: it is a total quality which must inform the whole personality and its integral life.

(1985:415)

3.7.2 Die algemene priesterskap van die gelowige soos gesien deur Y Congar

In sy boek '*LAY PEOPLE IN THE CHURCH*' wat in 1953 verskyn het en in 1957 in Engels vertaal is en in 1985 heruitgegee is, lê Yves Congar, die omstrede Rooms Katolieke banneling-teoloog, die volgende klem op die mens as verteenwoordiger van God in die wêreld binne die Rooms Katolieke tradisie:

3.7.2.1 Die kerk het gewone gelowiges nodig

a) Vir Congar is daar eerstens in die Nuwe Testament geen onderskeid tussen clerici en gewone gelowiges nie (1985:4). 'n Gewone gelowige speel vir hom net so

'n belangrike rol as 'n ampsdraer in die kerk. Binne die pastoraalteologie van die Rooms Katolieke Kerk, wat net op die amptelik-kerklike handeling konsentreer, was hierdie 'n merkwaardige en moedige stelling om te maak.

b) Congar sien gelowiges as God se verteenwoordigers in die wêreld:

Lay people are Christians in the world, there to do God's work in so far as it must be done in and through the work of the world.

(1985:19)

c) Om in ooreenstemming met God se visie en doel effektief te kan wees, is dit nodig dat daar gelowiges in die kerk moet wees wat vasberade en toegewy is om in die wêreld, hul daaglikse werk en lewe vanuit 'n geloofsperspektief te verrig en te leef en God daardeur te verheerlik.

d) Clerici is volgens Congar (1985:20) nie geïnteresseerd in wêreldse dinge of alledaagse sake nie tensy dit **eg** en **onbesmet** is, terwyl gewone gelowiges nie hierdie struikelblok het nie.

3.7.2.2 Die plek van 'n teologie vir die algemene priesterskap van die gelowige

Vir Congar is dit onontbeerlik dat die rol van die gelowige 'n plek in die ekklesiologie moet kry aangesien die rede vir die bestaan van die kerk vir hom tweërlei is, nl. gelowiges se gemeenskap met God en gelowiges se gemeenskap met mekaar (1985:28). Sonder gelowiges kan die kerk nie bestaan nie. Die leemte vir hom binne die Rooms Katolieke ekklesiologie is juis die feit dat die kerk se bestaan geheel en al rondom die clerici draai (1985:51), soos hy self sê:

The whole being of the Catholic Church is in her clergy, she exists and fulfills herself through them; she could go on without a community, Mass can be celebrated without a congregation; the community is useful for the affirmation of the Christian function of the Catholic Church, but it is not all necessary for the existence of that church.

(1985:51)

Daarom was dit vir Congar so belangrik dat die rol van gelowiges 'n plek moet kry in die ekklesiologie van die Rooms Katolieke kerk, want sonder die gewone gelowiges kan die kerk nie volgens hom kerk wees nie.

3.7.2.3 Die plek van die gewone gelowige as priester in God se plan

Dit wat mense in die alledaagse lewe doen, soos bv. opvoeding, versameling van kennis, ontwikkeling van die tegnologie, produksie, benutting van hulpbronne en die menslike liggaam, staan vir Congar direk in verband met die koninkryk van God (1985:84). Daarom is die gelowige se daaglikse lewe, wat vanuit 'n geloofsperspektief geleef word, deel van God se plan met die wêreld en deel van God se werk in die wêreld, soos blyk uit die volgende aanhaling:

He is conscious of God's authority over everything and of his own duty to do all he can to forward Christ's reign; he has to seek to forward that reign in earthly institutions and over earthly things themselves. The Christian has to energize in the earthly city in accordance with what he is, as a Christian; he cannot do otherwise than make use of the Christian powers that are in him and direct what he does towards the Christian end.

(1985:106)

3.7.2.4 Die gewone gelowige as priester in die lewe en werk van die kerk

Congar sien die rol van die clerici in die Rooms Katolieke kerk as mense wat God se genade bemiddel om die gelowiges te vorm. Die kerk se taak as institusie is om die gemeenskap van die gelowiges in die wêreld te vorm of te fabriseer. Die clerici verteenwoordig tegelykertyd God by die gelowiges en die gelowiges by God (1985:114).

Die rol van gelowiges in die kerk is volgens Congar tweërlei:

a) Gelowiges is **bedieningsobjekte** vir die clerici (1985:115)

b) Gelowiges **bemiddel** die kerk as liggaam van Christus in die wêreld (1985:118)

3.7.2.5 Samevatting

Yves Congar het deur sy siening, dat gelowiges medewerkers aan God se koninkryk deur hul daaglikse handel en wandel is, 'n groot verandering in die Rooms Katolieke teologie gebring. In dié opsig was hy 'n internasionale baanbreker. Ongelukkig kon Congar nie los kom van die siening dat 'n gelowige nie God in die wêreld kan bemiddel *sonder die bemiddeling van clerici nie*. Hy kon dus nie ontsnap uit die raamwerk van die pastoraalteologie binne die Rooms Katolieke tradisie nie.

Skematies kan 'n mens sy siening van die gelowige as God se bemiddelaar in die wêreld as volg voorstel:

DIAGRAM 11

3.7.3 Die Tweede Vatikaanse Konsilie en die algemene priesterskap van die gelowige

In die sestigerjare vind die Tweede Vatikaanse Konsilie plaas. Die Konsilie kan as merkwaardig bestempel word aangesien dit hoofsaaklik gewy is aan die algemene priesterskap van die gelowige in die kerk en in die wêreld. Pous Johannes XXIII, die inisieerder van die konsilie, praat by die opening van “. . .the world's need for the

gifts of the church.”(Foley 1986:2). Hy nooi vir Yves M J Congar, outeur van o.a. die boek ‘Lay People in the Church’ om aan die konsilie deel te neem. ‘n Merkwaardige gebeurtenis in die Rooms Katolieke kerk; ‘n pous wat gehoor gee aan wat ‘n omstrede banneling-teoloog oor die algemene priesterskap van die gelowige te sê het.

Wat die konsilie nog meer merkwaardig gemaak het, is die feit dat vir die eerste keer gewone gelowiges, mans en vrouens, genooi is om by ‘n konsilie van die Rooms Katolieke kerk teenwoordig te wees (Congar 1985:250). So erken die Rooms Katolieke Kerk die algemene priesterskap van die gelowige as ‘n betekenisvolle en aktiewe deel van die kerk. Soos Congar sê:

People began really to find out again that the Church *must develop*, and
develop through her members.

(1985:55)

Foley voeg by:

Vatican II spoke of the vocation of the laity to live Christian lives in the
world of work, family life and public service.

(1986:17)

Die kerk se fokus behoort daarop ingestel te wees, dat dit waarmee hy besig is, daartoe moet lei dat die wêreld die evangelie hoor en ervaar deur die alledaagse lewe en werk van gelowiges in die samelewing. Ampsdraers is daar om die kerk toe te rus vir sy bediening in die wêreld.

Waar gewone gelowiges vroeër as tweedeklas lede van die kerk of as ‘n verlengstuk van die ampsdraers gesien is, word hulle by hierdie konsilie, soos Foley (1986:11) dit stel, as die skerp snykant van die kerk se werk in die wêreld gesien. Alle gelowiges, nie net die clerici nie, is God se mense in die wêreld. Hiermee het hulle afgesien van ‘n ekklesiologie waarin die hiërargie die allesbepalende rol gespeel het. Die Rooms Katolieke Kerk ontdek homself as ‘n gemeenskap in die wêreld, vir die

wêreld. Elke gedoopte is deel van hierdie bediening aan die wêreld en nie net die clerici nie (Doohan 1984 :44).

Elke gemeentelid is God se medeskepper en daarvoor verantwoordelik dat God se Koninkryk deur liefde, geregtigheid en vrede in die daaglikse lewe moet kom (Foley 1986:5). Elke gemeentelid kan sy spiritualiteit beoefen sonder om dit van die geestelike leiers s'n af te lei (Pieterse 1991:51-52).

3.7.4 Die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige na die Tweede Vatikaanse Konsilie

Alhoewel die Tweede Vatikaanse Konsilie verantwoordelik was vir 'n groot ekklesiologiese klemverskuiwing wat die rol van die algemene priesterskap van die gelowige binne die Rooms Katolieke sterk op die voorgrond geplaas het, sê Bosch dat die tweedeling tussen ampsdraer en gemeentelid daarná nog steeds gehandhaaf is (Bosch 1991:471). Die teorie oor gelowiges het m.a.w. nie in die praktyk tereggekom nie. Foley (1986:5) beweer dat die opwinding en entoesiasme van die konsilie alreeds so vroeg as 1967 plek gemaak het vir die spanning, weerstand en frustrasie wat met die implementering van die konsiliebesluite gepaard gegaan het. Selfs Kardinaal Montini, die opvolger van Johannes XXIII, wat tydens die konsilie 'n groot hervormer blyk te gewees het, ná die konsilie baie huiwerig geraak (Doohan 1984:62). Dieselfde huiwering ten opsigte van die algemene priesterskap van die gelowige wat in die Calvinisme, pas na die hervorming posgevat het, is ook in die Rooms Katolieke tradisie te bespeur.

Hierdie is weereens 'n uitstekende voorbeeld van wat Senge (1990:97) "a balancing (or stabilizing) process" noem wat beperkend op 'n groeiproses inwerk. Doohan bevestig die ondergeskikte rol wat gelowiges selfs na die Tweede Vatikaanse Konsilie gespeel het:

Laity in many dioceses and parishes are still treated as clients, and when they try to be more than silent sheep, they are reminded of the divine institution of the hierarchy and its authority.

(1984:32)

Gewone gelowiges het nog steeds nie die geleentheid gehad om as leiers in die gemeente op te tree nie. Leierskap is nie met bekwaamheid in verband gebring nie, maar eerder aan 'n ampstitel gekoppel.

Die inhoud van die besprekings tydens die Tweede Vatikaanse Konsilie rondom die algemene priesterskap van die gelowige het eintlik 'n totaal nuwe ekklesiologiese struktuur (Doohan 1984:26) in die Rooms Katolieke Kerk genoodsaak. 'n Struktuur wat die tweedeling tussen ampsdraer en gemeentelid totaal opgehef het. 'n Struktuur wat die klem op spiritualiteit, eerder as op die hiërargie geplaas het. Hierdie nuwe struktuur met die algemene priesterskap van die gelowige in die oog, het as 'n grootskaalse ontwikkeling in die kerk ontbreek. Daar is eerder gepoog om die ou strukture te herstel in plaas daarvan om totaal nuwe strukture te skep. Dit het wel onder klein groepies gewone gelowiges posgevat en op groter skaal in geestelike organisasies buite die kerk posgevat (Doohan 1984:28). Gewone gelowiges is nie begelei om in te sien waar hulle in die kerk se roeping in die wêreld inpas nie (Doohan 1984:88). Hoogs bekwame gemeentelide het selfs bedank as gevolg van botsings met ampsdraers wat bedreig gevoel het (Doohan 1984:32).

Foley sê dat:

The sense of mission was blurred by the intense pain within the church.

(1986:6)

Dit het die Rooms Katolieke Kerk veral in Amerika baie kritiek op die hals gehaal soos blyk uit hierdie aanhaling:

George Gallup called the Catholic Church in America the sleeping giant of evangelization. You have the heritage, he said; you have the people; and

you have the structures. But you don't have the fire. What is Christianity good for without fire?

(Flood 1987:78)

In 1977 is daar ernstig besin oor die verhouding tussen gewone gelowiges en die hiërargie (Doohan 1984:2). So onderteken 'n aantal gelowiges die *Chicago Declaration of Christian Concern*, waarin hulle die Rooms Katolieke Kerk beskuldig dat hy misluk het om die Tweede Vatikaanse Konsilie se siening oor die kerk se roeping in die wêreld en elke gemeentelid se aandeel daarin in die praktyk te implementeer. Verder beskuldig hulle die kerk daarvan dat té veel aandag aan gemeentelike strukture en prosesse gegee word ten koste van die aandag wat die unieke bediening van elke gemeentelid behoort te kry (Foley 1986:25). In die deklarasie word gesê dat, sonder 'n dinamiese korps van gewone gelowiges, die kerk nie sy roeping in die wêreld kan vervul nie, al werk geestelike werkers en clerici so hard hulle kan. Nie net gewone gelowiges nie, maar ook vooraanstaande clerici het hierdie deklarasie onderteken (Anderson & Jones 1986:xviii).

Twintig jaar na die tweede Vatikaanse Konsilie het Pous Johannes Paulus II, wat 'n sterk gevoel ten gunste van die algemene priesterskap van die gelowige gehad het en wat 'n groot rol in die konsilie gespeel het, 'n biskopsinode byeengeroep om te evalueer wat in die kerk na die konsilie gebeur het. Tydens hierdie sinode het die biskoppe gevra vir 'n spiritualiteit onder gelowiges wat hulle in staat sal stel om hulle verhouding met die Here in hulle gesinne, werkplekke en ander daaglikse aktiwiteite uit te leef en so die wêreld te verander met die liefde van Jesus Christus (Foley 1986:2). Dit is tog ironies dat hy ampsdraers genooi het om oor die algemene priesterskap van die gelowige te praat. 'n Mens sou verwag dat gelowiges self die geleentheid sou kry om met hulle geestelike behoeftes en inisiatiewe na vore te kom.

Die twintig jaar wat op die tweede Vatikaanse Konsilie gevolg het, is gekenmerk deur ontwikkeling ten opsigte van die verstaan van die algemene priesterskap van die gelowige. Die entoesiasme het egter getaan en die kerk het byna in sy ou hiërargiese bedieningstyl verval. Die entoesiasme oor die algemene priesterskap van die gelowige het ruimte gemaak vir moedeloosheid (Doohan 1984:1).

3.8 Die algemene priesterskap van die gelowige gedurende die 20ste eeu in kerke van reformatoriese oorsprong

3.8.1 Gewone gelowiges is passasiers in gemeentes

Ten spyte van al die klem wat sedert die reformatie op die algemene priesterskap van die gelowige gelê is, was gewone gelowiges aan die begin van die 20ste eeu nog steeds passief in die kerk. Die ampsdraers was steeds nog dié mense wat die belangrikste in die kerk gereken was (Kraemer 1959:81-82). Hierdie verwaarloosing van die algemene priesterskap van die gelowige en die eksklusiewe klem op die ampsdraers het tot 'n totale misverstand oor die wese van die kerk gelei (Kraemer 1959:10). Dit het die kerk verhinder om met die evangelie by die wêreld uit te kom (Kraemer 1959:41). Die samelewing en die kerk het as te ware rustig langs mekaar voortbestaan sonder dat die evangelie via die kerk 'n vernuwende invloed op die Westerse samelewing gehad het. Die wêreld en die kerk het mekaar verdra. Gelowiges is nie Sondae aangemoedig om die boodskap van die evangelie in die alledaagse lewe te gaan leef nie (Kraemer 1959:112). Hierdie neiging het voortgespruit uit die grondslag vir kerk-wees wat in die Konstantynse era gelê is.

3.8.2 Gelowiges beklemtoon self hulle belangrikheid as God se priesters in die kerk en die wêreld

Die kritiese belangrikheid van gewone gelowiges in die roeping van die kerk in die wêreld is nie in die 20e eeu deur ampsdraers weer op die sakelys van die kerk geplaas nie, maar deur gelowiges self. In Europa en Groot Brittanje het daar in die eerste helfte van die twintigste eeu 'n nuwe kategorie gelowiges na vore gekom. Gelowiges wat hul Christenskap in hul daaglikse handel en wandel geleef het. Dit het die hele saak van die algemene priesterskap van die gelowige in die reformatoriese tradisie laat herleef (Kraemer 1959:13).

So beklemtoon Dr John R Mott die feit dat die algemene priesterskap van die gelowige onontbeerlik is as die kerk sy roeping in die wêreld wil uitleef. Hy was verantwoordelik vir die stigting van verskeie bewegings waarin gelowiges die grootste rol gespeel het (Kraemer 1959:33). Dr. Oldham en WA Visser 't Hooft was ook twee vurige kampvegters vir die algemene priesterskap van die gelowige. Tydens die Wêreld Sendingkonferensie in Jerusalem in 1928 laat val Dr. Oldham die klem op die algemene priesterskap van die gelowige in 'n samelewing wat die prooi van sekularisasie geword het (Kraemer 1959:33). Dr. Oldham en WA Visser 't Hooft het daarna 'n boek met die titel "*The Function of the Church*" oor die strategiese belangrikheid van gelowiges vir 'n sinvolle verhouding tussen die kerk en die wêreld ter voorbereiding van die Ekumeniese Konferensie in 1937 in Oxford, geskryf (Kraemer 1959:32).

3.8.3 Die Tweede Wêreldoorlog beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige

Die Tweede Wêreldoorlog en Naziïsme het die kerk opgeroep om oor sy bestaansrede na te dink en die evangelie in die taal van die tyd te verkondig. Dit het die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld beklemtoon. Gedurende die Tweede Wêreldoorlog was daar ook baie minder dominees beskikbaar om in gemeentes te werk. Dit het gelowiges uitgedaag om hulle gawes en talente te benut

sodat die kerk kon voortgaan om te funksioneer (Kraemer 1959:33). So het die Duits Evangeliese Kerk in Silicië, na die Poolse oornames, net 2 van 200 predikante oorgehad. Gelowiges moes die sorg vir die kerk geheel en al oorneem. Gelowiges het die sakramente bedien, onderrig gegee, gepreek en die pastorale sorg gedoen (Kraemer 1959:34).

Na die Tweede Wêreldoorlog tree gelowiges baie op die voorgrond. Selfs die Wêreldraad van Kerke gee aandag aan die algemene priesterskap van die gelowige. Konferensies word in Bad Boll in 1951 en Buffalo in 1952 gehou (Kraemer 1959:13). Hierdie twee konferensies beklemtoon die strategiese belangrikheid van gelowiges (Kraemer 1959:43). 'n Ekumeniese instituut word by Bossey gevestig om die rol, wat gewone gelowiges in die Tweede Wêreld Oorlog begin speel het, te versterk en te ontwikkel.

In Duitsland word die eerste "Kirchentag" in 1949 gehou. Die doel van die "Kirchentag" was om by gewone gelowiges 'n kerkbegrip te kweek, hulle te help verstaan hoe elke gemeentelid 'n deel van die kerk is en 'n taak in die wêreld het (Kraemer 1959:40).

Die eerste Evangeliese Akademie kom in 1945 in Bad Boll tot stand. Dit dien as dinkskrum vir gewone gelowiges oor hoe om in die alledaagse lewe as christen te funksioneer (Kraemer 1959:39).

3.8.4 'n Teoloog van die Ned Geref Kerk beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige

Voordat die Rooms Katolieke teoloog, Congar sy teologie oor die belangrike rol van die gelowige in die kerk en die wêreld, skriftelik die lig laat sien het, het 'n Suid-Afrikaanse teoloog JCG Kotze binne die Ned Geref Kerk, vanuit die gereformeerde tradisie in 1951 'n boek gepubliseer met die titel: ***"THE DIVINE CHARGE TO THE***

CHRISTIAN IN THE CHURCH". In hierdie boek word 'n hele teologie oor die algemene priesterskap van die gelowige gevind, wat begin met 'n geskiedenis van die status van die gelowige in die vroeë kerk, die ontwikkeling daarvan tot en met die reformatie en die herinterpretasie daarvan tydens die reformatie.

3.8.4.1 Die leerstelling oor die mens as God se priester in die wêreld word beide deur die Rooms Katolieke en Gereformeerde tradisies verkeerdlik geïnterpreteer

Kotze dui aan hoe die leerstelling, van die mens as God se verteenwoordiger in die wêreld, deur die klerikalisme in die Rooms Katolieke tradisie geweldig aangedoen is. Wat veral interessant is, is dat hy aandui hoe dat dit ook verkeerd verstaan word binne die Gereformeerde tradisie.

Die volgende paragraaf som sy standpunt goed op:

In the Roman Catholic conception we have the emphasis on the office, amounting to a hierarchy, with the detrimental result that the members come to be entirely dependent on the office and have very little or no meaning for the nature and function of the Church. In the theory of Congregationalism and other like-minded systems again, we have such emphasis on the equality of believers that the true position and authority of the divinely instituted office becomes betitled, and the office made dependent on the members, with no authority of its own.

(1951:141)

Volgens Kotze, het selfs die Gereformeerde tradisie nie reg laat geskied aan die algemene priesterskap van gelowiges nie en 'n onderskeid getref tussen ampsdraer en gemeentelid. Die werk van die ampsdraer dra 'n amptelike karakter en die werk van 'n gemeentelid 'n nie-amptelike karakter.

By claiming this principle consistently, Reformed faith maintains the functional difference between private members and office bearers. Here there

is an essential difference; and it exists in this, that the private member functions in the authority which belongs to all members of the body of Christ. This private function, therefore, can claim the authority only of the value of the function itself. But the official function of the office-bearer rests on more than on the authority and power which is the inherent right of all believers; it rests on the authority of the Divine ordinance of the Ministry, *i.e.*, it is the function of the whole Church through the organs of the corporate body. This difference we find illustrated for instance, in the distinction between the private witnessing of the believer and the official proclamation of the Word of God through the office-bearer; between the the private admonishing of believers mutually, and the official admonishing and exercise of discipline, etc. The one is private and the other is official.

(1951:140)

3.8.4.2 Alle gelowiges is gelykwaardig

In sy hele betoog dui Kotze dan aan dat beide gemeentelid en ampsdraer se rol belangrik vir die funksionering van die kerk is. Die een is nie ondergeskik aan die ander nie:

Both are given to the Church and must serve to supplement each other in edification of the Church.

(1951:141)

Die gelykheid van alle gelowiges word deur Kotze sterk beklemtoon (1951:143). Hy beskou dit as een van die belangrikste teologiese waarhede wat die grondslag van die reformatie vorm (1951:154):

Faith is a personal affair; and every believer must have the freedom, and be independent of any human interference and mediation, to stand immediately before God, to hear his call and to answer that call personally. That is the privilege and experience in which the Reformation movement found its origin.

(1951:157)

3.8.4.3 God se Woord moet deur middel van elke gelowige se lewe by die wêreld uitkom

Vir Kotze is dit belangrik dat die Woord van God by die wêreld uitkom en elke gelowige is vir hom in al die aspekte en aktiwiteite van sy lewe 'n draer van die Woord:

Reformed faith, however, standing on the principle, insists that the Bible must come into the hands of every man, and that the primary mission of the Church is not the dispensing of Sacraments, but the preaching of the Word.
(1951:158)

Die kerk se werk strek vir Kotze baie wyer as die amptelike handeling van die kerk as institusie. Wat elke gelowige in sy daaglikse lewe doen staan in verband met hierdie eksterne bediening van die kerk:

Because the universal priesthood of believers remains the basic element in the Church, it is clear that the institution covers a very limited portion of the Church's life and activities
(1951:165)

en

It is the will of the Lord to build His Church by both the private life and testimony of the members and the official administration of Word, Sacraments and discipline.
(1951:170)

3.8.4.4 Die gesag van die Woord en die algemene priesterskap van die gelowige

Waar die bemiddeling van die clerici by Congar en die bereidheid om missionêr te dien by Kraemer die voorwaardes vir gelowiges is om God se verteenwoordigers in die wêreld te wees, is dit by Kotze die gesag van die Woord van God:

... on the fundamental principle of the universal priesthood of believers this relation is one of spiritual equality in membership, functional difference

in calling, mutual co-operation in fulfilling the Divine charge, obedient acknowledgement of individual limitations, perfect freedom and personal responsibility to Christ Himself under the authority of the Word alone.

(1951:191)

Grafies lyk dit so:

DIAGRAM 12

3.8.5 Die gelowige as priester van God soos gesien deur H Kraemer

Kort na Congar, skryf 'n Nederlandse teoloog uit die protestantse tradisie, Hendrik Kraemer, in 1958 'n boek met die titel: *"A THEOLOGY OF THE LAITY"*, waarmee hy poog om aan die gelowige 'n baie prominente plek binne die Protestantse ekklesiologie te gee.

3.8.5.1 Die kerk bestaan ter wille van die wêreld

Kraemer baseer sy teologie, vir die funksionering van gelowiges in die wêreld, op die feit dat die kerk ter wille van die wêreld bestaan. Die kerk, elke geloofsgemeenskap en elke gelowige binne die kerk behoort m.a.w. wêreldgerig te leef.

The Church by being world-centered in the image of the divine example, is really the Church.

(1958:130)

3.8.5.2 Die kerk se taak is missionêr en dienend

Verder beskryf Kraemer die taak van die kerk in die wêreld om tweërlei te wees:

- a) missionêr en
- b) dienend.

Hierdie verantwoordelikhede van die kerk teenoor die wêreld is vir hom ononderhandelbaar:

They belong to the Church as breathing to the human body.

(1958:131)

a) Missionêr

Kraemer definieer die kerk as 'n gemeenskap van "gestuurdes" (1958:133). Daarmee definieer hy die rol van die gelowige in die wêreld. 'n Gelowige is 'n gestuurde van God in die wêreld en saam vorm God se 'gestuurdes' sy kerk. Die gelowiges is m.a.w. 'n integrale deel van die kerk en hoewel Kraemer nie 'n probleem met die teenwoordigheid van ampsdraers in die kerk het nie (158: 161), maak hy geen hiërargiese onderskeid tussen gelowiges en clerici soos Congar nie. Elke gelowige is 'n gestuurde van God in die wêreld om Christus as die Weg, die Waarheid en die Lewe in woord en daad te proklameer:

All members of the ekklesia have in principle the same calling, responsibility and dignity, have their part in the apostolic and ministerial nature and calling of the Church.

(1958:160)

b) Dienend

Vir Kraemer is die kerk 'n gemeenskap van gestuurdes van God, om die wêreld te dien met die gawes wat Hy vir hulle deur die Heilige Gees gegee het (1958:136). Elke gelowige het die verantwoordelikheid om sy gawe(s) te ontdek en te leer hoe hy/sy dit in die wêreld kan aanwend om Jesus Christus te proklameer. Die volgende aanhaling stel dit duidelik:

... the Church *is* ministry, and therefore *has* ministries.

(1958:137)

Grafies kan Kraemer se siening van die rol van die gelowiges in die wêreld as volg voorgestel word:

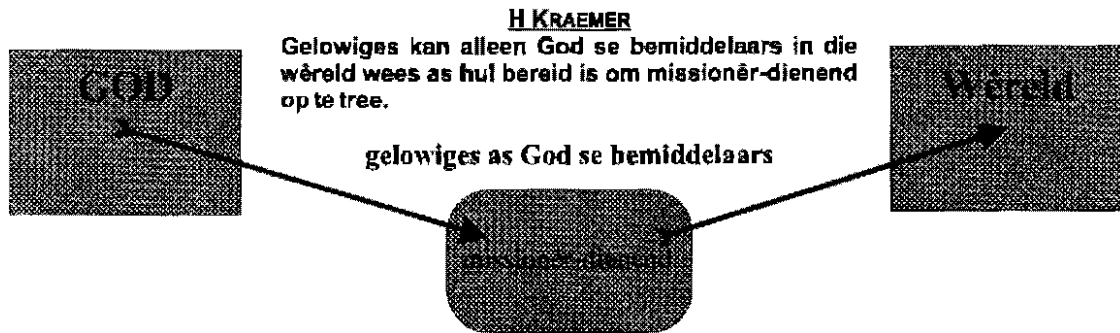

DIAGRAM 13

3.8.6 Gemeentestrukture in Amerika maak meer ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige as dié in Europa

3.8.6.1 Die algemene priesterskap van die gelowige in Noord-Amerika

Alhoewel die Amerikaanse kerke van reformatoriese oorsprong se wortels in Europa lê, maak die gemeentestrukture aldaar meer ruimte vir gelowiges om 'n betekenisvolle rol te speel. Veral omdat gelowiges in Amerika meer geneig is om hulle self te verbind aan die roeping van die evangelie (Kraemer 1959:68), soos Hendriks dit treffend stel:

Dit is opvallend dat al die groot gemeentes wat besoek is, 'n besondere verantwoordelikheidsbesef teenoor minderbevoorregtes openbaar, hetsy binnelands of buitelands. Hulle slaag daarin om hulle lidmate betrokke te kry in missionêre aksies sodat lidmate, behalwe vir finansiële betrokkenheid, ook 'n gebedsbetrokkenheid en selfs persoonlike verhoudinge met sendelinge het.

(1988:48)

Volgens Hendriks (1988:48) is die meeste gelowiges binne die hoofstroom-kerke iewers by 'n kleingroep in die gemeente ingeskakel. Binne die kleingroep word 'n gelowige, volgens hom, gemotiveer en toegerus om al hoe meer as God se priester in die wêreld te funksioneer.

3.8.6.2 Die algemene priesterskap van die gelowige in Suid-Amerika

Volgens Boff (1986:2) vorm die algemene priesterskap van die gelowige die kern van Suid-Amerikaanse basisgemeentes, wat hoofsaaklik uit kleingroepe en huiskerke bestaan. Hierdie basisgemeentes het vanweë 'n tekort aan geordende predikante, op die been gekom en funksioneer baie doeltreffend onder leiding van *ongeordende* gelowiges. Die basisgemeentes is 'n *nuwe wyse* van *kerk-wees* wat nie net ruimte maak vir die algemene priesterskap van die gelowige nie, maar geheel en al om die algemene priesterskap van die gelowige wentel, soos Boff dit stel:

Although the great majority of basis church communities owe their origin to a priest or a member of a religious order, they nevertheless basically constitute a lay movement. The laity carry forward the cause of the gospel here, and are the vessels, the vehicles of ecclesial reality even on the level of direction and decision-making. This shift of the ecclesial axis contains, in seed, a new principle for "birthing the church," for "starting the church again." It is a transposition that bids fair to form the principle of a genuine "ecclesiogenesis" -to use a word that was employed on several occasions in the Vitória dialogue of January 1975.

(Boff 1986:2)

3.8.7 Die Belhar-Belydenis beklemtoon die algemene priesterskap van die gelowige in Suid-Afrika

In 1982 word die Belydenis van Belhar in konsep deur die sinode van die NG Sendingkerk in Suid-Afrika aanvaar. Twaalf jaar later, in 1994, word dit as 'n vierde belydenisskrif deur die NG Sendingkerk aanvaar en is tans deel van die

belydenisgrondslag van die Vereenigde Gereformeerde. Met die Belhar-Belydenis wou die NG Sendingkerk hom uitspreek teen die teologiese regverdiging van die apartheidsbeleid in Suid-Afrika Kerk (Ned Geref Kerk 1998:2). Tog is die navorser van mening dat die Belhar-Belydenis 'n belydenisskrif is wat die algemene priesterskap van die gelowige op 'n besondere wyse beklemtoon. Dit kan as volg gemotiveer word:

3.8.7.1 Die inhoud van die Belhar-Belydenis

Die Belhar-Belydenis bestaan uit 4 punte:

DIE BELYDENIS 1982

1. Ons glo in die drie-enige God, Vader, Seun en Heilige Gees, wat deur Sy Woord en Gees sy Kerk versamel, beskerm en versorg van die begin van die wêreld af tot die einde toe.
2. Ons glo aan een heilige algemene christelike kerk, die gemeenskap van die Heiliges, geroepe uit die ganse menslike geslag.

Ons glo dat die versoeningswerk van Christus sigbaar word in dié kerk as geloofsgemeenskap van diegene wat met God en onderling met mekaar versoen is; (Ef. 2:11-22)

dat die eenheid van die Kerk van Jesus Christus daarom gawe én opdrag is; dat dit 'n samebindende krag is deur die werking van Gods Gees maar terselfdertyd 'n werklikheid is wat nagejaag en gesoek moet word en waartoe die volk van God voortdurend opgehou moet word; (Ef. 4:1-16)

dat hierdie eenheid sigbaar moet word sodat die wêreld kan glo; dat geskeidenheid, vyandskap en haat tussen mense en mensegroepe sonde is wat reeds deur Christus oorwin is en dat alles wat die eenheid mag bedreig, gevolglik geen plek in die kerk van Christus mag hê nie, maar bestry moet word; (Joh. 17:20, 23)

dat hierdie eenheid van die volk van God op 'n verskeidenheid van maniere sigbare gestalte moet kry en werksaam moet wees: daarin dat ons gemeenskap met mekaar belêf, beoefen en najaag; dat ons skuldig is om

onself gewillig en met vreugde tot nut en saligheid van mekaar te gee; dat ons een geloof deel, een roeping het, een van siel en een van sin is, een God en Vader het, van een Gees deurdronge is, met een doop gedoop is, van een brood eet en uit een beker drink, een Naam bely, aan een Heer gehoorsaam is, ons vir een saak beywer en een hoop met mekaar deel; saam die hoogte en breedte en diepte van die liefde van Christus leer ken; saam opgebou word tot die gestalte van Christus, tot die nuwe mensheid; saam mekaar se laste ken en dra en so die wet van Christus vervul; mekaar nodig het en mekaar opbou, mekaar vermaan en mekaar vertroos; saam met mekaar ly vir die geregtigheid; saam bid; saam diensbaar is aan God in hierdie wêreld; saam stry teen alles wat hierdie eenheid mag belemmer of bedreig; (Fil. 2:1-5; 1 Kor. 12:4-31; Joh. 13:1-17; 1 Kor. 1:10-13; Ef. 4:1-6; Ef. 3:14-20; 1 Kor. 10:16-17; 1 Kor. 11:17-34; Gal. 6:2; 2 Kor. 1:3-4)

dat hierdie eenheid slegs in vryheid gestalte kan vind en nie onder dwang nie; dat die verskeidenheid van geestelike gawes, geleenthede, agtergronde, oortuigings, soos die verskeidenheid van taal en kultuur, vanweë die versoening geleenthede is tot wedersydse diens en verryking binne die een sigbare volk van God; (Rom. 12:3-8; 1 Kor. 12:1-11; Ef. 4:7-13; Gal. 3:27-28; Jak. 2:1-13)

dat die ware geloof in Jesus Christus die enigste voorwaarde is vir lidmaatskap van hierdie kerk. (1 Kor. 1:2; Rom. 1:7; Gal. 1:1-5)

Daarom verwerp ons enige leer

wat óf die natuurlike verskeidenheid óf die sondige geskeidenheid so verabsoluteer dat hierdie verabsolutering die sigbare en werksame eenheid van die kerk belemmer of verbreek of selfs tot 'n aparte kerkformasie lei;

wat voorgee dat hierdie geestelike eenheid werklik bewaar word deur die band van die vrede terwyl gelowiges met dieselfde belydenis van mekaar vervreem word ter wille van die verskeidenheid en die onversoendheid;

wat ontken dat 'n weiering om hierdie sigbare eenheid as 'n kosbare gawe na te jaag sonde is;

wat, uitgesproke of onuitgesproke, voorgee dat afkoms of enige ander menslike of sosiale faktore medebepalend is vir lidmaatskap van die kerk.

3. Ons glo dat God aan sy kerk die boodskap van versoening in en deur Jesus Christus toevertrou het; dat die kerk geroep is om die sout van die

aarde en die lig van die wêreld te wees; dat die kerk salig genoem word omdat hy vredemaker is; dat die kerk deur woord en daad getuie is van die nuwe hemel en die nuwe aarde waarop geregtigheid woon; (2 Kor. 5:17-21; Matt. 5:13-16; Matt. 5:9; 2 Pet. 3:13; Open. 21-22)

dat God deur sy lewenskeppende Woord en Gees die magte van sonde en dood, en daarom ook van onversoendheid en haat, bitterheid en vyandskap, oorwin het; dat God deur Sy leweskeppende Woord en Gees sy volk in staat stel om te leef in 'n nuwe gehoorsaamheid wat ook in die samelewing en wêreld nuwe lewensmoontlikhede kan bring; (Ef. 4:17; Ef. 6:23; Rom. 6; Kol. 1:9-14; Kol. 2:13-19; Kol. 3:1-4; 6)

dat hierdie boodskap ongeloofwaardig gemaak word en dat die heilsame uitwerking daarvan in die weg gestaan word waar dit verkondig word in 'n land wat op Christelikheid aanspraak maak, maar waarin die gedwonge skeiding van mense op rassegrondslag onderlinge vervreemding, haat en vyandskap bevorder en bestendig;

dat enige leer wat sodanige gedwonge skeiding vanuit die evangelie wil legitimeer en dit nie wil waag op die pad van gehoorsaamheid en versoening nie, maar wat uit vooroordeel, vrees, selfsug en ongeloof die versoende krag van die evangelie by voorbaat verloën, ideologie en dwaalleer is.

Daarom verwerp ons enige leer

wat in die naam van die evangelie of die wil van God die gedwonge skeiding van mense op grond van ras en kleur in so 'n situasie sanksioneer en daardeur die bediening en belewing van die versoening in Christus by voorbaat belemmer en ontkragtig.

4. Ons glo dat God Homself geopenbaar het as die Een wat geregtigheid en ware vrede onder mense wil bring; dat Hy in 'n Wêreld vol onreg en vyandskap op 'n besondere wyse die God van die noodlydende, die arme en die veronregte is en dat Hy Sy Kerk roep om Hom hierin na te volg; dat Hy aan verdruktes reg laat geskied en brood aan die hongeriges gee; dat Hy die gevangenes bevry en blindes laat sien; dat Hy die wat bedruk is ondersteun, die vreemdelinge beskerm en weeskinders en weduwees help en die pad vir die goddelose versper; dat vir Hóm, reine en onbesmette godsdiens is om die wese en die weduwees in hulle verdrukking te besoek; dat Hy sy volk wil leer om goed te doen en die regte te soek; dat die kerk daarom mense in

enige vorm van lyding en nood moet bystaan, wat onder andere ook inhou dat die kerk sal getuig en sal stry teen enige vorm van ongeregtigheid sodat die reg aanrol soos watergolwe, en geregtigheid soos 'n standhoudende stroom; (Deut. 32:4; Luk. 2:14; Joh. 14:27; Ef. 2:14; Jes. 1:16-17; Jak. 1:27; Jak. 5:1-6; Luk. 1:46-55; Luk. 6:20-26; Luk. 7:22; Luk. 16:19-31; Ps. 146; Luk. 4:16-19; Rom. 6:13-18; Amos 5)

dat die kerk as eiendom van God moet staan waar Hy staan naamlik teen die ongeregtigheid en by die veronregtes; dat die kerk as volgeling van Christus moet getuig teenoor alle magtiges en bevoorregtes wat uit selfsug hulle eie belang soek en oor andere beskik en hulle benadeel.

Daarom verwerp ons enige ideologie

wat vorme van verontregting legitimeer en enige leer wat nie bereid is om vanuit die Evangelie so 'n ideologie te weerstaan nie.

Ons glo dat die kerk geroep word om dit alles te bely en te doen, in gehoorsaamheid aan Jesus Christus, sy enigste Hoof al sou ook die owerhede en verordeninge van mense daarteen wees en al sou straf en lyding daaraan verbonde wees. (Ef. 4:15-16; Hand. 5:29-33; 1 Pet. 2:18-25; 1 Pet. 3:15-18)

Jesus is die Heer.

Aan dié enige God, Vader, Seun en Heilige Gees, kom toe die eer en heerlikheid en ewigheid.

(Agenda en Handeling van die sesde vergadering van die Algemene Sinode van die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Afrika 1983: 25)

3.8.7.2 Gelowiges is bemiddelaars van God se geregtigheid en vrede in die wêreld

Die eerste punt van dié belydenisskrif handel oor die mens se verbondenheid deur geloof aan die drie-enige God. Die vierde punt handel oor die feit dat geregtigheid en ware vrede 'n prioriteit by God is en dat dit daarom ook die kerk en elke gelowige se taak is. Die derde punt van die belydenisskrif handel o.a. oor die feit dat

gelowiges die sout van die aarde en die lig vir die wêreld is deur die feit dat hulle vrede maak in die wêreld en sodoende die nuwe hemel en aarde demonstreer. Hierdie belydenisskrif gaan m.a.w. van die standpunt uit dat die mens God se bemiddelaar in die wêreld is deur vrede te maak en versoening te bedien.

3.8.7.3 Gelowiges maak die versoeningswerk van Jesus Christus sigbaar

Onder punt 2 van die belydenisskrif word dit duidelik gestel dat die versoening wat gelowiges aan die wêreld bedien, eerstens onder mekaar bedien moet word. Weer eens 'n duidelike bevestiging dat hierdie belydenisskrif die algemene priesterskap van die gelowige sterk beklemtoon.

3.8.7.4 Gelowiges vorm 'n eenheid

Gelowiges vorm 'n doelbewuste eenheid in die kerk as liggaam van Christus sodat die wêreld tot geloof kan kom. Vergelyk punt 2 van die belydenisskrif.

3.8.7.5 Gelowiges bou mekaar op

Gelowiges bou mekaar binne die geloofsgemeenskap met hulle gawes op. Hierdie onderlinge opbouproses geskied volgens dié belydenisskrif (vergelyk punt 2), d.m.v. die gawes wat God aan elke gelowige gee in 'n atmosfeer van vryheid, sonder dwang, met uitsluiting van 'n ampshiërargie. Sodoende word 'n alternatiewe samelewingsvorm geskep wat iets van God se koninkryk aan die wêreld demonstreer. Hierdie opbouproses d.m.v. die gawes van die Gees is in hierdie studie as die interne bedieningsveld aangedui.

3.8.7.6 Die Belhar-Belydenis maak geen melding van 'n ampshiërargie in die kerk nie

Die Belhar-Belydenis maak nie een keer melding van 'n onderskeid tussen gemeentelede en ampsdraers nie. Daar is dus nie sprake van 'n ampshiërargie binne die kerk nie, alle gelowiges is gelyk en het ook gelyke verantwoordelikheid om God se bemiddelaars in die wêreld te wees. Die ampshiërargie in die kerk, soos reeds aangedui, is een van die faktore wat die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige in die verlede beperk het.

3.8.7.7 Die Belhar-Belydenis waarsku teen 'n intieme band tussen kerk en staat

Die slotparagraaf in die belydenis moedig gelowiges aan om as 'n spreekbuis van God in die wêreld op te tree, selfs teenoor die owerheid, al sou die owerheid 'n on-Bybelse besluit neem. As 'n kerk staatskerk is, soos die geval met die Ned Geref Kerk vir baie jare was, word gemeentelede nie aangemoedig om standpunt in te neem teen 'n on-Bybelse rigting wat die regering mag inslaan nie. Dit beperk die rol wat gelowiges as God se bemiddelaars in die wêreld speel. 'n Kerk kan dus nie bekostig om staatskerk te wees nie en dit word deur die Belhar-Belydenis beklemtoon.

3.8.7.8 Beoordeling van die Belhar-Belydenis as belydenisskrif wat die algemene priesterskap van die gelowige beklemtoon

Gesien vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige is hierdie belydenis in 'n groot mate gefokus op die rol van gelowiges as God se bemiddelaars in die wêreld en nie so seer op die preserving van die plaaslike gemeente of kerk nie. Dié belydenisskrif beklemtoon die opdrag dat die wêreld God moet beleef uit die lewe en werk van sy kinders.

3.9 Aanvullende perspektiewe tot die teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige

Uit die geloofsgeskiedenis kan gevolgtrekkings m.b.t. die doeltreffende funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige gemaak word. Hierdie gevolgtrekkings dien as 'n aanvulling tot die teorie wat in die vorige hoofstuk ontwikkel is. Die gevolgtrekkings is as volg:

3.9.1 'n Gelykwaardige beskouing van alle gelowiges is noodsaaklik vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige

Uit die geloofsgeskiedenis is dit ook duidelik dat God die mens as sy verteenwoordiger in die wêreld sien en gebruik, soos in die vorige hoofstuk aangedui is. Hy (God) maak geen hiërargiese onderskeid tussen mense as gelowiges nie, maar wel 'n funksionele onderskeid. Hy gebruik graag verskillende mense in verskillende rolle om Hom in die wêreld te verteenwoordig. Deur gewone gelowiges as sy priesters te gebruik bring God 'n verandering in die wêreld te weeg.

Enige vorm van onderskeid tussen gelowiges, soos bv. die monastiek en die gnostisisme, was nie bevorderlik vir die algemene priesterskap van die gelowige nie.

3.9.2 'n Hiërargiese ampstruktuur is nie bevorderlik vir die algemene priesterskap van die gelowige nie

Uit die geloofsgeskiedenis kan gesien word dat wanneer die funksie van ampsdraers meer klem as die dié van gewone gelowiges gekry het, het die algemene priesterskap van die gelowige op 'n syspoor beland. 'n Mate van luiheid en onbetrokkenheid het as gevolg daarvan by gelowiges posgevat, aangesien die

ampsdraers die verantwoordelikheid vir die bediening van die evangelie uit hulle hande geneem het. Telkens het dit 'n 'n bese kringloop ontaard as clerici gewone gelowiges nie as *bekwaam genoeg* geag het om 'n *priesterrol* te vertolk nie en gelowiges dit van hulle kant weer aan die clerici oorgelaat het, aangesien hulle daarvoor opgelei en daarvoor betaal was.

Selfs kerkordelike bepalings soos spesiale kleredrag vir ampsdraers en die feit dat net ampsdraers sitting op kerkvergaderings gehad het, het die algemene priesterskap van die gelowige onderdruk.

3.9.3 'n Staatskerk en/of volkskerk maak weinig ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige

Uit die geloofsgeskiedenis na die tyd van die Nuwe Testament is dit veral duidelik dat die algemene priesterskap van die gelowige in die kerklike praxis op die agtergrond geskuif is sodra daar sprake van 'n staatskerk en/of volkskerk was.

In die geval van 'n volkskerk was almal in die gemeenskap *vriendelik verplig* om deel van die kerk te word en is hulle dienoooreenkomstig gedoop sonder dat hulle of hulle ouers 'n geloofsoorgawe aan God gemaak het. So het mense tot die kerk toegetree sonder die besef dat hulle God se priesters was.

In die geval van 'n staatskerk was die kerk en sy ampsdraers verplig om die staat na die mond praat en is gelowiges dienoooreenkomstig begelei. Die staat het van sy kant af die kerk na die mond gepraat. Gevolglik het gelowiges nie die ruimte gehad om as priesters van God te funksioneer nie.

Selfs die hervormers was afhanklik van politici vir die uitbreiding van die hervorming en daarom kon hulle nie regtig in die praxis ruimte maak vir die algemene

priesterskap van die gelowige nie al was dit 'n waarheid wat hulle sterk beklemtoon het.

Om 'n intieme band met die staat te handhaaf hou vir die kerk die voordeel in dat sy institusionele sekuriteit gewaarborg is en dat hy vir sy projekte staatsondersteuning het, maar aan die ander kant hou dit die nadeel in dat die kerk sy profetiese stem verloor deurdat die algemene priesterskap van die gelowige nie na behore kan funksioneer nie (Boff 1990:8), aangesien die kerk in ruil vir bg. sekuriteit die staat na die mond moet praat.

3.9.4 Vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige is dit noodsaaklik dat kerk 'n wêreldvisie moet hê

In hoofstuk 2 is reeds aangedui dat God deur sy kerk die wêreld wil bereik en transformeer. In die geskiedenis het Congar (in 'n mindere mate) Kraemer (in 'n meerdere mate) en Kotze (onomwonde), soos aangetoon, dit beklemtoon dat die gelowige, as priester van God, 'n baie belangrike faktor vir die kerk is. Die kerk kan nie kerk vir die wêreld wees as hy nie oor die *arbeidsmag* beskik om die wêreld te infiltrêre nie. Hierdie *arbeidsmag* is God se priesters, die gelowiges.

Wanneer 'n denominasie of gemeente dus in sy ekklesiologie ruimte wil maak vir die algemene priesterskap van die gelowige is dit noodsaaklik dat so 'n denominasie of gemeente 'n visie moet hê dat die kerk ter wille van die wêreld bestaan en dat die kerk nie wêreld-kerk kan wees sonder die algemene priesterskap van die gelowige nie.

3.10 'n Skema van die volledige teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige

Die volledige teorie wat langs die weg van deduktiewe denke in hoofstukke 2 ontwikkel is, tesame met die aanvullende gevolgtrekkings van hoofstuk 3, kan as volg skematies opgesom word:

ALGEMENE BEGINSELS UIT DIE SKRIF EN ANDER TEOLOGIESE DISSIPLINES

HOOFSTUK

2

(1)

ALLE GELOWIGES IS GOD SE PRIESTERS IN DIE WERELD

(2)

VERANTWOORDELIJHEID VAN GOD SE PRIESTERS

2.1 Bestuur van die skepping

↳ Lette vir mense-mense

↳ Lette vir mense-geowiges

↳ Lette vir die omgewing

2.2 Bediening van God se versoening

(3)

IMPLIKASIES VAN DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE VIR DIE KERK EN DIE SAMELEWING

3.1 Gelowiges is eksterne verantwoordelik vir hul onmiddellike omgewing

3.2 Gelowiges is intern verantwoordelik vir die bediening in die gemeente

AANVULLENDE GEVOLGTREKKINGS UIT DIE GELOOFSGESKIEDENIS

HOOFSTUK

3

(4)

GELYKWAARDIGHEID VAN ALLE GELOWIGES IS 'N VOORVERZETE VIR DIE FUNKSIONERING VAN DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

(5)

'N HIERARGIESE AMPSTRUKTUUR IS NIE BEVORDERLIK VIR DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE NIE

(6)

'N STAATS- EN/OF VOLKSKERK MAAK WEINIG RUIMTE VIR DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

(7)

OM DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE TE LAAT FUNKSIONEER MOET 'N KERK 'N WERELDVOLLE HÊ

DEDUKTIEF

TEORIE

DIAGRAM 14

'N TEORIE VIR DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

4. DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE IN DIE NED GEREK KERK

In hierdie hoofstuk gee die navorser aandag aan spesifieke faktore wat in die Ned Geref Kerk, volgens hom, in die lig van die teorie wat ontwikkel is, die algemene priesterskap van die gelowige in die verlede benadeel of bevoordeel het. Op die wyse kan die model in hoofstuk 5 spesifiek op die konteks van die Ned Geref Kerk toegespits word.

Faktore wat binne die Ned Geref Kerk 'n invloed op die algemene priesterskap van die gelowige het en wat in hierdie hoofstuk ter sprake gaan kom, stel die navorser in staat om die model wat in die volgende hoofstuk gekonstrueer gaan word spesifiek op die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige binne die Ned Geref Kerk toe te spits.

4.1 Faktore wat die algemene priesterskap van die gelowige benadeel het

4.1.1 Die koms van die eerste predikante aan die Kaap

Jan van Riebeeck was nie deur 'n predikant vergesel toe hy in die Kaap voet aan wal gesit het nie, maar wel deur 'n ongeordende geestelike werker, wat as 'n sieketrooster bekend gestaan het (Van der Watt 1976:5-6) en as 'n gewone gemeentelid bestempel sou kon word. Die sieketroosters het gedurende die eerste dertien jaar aan die Kaap in die geestelike behoeftes van die eerste pioniers

voorsien (Van der Watt 1976:58). Dit beklemtoon die belangrike rol wat gelowiges in die beginjare van die Christelike kerk in Suid-Afrika gespeel het. Van der Watt (1976:23) beskryf die sieketroosters as "die grondleggers van die kerk en die Christendom aan die suidelike punt van Afrika".

Met die aankoms van die eerste predikant uit Holland in die Kaap in 1665, word 'n noue band tussen die kerk in Europa en in Suid-Afrika gelê (Van der Watt 1976:23). Daarmee saam vind die houding t.o.v. die minderwaardige rol wat gelowiges speel ook in Suid-Afrika inslag en daarom is dit nie vreemd dat die rol wat die sieketroosters aanvanklik gespeel het vinnig begin verdwyn het nie. Na die koms van die Hollandse predikante is sieketroosters net in 'n gemeente gebruik as daar nie 'n predikant beskikbaar was nie (Van der Watt 1976:28). Van der Watt praat verder van die "kroniese tekort" (1976:28) aan predikante, wat alreeds dui op die feit dat die predikant as die hoof figurant in 'n gemeente gesien is en dat die rol wat gelowiges gespeel het, nie gereken was nie. Dié tekort aan predikante het volgens Van der Watt die organisering van die plaaslike gemeentes bemoeilik en in sommige gevalle tot geestelike verwaarloosing van gelowiges gelei (Van der Watt 1976:30).

Heyns (1986:71), daarteenoor, is van mening is dat gemeentelêde, wat vanweë die afstande en skaarste aan predikante nie gereeld eredienste en ander godsdienstige byeenkomste kon bywoon nie, in dié tyd geestelik selfstandiger geword het deur self die verantwoordelikheid te aanvaar om mekaar en die wêreld met die evangelie te bedien. Die tekort aan predikante was miskien vir die organisatoriese aspekte van die Ned Geref Kerk nadelig, maar nie noodwendig vir die algemene priesterskap van die gelowige nie.

4.1.2 Die Ned Geref Kerk : staats- en volkskerk

Gedurende die eerste honderd-en-veftig jaar van die Ned Geref Kerk se bestaan was daar nie veel ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige nie, aangesien dié kerk **volks-** én **staatskerk** was, soos blyk uit die volgende aanhaling:

Vir feitlik die hele eerste honderd-en-vyftig jaar was die band tussen kerk en volk stewig. Dit kon ook nie anders nie. Die kerk was nooit 'n vreemde bykomende element nie, maar het vanaf die eerste dag saam met die volksplanting gegroei: mense is in die kerk gebore en gedoop, opgevoed in skole waar die kerk groot seggenskap het en groei tot volwassenheid in 'n lewensklimaat wat sterk beïnvloed is deur die kerk. Die kerk was nie net 'n integrale deel van die volkshuishouding nie, maar behou as die enigste en daarby as staaskerk, 'n magsoosisie en houvas op die bevolking.

(Van der Watt 1976:84)

Op 25 Julie 1804 vaardig De Mist, Hollandse goewerneur aan die Kaap sy kerkorde uit waarvolgens die regering predikante aan gemeentes sou verskaf en hulle besoldig. Die regering sou besluit watter standplaas aan watter predikant toegeken sou word. Die goewerneur sou ook die gekose kerkraadslede se verkiesing bekragtig. De Mist se kerkorde het tot in 1842 van krag gebly (Kruger [s a] 146-147).

In hoofstuk drie is uit die tyd van Konstantyn aangetoon dat as 'n kerk volks-en staatskerk is of selfs net trekke daarvan vertoon, die algemene priesterskap van die gelowige nie ten volle tot sy reg kan kom nie. Daarom kan verwag word dat dit ook gedurende dié tydperk die geval in die Ned Geref Kerk was.

4.1.3 'n Toename in die aantal predikante

Sedert 1859 met die opening van die Teologiese Seminarium in Stellenbosch (Van der Watt 1980:15) het die Ned Geref Kerk begin om sy eie predikante op te lei. Gevolglik het die aantal predikante binne die Ned Geref Kerk sedertdien drasties gestyg en is die tekort aan predikante in 'n groot mate uitgewis (Van der Watt 1980:56). Gevolglik het gelowiges hul verantwoordelikheid om die evangelie aan mekaar en aan die wêreld te bedien op die skouers van die predikant afgeskuif. Die band tussen die predikant as herder en die gemeente as volgsame kudde, het

geleidelik sterker geword en het veral in die twintigste eeu sterk op die voorgrond kom staan (Heyns 1986:75).

Die toename in die aantal predikante binne die Ned Geref Kerk het dus in die lig van bostaande, volgens die navorser se mening glad nie op die algemene priesterskap van die gelowige 'n positiewe uitwerking gehad nie.

4.1.4 Die Belydenisskrifte

4.1.4.1 Nederlandse Geloofsbelydenis

In die Nederlandse Geloofsbelydenis, met sy 37 artikels, word nie een artikel spesifiek afgesonder om die algemene priesterskap van die gelowige te bespreek nie, terwyl drie artikels afgestaan word aan die bespreking van die ampsdraers en hulle werk. Uit twee van die drie artikels is dit duidelik dat die ampshiërargie vir die samestellers van die Nederlandse Geloofsbelydenis op die voorgrond was en nie die algemene priesterskap van die gelowige nie:

Artikel 30

Die regering van die kerk

Ons glo dat hierdie ware kerk ooreenkomstig die geestelike bestuurswyse wat ons Here ons in sy Woord geleer het, geregeer moet word.

Daar moet naamlik dienaars of herders wees om die Woord van God te verkondig en die sakramente te bedien; ook ouderlinge en diakens om saam met die herders die kerkraad te vorm. Deur hierdie middel moet hulle sorg dra dat die ware godsdiens onderhou, die ware leer oral versprei, die oortreders op geestelike wyse vermaan en in toom gehou en dat ook die armes en beproefdes volgens hulle nood gehelp en getroos word. Op hierdie wyse sal alles in die kerk behoorlik en ordelik geskied wanneer betroubare persone gekies word ooreenkomstig die voorskrif wat die apostel Paulus in die brief aan Timoteus daarvoor gee (1 Tim. 3).

Die ampsdraers van die kerk

Ons glo dat die bedienaars van die Woord van God, die ouderlinge en die diakens tot hulle ampte verkies moet word deur middel van 'n wettige verkiesing deur die kerk, onder aanroeping van die naam van God en in goeie orde, soos die Woord van God leer. Daarom moet elkeen terdê daarteen waak om hom met onbehoorlike middele in te dring. Hy moet wag totdat Hy deur God geroep word, sodat hy van sy roeping oortuig kan wees en sekerheid kan hê dat dit van God kom. Verder, wat die bedienaars van die Woord betref: Hulle het, op watter plek hulle ook al mag wees, een en dieselfde mag en gesag, omdat hulle almal dienaars van Jesus Christus is - die enigste algemene Opsieners en die enigste Hoof van die kerk.

Verder sê ons, met die oog daarop dat die heilige bevel van God nie verkrag of geminag sal word nie, dat elkeen vir die bedienaars van die Woord en die ouderlinge van die kerk besondere agting moet hê ter wille van die werk wat hulle doen, en sover moontlik sonder murmurering, twis of tweedrag in vrede met hulle moet saamleef.

Die klem word in hierdie twee artikels van die Nederlandse Geloofsbelydenis geplaas op die "heersersfunksie" van ampsdraers terwyl die Nuwe Testament 'n gemeente beskryf as 'n gemeenskap van gelykes sonder klasseverskille. Die NGB maak van 'n funksionele onderskeid tussen gelowiges 'n kategoriale onderskeid, wat m.i. negatief inwerk op die algemene priesterskap van die gelowige en herinner aan die Rooms Katolieke model van die middeleeue waarteen Martin Luther juis in opstand gekom het. In plaas daarvan dat 'n mens sou wou sien dat die leierskapsfunksie van ampsdraers ter wille van die dienswerk van gelowiges en hulle bemagtiging beskryf word, is dit juis andersom. Geen gelowige kan meer "mag en gesag" as 'n ander gelowige hê nie. Dit is teenstrydig met die Woord⁷¹ en kan teenproduktief wees vir die algemene priesterskap van die gelowige. In die verband kan verwys word na 'n empiriese ondersoek wat Alant (1970:37-39) gedurende die sestigerjare in Pretoria gedoen het. Hieruit blyk dat veral die ouer geslag nie net die predikant as 'n geroepene en 'n gesant van God sien nie, maar ook as 'n gesagsfiguur.

Uit die geloofsgeskiedenis is in 'n vorige hoofstuk aangetoon dat waar 'n vorm van ampshiërgie ter sprake kom, die rol van gelowiges in die wêreld benadeel word. In artikel 31 word gesê dat “die bedienaars van die Woord” op watter plek hulle ook mag kom dieselfde mag en gesag het. Wat van die ouderlinge en diakens? Het hulle dit nie? Wat van gewone gelowiges? Hoe vergelyk die mag en gesag van predikante met die van gelowiges? In hierdie twee artikels kom die kwessie van gawes as 'n geskenk van die Heilige Gees aan 'n gelowige ter wille van die koninkryk glad nie ter sprake nie.

Die rol wat gelowiges speel, staan na die oordeel van die navorser, direk in verband met die werk van die Heilige Gees. In die Nederlandse Geloofsbelydenis word min, indien enige, aandag aan die werk van die Heilige Gees gegee. Is dit dalk rede hoekom die algemene priesterskap van die gelowige nie ter sprake kom nie?

Jonker beskryf o.a. die eie aard en funksie van 'n belydenisskrif as Protestantse verskynsel as volg:

Terselfdertyd formuleer hulle met die oog op die onkunde van die kerkvolk wat die inhoud van die ware Christelike geloof volgens die Skrif eintlik is, sodat die gemeente herstel en opgebou kan word.

So is die verskynsel belydenisskrif uit die praktyk gebore met die doel om die vervalle kerklike lewe opnuut te orden rondom die diens en tug van die Woord.

(1994:6)

Gemeet aan hierdie standaard, is daar wat die algemene priesterskap van die gelowige aanbetref in die Nederlandse Geloofsbelydenis 'n groot leemte, aangesien Martin Luther juis in opstand gekom het teen die hiërargiese ampstruktuur in die

⁷¹ Lukas 22:24-30

Rooms Katolieke Kerk, wat geen ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige gelaat het nie.

Een van die doelwitte van die reformatie was juis om gelowiges rondom die Skrifwaarheid van die algemene priesterskap van die gelowige op te bou. As dit in een van die drie Belydenisskrifte van 'n kerk byna weggelaat word, kan verwag word dat die algemene priesterskap van die gelowige in die praktyk van dié kerk se lewe nie na behore beklemtoon word nie.

As die ontstaangeskiedenis van die Nederlandse Geloofsbelydenis in ag geneem word, kan 'n mens verstaan dat die algemene priesterskap van die gelowige nie genoegsaam beklemtoon is nie. Die skrywer, De Brès, wat vir Johannes Calvyn persoonlik geken het, wou volgens Jonker (1994:50) in 1561 die Katolieke koning, Philips II van Spanje, oortuig van die "anti-revolusionêre" karakter van die Calvinistiese beweging. Alhoewel die reformatore die waarheid rondom die algemene priesterskap van die gelowige beklemtoon het, het hulle nie daarin geslaag om dit na die praktyk deur te trek nie.

4.1.4.2 Die Heidelbergse Kategismus

In die Heidelbergse Kategismus met sy 129 vrae en antwoorde, word net in één vraag en antwoord (55) kortliks aan die beginsel van die algemene priesterskap van die gelowige geraak:

55 Vraag: Wat verstaan jy onder die gemeenskap van die heiliges?

Antw.: Eerstens, dat die gelowiges, almal saam en elkeen afsonderlik, as lede met die Here Christus gemeenskap en al sy gawes deel het. Tweedens dat elkeen verplig is om sy gawes gewillig en met vreugde tot nut en saligheid van die ander lede aan te wend.

'n Belangrike reformatoriese beginsel, die algemene priesterskap van die gelowige, kry in 'n tweede belydenisskrif van die Ned Geref Kerk weereens nie genoegsame klem nie en het soos verwag kan word 'n leemte in die praktyk van die kerk se lewe gelaat.

Die Heidelbergse Kategismus is aanvanklik bedoel as 'n leerboek vir die jeug (Jonker 1994:92) en daarom sou 'n mens verwag dat die beginsel van die algemene priesterskap van die gelowiges juis daarin vervat sou wees.

4.1.4.3 Dordtse Leerreëls

Nêrens in die Dordtse Leerreëls kom die algemene priesterskap van die gelowige direk ter sprake nie.

4.1.5 Die Kerkorde

4.1.5.1 Kwantitatief

Die Kerkorde van die Ned Geref Kerk bestaan uit 71 artikels wat as volg ingedeel is:

Breë Indeling		Nadere Indeling	
Onderwerp	Aantal Artikels	Onderwerp	Aantal Artikels
Belydenis en Orde van die Kerk	2		
Ampte van die Kerk	15	Algemeen	1
		Predikant	11
		Ouderling en Diaken	3
Vergaderinge van die Kerk	30	Algemene Bepalinge	8
		Besondere Bepalinge	12
Arbeid van die Kerk	10	Die Openbare Erediens	1
		Die Sakramente	1

		Die Jeugbediening	1
		Die Herderlike Sorg	1
		Die Gemeentebediening	1
		Sending en Evangelisasie	1
		Diens van Barmhartigheid	1
		Die Dienswerk van die Gelowiges	1
		Leer en Aktuele Sake	1
		Stoflike Aangeleenthede	1
Kerklike Opsig en Tug	9		
Betrekkinge na Buite	5	Kerk en Staat	1
		Kerk en Maatskappy	1
		Kerk en Onderwys	1
		Die Kerk en die Vrye Vereniging	
		Die Kerk en Ekumeniese Betrekkinge	1
			1

'n Grafiese voorstelling van die breë indeling van die Kerkorde lyk so:

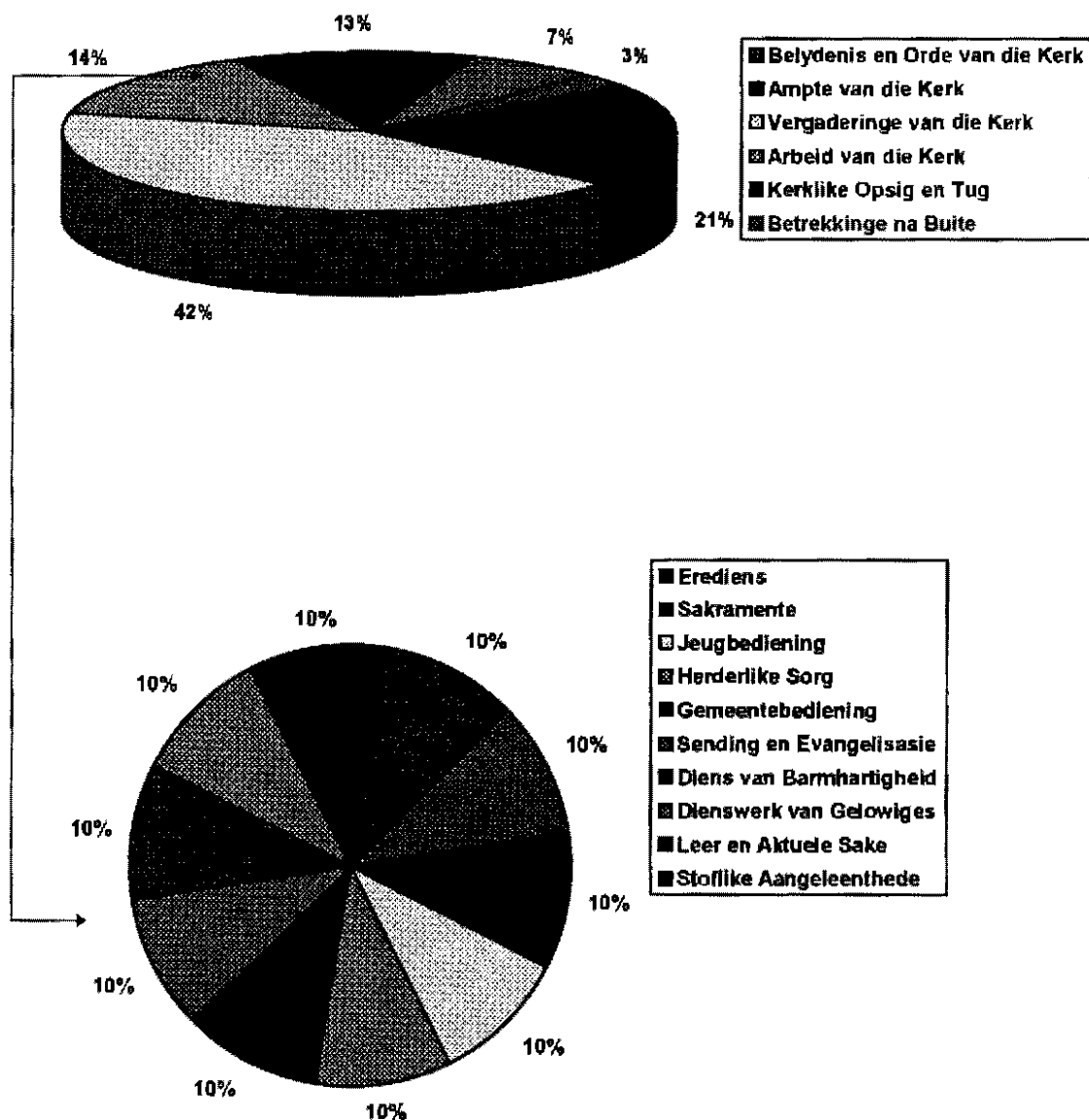

DIAGRAM 15
'N STATISTIESE ONTLEDING VAN DIE KERKORDE VAN DIE NED GEREFORMEERDE KERK

Uit bostaande grafiese voorstellings is dit duidelik dat:

- Slegs 14% van die totale inhoud van die Kerkorde van die Ned Geref Kerk word gewy aan die "arbeid van die kerk", terwyl 42% aan vergaderinge van die kerk gewy word en 21% aan die ampte van die kerk.

- b) Van die “arbeid van die kerk” word slegs een artikel, 10%, aan die dienswerk van gelowiges of die algemene priesterskap van die gelowige gewy.
- c) In geheel gesien word slegs 1.4% van die totale inhoud van die Kerkorde aan die belangrike reformatoriese beginsel van die algemene priesterskap van gelowiges gewy.
- d) Die “amp te van die kerk” beslaan 21% van die inhoud van die Kerkorde. Hiervan word 71% aan die amp van die dominee bestee en 29% aan die ampte van die ouderling en diaken.
- e) In Artikel 3 word genoem dat Christus deur die Heilige Gees deur vier instrumente in sy kerk werk, tw.: gelowiges, dominees, ouderlinge en diakens. Die totale aandag wat aan elkeen in die Kerkorde bestee word is as volg:

Gelowiges	1,4%
Ouderlinge en Diakens	4,23%
Dominees	15,5%

- f) Kwantitatief beskou, sê die Kerkorde dat die Ned Geref Kerk ‘n kerk is met ‘n ampshiërgie waar vergaderings en dominees baie belangrik is, maar waar die algemene priesterskap van die gelowige nie so belangrik is nie. Uit die geskiedenis is reeds aangetoon dat ‘n kerk met ‘n ampshiërgie nie ruimte vir die rol van gelowiges in die wêreld bied nie en hier kan dit kwantitatief uit die Kerkorde van die Ned Geref Kerk afgelei word.

4.1.5.2 Kwalitatief

Kwalitatief beskou maak ek die volgende opmerkings oor die Kerkorde m.b.t. die algemene priesterskap van die gelowige:

- a) Die feit dat die algemene priesterskap van die gelowige nie in dieselfde hoofstuk as dié van die ouderling, diaken en dominee bespreek word nie, kan dui op ‘n

hiërargiese onderskeid tussen 'n gewone gemeentelid en 'n ampsdraer, wat nie skriftuurlik is nie.

b) Artikel 55 wat handel oor "DIE DIENSWERK VAN GELOWIGES" lui inhoudelik as volg:

55.1 Dit is noodsaaklik dat die lidmate van die gemeente geaktiveer word om werksaam te wees ten opsigte van die Skriftuurlike opdragte tot opbouing van die liggaam van Christus en die uitbreiding van die Koninkryk van God.

55.2 Hierdie dienswerk van die gelowiges kan ongeorganiseer en spontaan geskied, maar behoort ook ter wille van die groter krag en doeltreffender funksionering daarvan kerklik georganiseer te word. Sodanige organisasie moet egter altyd geskied met toepaslike verantwoording aan die kerkraad, ring en sinode.

Die kerk het die onvervreembare reg om sy eie lidmate vir bepaalde werksaamhede te organiseer deur kommissies van die kerkraad, ring of sinode of te laat organiseer deur organisasies wat van die kerk daartoe opdrag gekry het.

55.3 Waar daar kerklike organisasies vir bepaalde dienswerk bestaan op sinodale en algemeen-sinodale vlak, behoort alle georganiseerde dienswerk op daardie terrein daarby in te skakel.

55.4 Organisasies wat in hierdie verband tot stand kom, lê hulle bepalinge aan die betrokke kerkvergadering vir goedkeuring voor. Die voorlegging geskied deur die kerklike kommissie wat verantwoordelik is vir die afdeling van die Kerk se werk waarby die organisasie die nouste betrokke is.

Alhoewel bg. artikel bedoel is om die algemene priesterskap van die gelowige te beklemtoon, word die woorde lidmaat/lidmate/gelowiges net vier keer gebruik terwyl die woord organiseer/organisasie in sy verbuigings agt keer gebruik word. Dit skep die indruk dat alhoewel die kerk die algemene priesterskap van die gelowiges erken, hy dit wil organiseer om binne sy eie ampshiërargiese raamwerk te pas. Min ruimte word gelaat vir die rol wat die Heilige Gees in elke gelowige en gemeente se lewe speel. Die algemene priesterskap van die gelowiges moet hivolgens inpas by die

kerk se struktuur, terwyl dit eintlik andersom behoort te wees. Die skoer kan tog nie vir die voet voorskryf hoe groot hy moet groei nie.

4.1.6 Die intieme band tussen die Ned Geref Kerk en die staat (1948-1994)

Die Ned Geref Kerk het nooit die afgelope vyf dekades, juridies as staatskerk bekend gestaan nie en dit ook nooit in een van sy amptelike dokumente so gestel nie. Tog is dit 'n wel bekende feit dat daar 'n intieme assosiasie tussen die staat en die Ned Geref Kerk bestaan het, soos deur Burger, 'n teoloog binne die Ned Geref Kerk, bevestig word:

Sou daar 'n meerderheidsregering in Suid-Afrika kom, sal die gevoeligste konsekwensie op die kort termyn waarskynlik wees dat spesifiek die NG Kerk sy direkte inspraak en tradisionele magposisie ten opsigte van die staat sal verloor.

(1992:15)

Dit is jammer dat Burger nie presies aandui wat hy bedoel met die uitdrukking '*direkte inspraak en tradisionele magposisie*' nie, maar die navorser se eie afleiding hieruit is dat die Ned Geref Kerk beslis die staat in die afgelope vyf dekades in sy doen en late voorgeskryf het, soos uit die volgende aanhaling blyk:

Die Ned Geref Kerk het ná 1948 meermale by die owerheid op die toepassing van die apartheidsbeleid aangedring en talle wette is met dié kerk se goedkeuring daargestel.

(Algemene Sinodale Kommissie 1997:9)

Volgens Wilkens & Strydom (1978:289) het die Ned Geref Kerk teologiese sanksie verleen aan die apartheidsbeleid van die staat en het die regeringsleiers dikwels die leiding van predikante in die Ned Geref Kerk gevra.

Die Ned Geref Kerk het selfs in die geheim finansiële steun van die staat ontvang, soos wat uit die volgende aanhaling blyk:

In 1974 het die destydse Departement van Inligting die Ned Geref Kerk genader en aangebied om op vertroulike basis geld beskikbaar te stel sodat 'n ekumeniese kantoor vir dié kerk se Algemene Sinode geopen kon word.

(Algemene Sinodale Kommissie 1997:26)

Die staat het ook in 'n magtsposisie t.o.v. kerk gestaan , soos gesien kan word uit die gebeure ná die Cottesloe-kerkeberaad in Desember 1980. Tydens hierdie beraad het die Ned Geref Kerk saam met ander Suid-Afrikaanse lidkerke van die Wêreldraad van Kerke, standpunt teen die apartheidsbeleid van die regering ingeneem (Algemene Sinodale Kommissie 1997:12-13). Die destydse eerste minister en leier van die kabinet, dr. H.F. Verwoerd, het op die verklaring gereageer deur te kenne gee dat dit slegs die mening van 'n klompie enkelinge binne die Ned Geref Kerk was (Algemene Sinodale Kommissie 1997: 14-15).

Waar 'n kerk die staat voorskryf in terme van wetstoepassing en 'n staatshoof die geldigheid van 'n kerklike verklaring openlik kan vewerp dui dit moontlik, volgens die mening van die navorser, op 'n situasie waar daar 'n intieme verhouding tussen kerk en staat bestaan.

In die vorige hoofstuk is aangetoon is dat waar 'n kerk staatskerk is of waar daar selfs net trekke van 'n staatskerk vertoon word, kan die algemene priesterskap van die gelowige nie tot sy volle reg kom nie. Daarom kom die navorser tot die konklusie dat die algemene priesterskap van die gelowige in hierdie tydperk, binne die Ned Geref Kerk, ook nie tot sy volle reg gekom het nie.

4.1.7 Die weinig klem wat die werk van JCG Kotze in die kerklike praxis van die Ned Geref Kerk gekry het

Alhoewel JCG Kotze, binne die Ned Geref Kerk, die eerste teoloog was om in die twintigste eeu weer die saak van die algemene priesterskap van die gelowige op die tafel te plaas, het sy ywer vir die saak weinig invloed in die kerklike praxis van die

Ned Geref Kerk gehad. Tot en met sy aftrede aan die einde van 1969 as hoogleraar aan die Teologiese Seminarium op Stellenbosch, het sy "dinamiese persoonlikheid en sy borrelende geesdrif" (Jaarboek van die Nederduitse Gereformeerde Kerke 1981:255) 'n besielende indruk op die 600 studente wat in die tydperk van sy diens as hoogleraar aan die inrigting gestudeer het, gelaat. Ten spyte van sy onderrig aan die voornemende predikante rondom die algemene priesterskap van die gelowige en die gereelde toerustingskursusse wat hy in die verband landwyd aangebied (Jaarboek van die Nederduitse Gereformeerde Kerke 1981:255) het, het die algemene priesterskap by baie min gemeentes inslag gevind. Die navorser kan homself nie herinner dat hy tydens sy eie teologiese opleiding deeglik met die leerstelling van die algemene priesterskap van die gelowige kennis gemaak het, of dat die werk van JCG Kotze aan studente voorgeskryf was nie.

4.2 Faktore wat die algemene priesterskap van die gelowige bevorder het

4.2.1 Die piëtiste van die agtiende eeu

Die piëtiste, met hulle siening van vroomheid en 'n suiwer Christelike lewenswandel, het gedurende die agtiende eeu 'n verandering in hierdie doodsheid en koudheid in die kerk aan die Kaap gebring. Dit was juis twee sieketroosters, *gewone gelowiges*, Louis van Dijk en Willem Raassel (Van de Watt 1976:82), wat die piëtistiese beskouing aan gemeentes aan die Kaap kom bekendstel het en daarmee saam die algemene priesterskap van gelowiges in die wêreld kom stimuleer het. Oor hulle sê Van der Watt:

Hul predikers het met nuwe aksente gekom - nie langer starre dogmatiese begrippe en spitsvondige redenasies nie, maar hulle werk op die gevoel en

verbeelding: persoonlike bekering en daadwerklike belewenis van die geloof
het voorop gestaan.

(1976:82)

Ongelukkig kon die kerk nie hierdie nuwe spiritualiteit akkomodeer nie en het gelowiges hul tot privaat byeenkomste gewend. Later het twee ander predikante afkomstig uit die Gereformeerde piëtisme in Nederland, di. HP van Lier en MC Vos baie klem gelê op die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld deur o.a. klem te lê op die wedergeboorte en 'n lewe van heiligmaking waarin die Heilige Gees 'n groot rol speel (Van der Watt 1976:83).

4.2.2 Die Groot Trek

Tydens die Groot Trek het predikante van die Ned Geref Kerk nie aanvanklik saamgetrek nie. Alhoewel hierdie lidmate van tyd tot tyd deur predikante uit die Kaap bedien was, was hulle op hulself aangewese vir geestelike versorging. Dit het aanleiding gegee tot 'n geestelike selfstandigheid by hulle (Heyns 1986:72), wat op sy beurt weer positief kon inwerk op die algemene priesterskap van die gelowige.

4.2.3 Die Anglo Boere-oorlog (1899-1902)

Tydens die Anglo Boere-oorlog is predikante uit hul gemeentes verban en die werksaamhede in gemeentes het tot stilstand gekom. Kerkgeboue is selfs verwoes en die landelike bevolking het in konsentrasiekampe geland, waar 26 000 vrouens en kinders gesterf het (Van der Watt 1980:54). Dit kan aanvaar word dat in hierdie tyd gelowiges wat hul geestelike versorging aanbetref, vir hulself en vir mekaar verantwoordelikheid moes aanvaar. Ook kan aanvaar word dat gelowiges self die begrafnisse, eredienste en so meer moes waarneem. Dit het verseker die gedagte tuisgebring dat elke gelowige 'n priester van God is.

4.3 Samevatting van die algemene priesterskap van die gelowige in die Ned Geref Kerk

4.3.1 'n Toename in predikante laat die algemene priesterskap van die gelowige kwyn

Alhoewel die algemene priesterskap van die gelowige in die beginjare van die Ned Geref Kerk goed gefunksioneer het, het dit veral na die aankoms van die eerste predikante aan die Kaap geleidelik begin vervaag. Ten spyte van die klem wat die piëtiste gedurende die agtiende eeu, die Groot Trek en die Anglo-Boereoorlog op die algemene priesterskap van die gelowige geplaas het, kon dit nooit weer na behore binne die Ned Geref Kerk op dreef kom nie.

4.3.2 Die kerkorde en belydenisskrifte ondersteun nie die algemene priesterskap van die gelowige genoegsaam nie

Die belydenisskrifte en kerkorde van die Ned Geref Kerk is baie op die ampshiërargie en die konservering en bewaring van die kerk as institusie ingestel en moedig daarom nie gelowiges aan om as God se verteenwoordigers in die wêreld op te tree nie.

4.3.3 Die band tussen kerk en staat onderdruk die algemene priesterskap van die gelowige

Die band tussen die Ned Geref Kerk en die staat was gedurigdeur ook 'n faktor wat die algemene priesterskap onder gelowiges binne dié kerk benadeel het.

4.3.4 Die baanbrekerswerk van 'n bekwame teoloog bly agterweë

Dit is jammer dat die baanbrekerswerk van die bekwame teoloog, prof. JCG Kotze, oor die algemene priesterskap van die gelowige nooit binne die Ned Geref Kerk tot sy reg gekom het nie.

In die volgende hoofstuk gaan d.m.v. die ontwikkeling van 'n model aangetoon word hoedat die teorie m.b.t. die algemene priesterskap van die gelowige tog binne die ekklesiologie van die Ned Geref Kerk tot sy reg kan kom.

5. 'N EKKLESIOLOGIESE MODEL WAARBINNE GELOWIGES AS GOD SE PRIESTERS IN DIE WÊRELD TOT HULLE REG KAN KOM

5.1 Die verband tussen die teorie en die praxis

Soos reeds aangetoon⁷² is die funksie van die model in hierdie studie om die teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige wat ontwikkel is, te konkretiseer sodat dit in die gemeentelike praxis geïmplementeer kan word.

Die ekklesiologiese model vir die algemene priesterskap van die gelowige is gebaseer op die teorie wat in hoofstukke twee en drie ontwikkel is. Daar is vyf basiese beginsels in hierdie model, wat elk sy oorsprong in die teorie het. Skematies kan die verband tussen die teorie en die model as volg voorgestel word:

⁷² vgl. 1.8.2.

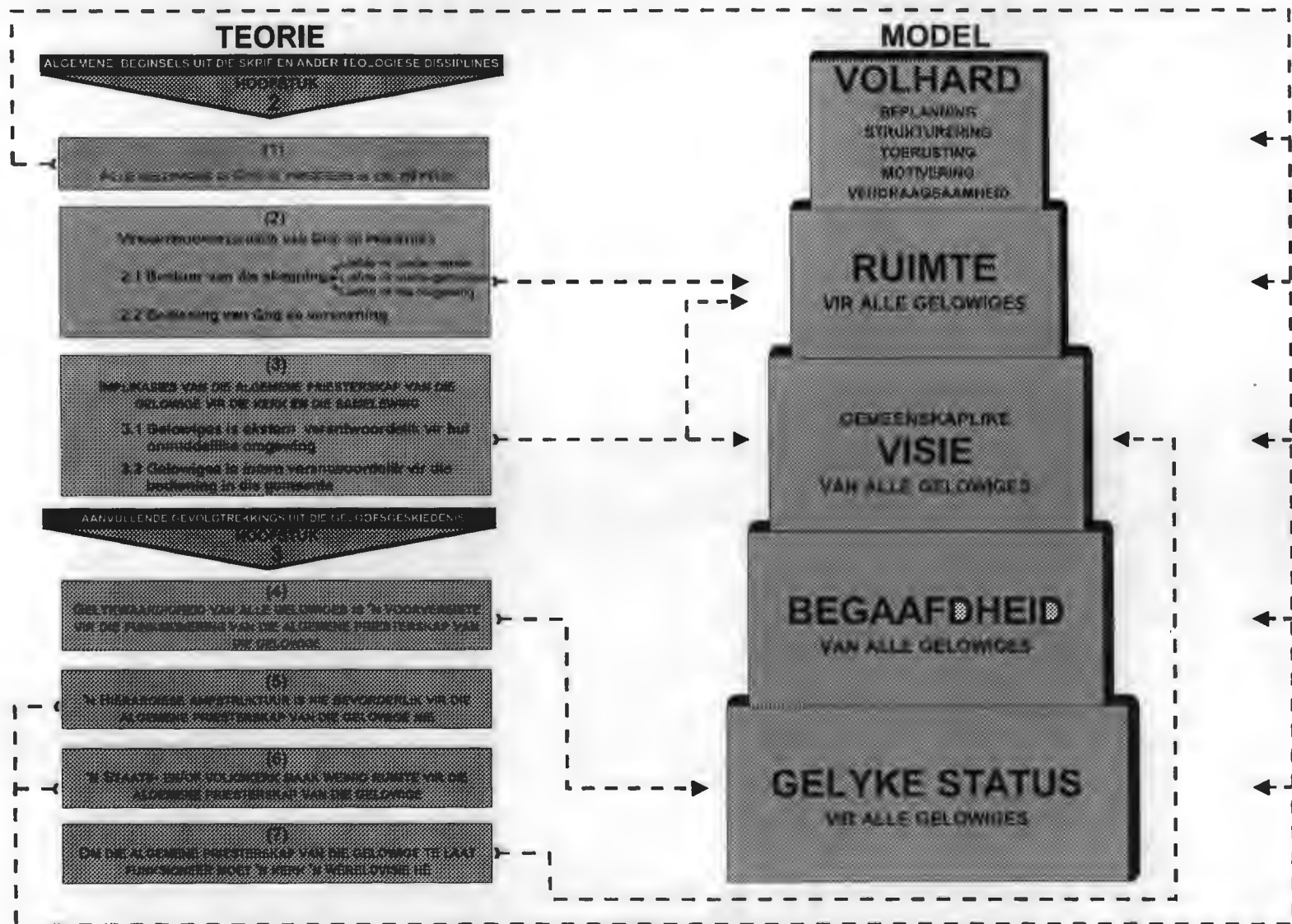

DIAGRAM 16
DIE VERBAND TUSSEN DIE TEORIE EN DIE MODEL

5.2 Gelykheid van alle gelowiges

Soos reeds aangetoon, is dit duidelik dat die Nuwe Testament 'n gemeente as 'n gemeenskap van gelykes sien.

Martin Luther het daarop klem gelê dat alle gelowiges gelyk is:

It was on this basis, then, that Luther denounced the hierarchy of spiritual being on which the Roman Catholic church rested. No one had the right to claim an exalted spiritual status or to denigrate another as somehow less Christian.

(Noll 1973:73)

Die navorser is daarom van oordeel dat die eerste beginsel wat in 'n geloofsgemeenskap, waar die algemene priesterskap van gelowiges beklemtoon word, die feit is dat almal gelyke status voor God en mekaar het.

Voor God is daar geen klasse- of statusverskille nie, aangesien niemand vir Hom belangriker as 'n ander is nie. God sien elke gelowige as sy priester in die wêreld om die versoening van Christus aan die wêreld te bedien⁷³. Elke gelowige is 'n bruikbare instrument in die hand van God. Kraemer (1959:90) meen dat almal in die kerk bekwaam is om deur God gebruik kan word, selfs die droë hout. Niemand is buite aksie nie!

Die volgende punte is belangrik om 'n atmosfeer van gelykheid in 'n geloofsgemeenskap te skep.

⁷³ vgl. 1 Petrus 2:9 en 2 Korintiërs 5:19

5.2.1 'n Ontspanne atmosfeer tydens eredienste

Die atmosfeer tydens 'n erediens kan alreeds *die gelykheid van alle gelowiges* kommunikeer:

Experts in communication tells us that most of our communication is nonverbal. In a church the environment does most of the talking.

(Stevens & Collins 1993:46)

'n Formele omgewing hou mense op 'n afstand en weg van mekaar en handhaaf status verskille wat daar mag wees, soos tussen:

- a) gemeentelede en ampsdraers en
- b) gemeentelede uit verskillende sosio-ekonomiese klasse.

5.2.1.1 Spontane kommunikasie tussen gelowiges

Oor die algemeen is die atmosfeer in 'n erediens in 'n tipiese Ned Geref Gemeente styf en formeel. Mense groet mekaar nie as hulle in die kerk instap nie, want die opvatting bestaan dat mense nie met mekaar in die kerk praat nie, en as dit nodig is word net gefluister. 'n Erediens is 'n ontmoeting tussen God en sy kinders waartydens die kinders gemaklik met hul Vader kan kommunikeer, omdat alle struikelblokke uit die weg geruim is⁷⁴. Daarom kan hulle met mekaar spontaan wees in 'n atmosfeer van gelykheid voor hul Vader.

Indien daar voor, tydens en na 'n erediens 'n gemaklike en spontane atmosfeer heers waar mense normaal, soos in die lewe van elke dag, met mekaar kan kommunikeer, kan die konsep van "*ons is 'n geloofsgemeenskap waar klasseverskille nie saak maak nie*", makliker posvat. Baie gou word hierdie

⁷⁴ vgl. Hebreërs 4:14

ontspanne-gasvryheid die gemeentekultuur wat nie net mense uit hulle doppe laat kruip nie, maar ook ander mense nader trek.

Om 'n ontspanne atmosfeer te skep, kan gemeentede bv. aangemoedig word om mekaar spontaan te groet soos hulle in die kerk instap op 'n Sondagoggend. Aanvanklik sal dit moeilik posvat, maar as ampsdarers die voorbeeld stel en begin om as gelykes tussen gemeentede te beweeg en te kommunikeer, kan die gebruik gou posvat. Daar kan selfs gemeentede by die deure staan wat graag, dié wat kerk toe kom, groet. Kerkgangers het hieraan 'n behoefte, soos blyk uit die volgende aanhaling:

When, in 1984, 320 people from the diocese of Nottingham, England came together for its assembly, they asserted their feeling that "we neglect the Mass as a great opportunity for extending welcome." They wanted someone at the Sunday with no other duties than "to offer cheerful welcome and to put people at ease within the house of God."

(Flood 1987:42)

5.2.1.2 Geen voorgeskrewe kleredrag

'n Ander aspek wat dikwels 'n belemmering vir 'n ontspanne atmosfeer in 'n gemeente is, is die geskrewe en ongeskrewe kleredragreëls m.b.t. eredienste. Soos reeds vroeër aangetoon,⁷⁵ skep spesiale kleredrag vir ampsdraers die indruk dat ampsdraers 'n hoër aansien het as gemeentede. Hoe gouer dit die nek ingeslaan word, hoe gouer sal 'n spontane atmosfeer in die geloofsgemeenskap posvat.

5.2.2 'n Atmosfeer van wedersydse respek, liefde en aanvaarding

⁷⁵ sien 3.4.2

Vir gelowiges om mekaar as gelykes te beleef is dit noodsaaklik dat daar binne 'n geloofsgemeenskap 'n atmosfeer van wedersydse respek, liefde vir mekaar en aanvaarding van mekaar moet heers⁷⁶.

5.2.2.1 Die voorbeeld van Jesus

Gelowiges kan mekaar onvoorwaardelik aanvaar as hulle verstaan en beleef dat Jesus Christus, die Seun van God, gewone mense soos vissers, tollenaars en prostitute, wat volgens ons maatstaf, sy ondergeskiktes behoort te wees, as sy gelykes aanspreek en behandel en dat Hy vir hulle lief is, aanvaar en vir hulle respek het. Hy kies hulle selfs as sy woordvoerders in die wêreld⁷⁷.

Om hierdie waarheid in 'n gemeente te laat posvat kan veral toerustingsgeleenthede soos o.a. die prediking en selfs kleingroepbyeenkomste (Engelbrecht & De Wet [g] :7-8) benut word.

5.2.2.2 Selfliefde

Selfliefde is, volgens die Bybel, 'n voorwaarde vir die onvoorwaardelike aanvaarding van iemand anders. Foley sê:

Many persons do not believe in themselves as important to God's work.

(1986:191)

In die verlede is die klem gelê op die liefhê van die naaste, maar die waarheid is dat 'n gelowige nie sy naaste kan lief hê as hy homself nie lief het nie. 'n Positiewe selfliefde behels:

⁷⁶ vgl 1 Korintiërs 12:12 en volgende verse

⁷⁷ vgl. 1 Korintiërs 1:26-29

- a) kennis en aanvaarding van jou eie Godgegewe begaafdhede.
- b) kennis en aanvaarding van jou tekortkominge.
- c) 'n vryheid om die mens te wees wat God jou geskape het.

Wanneer selfliefde en -waardering in plek is, kan jy andere se sterkpunte ook waardeer. Wanneer jy geleer het om eerste die positiewe in jouself raak te sien, kan jy eerste op 'n ander mens se positiewe eienskappe fokus en jou bekwaamhede aanwend om hom/haar aan te vul. Wanneer jy geleer het om jou tekortkominge te hanteer, kan jy andere s'n ook hanteer. Dit skep 'n ideale teelaarde vir die algemene priesterskap van gelowiges.

In hierdie verband kan van die hulpmiddels wat tans op die mark beskikbaar is, gebruik word. So kan gemeentelede bv. baie sinvol gehelp word om hulself en andere te leer ken aan die hand van bv. Die DISC-toets wat deur TARGET TRAINING INTERNATIONAL LTD in die VSA ontwikkel is en deur WALK THRU THE BIBLE in Suid-Afrika vir kerke bemark word. Die definisie van die meetinstrument is as volg:

DISC is the universal language of: Behaviour and Emotions. It is the language of "how we act" or our behaviour. Research has consistently shown that behavioral characteristics can be grouped together into four quadrants, or styles. People with similar styles tend to exhibit specific types of behaviour common to that style - this is not acting. A person's behaviour is a necessary and integral part of who they are. In other words, much of our behaviour comes from "nature" (inherent), and much comes from "nurture" (our upbringing). The DISC model merely analyzes behavioral style; that is a person's manner of doing things.

(Bonstetter e.a 1993:6)

Wanneer hierdie toets met 'n Skrif-gefundeerde lewensvaardigheidskursus, soos bv. "SHARPENING YOUR PEOPLE SKILLS" ook van Walk Thru The Bible in die VSA gekombineer word kan gelowiges sinvol:

- a) hulself leer ken
- b) ander leer ken
- c) leer om bymekaar aan te pas en mekaar aan te vul.

5.2.2.3 Kleingroepe

Die funksie en die waarde van die kleingroep, in die proses waar mense leer om mekaar lief te hê, te waardeer en te verdra, moet nie onderskat word nie. Die kleingroep is die oefenskool vir die onderlinge aanvaarding en liefde tussen gelowiges. In hierdie verband kan gekyk word na die nuutste ontwikkeling op die gebied van selgemeentes. Hieroor sê Stevens & Collins (1993:42) dat gemeentelêde beide die kerkstruktuur en huiskerk-struktuur nodig het, waar hulle gemeenskaplikhede in die alledaagse lewe kan ontdek en waarin hulle mekaar kan bemoedig om as christene te leef.

Volgens Paulus se teologie is onderlinge liefde tussen gelowiges die basiese komponent in 'n geloofsgemeenskap⁷⁸. Vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige, is onderlinge liefde van kardinale belang. As dit nie teenwoordig is nie, kan gelowiges mekaar nie beleef as mense met gelyke status voor God nie. Richards & Martin stel dit as volg in hul bespreking van 1 Korintiërs 13:

As we'll see in Paul's other studies of spiritual gifts, love is, in fact, the dynamic that holds the body together and creates the relational context in which spiritual gifts and ministry can find their full expression. The love Paul speaks of is far from spectacular. It is the simple, daily expression of Christ's concern for and valuing of the other members of the body of Christ.

(1981:115)

⁷⁸ vgl. 1 Korintiërs 13

5.2.3 Ampsbeskouing

Binne die Ned Geref Kerk word baie klem op die ampte geplaas, soos blyk uit die Kerkorde. Dit kan die indruk by gemeentelede skep dat 'n ampsdraer hoër aansien het en dit bevorder nie, soos reeds aangetoon, die algemene priesterskap van gelowiges nie.

Hoe gouer gemeentelede besef dat die ampte funksioneel en nie hiërargies is nie, hoe gouer sal gemeentelede mekaar begin beleef as mense met gelyke status en hoe gouer sal 'n gemeentekultuur van priesterskap posvat.

Hieroor sê Congar:

In the framework of this community, the hierarchy is seen only as a function, a service, not properly as an authority.

(1985:25&26)

Dit kan gedoen word deur:

- a) Te beklemtoon dat net soos die persone wat ampte beklee 'n bepaalde taak het, so het elke gelowige 'n taak (of amp) in die gemeente en in die alledaagse lewe waartoe hy deur sy doop geroep is soos Foley dit stel:

Baptism is the sacrament that sets Christians apart for ministry.

(1986:55)

- b) Kerkraadskommissies onmiddellik oop te stel sodat belangstellende gemeentelede kan deel in die werk.
- c) Die onmiddellike afskaffing van ampsdrag waar dit nog bestaan.
- d) Ampsdraers aan te moedig om tydens eredienste by hul gesinne te sit in plaas van in die gereserveerde sitplekke voor in die kerk. Dit skep onnodig die indruk dat ampsdraers meer status as gemeentelede het.

- e) Indien moontlik, minder van die preekstoel gebruik te maak. 'n Atmosfeer van gelykheid word bevorder as die prediker tussen die mense kan opstaan en preek in 'n trant waarin 'n mens praat.
- f) Indien moontlik, gemeentelêde toe te laat om vergaderinge van die kerkraad by te woon.
- g) Eerder die term ***gemeentelêers*** te gebruik in plaas van die gebruikelike term, ***ampte***.

5.2.4 'n Effektiewe Kommunikasiesisteem in die gemeente

'n Atmosfeer waarbinne gelowiges beleef dat almal 'n gelyke status het, kan bevorder word deur 'n effektiewe kommunikasiesisteem in 'n gemeente. So kry gemeentelêde medeseggenskap in dit wat in die gemeente gebeur. Gemeentelêde moet kan sien dat die kommunikasiesisteem werk.

'n Voorbeeld van so 'n kommunikasiesisteem is 'n potlood met 'n voorafgedrukte kaartjie (Bosman 1993:102) by elke sitplek en 'n kassie in die voorportaal van die kerkgebou vir voltooide kaartjies. 'n Gemeentelid kan vir die hantering hiervan verantwoordelik gemaak word en terugvoer of reaksie kan binne 48 uur gewaarborg word. Daar kan ook tydens eredienste vir gemeentelêde die geleentheid gegee word om te reageer of om 'n opmerking te maak. Vir 'n voorbeeld van so 'n kaartjie, sien bylaag 1.

5.3 Begaafdheid van alle gelowiges

Elke gelowige is begaafd:

Each Christian is given gifts for ministry. One of the most important ministries a Christian congregation can give its members is to recognize and name one another's gifts and support the use of those gifts.

(Page 1993:46)

Vir die ontwikkeling van 'n gemeentekultuur wat die algemene priesterskap van gelowiges nie net akkomodeer nie, maar aanmoedig en ontwikkel, is die tweede stap dat gemeentelede gehelp word om te ontdek dat:

5.3.1 Elke talent, vaardigheid of vermoë van elke gelowige is 'n gawe van die Heilige Gees

Vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige is dit belangrik dat elke gelowige elke talent, vaardigheid (gewoon of buitengewoon) en vermoë wat hy/sy het, sal sien as 'n geskenk of 'n gawe van God aan hom/haar om as priester van God, Hom en die medegelowiges mee te dien binne die gemeente en in die alledaagse lewe. Dit gebeur maklik dat vaardighede soos bv. vakmanskap en bestuursvermoëns nie in dieselfde lig gesien word as die geestelike gawes van Romeine 12 en 1 Korintiërs 12 nie (Richards & Martin: 1981:112).

5.3.2 Begaafdheid open die moontlikheid van bediening

Die hoofsaak van die algemene priesterskap van die gelowige is dat elke gelowige 'n priester van God is. Deur te ontdek dat die Here vir hom/haar 'n uitsonderlike vermoë gegee het om iets spesifiek te kan doen, is alreeds vir die gelowige 'n aanduiding wat sy bediening in die gemeente en in die alledaagse lewe moet wees.

Thus the people of God need to learn to see themselves as ministers in every relationship and activity and should see every ability they possess within the framework of God's calling.

(Richards & Martin 1981:117)

5.3.3 Die korporatiewe aard van begaafdheid

Begaafdheid wil nie die klem laat val op die individu wat man-alleen sy eie plek moet gaan volstaan nie, maar wil juis die korporatiewe eenheid van die gemeente en die interafhanklikheid van gemeentelide beklemtoon, soos Pieterse dit stel:

Daarom bestaan die gemeente van Christus uit mense met geestesgawes - dit is 'n charismatiese gemeente. Elkeen - al is dit op 'n eie wyse - is begiftig met 'n gawe en is diensbaar tot die opbouing en uitbouing van die gemeente as liggaam van Christus.

(1991:3)

Wanneer elke gelowige m.a.w. as God se priester in die wêreld funksioneer, kom die gemeente as organisme, en as liggaam van Christus, werklik tot sy reg (Richards & Martin 1981:114) deur homself op en uit te bou.

In 'n gemeente-opset waar dié model gehandhaaf word, wat die verantwoordelikheid van die bediening op die ampsdraers en veral die predikant plaas, word onmoontlike eise aan hom gestel. Hy moet in alle opsigte presteer en 'n meester wees in al die aspekte van priesterskap. Waar die klem op die begaafdheid van elke gemeentelid geplaas word, dra elkeen by tot sy eie en die gemeente se geloofsvolwassenheid en word die druk vir die bediening van enkelinge afgehaal. So word dit die korporatiewe verantwoordelikheid van die geloofsgemeenskap en groei die hele gemeente as 'n priesterschap van gelowiges, wat eer vir God vervaardig.

Die bediening in 'n geloofsgemeenskap met 'n kultuur van priesterskap is altyd 'n spanpoging, want gelowiges vul mekaar aan en bemoedig mekaar met hul begaafdhede soos blyk uit die volgende aanhaling van Henrichsen en Garrison:

. . . God's use of lay "speciality" groups to help continue the process of "every lay person is a priest" . . . They have given fledgling believers a clear sense of mission.

(Henrichsen en Garrison 1983:92)

5.3.4 Gawes gee sin aan leierskap binne 'n geloofsgemeenskap

Die begaafdheid van elke gelowige plaas leierskap in 'n gemeente in 'n dienende hoedanigheid, soos Foley sê:

One of the chief ministries in any community is the enabling ministry which calls forth the gifts present in every member of the community.

(Foley 1986:157)

Leiers is dus daar as 'n gawe van God⁷⁹, om die gelowiges so te begelei en toe te rus, dat hulle hul begaafdhede kan ontdek, ontwikkel en aanwend om in die ware sin van die woord, God se priesters in die alledaagse lewe en in die gemeente te wees. Dit gee aan leierskap 'n funksionele karakter in die kerk en laat leiers op die vlak van priesterskap funksioneer, dieselfde vlak waarop gemeentelede ook funksioneer. Leierskap is dus 'n gawe van God, soos wat enige ander begaafdheid aan 'n gelowige, 'n gawe van God is.

5.3.5 Ontdekking van begaafdhede

Dit is baie belangrik dat gelowiges in 'n geloofsgemeenskap begelei moet word om hul begaafdhede te ontdek. Heelwat kursusse is in dié verband op die mark beskikbaar, waar gelowiges aan die hand van 'n vraelys of daarsonder, gehelp word om hul begaafdhede te ontdek. Page (1993:84) stel 'n interessante alternatief voor wat baie maklik en vinnig in enige kleingroep gebruik kan word:

⁷⁹ vgl. Efesiërs 4:11

5.3.5.1 Stap 1: Gelowiges beskryf self die hoogtepunte in hul lewens

Vra aan 'n gelowiges om

- a) Dit wat hulle in die eerste ses jaar van hulle lewens bereik het neer te skryf.
- b) Dit wat hulle in die afgelope ses maande bereik het neer te skryf.
- c) 4-10 Dinge (hoogtepunte) wat hulle in die hele verloop van hul lewens tot dusver bereik het neer te skryf.

5.3.5.2 Stap 2: Gelowiges ontdek hul eie gawes wat tot die hoogtepunte gelei het

Vra hulle om mooi na te dink oor wat hulle gedoen het om hierdie dinge te bereik. Laat hulle die spesifieke aksies of handeling neerskryf.

5.3.5.3 Stap 3: Gelowiges bevestig hul gawes onder mekaar

Laat hulle dit in klein groepies van twee of drie persone bespreek. Moedig die ander aan om, terwyl een van hulle sy verhaal vertel, die gawes waaroor die een beskik te identifiseer. So word die gawes waarvan die verteller alreeds bewus is, bevestig en die gawes waarvan hy nie bewus is nie, geïdentifiseer.

5.4 'n Gemeente moet 'n gemeenskaplike visie hê

'n Duidelike gemeenskaplike visie is nie net vir enige organisasie van onskatbare waarde soos Burger sê nie (1991:42), maar is vanweë die snel veranderende makro-omgewing, 'n kritiese noodsaaklikheid. Binne 'n geloofsgemeenskap bepaal die visie nie net sy fokuspunte en prioriteite in die wêreld nie, maar ook sy Godsbegrip soos Burger dit stel:

Die visie is nie 'n droom van wat God gaan dóén nie, maar dit word uiteindelik gedra deur wat die Christelike geloofsgemeenskap glo *God na sy wese is*. Dit is dus nie net 'n visie van die koninkryk nie, maar ook op 'n manier *Visio Dei* - 'n visie van God self.

(Burger 1991:39)

Sonder 'n visie wat sy oorsprong by God het, stagneer die gemeente en kan gelowiges binne die gemeente nie gemotiveer word om God se priesters in die wêreld te wees nie en kan die gemeente nie by God se doel vir hulle uitkom nie soos Barna sê:

Unless God's people have a clear understanding of where they are headed, the probability of a successful journey is severely limited.

(1992:11)

Sonder visie, sê Barna, loop 'n gemeente die gevaar om te disintegreer.

So important is vision that Scripture declares the congregation will perish without it (see Prov.29:18).

(1993:140)

In die proses waartydens 'n gemeente se visie gevorm word, beweeg die geloofsgemeenskap deur drie fases:

5.4.1 'n Ontdekking van God se visie

5.4.1.1 God het 'n visie vir die wêreld as geheel

Soos reeds aangetoon, was God se doel met die skepping dat die hele skepping in harmonie met Hom en tot mekaar sou funksioneer. A.g.v. van die selfsug van die mens, het die sondeval plaasgevind en kon God se droom nie realiseer nie, maar Hy het nie sy droom laat vaar nie. Pas na die sondeval reik Hy uit na die mens en die skepping om, dit wat deur die sonde stukkend gebreek is, te herstel. Dwarsdeur die Ou Testament klink dit soos 'n refrein: "Ek sal vir julle 'n God wees en julle sal vir My

'n volk wees'⁸⁰. Selfs in tye wat gelowiges se ongehoorsaamheid opsigtelik hoogty vier, laat God blyk dat Hy hierdie visie vir sy skepping nie laat vaar nie. Tydens sy lewe op die aarde laat Christus dit duidelik blyk dat sy lewe en werk direk in verband staan met die verwesenliking van God se droom. So gebruik Hy die uitdrukking, dat met sy koms, die koninkryk van God gekom het. Johannes sluit Openbaring af met die gedagte dat God nog steeds, na die hemelvaart van Christus, oppad is om sy droom te verwesenlik⁸¹ en dat die finale verwesenliking van hierdie droom by die wederkoms van Christus gaan plaasvind.

König beklemtoon die feit dat God se droom van volkome herstel, nie net die mens insluit nie, maar die skepping in sy geheel:

Dit is goed om op hierdie verbande te wys en daarop te let dat die Bybel nie eensydig in die mens of eensydig in die aarde belangstel nie, maar net soos dit bv. van die wedergeboorte van die mens praat, so ook van die wedergeboorte (dit is die vernuwing) van hemel en aarde praat (Joh.3:3; 1 Pet. 1:23; Matt.19:28). Die mens is vir die aarde bestem, en die nuwe mens(-dom) sal op die nuwe aarde woon. Verder is die mens vir die gemeenskap met God bedoel, en daarom sal God by hom op die aarde kom woon.

(1980:298)

Dit is belangrik dat 'n geloofsgemeenskap besef dat God in staat is om sy droom t.o.v. sy skepping te verwesenlik, want God is almagtig. Oor hoe dit gebeur, sê Shawchuck & Heuser:

This insight can neither be planned nor arrived at through analysis. It comes from outside of us, and is carried into us by God's Spirit. Vision begins

⁸⁰ vgl. Levitikus 26:12; Jeremia 11:4; 30:22; 36:28

⁸¹ vgl. Openbaring 21 en 22

with one's internal spirituality. Apart from this, vision will always be limited, or self-centered.

(1993:71)

Dit is 'n proses van doelbewuste blootstelling aan die lewende God wat in staat is om 'n algehele metamorfose op individuele en korporatiewe vlak teweeg te bring. Dit is verrassend en vernuwend om God se trou aan sy eie droom vir die skepping te ontdek. Hy is selfs bereid om te vergewe, al is die implikasie daarvan dat sy eie Seun moet kom sterf. Hy verander selfs van plan om nie sy droom skipbreuk te laat lei nie, veral as dit by straf op sonde kom⁸².

Hierdie proses kan ook pynlik wees. Dinge gaan ontdek word wat in die gemeente en die gelowiges se lewe en werk as prioriteite beskou word, maar wat in werklikheid nie God se prioriteite is nie en nie in pas met God se visie is nie. So gaan daar ook sake wees wat nie deur die gemeente as korporatiewe liggaam en deur die individuele gelowiges as prioriteite beskou word nie, maar wat in God se oë prioriteite is, en na die oppervlak kom. Hieroor sê Barna:

When a strategic plan has been adopted, the role of the vision shifts to that of serving as a filter for key decisions in all ministry efforts is consistent with that called for by the vision. Often churches base critical decisions on emotion, expediency or available resources. When vision is the centrepiece of the decision-making and evaluation processes, such ill-advised efforts are less likely to occur.

(1992:146)

Gedurende hierdie proses van visievorming raak 'n gemeente ontslae van sy geneigdheid om na binne gerig te wees, maar loop hy ook gevaar om sommige van sy gemeentelide, wat selfs vir jare lank 'getroue' lidmate is, te verloor soos Foley dit stel:

What would happen if less attention were given to internal church matters and more to a conscious thrust toward a spirituality and preparation for mission? Some of those who seek the church as a security blanket might be lost.

(1986:192)

Wie dus wil vernuwe, moet begroot vir skeuring⁸³. Dit hoef egter nie altyd in 'n negatiewe lig gesien te word nie. Dit kan ook 'n positiewe invloed op die gemeente hê as lidmate, wat dit nie kan aanvaar dat 'n gemeente visionêr buite sy eie klein beperkte bestaan dink nie, besluit om die gemeente te verlaat. Dit stel dikwels 'n hele klomp energie by ander lidmate vry, soos Barna sê:

Be forewarned that promoting the vision will create discomfort for some people in your church. Some will agitate, constantly raising irritating questions about the necessity for change. Others will become so distraught that they will leave the congregation. Do not fret over such departures. Everyone grows differently. As the church moves in one direction, God may be calling those people to grow in a different way. That may mean introducing them to a different body, one that is more aligned with their views.

(Barna 1992:150)

Hierdie proses om God se visie vir die wêreld te ontdek is bepalend vir die toekoms van die geloofsgemeenskap as God se priesters in die wêreld. Hierdie proses is suiwerend en wie hiervoor terugdeins mis die oomblik van waarheid en vryheid voor God.

Vision sometimes has a cleansing element to it, which reflects changing needs, conditions and growth. These changes can be emotionally painful, but they can be healthy for the church.

(Barna 1992:150)

⁸² vgl. Genesis 6:7 en 8

⁸³ 'n Opmerking gemaak deur prof Johann Coetzee (PU vir CHO) .

Gedurende hierdie proses is die rol van die Woord van God in elke gemeentelid se lewe onmisbaar (Henrichsen & Garrison 1983:44). Dit bewys ook dat die algemene priesterskap van die gelowige onlosmaaklik gekoppel is aan die primêre reformatoriese leerstelling van die algenoegsaamheid van die Woord van God, soos wat dit deur Martin Luther beklemtoon is.

Slegs gehoorsaamheid aan die Woord kan 'n gemeente verby tradisionele gebruike en gedragspatrone laat kyk, wat oor baie jare heen die vers en kapittel in die kerk geword het. Dit bevestig die feit dat die reformasieproses wat in die sestiende eeu deur Martin Luther aan die gang gesit is, 'n voortdurende proses is wat nooit mag ophou nie. Die feit dat die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld, pas na die reformasie reeds verwaarloos is, is 'n bewys dat die kerk nooit mag stagneer nie. Vir die dissipels was stagnasie alreeds 'n aanloklike alternatief⁸⁴, wat die funksie en effektiwiteit van God se priesters as sout en lig vir die wêreld lam lê.

5.4.1.2 God het 'n visie vir 'n spesifieke omgewing

'n Volgende fase in dié ontdekkingsproses is dat God die onmiddellike omgewing waarin die geloofsgemeenskap funksioneer, wil en gaan nuut maak (Burger 1991:42). Tydens hierdie fase is dit belangrik dat gelowiges die wedergeboorte van hul omgewing deur 'n geloofsoog moet sien en die onmoontlike droom begin droom. Hulle moet m.a.w. met 'n geloofsoog na die realiteit om hulle begin kyk en antisipeer hoe God dit kan verander. God se visie, wil en almag moet die droom van die geloofsgemeenskap oor die omgewing bepaal en nie die realiteit van die omgewing

⁸⁴ vgl. Lukas 9:33

nie⁸⁵. Hierdie visie moet duidelik geartikuleer word in die lig van die omgewing se eie aard en karakter (Barna 1992:138).

5.4.1.3 God het 'n visie vir elke gelowige se betrokkenheid in die wêreld

Die derde ontdekking wat gemaak word in die proses van visievorming is dat God elke gelowige as 'n priester en die geloofsgemeenskap as 'n versameling van priesters, 'n instrument in sy hand, wil gebruik om die wêreld te verander soos Henrichsen & Garrison dit treffend stel:

God's will for each believer, within the biblical parameters, is personal and individual.

(1983:43)

Elke gelowige is 'n akteur met 'n eie rol in God se draaiboek (Barna 1992:136). Dit is die werk wat Jesus Christus kom doen het, om sondaars, vreemdelinge vir God, met Hom te versoen sodat hulle sy medewerkers en medebouers aan sy koninkryk kan wees.⁸⁶

'n Duidelike visie van die feit dat God sy mense, 'n gemeente, ten spyte van hulle foute en tekortkominge, wil gebruik as sy medewerkers om sy doel in die wêreld te bereik, lei dikwels tot 'n gevoel van minderwaardigheid by baie gelowiges. Dit is veral as gevolg van die feit dat dominees by uitstek, en ouderlinge en diakens in 'n mindere mate, in die verlede gesien is as dié mense wat deur God geroep is om mee te werk aan sy doel. Dit is 'n sindroom wat verlamrend inwerk op die algemene priesterskap van die gelowige. Voorbeelde hiervan in die Bybel is legio:

⁸⁵ vgl. Genesis 18:14; 2 Konings 7:1; Matteus 19:26 en Lukas 1:37

⁸⁶ vgl. Efesiërs 2:12-19; Kolossense 1:21-23 en 1 Petrus 2:5-9

- a) Sara het gelag as 'n teken van twyfel toe sy van God verneem het dat sy op 'n hoë ouderdom gaan swanger word om God se doel te bereik. Sy het aan haarself getwyfel aangesien sy goeie rede gehad het, want sy was medies gesproke te oud - haar liggaam se voortplantingsfunksies het waarskynlik alreeds opgehou funksioneer.
- b) Moses twyfel aan homself toe God hom roep om sy mense uit Egipte te lei, want hy sou waarskynlik nie in Egipte en onder sy eie mense welkom wees nie, want hy moes, omdat hy 'n moord gepleeg het, vlug vir sy lewe.
- c) Gideon het 'n verskoning dat hy 'n niksbeduidende arm man se seun is toe God hom roep om sy mense te verlos.
- d) Elia vlug vir Isebel se dreigemente en land depressief onder 'n besembos.
- e) Sagaria weier om te glo dat hy en sy vrou 'n seun kan verwek, want hulle is te oud.
- f) Petrus beskou homself as 'n 'sondige mens' toe hy ontdek het dat Jesus Christus groter is as wat sy jare se visserman-ervaring was.

Shawchuck & Heuser sê die volgende hieroor:

In each of these examples, God's dream for these persons was resisted, not because it was too small or beside the point, but because they thought it was too good to be true. They did not believe it was impossible for God to accomplish such things; they simply believed God could not accomplish these things through them. (In the vernacular, it blew their minds.)

(1993:72)

5.4.2 Formulerings van 'n gemeente-visie

Om op hierdie ontdekking van God se visie te reageer, vra 'n doelbewuste keuse van 'n geloofsgemeenskap as 'n versameling van God se priesters in die wêreld, op 'n bepaalde tydsked, in 'n bepaalde omgewing. Die keuse behels dat die

geloofsgemeenskap doelbewus kies om individueel en as korporatiewe liggaam mee te werk aan God se visie vir die wêreld en in besonder vir die omgewing. 'n Geloofsgemeenskap ontdek dus waarmee God in hulle onmiddellike omgewing besig is en besluit doelbewus om as sy priesters te begin meedoen.

Dit gebeur wanneer 'n geloofsgemeenskap in ooreenstemming met bg. drievoudige ontdekking, sy visie in 'n duidelike en maklike verstaanbare formule uitspel.

Articulating the vision is one of the most important types of communication. Having a true vision is of little value unless it can be communicated with clarity and consistency.

(Barna 1992:132)

Tydens hierdie doelbewuste keuse verbind elke gelowige in die geloofsgemeenskap hom/haar om God se priester in die wêreld te wees, wat sy funksie en rol in die samelewing ookal mag wees. Die geloofsgemeenskap verbind hom tydens hierdie proses om as 'n gemeenskap van priesters te funksioneer wat mekaar ondersteun in priesterskap, soos Burger sê:

Solank individue nie 'n vaste, kontroleerbare geloofsverbintenis ("commitment") aan die visie van die gemeente het nie, kan daar geen sprake wees van 'n lewende en effektief funksionerende geloofsgemeenskap nie.

(Burger 1991:73)

Om te reageer op die ontdekking van God se visie, die nuwe omgewing en die rol wat elke gelowige kan speel in die bereiking van God se doel, is opwindend maar hou ook 'n groot risiko in, soos Shawchuck & Heuser tereg sê:

Responding to vision is risky business. . . . A vision aligns one's thinking and seeking and doing into one common volition, in which one would rather die than not try (see Judg. 6:22-27; 7:2-22).

(1993:72)

5.4.3 Die visie van die gemeente word die missie van elke gemeentelid

Die geloofsgemeenskap ontdek dat God nie net 'n breë visie vir die wêreld het nie, maar ook 'n visie vir die spesifieke omgewing waarbinne hulle funksioneer en dat Hy elke gelowige in die geloofsgemeenskap as sy priester in die wêreld wil gebruik om hierdie visie te verwesenlik. Die geloofsgemeenskap formuleer hierdie visie as 'n respons tot hul ontdekking van God se visie, nou word hierdie visie nie net die geloofsgemeenskap se fokuspunt nie, maar ook die van elke individuele gelowige. Die visie word die missie of opdrag van God se priesters in die wêreld.

The mission statement is a definition of the key ministry objectives of the church. The vision statement is a clarification of the specific direction and activities the church will pursue toward making a true ministry impact.

(Barna 1992:38)

5.4.4 Kommunikasie in die gemeente tydens die proses van visievorming

Tydens hierdie proses is voortdurende kommunikasie met God en met mekaar sowel as toewyding aan God en mekaar nodig.

Skematies lyk dit so:

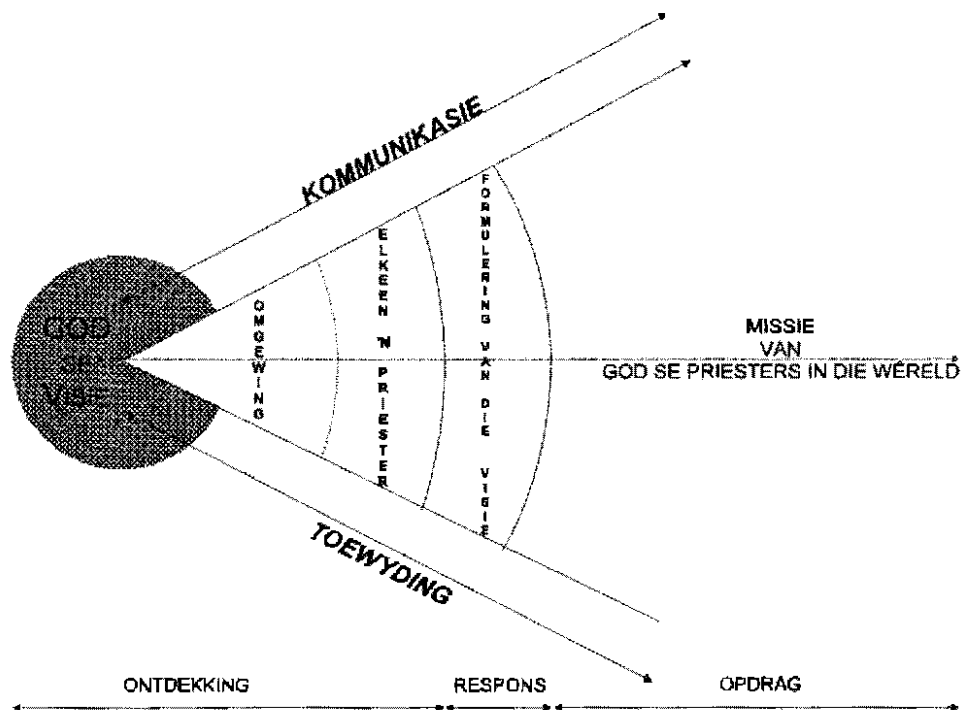

DIAGRAM 17
DIE PROSES VAN VISIEVORMING IN 'N GELOOFSGEMEENSAP MET 'N PRIESTERKULTUUR

(1993:72)

Die proses van visievorming behels kommunikasie op die volgende vier vlakke:

5.4.4.1 Woordverkondiging as kommunikasie tussen God en sy priesters

Dit is belangrik dat die Woord van God moet funksioneer (Barna 1992:88), sodat die heilswil van God op die voorgrond kan staan; sodat die gelowiges kan verstaan wat God se einddoel met die omgewing en die mense in die omgewing, ter sprake is; en hoe hy elke gelowige wil gebruik om by sy doel uit te kom. Doohan waarsku in dié verband teen 'n spiritualiteit sonder goeie teologiese wortels:

... a spirituality without good theological roots has become devotionism.

(Doohan 1984:40)

Dit is belangrik dat die klem in hierdie fase tydens die amptelike byeenkomste van die geloofsgemeenskap, soos die eredienste, selgemeente byeenkomste, ens., op God se droom, soos geopenbaar in sy Woord, geplaas sal word. Dit is net so

belangrik, of dalk nog belangriker, dat die Woord in elke gelowige in die geloofsgemeenskap se lewe so moet funksioneer dat hy/sy die wil (visie) van die Here in sy eie lewe ontdek en in staat is om die Woord te bemiddel in die moderne samelewing, soos Doohan dit stel:

Hence we need to be trained, and we need to train others, to know the constants of Christian spirituality and to be flexible and creative in incarnating them.

(Doohan 1984:125)

Daarom is dit belangrik dat die Woord só in die geloofsgemeenskap hanteer word, dat dit gelowiges motiveer om tuis in die Woord te gaan delf en om dit Maandag by die werk sigbaar te maak. Doelgerigte, kreatiewe en entoesiastiese prediking en hantering van die Woord deur leiers en veral die prediker/s kan hier 'n belangrike motiveringsrol speel, soos blyk uit die volgende aanhaling:

A 1984 survey showed that the second largest cause of Catholics leaving the Church today is linked to ineffective preaching of the Word of God.

(Flood 1987:39)

5.4.4.2 Gebed as kommunikasie tussen God en sy priesters

Gepaardegaande met die proses om die beginsels van God se visie vir 'n geloofsgemeenskap uit die Bybel te ontdek, is volgehoue gebed, as vorm van kommunikasie met God noodsaaklik. Juis omdat die mens as God se verteenwoordiger geskep is, kan hy die vrymoedigheid hê, om in gebed met God, 'n intieme verbondgesprek met Hom aan te knoop (Du Preez 1980:12-13). Deur gebed vra gelowiges dat God aan hulle die beginsels van 'n visie uit die Woord moet openbaar en kommunikeer hulle met God die beginsels wat Hy aan hulle openbaar het (Du Preez 1980:31-32). So ontkiem en groei hierdie visie in individuele gelowiges se lewens. Die totstandkoming van 'n volgehoue gebedskultuur is dus

belangrik vir 'n gemeenskaplike visie in 'n gemeente. Al biddend ontdek 'n geloofsgemeenskap sy visie waarbinne elke gelowige 'n priester van God kan wees en nuttig is in die uitbreiding van God se Koninkryk.

5.4.4.3 Kommunikasie met die omgewing

Dit is belangrik dat gemeentede in hierdie fase van ontwikkeling aangemoedig sal word om oop oë en ore in die omgewing rond te stap om te identifiseer wat die nood van die omgewing is en wat die fokuspunt/e van die visie in die omgewing gaan wees, soos Flood dit stel:

. . . our business is the same as Christ's: the rule of God coming to the world.

(1987:39)

5.4.4.4 Kommunikasie tussen gemeentede

Die vierde vlak van kommunikasie in die visievormingsproses vind plaas tussen gelowiges binne die geloofsgemeenskap. Dit geskied op die volgende maniere:

a) Informeel

Informele kommunikasie oor die visie vind plaas in gesprekke tussen enkelinge, in kleingroepe, korrespondensie in gemeenteblaaie, ens.

b) Formeel

Formele kommunikasie m.b.t. die visie vind plaas in gemeentevergaderings en so meer (Barna 1992:135).

Hierdie vlak van kommunikasie is net so belangrik soos die ander drie en dit is juis hier waar gelowiges saam ontdek dat hulle God se vennote kan wees. Dit is juis hier waar begaafdes in hierdie rigting spontaan die leiding begin neem om die visie te formuleer en dit breedvoerig uit te werk. So word 'n nuwe geslag gemeenteleiers

gebore wat hierdie proses kan begelei, nie omdat hulle daarvoor gekies is nie, maar omdat God hulle daarvoor toegerus het. Dit is hier waar veral die predikant die kuns moet verstaan om nie te veel op die voorgrond te wil wees nie, maar om hierdie nuwe groep entoesiaste toe te laat om spontaan momentum aan die proses te gee. Selfs die ouderlinge en diakens, uit die bedeling waar ampsdraers gekies is, ter wille daarvan om in elke wyk 'n ouderling en diaken te hê, sal hier volwassenheid aan die dag moet lê om aan hierdie 'nuwe generasie leiers' baie ondersteuning te gee, sowel as om vir hulle ruimte te maak. 'n Negatiewe gesindheid van die bestaande leiers kan hier fataal wees vir die hele proses.

Geduld is belangrik in hierdie proses van visievorming. Dit kan etlike maande, 'n jaar of selfs langer neem vir die visie om duidelik geformuleer te word, te kristalliseer en in die hele geloofsgemeenskap pos te vat. Dit is belangrik dat dit moet plaasvind, anders aanvaar die gemeente as sodanig nie eienaarskap daarvoor nie en dan is die kans goed dat dit as die 'dominee se plan' bekend staan, wat natuurlik fataal is.

5.5 'n Gemeente is 'n gemeenskap met 'n bedieningsruimte vir elke priester

Die proses om 'n gemeentekultuur van priesters te vorm het ver gevorder wanneer gelowiges besef dat hulle 'n gelyke status het, wanneer hulle besig is om hul gawes te ontdek, die gemeenskaplike visie gevorm en geformuleer is en elke gelowige in breë trekke weet wat sy opdrag is.

Die volgende fase is die beklemtoning van die verskillende bedieningsterreine vir gelowiges, sodat hulle, hul gawes in terme van die gemeenskaplike visie van die gemeente kan aanwend om só God se priesters in die wêreld te wees. Om die verskillende bedieningsterreine te beklemtoon behels die volgende stappe:

5.5.1 Onderskeid tussen eksterne en interne bedieningsterreine

Omdat gemeentes in die verlede hoofsaaklik na binne gerig was en op hul eie konservering en bewaring gefokus was en die insette van gemeentelêde hoofsaaklik daarvoor gebruik is, sal gemeentes wie hul lede wil toerus om as God se priesters te funksioneer, die gelowiges moet toerus om in te verstaan dat:

- a) Die gemeente nie ter wille van homself nie, maar terwille van die bediening van die evangelie aan die wêreld bestaan (Kraemer 1959:130).
- b) Die gemeente nie die wêreld met sy tradisionele ampstruktuur kan infiltreer nie, maar slegs deur die lewe en werk van die gemeentelêde as priesters van God, in die alledaagse lewe (Kraemer 1959: 163; Heyns 1988:590).
- c) 'n Gelowige se *primêre* verantwoordelikheid nie in die gemeente lê nie, maar in sy onmiddellike omgewing.
- d) Die gemeente 'n funksie het om gelowiges te bemagtiging en te ondersteun sodat hulle God se priesters in die wêreld kan wees, soos Foley tereg opmerk:

The parish is to be a place where the people of God gather for prayer, education, and community, so that they can go back out to the world as disciples.

(Foley 1986:172)

- e) Gelowiges die verantwoordelikheid het om mekaar so in die gemeente te bedien (Bartlett 1993:197) dat hulle opgebou en toegerus is vir hul eksterne bediening as priesters van God in die wêreld. Hierdie verantwoordelikheid is 'n gelowige se interne bedieningsveld.

'n Gemeente kan hierdie *klemverskuiwing* by sy lede tuisbring op 'n wyse wat die beste by sy konteks en eie aard pas. Dit is waarhede wat gedurigdeur gekommunikeer behoort te word en nie net aanvanklik wanneer die model geïmplementeer word nie, aangesien dit ervaring van die navorser is dat die

tradisionele denkwysie van konservering en bewaring, as fokuspunt vir die bestaanswysie van gemeentes, redelik ingeburger is by gemeentelide in die Ned Geref Kerk.

5.5.2 Beklemtoning van die eksterne bedieningsterrein

Die bedieningsinhoud en bedieningsvelde van die eksterne bedieningsterrein is reeds bespreek⁸⁷, daarom word slegs daarna verwys.. Wat egter van belang is vir 'n gemeente wat sy lede wil motiveer om as God se priesters in die wêreld te funksioneer, is om gemeentelide te begelei en toe te rus om die bedieningsinhoud van die eksterne bedieningsterrein sinvol met die verskillende eksterne bedieningsvelde te integreer. Praktiese toerustingsgeleenthede oor hoe om bv. as God se priester binne 'n huwelik- en gesinsverhouding te funksioneer, of gereelde besprekingsgeleenthede oor hoe om as God se priester in 'n spesifieke beroep op te tree kan in gemeentes oorweeg word. Weereens moet die eie aard van die gemeente se opset hierby verreken word.

5.5.3 Die bepaling van interne bedieningsvelde

Die interne bedieningsterrein met sy inhoud is ook reeds bespreek⁸⁸. Wat nog nie aan die orde gekom het nie, is die bedieningsvelde van die interne bediening. Soos reeds genoem kan die interne bedieningsvelde van gemeente tot gemeente verskil aangesien daar binne 'n bepaalde geloofsgemeenskap bepaal moet word wat nodig is, in terme van mensemateriaal en vaardigheid, om mense te werf, te motiveer, toe te rus en so te versorg sodat hulle as God se priesters in die wêreld kan funksioneer.

⁸⁷ vgl. 2.6.2 en 2.6.3

⁸⁸ vgl. 2.7

Hierdie behoeftes word gekategoriseer en op dié wyse kom interne bedieninge of bedieningsvelde binne die geloofsgemeenskap tot stand.

Gemeentelede word dan gemotiveer om elkeen binne 'n interne bedieningsveld betrokke te raak, in ooreenstemming met die gawe/s wat elkeen van die Heilige Gees ontvang het. Soos nuwe gemeentelede aansluit word die interne bedieninge gevoed en raak die hele proses in die gemeente 'n nimmereindigende sirkel wat die kontinuïteit van die priesterkultuur in die geloofsgemeenskap verseker.

Die basiese interne bedieningsbehoefte van 'n gemeente wat sy lede aanmoedig om as God se priesters te funksioneer is volgens die mening van die navoser as volg:

5.5.3.1 'n Behoeftes aan mense wat bid

Voorbidders is om twee redes nodig in 'n gemeente met 'n priesterkultuur:

a) Om potensiële gelowiges te werf of om bestaande gelowiges te werf om as God se priesters in die wêreld te funksioneer, is die werk van die Heilige Gees. 'n Mens kan net die instrument of mondstuk van God in dié verband wees, daarom is gebed onontbeerlik, nie net in die werwingsfase nie, maar ook in die ander drie fases. 'n Gemeente kan nie anders as om geheel en al van God afhanklik te wees as dit kom by die proses om van mense priesters van God te maak nie, want dit is God se werk wat Hy aan gelowige mense toevertrou. Dit kan as 'n vennootskap tussen God en mens beskou word en in hierdie vennootskap is kommunikasie met die "Senior Vennoot", God, onontbeerlik. Vir die betrokkenheid en funksionering van gemeentelede in die interne bedieninge van die gemeente, is gebed 'n onontbeerlike rugsteunaksie.

b) Gelowiges funksioneer as priesters van God in die alledaagse lewe (eksterne bediening) en daarom is dit belangrik dat daar voorbidders in die

geloofsgemeenskap sal wees wat gedurig bid vir die eksterne bediening van elke gelowige (Kraemer 1959:175).

Daar is in 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur ruimte vir 'n gebedsbediening waar gemeentedelede bid vir die bediening van hulle medegelowiges as priesters van God in die alledaagse lewe en in die gemeente. So 'n gebedsbediening behoort baie sensitief te wees vir die gebedsbehoeftes van medegelowiges. Die gedagte dat daar nie bedien kan word as daar nie gebid word nie, moet in die geloofsgemeenskap posvat.

Gelowiges wat weet dat dit hul rol is om as voorbidders in die gemeente op te tree, om te bid vir die eksterne en interne bedieninge van medegelowiges, kan die ruimte gegee word om by 'n gebedsbediening in die geloofsgemeenskap betrokke te raak. Die gebedsbediening bepaal sy eie *modus operandi* binne die visie en beplanning van die geloofsgemeenskap.

5.5.3.2 'n Behoeftes aan kommunikasie

When good communication exists, it helps to create a solid form of understanding within the organization.

(Bosman 1993:66)

Vir gelowiges, wat in die eksterne en interne bedieninge as God se priesters in die wêreld funksioneer, is dit belangrik om te weet wat hul medegelowiges op die eksterne en interne bedieningsvlakke doen. Dit hou die visie van die gemeente lewend en dit motiveer gelowiges om as God se priesters in die wêreld te bly funksioneer. 'n Netjiese bulletin by die deur van die kerk laat 'n gemeentelid dadelik tuis voel en hou hom ingelig oor wat in die gemeente gebeur (Bosman 1993:107).

Sake wat gekommunikeer behoort te word, is besluite wat op leiersvergaderings geneem is, beleidsdokumente, jaar-planne, begrotings en inkomste-en uitgawestate. Bosman (1993:66) meld dat dit belangrik is dat elkeen in die geloofsgemeenskap ingelig is. Dit is die taak van die kommunikasiebediening.

Gewoonlik is kommunikasie in gemeentes ingestel op dinge wat binne die gemeente gebeur en dan hoofsaaklik op die handelinge en aksies van 'amptsdraers'. In 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur is dit belangrik dat gemeentelede op hoogte is met dit wat medegelowiges, as God se priesters, in die alledaagse lewe en in die gemeente doen. Met die nuutste tegnologie ter hand kan opwindende kommunikasiestrukture in gemeentes geskep word, om gemeentelede op hoogte van mekaar se bedieninge in die alledaagse lewe en binne die geloofsgemeenskap te hou.

Goeie kommunikasie in 'n gemeente laat die gemeente groei:

In those churches where clear, substantive, productive communication takes place consistently, growth is more likely to occur than in churches where effective communication is a hit-or-miss affair.

(Barna 1992:132)

5.5.3.3 Batebestuur

Vir 'n geloofsgemeenskap om te funksioneer is fasiliteite soos geboue, elektroniese toerusting, voertuie en so meer nodig. Of dit gekoop, of gehuur word, is nie ter sprake nie. Dat daar gemeentelede is wie se verantwoordelikheid dit is om te sorg dat hierdie bates beskikbaar is vir gebruik deur die gemeente wanneer dit benodig word, is belangrik. Gemeentelede wat die vaardigheid, kennis en motivering het om dit te doen, moet die geleentheid daartoe kry.

5.5.3.4 Finansies

Gemeentelede gee vrywillig offergawes vir die funksionering van die gemeente as 'n gemeenskap van God se priesters in die wêreld. Hierdie offergawes moet in oorleg en in ooreenstemming met die visie en beplanning van die gemeente aangewend word. Hiervoor is finansiële beplanning nodig. Vir gemeentelede met gawes in hierdie verband, kan ruimte gemaak word om op hierdie wyse by 'n interne bediening betrokke te wees.

5.5.3.5 Administrasie

In 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur is administrasie belangrik. Afgesien van die naamlys van gemeentelede wat op datum gehou moet word, is dit belangrik dat gemeentelede wat betrokke is, in interne bedieninge, 'n behoorlike administratiewe rugsteun het m.b.t. tikwerk, duplisering van dokumente, inligting en so meer. Gemeentelede wat begaafd is in hierdie rigting, kan hier 'n diens lewer. Indien 'n gemeente se omstandighede dit vereis, kan 'n gemeentelid moontlik voltyds aangestel word as administratiewe bestuurder. So 'n bestuurder kan dan al die administratiewe take in 'n gemeente koördineer.

5.5.3.6 Sang en musiek

Sang en musiek speel 'n belangrike rol in al die byeenkomste van 'n geloofsgemeenskap waar werwing, motivering, sorg en toerusting en funksionering ter sprake kom. Die bestaan van die Psalmbundel in die Bybel is 'n aanduiding van die belangrikheid van sang en musiek tydens 'n gemeente se gesamentlike byeenkomste reeds van voor die ballingskap af, soos Eybers tereg sê:

Daar word redelik algemeen aanvaar dat ten minste sommige van die Psalms as liedere in die liturgie van die Jerusalemse tempel gebruik is.

Immers, reeds voor die Ballingskap het die tempelliturgie sang en musiek ingesluit.

(Eybers 1978:46)

Oor die rol en verantwoordelikheid van musikante in 'n geloofsgemeenskap sê Johansson:

Of necessity, the church musician is a zealous, eager, and energetic worker who has little time for reflection, contemplation, and philosophic thought. What he most often craves is inspiration, new ideas, repertoire, methodological suggestions, problem solving, and technical review.

(Johansson 1990: Prologue)

In 'n gemeente met 'n priesterkultuur heers daar 'n opgewondenheid oor God en vir sy visie vir die wêreld en die onmiddellike omgewing waarbinne die geloofsgemeenskap funksioneer. Hierdie entoesiasme behoort tydens elke erediens deur o.a. die sang van die gemeente tot uitdrukking te kom. Dit is so dat baie gemeentelêde in die Ned. Geref. Kerk nie meer opgewonde is oor die liedere wat tans gesing word nie omdat die huidige bundels nie vir 'n groot verskeidenheid van smaak voorsiening maak nie (Burger, 1991:64). Daarom is dit die musiekbediening se verantwoordelikheid om navorsing te doen oor die musieksmaak van die spesifieke geloofsgemeenskap.

Sonder mense wat weet hoe om ander musikaal te begelei, om die Here te loof en prys, kan 'n gemeente wat gelowiges wil aanmoedig om as God se priesters in die wêreld te funksioneer, nie sukses behaal nie.

The church needs musicians who know what church music should express and who also understand the musical methodology for expressing it. If we think of music as a kind of lubricant and sweetener to get the words "across", we grossly underestimate the nature of music.

(Johansson 1990:42)

Gelowiges wat in hierdie verband begaafd is, kan dus die geleentheid kry om by die verskillende samekomste van die gemeente, musiek te maak en die sang te lei in ooreenstemming met die oorhoofse visie en beplanning van die gemeente en die musieksmaak.

5.5.3.7 Gasvryheid

Gasvryheid speel 'n belangrike rol by veral die werwingsproses van t.o.v. die volgende:

a) Parkering.

Die beste parkeerplekke behoort vir besoekers, wat vir die eerste keer 'n byeenkoms in die gemeente bywoon, gereserveer te word. Die gasvryheidsbediening kan toesien dat dit gebeur (Bosman, 1993:106).

b) Verwelkoming

Besoekers behoort by, m.i. spesiaal by die deur verwelkom te word en 'n plakkertjie te ontvang waaraan hy/sy uitgeken kan word as 'n 'eregas', sodat ander gemeentelede hom/haar spesiaal welkom kan laat voel.

c) Verversings

Verversings en versnaperings by gemeentebyeenkomste skep 'n aangename en gasvrye atmosfeer.

5.5.3.8 Prediking

Prediking is 'n bediening wat 'n rol kan speel in die werwingsfase⁸⁹, die motiveringsfase en in die sorg- en toerustingsfase. Wanneer iemand ('n gelowige of ongelowige) 'n erediens bywoon, vir watter rede ookal, kan die prediking hom/haar werf om te glo in Jesus Christus as sy/haar Verlosser en/of hom/haar werf om as God se priester in die wêreld te funksioneer. Die prediker in 'n geloofsgemeenskap behoort in die voorbereiding en lewering van preke gedurig die werwingsfunksie van die prediking as bediening in gedagte te hou. Daar moet ook altyd geleentheid wees vir iemand wat tydens 'n erediens gewerf is om by die motiveringsfase betrokke te raak d.m.v. 'n uitnodiging of 'n kaartjie in die kerkbank wat hy/sy kan invul.

Die prediking speel voorts 'n belangrike rol in die motiveringsfase van potensiële gelowiges. Mense wat alreeds gewerf is vir Jesus Christus moet gemotiveer word om hul lewens nog verder aan Hom oor te gee⁹⁰. Daarin kan die prediking 'n groot rol speel deur die eenvoud en die ingrypende karakter van 'n oorgawe aan Jesus Christus gedurig te verduidelik. Die prediking speel ook 'n belangrike rol om gelowiges te motiveer om in die daaglikse lewe en in die gemeentelewe, God se priesters te wees. Weer eens sal 'n prediker in 'n geloofsgemeenskap hierdie faset moet verreken in die beplanning, voorbereiding en aflewering van preke.

Wanneer 'n ongelowige gewerf en gemotiveer is om in Jesus Christus te glo, of wanneer 'n gelowige gewerf en gemotiveer is om as God se priester in die wêreld te funksioneer, is die volgende fase om sodanige persoon verder toe te rus⁹¹ en te versorg om God se priester in die wêreld te kan wees. Hier kan die prediking ook 'n belangrike rol speel deur veral vanuit die Woord by praktiese lewenssituasies aan te

⁸⁹ Romeine 10:17

⁹⁰ Romeine 12 verse 1 en verder

⁹¹ 2 Timoteus 3 verse 14 tot 17

sluit waarbinne gelowiges as God se priesters in die wêreld kan funksioneer. Dit beteken dat predikers altyd, deur die bril van die priester-kultuur in die geloofsgemeenskap, die Woord moet hanteer en preek.

Gewoonlik is die persoon/persone wat in 'n gemeente verantwoordelik is vir die prediking, opgeleide teoloë. 'n Opgeleide teoloog is nie noodwendig iemand wat deur die Heilige Gees begaafd is om te preek nie en daarom word sommige opgeleide teoloë, wat ook preek, as 'vervelig' beleef en doen dit skade aan die geloofsgemeenskap. In 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur hoef dit m.i. nie net 'n opgeleide teoloog te wees wat preek nie. Gewone gemeentelede wat die in die rigting begaafd is kan ook preek, sonder om aan die gehalte van die prediking afbreek te doen⁹².

Vir die sinvolle funksionering van die prediking in 'n gemeente, is dit natuurlik belangrik dat die teologiese onderbou van die prediking Skrifgebonde moet wees. Die praktiese toepassings moet lewensgetrou en aktueel wees en die prediker moet die gawe hê om die boodskap boeiend en entoesiasies oor te dra. Die kontrole t.o.v. die Skrifgetroue teologiese onderbou kan uitgeoefen word deur 'n opgeleide teoloog, maar gewone gemeentelede, wat die gawe van prediking ontvang het, behoort die geleentheid te kry om te kan preek en die boodskap op hul eie manier, met hul eie praktiese toepassings, oor te dra. So kan 'n geloofsgemeenskap 'n hele paar predikers tot sy beskikking hê wat uit eie geledere kom. Gemeentelede kan, deur kommentaar te lewer op die preke, bydra tot die groei van die predikers. Die predikers kan ook voortdurend opleiding en toerusting in die kuns van prediking ontvang, wat kan bydra tot verdere groei in hul bedieningsveld.

⁹² vgl. Martin Luther se siening oor die algemene priesterskap van die gelowige soos bespreek in 2.4.

Veral in gemeentes waar dit nodig is om in meer as een taal en op meer as een plek te preek, kan hierdie benadering t.o.v. prediking die effektiwiteit en trefwydte van die preke bevorder en ook baie geld bespaar, veral in 'n tyd waarin gemeentes beswaarlik voltydse predikers kan bekostig. Twee of meer gemeentes kan saam gebruik maak van een voltydse opgeleide teoloog om die predikers te begelei en te verseker dat die teologiese onderbou van die preke in lyn met die Skrif is.

5.5.3.9 Toerusting

Aan toerusting in 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur, is daar op drie vlakke 'n behoefte:

a) Bybelkennis

Vir 'n gelowige om as God se priester in die wêreld te funksioneer, is dit nodig dat hy/sy 'n deeglike kennis van die Bybel sal hê. Kennis van die basiese geloofswaarhede, maar ook 'n kennis van die inhoud, agtergrond en praktiese betekenis van elke Bybelboek. Dit is belangrik dat daar op 'n deurlopende basis in 'n geloofsgemeenskap, met 'n priesterkultuur, Bybelkursusse aangebied word om gemeentelêde se kennis van die Bybel te verbeter, soos Kraemer terg sê:

In order to regain an “adult Christianity” an immersion in the Bible and its direct, unambiguous way of speaking about God and his centrality is indispensable for the Church as a whole.

(Kraemer 1959:116)

b) Kennis t.o.v. lewensvaardighede

Onder gelowiges in 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur, is daar 'n behoefte aan meer kennis t.o.v. basiese lewensvaardighede. Dit is nodig dat gelowiges geleer word hoe om God se priesters in die wêreld te wees, veral in die vier bedieningsvelde, nl. die huweliks- en gesinslewe, die arbeidsveld, die gemeenskap

en die gemeente. Hier kan baie kreatief gedink en gewerk word. Gemeentelede wat op sekere lewensterreine vaardig is, kan ander gemeentelede toerus om op dié spesifieke lewensterreine as God se priester in die wêreld te funksioneer, soos Foley sê:

The church is a community who gather to be disperse, to move from preaching and sacraments to bring Christ's presence to the shops, factories, homes, city council chambers, and parish halls of community.

(Foley 1986:18)

c) Kennis t.o.v. bedieningsvaardighede

In 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur, waar gemeentelede nie net aangemoedig word om in die eksterne bedieningsvelde as God se priesters in die wêreld te funksioneer nie, maar ook in die interne bedieningsvelde, is daar 'n behoefte aan toerusting in sekere interne bedieningsvelde. Begaafde gemeentelede het die behoefte om bv. toegerus te word om te preek, om as lofleiërs op te tree, om behoorlik voorbidding te kan doen, om kleingroepe te lei, ens.

Om by hierdie toerustingsbehoefte uit te kom, sal dit vir 'n gemeente met 'n priesterkultuur nodig wees om 'n toerustingsarm daar te stel wat saam met die gemeente se toerustingsbehoefte kan groei. Gemeentelede wat vaardige toerusters is, kan in dié bediening geleentheid kry om ander gemeentelede toe te rus.

5.5.3.10 Versorging

Tradisioneel is die versorging van en toesig oor gemeentelede die verantwoordelikheid van die ampsdraers (Handboek vir die Erediens 1988: 111-126). Binne 'n gemeente met 'n priesterkultuur verskuif hierdie na gemeentelede verantwoordelikheid, omdat hulle die bedieningstake van ampsdraers oorneem.

Gelowiges kry nou die verantwoordelikheid om *mekaar* te versorg en om oor *mekaar* toesig te hou. Gemeentelede kan, volgens die mening van die navorser, hierdie verantwoordelikheid die beste nakom as binne die konteks van 'n kleingroep aan mekaar blootgestel word. Daarom is dit baie belangrik dat die organisasie binne 'n gemeente met 'n priesterkultuur voorsiening sal maak vir 'n kleingroepbediening soos selgemeentes of omgeegroepe waar gemeentelede die geleentheid kan kry om mekaar te versorg en in liefde oor mekaar toesig te hou, soos Potgieter dit stel:

Die selgemeente bestaan met die oog op liefde as praktiese diens want dit is die liefdesgemeenskap wat die gesindheid van Jesus openbaar en wat as sy liggaam sy bediening op aarde voortsit. Omdat die geloofslewe nie 'n abstrakte lewe in gemeenskap met die Here daarbo is nie maar die gewone lewe in die krag van, en onder leiding van die Heilige Gees, moet gelowiges so 'n lewenswyse aanleer. Die geloofsgemeenskap is die ruimte waarbinne die gelowiges leer om die onvoorwaardelike liefde van uit te leef teenoor mekaar.

(1995: 78)

Volgens Potgieter (1995:92-93) bied die selgemeente 'n ideale ruimte waarbinne gelowiges hul begaafdheid kan ontdek. So kan 'n selgemeente, wat volgens Potgieter (1995:18), sekere ooreenkomste met die basisgemeentes in Suid-Amerika het (Boff:1986), die voedingsbron van al die ander bedieninge in die gemeente word. Die selgemeente kan ook die plek wees waar gemeentelede, wat by ander bedieninge betrokke is, hul motivering en ondersteuning vandaan kry.

5.5.3.11 Jeug

Die bediening aan die jeug is in enige geloofsgemeenskap 'n prioriteit wat nie verwaarloos kan word nie, omdat jongmense, veral in die huidige gedurig-veranderende Suid-Afrikaanse konteks, soek na sekerheid en leiding oor wat reg en

verkeerd is in 'n omgewing waarin emosie, i.p.v. rasionele verstandskennis, die grond geword het vir besluitneming (Gouws 1994:17).

In 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur is dit nog belangriker, aangesien so 'n geloofsgemeenskap homself die doel voor oë stel om mense van kleinsaf te motiveer en toe te rus om God se priesters in die wêreld te wees.

Daarom sal daar in die jeugbediening van so 'n geloofsgemeenskap, deeglike aandag aan die werwings-, motiverings-, sorg en toerustings- en funksioneringsfases aandag gegee moet word. Dit kan gedoen word deur vanaf babastadium tot by skoolverlating of selfs nog daarna aan die jeug aandag te gee. In die verskillende stadiums kan aan die volgende fasette aandag gegee word:

a) Babas

Tradisioneel behoort ma's met babas in die moederskamer te wees, waar al die babas saam huil en die ma's geen deel aan die erediens het nie. Dit maak erediensbywoning vir 'n ma met 'n klein babatjie moeilik.

Deur 'n behoorlike professionele baba-oppasdiens in 'n gemeente daar te stel, waar daar op 'n bevredigende manier na die babas se fisiese behoeftes tydens eredienste omgesien word, maak dit nie net die pad oop vir ouers met klein babatjies om ongehinderd die erediens by te woon nie, maar gee dit ook die geleentheid aan ander gemeentelede, om selfs op die babastadium al, met 'n bediening van die evangelie aan 'n individu te begin. 'n Goed ingerigte lokaal waar babas fisies en geestelik tydens eredienste en dalk in die week versorg kan word terwyl die ouers gaan werk, kan aanvanklik baie kos, maar open nuwe deure vir 'n geloofsgemeenskap met 'n priester kultuur om kinders alreeds van die babastadium af te werf om God se priesters in die wêreld te wees. Bosman (1993:106) meen dat

die bestaan van 'n behoorlike baba-oppasgroep in 'n gemeente 'n belangrike faktor is om veral ma's met babas by die kerk tuis en welkom te laat voel.

b) Kleuters

'n Kleuter is 'n gemeentelid wat tydens 'n byeenkoms op sy vlak geakkommodeer en bedien wil word. Hy wil besig gehou word en al spelende leer. Daar is gemeentelide wat uitstekend met kleuters kan werk en op 'n kreatiewe wyse sekere geloofswaarhede en geloofsvaardighede by kleuters kan tuisbring. Tydens die erediens, kan 'n kleuterkerk vir kleuters deur gemeentelide gehou word.

c) Kinders

Deur die evangelie aan die kinders in 'n gemeente met 'n priesterkultuur, op 'n doeltreffende wyse te bedien, kan kinders van kleinsaf al leer hoe om as priester van God in die wêreld te leef. Om dit te kan doen, moet daar anders gedink word oor die kinderbediening as in die verlede.

Deist pleit dat, in die godsdienstige onderrig aan die laerskool kind, minder op sistematiese onderrig ('n leerplan en handboek) gekonsentreer word, maar meer op die aankweek van 'n lewensbeskouing en 'n lewenshouding wat die kind 'n lewenslange volgeling van Jesus Christus sal maak:

Ek wil pleit, dat ons in ons godsdiensonderrig . . . moet afsien van die klassieke "sistematiese" onderrig: 'n benadering wat, eerder as by 'n Bybelse of 'n leerstellige volgorde, by die normale geestelike ontwikkeling van die kind se leefwêreld en probleme aansluit. Wat ons vir hulle wil leer, moet antwoorde verskaf op vrae wat hulle het of uit hulle lewensfase spruit, sodat die onderrig vir hulle sin maak.

(Deist 1991:4)

Laerskoolkinders vind dit moeilik om 'n erediens sinvol te beleef, aangesien dit nie noodwendig altyd op bg. beginsels geskoei is nie en kan 'n erediens 'n laerskoolkind

verveel. Daarom dink ek dat dit beter is, om bekwame gemeentelede toe te laat om met bg. beginsels as basis, die kinders te onderrig. Die Bybelse waarhede, in die normale kategese-leerplan, kan hierby geïnkorporeer word, wat dan 'n kategeseklas na afloop van die erediens, onnodig maak. Laerskoolkinders kan op hierdie wyse gewerf, gemotiveer, versorg en toegerus word om as God se priesters in die wêreld te funksioneer.

Indien dit vir 'n laerskoolkind 'n positiewe belewenis is om by die kerk te wees, vertel hy dit aan sy maats en nooi hulle saam. Kinders kan dus op hierdie stadium aktief betrokke wees by die werwings- en motiveringsprosesse, m.a.w. hulle kan alreeds begin deelneem en sodoende by 'n interne bediening betrokke wees.

'n Kinderkerk leen hom uitstekend daartoe om kinders te leer hoe om in die alledaagse lewe as God se priesters in die wêreld op te tree. Plakkers, met slagspreuke oor die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld, kan met sukses aangewend word om die begrip by kinders te laat posvat.

d) Tieners

Tieners het 'n behoefte aan groepsaktiwiteite saam met hul vriende:

After a period of little interest in any form of social activity, during puberty, the young adolescent becomes markedly interested in all forms of group activities, as well as activities with one or more friends.

(Hurlock 1968:421)

In die verlede is tieners, binne die tipiese Ned Geref Gemeente, in 'n klaskamer bedien met behulp van 'n handboek. Tieners het die neiging om die kategese nie by te woon, as dit nie opwindend en dinamies is nie:

Many young adolescents, for example, revolt against going to Sunday school unless the teaching is reasonably liberal

(Hurlock 1968:429)

Tieners is deur die puntestelsel in die kategeseskool gedwing om die kerk en die kategeseklas by te woon. Gevolglik het baie van hulle uit die kerk verdwyn nadat hulle belydenis van geloof afgelê het.

... Sunday school and church attendance fall off during early adolescence ...

(Hurlock 1968:421)

In 'n gemeente met 'n priesterkultuur, kan tieners veel eerder in 'omgee-groepe' gegroepeer word om aan hulle behoefte, om dinge in 'n groep saam te doen, te voldoen. So kan hulle prakties geleer word om mekaar as gelowiges te ondersteun en geestelik te versorg. Gemeentelede wat graag wil, kan as leiers van die 'omgee-groepe' optree. Sekere Skrifbeginsels kan op 'n praktiese wyse aan hulle oorgedra word, terwyl hulle dit onmiddellik in die praktyk (alledaagse lewe) op die proef kan gaan stel en tydens 'n volgende byeenkoms binne die groep daaroor kan terugrapporteer. Terselfdertyd kan elke 'omgeegroep' ook die geleentheid gegee word om 'n projek te kies wat verband hou met die visie en beplanning in die gemeente. So kan 'n tiener alreeds in groepsverband by 'n interne bediening in die gemeente betrokke raak. Die interne bedieningsstruktuur maak dit vir 'n tiener ook moontlik om as individu by 'n bediening betrokke te raak.

'n Priesterkultuur behoort ook 'n meer informele karakter en meer afwisseling in 'n erediens tot gevolg te hê, wat 'n erediens 'n meer positiewe ervaring vir tieners kan maak. Die omgeegroep vir tieners kan moontlik op 'n ander tyd as 'n Sondag gehou word en waar moontlik by gemeentelede se huise, wat die alledaagsheid van christenskap verder beklemtoon en die 'dooie atmosfeer' waarmee tieners gewoonlik die kerk vereenselwig, wegneem.

Myns insiens behoort 'n kind of tiener nie deur 'n ouderdomsbepanking voorgeskryf word oor wanneer hy/sy in die openbaar belydenis van geloof aflê nie. Die

gemeentelid wat die betrokke kind/tiener bedien, te same met die kind/tiener se ouers, kan wanneer die kind/tiener oortuigend te kenne gee dat hy/sy gereed is vir hierdie stap, die gemeente daarvan verwittig en die kind/tiener kan dan die geleentheid kry om in die openbaar belydenis van sy/haar geloof af te lê. Daarna moet die bediening aan die kind/tiener nie gestaak word nie, maar gaan doodgewoon voort, totdat die kind as tiener die skool verlaat. In die vrae waarop die kind/tiener antwoord, moet hy/sy ook duidelik te kenne gee dat hy/sy lewenslank God se priester in die wêreld sal wees.

Daar moet egter in 'n gemeente met 'n priesterkultuur gewaak word teen streng religieuse rituele in die tienerbediening, aangesien dit tieners afskrik en hulle negatief kan beïnvloed om God se priesters in die wêreld te wees:

The strictly religious home observances, such as reading the Bible, saying grace before meals or participation in family prayers, have little appeal for them.

(Hurlock 1968:421)

Die huwelik en/of gesin, die gemeenskap en die beroepswêreld is, soos aangedui, 'n gelowige se eksterne bedieningsvelde en die gemeente is die interne bedieningsveld.

5.5.4 Beklemtoning van die interafhanklikheid van die twee bedieningsterreine

Dit is egter belangrik om voortdurend die interafhanklikheid van die eksterne en interne bedieningsterreine in 'n gemeente met 'n priesterkultuur te beklemtoon. Dit kan aan die hand van die volgende skets, wat na gelang van die interne bedieningsvelde in 'n gemeente aangepas kan word, gedoen word:

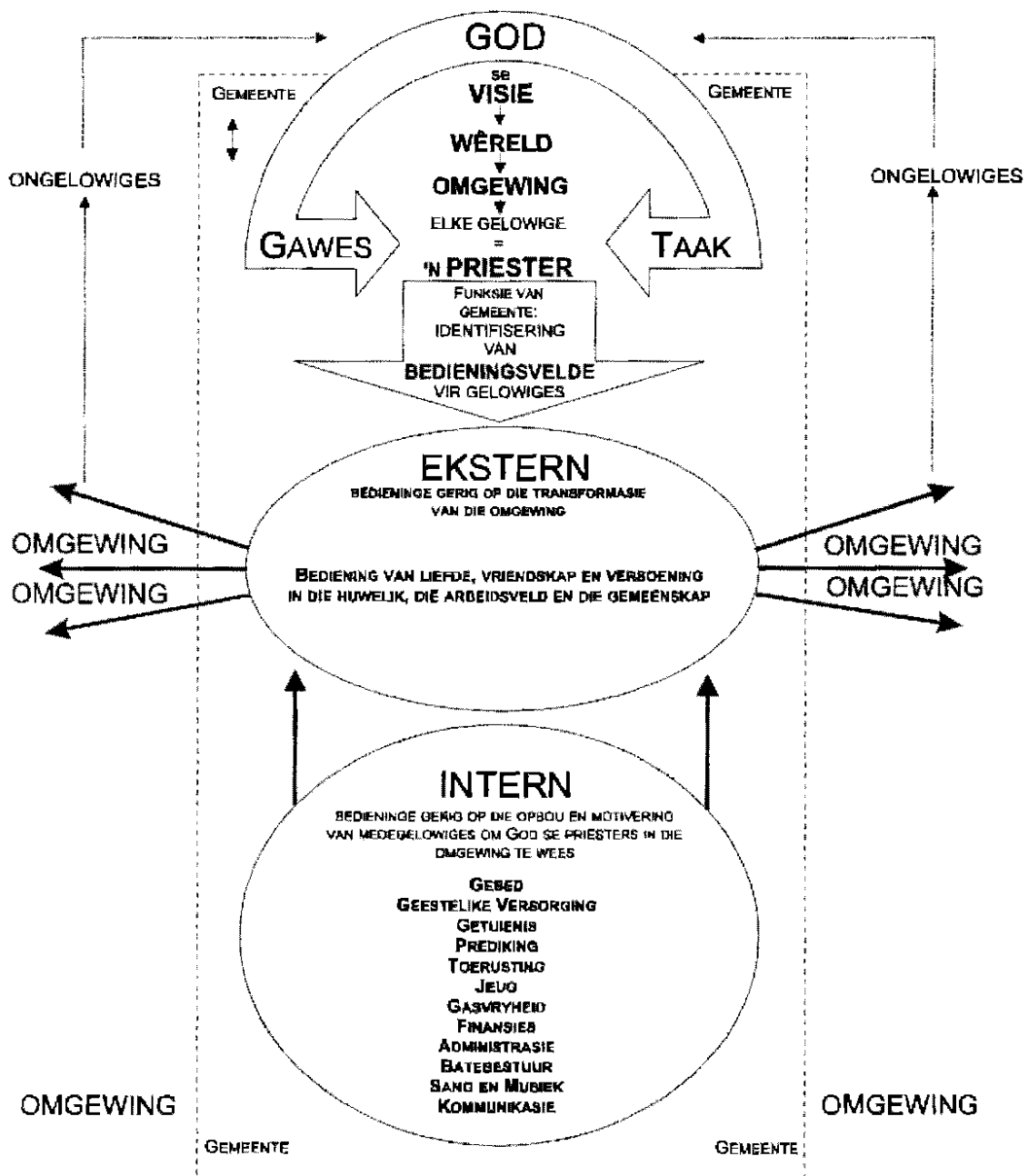

DIAGRAM 18
EKSTERNE EN INTERNE BEDIENINGSTERREINE

God het 'n visie vir die wêreld en daarom vir elke omgewing waarbinne 'n geloofsgemeenskap funksioneer. Om hierdie visie te bereik wil God elke gelowige as sy priester in die wêreld gebruik. Hy het m.a.w. 'n taak of 'n bediening vir elkeen en daarom gee Hy aan elke gelowige 'n gawe/s om hom/haar toe te rus vir hierdie taak. Kraemer definieer die doel van 'n gelowige se bediening in die wêreld as volg:

The aim or goal of ministry activities is to bring people into a relationship with Jesus Christ and to encourage the deepening of that relationship where it already exists.

(1959:42)

Die rol van die gemeente is om die funksie van gelowiges as God se priesters in die wêreld te beklemtoon, 'n gemeentekultuur van priesterskap te skep en in die praktyk van die alledaagse te help dat gelowiges as God se priesters in die wêreld kan funksioneer deur bedieningsvelde vir gelowiges te identifiseer. Dit is die primêre taak van die gemeente. Dit gaan dus nie in die gemeente of in die kerk oor die kerk nie, maar juis om die wêreld en die funksionering van die kerk in die wêreld as God se priesters. Hier is 'n aanhaling van Robert H. Schuller van pas:

We would be a mission first and a church second.

(1993:97)

5.6 'n Gemeente is 'n gemeenskap wat volhard

5.6.1 Leiers en bestuurders is beide nodig in 'n gemeente met 'n priesterkultuur

Die gemeentekultuur van priesterskap moet in stand gehou, bestuur en verder ontwikkel word. Dit wat alreeds in die nuwe gemeentekultuur tot stand gekom het, die nuwe status quo, moet in stand gehou en bestuur word. Hierdie nuwe gemeentekultuur is nie staties van aard nie, maar dinamies en kan met 'n nimmereindigende spiraal vergelyk word.

Twee sake is van kardinale belang in die instandhoudingsproses van hierdie nuwe gemeentekultuur: (a) handhawing van die nuwe status quo en (b) gedurige verandering en vernuwing van die nuwe status quo. Hierdie twee aspekte is die

organisatoriese waarborg dat gelowiges effektief God se priesters in die wêreld sal bly en die geloofsgemeenskap sy relevansie in die gemeenskap sal behou.

Die instandhouding en verdere ontwikkeling van hierdie kultuur is die verantwoordelikheid van die gelowiges in die gemeente. Dit was een van Martin Luther se standpunte dat gelowiges 'n verantwoordelike rol in die bedryf van die gemeente moet speel (Atkinson 1988:373).

John Kotter, maak volgens Allen (1996:26) onderskeid tussen bestuurders en leiers binne 'n organisasie: 'n Leier is iemand wat verandering teweeg bring deurdat hy 'n nuwe toekoms vir die organisasie, waaraan hy verbonde is, kan sien. 'n Leier is iemand wat die vermoë het om ver te kan sien, hy dink visioenêr en kan homself aan sy visie toewy. 'n Leier is altyd op die voorpunt van 'n organisasie en doen nie noodwendig dinge reg nie, maar doen die regte dinge.

'n Bestuurder is meer direktief in sy optrede om die status quo te kan handhaaf en het die vermoë om die nuwe rigting, wat deur 'n leier ingeslaan is, te handhaaf en verder operasioneel te verfyn. 'n Bestuurder het sin vir 'n burokrasie, 'n sisteem, prosedures en detail. Kotter is volgens Allen (1996:27) van mening dat enige organisasie wat effektief wil funksioneer, leiers en bestuurders nodig het.

Toegepas op 'n geloofsgemeenskap met 'n kultuur van priesterskap is beide leiers en bestuurders in die gemeente nodig om die kultuur van priesterskap te laat funksioneer. Die vermoë om te lei en te bestuur is, gesien vanuit 'n geloofsperspektief, beide 'n gawe van God wat hy aan individuele gelowiges gee. Gelowiges met hierdie gawes moet in 'n geloofsgemeenskap die ruimte hê om te kan funksioneer en toegewy wees om die funksie te kan vervul, anders kan gelowiges in die geloofsgemeenskap nie as God se priesters in die wêreld funksioneer nie en kan die gemeente nie op hierdie pad volhard nie.

In elke interne bediening in die gemeente is daar ten minste een leier en een of meer bestuurders nodig. Elke bediening wys self sy leierskap, bestaande uit 'n leier en 'n bestuurder aan, wat dié betrokke bediening in die lig van die oorkoepelende visie rig. Hulle taak is om die gelowiges wat by die bediening betrokke is, te lei om hul funksie te kan vervul om die ander gelowiges in die geloofsgemeenskap te ondersteun om God se priesters in die wêreld te wees. Die leier is die visioenêre denker in die bediening en die bestuurder sien toe dat die aksies van die betrokke bediening goed georganiseer word.

5.6.2 'n Leiersforum is in 'n gemeente met 'n priesterkultuur nodig om te kan volhard

Die leierskap (leier en bestuurder) van elke bediening vorm saam die leiersforum van die geloofsgemeenskap. Die leierskapforum wys sy eie voorsitter en onder-voorsitter aan, wat nie 'n voltydse predikant behoort te wees nie. Een van hulle behoort 'n leier te wees en die ander 'n bestuurder. As gekose voorsitter en onder-voorsitter van die leiersforum behoort die twee persone onmiddellik losgemaak te word van hul onderskeie bedieninge, indien hulle alreeds by leierskap in 'n bediening betrokke is en opvolgers behoort vir hulle aangewys te word, sodat hulle al hul aandag op die leiding en die bestuur van die leiersforum kan toespits. Die voorsitter en onder-voorsitter van die leiersforum kan ook uit die gemeente aangewys word, sonder dat die persone alreeds by leierskap betrokke is. Die bepalende faktor by die verkiesing van 'n voorsitter en onder-voorsitter vir die leiersforum, is begaafdheid en bekwaamheid. Die leier en die bestuurder van die leiersforum sal waarskynlik gelei word om te ontdek dat hulle beide nodig is vir die effektiewe funksionering van die leiersforum asook teenoor die geloofsgemeenskap. Hulle behoort voorts te ontdek

dat hulle aanvullend tot mekaar funksioneer. Die een kan nie vir die ander sê dat hy hom nie nodig het nie.

Die leiersforum se taak is om:

5.6.2.1 Bepaling van jaarlikse fokuspunte

Jaarliks, in die lig van die visie van die gemeente, te besluit wat die fokuspunt van die geloofsgemeenskap vir die volgende jaar moet wees.

5.6.2.2 Samestelling van voorlopige aksieplan

Die voorlopige aksieplan vir die jaar, met die nodige prestasieareas op te stel.

5.6.2.3 Leiding aan bedieninge m.b.t. jaarlikse beplanning

Vir elke bediening 'n aanduiding te gee wat van die betrokke bediening verwag word in terme van die beplanning. Daarna werk elke bediening sy eie aksieplan in fyner besonderhede met 'n meegaande begroting uit.

5.6.2.4 Samestelling van volledige aksieplan vir 'n jaar

Die volledige aksieplan saam te stel, wat bestaan uit die visie, die fokuspunt vir die jaar, die kritiese prestasieareas en elke bediening se eie beplanning, met die totale begroting vir die geloofsgemeenskap vir die betrokke jaar. In i - iv sal die leier van die leiersforum jaarliks, 'n leidende en inisiërende rol moet speel. Hy sal moet weet hoe om die leiersforum te begelei om verantwoordelike beplanning te doen.

5.6.2.5 Voorlegging van aksieplan aan die hele gemeente

Die volledige aksieplan saam met die implikasies daarvan, aan die gemeente tydens 'n gemeentevergadering vir kommentaar, wysigings en goedkeuring, voor te lê.

5.6.2.6 Bestuur van die aksieplan

Die aksieplan vir die jaar te bestuur. Dit kan gedoen word deur 'n bestuursbediening wat bestaan uit die bestuurder en die leier van die leiersforum. Nog twee of drie gemeentelêde, wat oor bestuurvermoëns beskik kan gevra word om op die bestuursbediening te dien. Die bestuursbediening vergader weekliks om die dag tot dag bestuur van die gemeente waar te neem. Leiers van bedieninge kan begelei word, gehelp en van raad bedien word waar probleme ondervind word. Indien 'n gemeente oor 'n voltydse administratiewe bestuurder beskik, is dit wenslik dat hy/sy ook op die bestuursbediening dien.

Die leiersforum vergader ten minste een maal per maand waartydens bedieninge verslag doen van hulle werksaamhede. Gemeentelêde kan die geleentheid gegun word om die vergadering as waarnemers by te woon. Aan hulle kan selfs 'n adviserende stem vir die duur van die vergadering verleen word.

Aan die einde van 'n jaar doen die leiersforum verslag aan die gemeente van die jaar se werksaamhede en in watter mate die geloofsgemeenskap in sy vooropgestelde doel geslaag het.

5.6.3 Die leiersforum word die kerkraad

Wanneer die nuwe status quo in plek is, het dit tyd geword dat die tradisionele kerkraad, wat tot nou toe nog bestaan het en wat aan die leiersforum d.m.v. 'n bestuursbeleid volmag verleen het om die gemeente te bestuur, tot die besef moet kom dat sy tyd uitgedien is en dat die leiersforum die 'nuwe kerkraad' is. In die nuwe

sisteem het die tradisionele wyksouderlinge en diakens nie meer 'n geestelike versorgings- en toesighoudingsrol nie. Dit word volledig oorgeneem deur gemeentede wat vir mekaar se versorging in die kleingroepe verantwoordelikheid aanvaar en deur die leiers en bestuurders van bedieninge wat leiding gee en toesien dat gemeentede hul rol as God se priesters in die wêreld vervul.

Die Kerkorde van die Ned Geref Kerk maak nog glad nie voorsiening vir die feit dat iemand anders as die predikant, voorsitter van die kerkraad mag wees nie. Ek hoop dat hierdie prakties-teologiese benadering van die algemene priesterskap van die gelowige die kerkregtelikes sal aanspoor om nuut, vanuit die leerstelling van die algemene priesterskap van die gelowige, na die huidige Kerkorde te kyk. 'n Gemeentelid wat nie 'n predikant is nie kan volgens die Kerkorde 'n voorsitter van 'n sinode of 'n ring wees, maar nie van 'n kerkraad nie. Dit is gewis 'n erkenning van die algemene priesterskap van die gelowige op die vlak van 'n meerdere vergadering, maar beslis 'n miskiening van die algemene priesterskap van die gelowige op gemeentevlak.

Tot tyd en wyl kan kerkrade besluit dat 'n vergadering van leiers onder voorsitterskap van die leier van die leiersforum verloop en dat na afloop van die vergadering konstitueer die leiersforum as kerkraad onder voorsitterskap van die predikant en bekragtig al die besluite deur die leiers geneem. Hierdie studie open die geleentheid vir 'n student in die kerkreg om navorsing te doen oor hoe 'n Kerkorde van 'n kerk moet lyk wat ruimte maak vir die algemene priesterskap van die gelowige.

5.7 'n Grafiese voorstelling van die model

Grafies kan die beginsels waaruit 'n geloofsgemeenskap met 'n priesterkultuur saamgestel is, as volg voorgestel word:

DIAGRAM 19
VYF BEGINSELS VIR 'N GELOOFSGEMEENSAP WAT AS GOD SE PRIESTERS IN DIE WÊRELD
WIL FUNKSIONEER

6. 'N VERSLAG VAN DIE PRAKTIESE IMPLEMENTERING VAN DIE MODEL IN DIE NED GEREF GEMEENTE VEREENIGING-OOS

6.1 Die algemene priesterskap van die gelowige funksioneer nie

Tot en met die einde van 1992 was daar 'n ampshiërargie in die gemeente wat daartoe aanleiding gegee het dat die algemene priesterskap van die gelowige nie kon funksioneer nie, soos blyk uit die volgende:

6.1.1 Die predikant was in beheer van alles

Die funksionering van die gemeente het geheel en al om die persoon en werk van die predikant gedraai aangesien hy verantwoordelik was vir:

- a) Die **redaksie van die maandblad** van die gemeente. Die maandblad het nie verskyn as die hy nie beskikbaar was nie.
- b) Die **finansiële bestuur** van die gemeente. Alhoewel daar 'n finansiële kommissie van die kerkraad was, was die predikant verantwoordelik vir die finansiële beplanning van die gemeente en hy het in baie opsigte as fondsinsamelaar opgetree.
- c) Die **algemene bestuur** van die gemeente. Hy het verantwoordelikheid aanvaar vir sake soos die personeel- en administratiewe bestuur van die gemeente. Die tuiniers, skoonmakers, koster en saakgelastigde het na die predikant opgesien vir leiding

t.o.v. hulle eie funksionering. Selfs kerkraadslede het tydens vergaderings voorstelle, wat deur die predikant gemaak is, sonder om dit krities te bedink, goedgekeur.⁹³

6.1.2 Gemeentelede dien nie op kerkraadskommissies nie

Aan die einde van 1992 het die volgende kerkraadskommissies bestaan:

- a) eiendomskommissie
- b) finansiëlekommissie
- c) gemeenteboukommissie
- d) sendingkommissie
- e) jeugkommissie.

Geen gemeentelede het op enige van hierdie kommissies gedien nie⁹⁴.

6.1.3 Die kerkraadskommissies funksioneer ondoeltreffend

Gedurende 1992 was die frekwensie van verslaggewing deur elke kommissie aan die kerkraad soos volg⁹⁵:

	1990	1991	1992	Totaal
Eiendomskommissie	3	4	8	15
Finansiëlekommissie	2	1	3	6
Gemeenteboukommissie	0	0	1	1
Sendingkommissie	0	0	1	1
Jeugkommissie	0	0	1	1

⁹³ vgl. die notules van die kerkraadsvergaderings

⁹⁴ vgl. die naamllys van kommissielede gedateer 31 Oktober 1992.

⁹⁵ vgl. notules van die kerkraad vir die tydperk

Uit hierdie tabel kan die volgende afgelei word:

a) dat die eiendomskommissie en die finansiëlekommissie van die kerkraad oor 'n tydperk van drie jaar die belangrikste kommissies was, wat die meeste aan die kerkraad verslag gedoen het. Die ander kommissies het feitlik net in naam bestaan.

Die verantwoordelikheid van die eiendomskommissie en die finansiëlekommissie was hoofsaaklik bewaring en konservering van die gemeente se fisiese eiendom en hulpbronne. Baie min aandag is deur die kerkraad aan die ander interne bedieninge, soos jeugwerk, sending en opbou van die gemeente gegee. Waar dit nog gebeur het, was die werk hoofsaaklik deur 'n klein klompie ampsdraers verrig. Gemeentelede was baie passief t.o.v. verantwoordelikhede en bedieninge in die gemeente.

6.1.4 Die kerkraad was gefokus op die voortbestaan van die gemeente

Uit die kerkraadnotules van 1990, 1991 en 1992 is dit duidelik dat die kerkraad se fokus nie daarop gerig was om lidmate aan te moedig om God se priesters in die wêreld te wees nie, maar eerder om die eiendom van die gemeente in stand te hou en die finansiële voortbestaan van die gemeente te verseker. Baie dwang is op diakens geplaas om gereeld te kollekteer. Van die predikant is ook verwag om gemeentelede wat 'n groot finansiële bydrae gemaak het, gereeld te besoek⁹⁶.

Nêrens vind ek in 'n kerkraadsnotule 'n besluit wat geneem is om die algemene priesterskap van die gelowige te bevorder of aan te moedig nie.

⁹⁶ 'n Ouderling het 'n keer aangedui dat iemand in sy wyk versoek het dat ek hom moet kom besoek, toe die saakgelastigde daarvan hoor het sy my in die lig van die persoon se finansiële bydrae aangemoedig om die persoon so gou moontlik te besoek.

6.1.5 Gemeentelede beleef die erediens as neerdrakkend

In persoonlike onderhoude met lidmate gedurende 1993 het dit geblyk dat gemeentelede die eredienste as volg beleef het:

- a) Geen ander gemeentelid het 'n aandeel in die erediens gehad nie, behalwe die betaalde amptenare van die kerk, soos die predikant, die orrelis en soms 'n sangleier wat die sang voor die erediens gelei het. (Drie tieners, begaafde musikante, was verras om een aand tydens huisbesoek te verneem dat hulle, hulle gawes in die erediens mag kom aanwend tot opbou van hul medegelowiges.)
- b) Streng kleredragreëls het vir ampsdraers gegeld wat aan die erediens 'n baie formele en stywe karakter verleen het. So is bv. twee diakens wat tydens 'n nagmaalsdiens nie baadjies aangehad het nie, nie toegelaat om brood en wyn aan gemeentelede te bedien nie.
- c) Gemeentelede het dikwels gedurende 'n erediens as gevolg van die atmosfeer wat daar geheers het, té minderwaardig gevoel om God se priesters in die gemeente en wêreld te wees. Bosman noem dit as 'n negatiewe vorm om 'n gelowige te werf om God se priester te wees (1993:115).

6.2 Die droom van 'n priesterkultuur in die gemeente ontstaan by 'n ouderling en 'n paar gemeentelede

Vroeg in 1990 het 'n ouderling⁹⁷ kennis gemaak met 'n kursus waarin gemeentelede gehelp word om hul gawes te ontdek. So het die droom by hom posgevat dat elke gelowige in die kerk, maar ook in die wêreld, as 'n priester vir God kan funksioneer.

6.2.1 Gemeentelede word bewus gemaak van hul begaafdheid

Dié betrokke ouderling het op eie inisiatief gemeentelede begin skool om hul gawes te ontdek en te gebruik. Op dié wyse het gemeentelede entoesiasies geraak om as God se priesters te funksioneer, alhoewel hulle nie ruimte in die gemeente daarvoor gehad het nie, omdat, soos reeds aangetoon, daar 'n baie sterk ampsgerigtheid in die gemeente geheers het en gemeentelede as minderwaardige passasiers beskou is.

6.3 Die droom van 'n priesterkultuur word verreken by die beroeping van 'n nuwe leraar en gemeentelede word deel van die kerkraad se kommissies

6.3.1 Die beroeping van 'n nuwe leraar

Aan die einde van 1992 het die leraar wat vir 17 jaar die gemeente bedien het, afgetree. Die kerkraad het besluit⁹⁸ om nie die pos te adverteer nie, maar om onder direkte leiding van Heilige Gees te beroep. Die eerste leraar wat die kerkraad daarna beroep⁹⁹ het, was juis dié leraar, deur wie bovermelde ouderling kennis gemaak het

⁹⁷ dié ouderling, EJ Wannenburg, was op daardie stadium die leier-ouderling in die gemeente

⁹⁸ Kerkraadsnotule: 3 Augustus 1992

⁹⁹ Kerkraadsnotule: 26 Oktober 1992

met die beginsel van algemene priesterskap van die gelowige. Nadat hy die beroep as predikant bedank het, is die navorser op 16 November 1992 na die gemeente beroep. In 'n gesprek met die dagbestuur van die kerkraad, bestaande uit twee ouderlinge en twee diakens het hulle dit duidelik teenoor my¹⁰⁰ laat blyk dat die kerkraad 'n kultuur wil skep waarbinne die algemene priesterskap van die gelowige tot sy reg kan kom. Die leier-ouderling het dit duidelik gestel dat daar tot dusver net 'n appèl op gemeentelêde se finansiële bydrae gemaak is en dat hulle graag in die toekoms 'n beroep op gemeentelêde sou wou maak om hulself geheel en al vir die Here te gee.

6.3.2 Die gemeente bevind homself in 'n hooplose situasie

In die tyd waarin ek die beroep na die gemeente moes oorweeg, het dit uit gesprekke met die konsulent en die vorige leraar van die gemeente geblyk dat daar nie veel hoop op oorlewing vir die gemeente was nie, a.g.v. die veiligheidsituasie in die omgewing, wat hoofsaaklik uit kleinhoewes en plase bestaan. Baie van die kleinhoewes was alreeds op daardie stadium in die mark om verkoop te word. In die lig hiervan is ek ook deur hulle sterk afgeraai om die beroep te aanvaar. In dié tyd is daar ook 'n gesin ongeveer 3 kilometer van die kerkgebou een nag uitgemoor. Ten spyte hiervan het ek die beroep aanvaar.

Op 1 Februarie 1993 het ek diens in die gemeente aanvaar omdat ek geglo het, dat as die gemeente kan groei om as God se priesters in die wêreld te funksioneer, kan toekomsverwachting van die gemeente radikaal verander. Op daardie stadium het ek reeds die doktorsale eksamen vir hierdie studie afgehandel en was dus deeglik

¹⁰⁰ Vanweë die feit dat die navorser 'n intersubjektiewe binnestander is, verwys hy in hierdie hoofstuk na homself in die eerste persoon.

onderlê in die teologiese literatuur rakende die algemene priesterskap van die gelowige. Daarom het ek die eerste Sondag gepreek uit Jeremia 32 waar die Here vir Jeremia opdrag gee om in 'n hooplose tydvak, grond te koop.

6.3.3 Gemeentelede word betrek by die funksionering van die gemeente

6.3.3.1 Kerkraadskommissies word oopgestel vir alle gemeentelede

Op 28 Junie 1993¹⁰¹ word die eerste stap geneem om uiting te gee aan die twee beginsels dat alle gelowiges gelyke status voor God het en dat elkeen oor bepaalde gawes beskik. Kerkraadskommissies is kragtens 'n besluit van die kerkraad oopgestel vir gemeentelede wat graag aktief betrokke wil raak by die werksaamhede van die gemeente. So word daar begin om weg te beweeg van die heersende ampshiërargie in die gemeente en om ruimte te maak vir gelowiges om as God se priesters in die gemeente te funksioneer. (Op hierdie stadium het die eksterne bedieningsveld van gelowiges nog nie ter sprake gekom nie. Dit het eers by die totstandkoming van 'n gemeentevisie spontaan na vore gekom, alhoewel ek alreeds in die prediking daaraan aandag begin gee het.)

6.3.3.2 Meer kommissies word geskep

Op 28 Junie 1993 is drie nuwe kommissies in die lewe geroep op aanbeveling van die gemeenteboukommissie:

a) 'n **Voorbiddingskommissie**. Die kerkraad het besef dat gebed noodsaaklik is as 'n gemeente gehoorsaam aan God wil leef.

¹⁰¹ Kerkraadsnotule 28 Junie 1993

b) 'n **Sang- en musiekkommissie**, wat veral musikante in die gemeente moes betrek by die begeleiding van die gemeentesang.

c) 'n **Reklamekommissie** wat verantwoordelikheid sou aanvaar vir die publikasie van die maandblad.

Onmiddellik het 'n hele aantal lidmate na vore gekom wat by hierdie werkgroepe of kommissies betrokke wou wees. Gemeentelede raak betrokke by interne bedieninge in die gemeente.

Op Sondag 20 November 1993 is 'n gemeentekonferensie gehou waartydens gemeentelede ingelig is oor die funksie en doel van elke kommissie in die gemeente. Sewentig gemeentelede het tydens die byeenkoms by 'n kommissie ingeskakel. Tydens die byeenkoms is gemeentelede wat nog nie hul gawes ontdek het nie, begelei om dit te doen en nog 'n paar nuwe kommissies het tot stand gekom.

6.3.3.3 Twee Ouderlinge word getaak om gemeentelede te betrek en toe te rus by interne bedieninge

Op 31 Januarie 1994¹⁰² word die volgende twee besluite deur die kerkraad op aanbeveling van die gemeenteboukommissie geneem:

1)

In die lig van die wye belangstelling onder gemeentelede om hul gawes in belang van God se koninkryk aan te wend, word br. El Wannenburg van sy verpligtinge as wyksouderling onthef, om voortaan verantwoordelikheid te aanvaar vir die toerusting, begeleiding en koördinerings van die gawegroepe en hul leiers.

2)

¹⁰² Kerkraadsnotule: 31 Januarie 1994

In die lig van die omvattende en veeleisende taak van die voorsitter van die finansiële kommissie, word br. JEJ Coetzer, tans diaken en voorsitter van die finansiële kommissie gekies as ouderling met opdrag: Die sinvolle bediening en koördinering van die gemeente se finansiële, batebestuur, personeel en administratiewe behoeftes. Hy kan in die proses gemeentelede wat graag wil, se potensiaal ontgin en benut.

Met hierdie twee besluite het die kerkraad bevestig:

- a) Dat daar al hoe meer ruimte vir gemeentelede moet wees om by interne bedieninge betrokke te raak.
- b) Dat die gemeente vir sy eie bestuur verantwoordelikheid moet begin neem en dit nie meer op die skouers van die predikant kan plaas nie.

6.4 Gemeentelede kies ten gunste van 'n visie wat hulle aanspoor om God se verteenwoordigers in die wêreld te wees

6.4.1 Die kerkraad gee opdrag vir die samestelling van 'n bedieningsmodel gerig op die algemene priesterskap van die gelowige

Op 31 Januarie 1994¹⁰³ gee die kerkraad opdrag aan die gemeenteboukommissie om 'n bedieningsmodel vir die gemeente, gerig op die algemene priesterskap van die gelowige, saam te stel.

In reaksie op die kerkraad se opdrag hierop het die gemeenteboukommissie besluit dat daar eers 'n duidelik-geformuleerde en gemeenskaplike visie in die gemeente moet wees. Daarna kon 'n bedieningsmodel uitgewerk word.

¹⁰³ Kerkraadsnotule: 31 Januarie 1994

6.4.2 Die gemeenteboukommissie vra voorstelle vir 'n visie vir die gemeente

Die belangrikheid van 'n gemeenskaplike visie vir die gemeente is vir 'n tydperk in die prediking beklemtoon en daarna het die gemeenteboukommissie gemeentelede gevra om tydens 'n oggenddiens op 'n stukkie papier **"My droom vir ons gemeente"** neer te skryf. In bylaag 2 word 'n paar van die voorstelle weergegee.

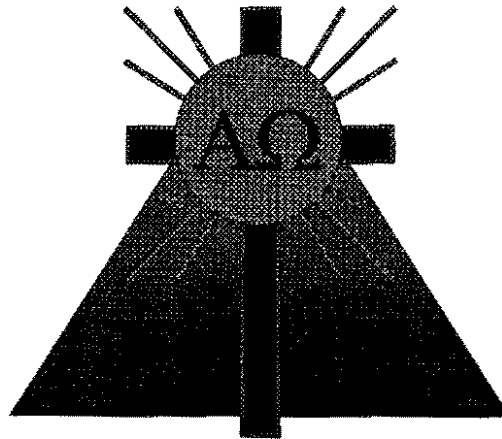
6.4.3 'n Keuse vir 'n gemeenskaplike visie word gemaak

Op grond van die voorstelle uit die gemeente het die gemeenteboukommissie aan die gemeente voorgestel dat die beste keuse vir 'n visie sou wees: **JESUS CHRISTUS IN ONS WOORDE EN DADE**. Die motivering vir hierdie keuse was:

- a) Meeste van die voorstelle wat ontvang is, dui op die feit dat gemeentelede die behoefte het dat die gemeente wêreldgerig moet funksioneer.
- b) Dié visie raak die lewe van elke gemeentelid in sy alledaagse omgewing en motiveer hom om as God se priester in die wêreld op te tree, m.a.w. die visie kan die missie van elke gemeentelid wees.
- c) Dié visie sluit aan by die woorde gegraveer op die hoeksteen van die kerkgebou: **"Ons verkondig Christus . . ."** (1 Korintiërs 1:23). Dié woorde beskryf die rede vir die bestaan van die gemeente en daarom is dit belangrik dat die visie van die gemeente hierby sal aansluit. Ouer lidmate, wat nog betrokke was by die stigting van die gemeente, was positief oor die feit dat die gemeente nou gaan konsentreer op dit wat op die hoeksteen van die kerkgebou geskryf is.

6.4.4 'n Gemeentelid ontwerp 'n embleem

Intussen het 'n gemeentelid¹⁰⁴ met 'n voorstel vir 'n embleem, wat die visie vergestalt, na vore gekom. Hier volg 'n afbeelding daarvan:

JESUS CHRISTUS IN ONS WOORDE EN DADE

DIAGRAM 20

'N VOORSTEL VIR 'N EMBLEEM WAT DIE VISIE VAN DIE GEMEENTE VERGESTALT

6.4.5 Gemeentelede stem oor die voorgestelde visie

Die gemeenteboukommissie het tydens 'n gemeentevergadering op 24 April 1994 die gemeente laat stem oor die visie en die embleem. (Sien bylaag 3 vir stembrief).

Die stemming het as volg verloop:

¹⁰⁴ Mev Elize Scholtz, Geelbekstraat 6, Vereeniging.

	TOTALE AANTAL RESPONDENTE	%
AANTAL GEMEENTELEDE TEENWOORDIG BY VERGADERING	251/842	29,8% van die totale aantal gemeentelede soos op 24/09/94
STEMMING T.O.V. DIE VISIE		
Ja	219	87,2%
Nee	11	4,38%
Buite stemming	21	8,36%
		(% van totale aantal respondente)
STEMMING T.O.V. DIE EMBLEEM		
Aanduiding op vyfpuntskaal (gemiddeld 4,47)	235/251	93,6% van totale aantal respondente
Geen aanduiding	16/251	6,37% van totale aantal respondente

6.4.6 Die kerkraad keur die visie goed

Omdat die visie en die embleem vir 'n beduidende aantal van die gemeentelede aanvaarbaar was, het die kerkraad op 25 April 1995 besluit¹⁰⁵ dat, "JESUS CHRISTUS IN ONS WOORDE EN DADE", die gemeenskaplike visie van die gemeente sal wees.

Hiermee het die gemeente homself verbind om te leef en te funksioneer as 'n geloofsgemeenskap wat sy lede aanmoedig om as God se priesters in die wêreld te funksioneer en homself in beginsel losgemaak het van 'n kultuur van self- en ampsgerigtheid wat vir baie jare in die gemeente geheers het. Van nou af sou elke gemeentelid aangemoedig word om in die moderne samelewing as priester vir God te funksioneer.

¹⁰⁵ Kerkraadsnotule: 25 April 1994

6.4.7 Gemeentelede verbind hul korporatief en individueel aan die visie van die gemeente

Op 26 Junie 1994, na afloop van 'n erediens is 'n steenleggingseremonie buite die kerkgebou gehou waartydens elke gemeentelid homself persoonlik aan die visie kon verbind. Elkeen het 'n baksteen ontvang, waaraan hy/sy 'n voorafgedrukte kaartjie (sien bylaag 4) met 'n rek kon vasheg. 'n Gemeentelid (br. L Ferreira) het 'n gebed gedoen, die leier van die gemeenteboukommissie (br. C Feldtmann) het die persoonlike verklaring gelees en die eerste steen gelê, waarna elke gemeentelid sy voorbeeld gevolg het.

6.4.8 'n Herinneringsteken van die gemeentelede se verbintenis tot die visie word opgerig

'n Gemeentelid (br. ML Taljaard) het 'n simboliese monument in die vorm van 'n spuitfontein (sien bylaag 4 vir 'n foto) ontwerp, wat drie gemeentelede self op die kerkterrein gebou het. Nog 'n gemeentelid het 'n gietstuk van die embleem gemaak wat bo-op die fontein aangebring is.

Die waarde van hierdie fontein is dat dit 'n blywende herinnering is, aan elke gemeentelid se persoonlike verbintenis aan die visie van die gemeente, om God se priester in die wêreld te wees.

6.5 'n Nuwe bedieningsmodel kom tot stand

Op 10 September 1994 het die gemeenteboukommissie 'n beplanningskonferensie gehou waarheen gemeentelede uit genooi is. Tydens die konferensie is die volgende drie belangrike sake uitgeklaar.

6.5.1 Die missie van die gemeente

Die volgende missie is vir die gemeente uitgewerk, wat later deur die kerkraad¹⁰⁶ goedgekeur is:

Die Ned Geref Gemeente Vereeniging-Oos is 'n draer van geloof in, hoop op en die liefde van Jesus Christus, die seun van God in 'n verwarde en donker wêreld deur die betrokkenheid van gemeentelede as God se priesters in die moderne samelewing.

Hierdie missie gee verder beslag aan die eksterne bediening van gelowiges in die wêreld. Later sou dit nog verder in 'n beleidsdokument uitgewerk word.

6.5.2 'n Jaartema vir 1995

Die volgende aanbeveling is na bg. konferensie m.b.t. 'n tema vir die volgende jaar aan die kerkraad gedoen en is so goedgekeur op 31 Januarie 1995¹⁰⁷:

Jaartema 1995: Raak Betrokke!

Dat gemeentelede in 1995 op elke moontlike wyse aangemoedig sal word om aktief by 'n bediening in die gemeente betrokke te raak en dat die gespreksforum vir leiers die leiding sal neem om dit takties te beplan en indien nodig aanbevelings aan die kerkraad sal maak.

Hierdie was die eerste keer dat leiers in die gemeente 'n aanbeveling doen oor 'n jaartema vir die gemeente.

Hierdie eerste jaarbeplanning het swaar op die prediking geleun, sonder enige ander insette van ander gemeentelede of bedieninge en die doel daarvan was om gemeentelede te motiveer om betrokke te raak by die interne bedieninge. Die preektemas was as volg:

¹⁰⁶ vgl. kerkraadsnotule: 31 Januarie 1995

Eerste kwartaal: **Wie is ek?**

Tweede kwartaal: **Ek is by 'n bediening betrokke.**

Derde kwartaal: **Ek is by die gemeente betrokke.**

Vierde kwartaal: **Die gemeente in die gemeenskap.**

As prediker moes ek met hierdie eerste jaarplan die inisiatief en die leiding neem om die proses van betrokkenheid van gemeentelede by interne bedieninge aan die gang te kry. Gedurende dié jaar het nog sestig gemeentelede by 'n interne bediening betrokke geraak, na die aanvanklike poging in November 1993.

Teen die einde van die 1995/96 finansiële jaar is 'n skaapbraai gehou wat deur ongeveer deur 130 gemeentelede, wat op daardie stadium by 'n interne bediening betrokke was, bygewoon is.

6.5.3 Bedieningsmodel

'n Bedieningsmodel vir die interne bedieninge, soos dit spontaan in die gemeente tot op daardie stadium ontwikkel het, is tydens die konferensie gedokumenteer en aan die kerkraad voorgelê¹⁰⁸ vir goedkeuring met die aanbeveling dat dit toegelaat moet word om verder spontaan te ontwikkel.

Die doel van hierdie "liggaamsdiagram" was, om die funksie van elke gemeentelid binne die gemeente aan te dui. Dit is interne bedieninge, m.a.w. funksies wat gemeentelede binne die gemeente verrig het om mekaar toe te rus vir die eksterne bediening in die moderne samelewing.

¹⁰⁷ vgl. kerkraadsnotule: 31 Januarie 1995

¹⁰⁸ vgl. kerkraadsnotule: 31 Januarie 1995

6.6 'n Nuwe bestuurstyl en -beleid wat konsentreer op gemeentelêde se eksterne en interne bedieninge in die moderne samelewing word deur die gemeentelêers ontwikkel

6.6.1 Die leiers van bedieninge besluit om 'n bestuursbeleid op te stel

Op 21 November 1994 het die leiers van bedieninge 'n vergadering gehou. Tot op hierdie datum het die leiers van bedieninge elke maand informeel onder voorsitterskap van my as predikant vergader. Die vergadering is 'die gespreksforum vir leiers' genoem, maar het geen mag gehad om enige besluit te neem nie. Op bg. vergadering het die leiers besef dat 'n vaartbelynde en effektiewe bestuurstelsel in die gemeente nodig is om al die inisiatief en aktiwiteite in die gemeente sinvol te bestuur.

Tot nou toe het alles min of meer deur die predikant "gebottelnek". Vir so 'n bestuurstelsel het die gespreksforum vir leiers bestuursvolmag van die kerkraad nodig gehad en dit het impliseer dat daar 'n bestuursbeleid moes wees om die bestuursvolmag te omskryf. 'n Besluit is tydens die betrokke vergadering geneem om so 'n bestuursbeleid te ontwikkel om vroeg in die nuwe jaar aan die kerkraad voorgelê te word. Op die vergadering is 'n dinkskrum oor die inhoud van so 'n bestuursbeleid gehou. Daar is besluit om op 5 Desember 1994 weer 'n vergadering te hou en 'n bestuurskonsultant te nooi om die forum met raad te bedien oor die samestelling van so 'n bestuursbeleid.

6.6.2 Die leiersforum kies sy eie voorsitter

Nadat Prof Johann Coetzee¹⁰⁹ die leiers van bedieninge toegesprek het hulle besluit om hul eie voorsitter te kies, wat nie die predikant gaan wees nie. Br. JEJ Coetzer, leier van die batebestuur en finansiële bediening is gekies as voorsitter. Dit was 'n merkwaardige gebeurtenis in die geskiedenis van 'n gemeente waar die dominee tot nou toe die leiding in byna alles moes gee. Dié betrokke aand het ek iets ervaar van wat dit beteken om mag prys te gee en agtergekom dat dit ook vir 'n gemeentelid ongewoon was om homself in so 'n posisie te bevind, maar dit was 'n oorwinning vir die algemene priesterskap van die gelowige.

6.6.3 Die leiersforum stel 'n bestuursbeleid saam

Onder leiding van die nuwe voorsitter het die leiersforum gedurende die somervakansie hard gewerk aan 'n bestuursbeleid wat hulle vroeg in die nuwe jaar aan die kerkraad voorgelê het. Op 13 Februarie 1995 is hierdie bestuursbeleid eenparig deur die kerkraad aanvaar (sien bylaag 6 vir die bestuursbeleid).

Met die goedkeuring van hierdie bestuursbeleid het die gemeente homself onherroeplik op 'n nuwe pad geplaas om die algemene priesterskap van die gelowige binne en buite die gemeente tot sy reg te laat kom.

6.7 Die gemeente aanvaar die verantwoordelikheid om op die langtermyn as priesterkultuur te funksioneer

6.7.1 Die nuwe leierskaprolle was aanvanklik vreemd

¹⁰⁹ Prof Coetzee is dosent in bestuurswetenskappe aan die PU vir CHO en 'n bekende bestuurskonsultant in die land.

Die daaropvolgende maande was 'n moeilike tydperk aangesien die nuwe leiers gesukkel het om daaraan gewoond te raak dat hulle ten volle verantwoordelik was vir die bestuur van die gemeente. In baie opsigte het hulle nog alles van die dominee verwag. Vir my was dit ook moeilik omdat ek gewoond was om alles te doen en oral seggenskap te hê. Gemeentelede het dit ook moeilik gevind, want hulle wou nog sien dat die dominee in alles die leiding moet neem, omdat hulle vir soveel jare daaraan gewoond was.

6.7.2 Leiers volhard na 'n aanvanklike aanpassingsproses

'n Baie algemene verskynsel gedurende die eerste twee jaar van die leiersforum¹¹⁰ se funksionering was dat die leiers nie baie lank gedien het nie. Die rede hiervoor was dat 'n groter inset in terme van tyd en kreatiwiteit van die leiers verwag is as in die verlede en daar moes eers 'n nuwe kultuur van leierskapsverantwoordelikhede ontstaan en dit het tyd geneem. Na twee jaar was dit net die voorsitter en die leier van batebestuur en ek self wat van die begin af op die leiersforum was, maar met elke leierskapverandering in 'n bediening het die vlak van verantwoordelikheid toegeneem, soos wat hierdie nuwe leierskapkultuur ontwikkel het.

Teen die einde van November 1997 was die hele leiersforum volledig, behalwe vir die gasvryheidbediening, wat in 'n fase van herstrukturering was. Die vlak van toewyding en bestuurverantwoordelikheid het aansienlik gegroei. Die leiers van bedieninge is in hul toewyding en leierskap op hierdie stadium 'n voorbeeld vir gemeentelede.

¹¹⁰ Die terme direkteur en direksie is later vervang met leier en leiersforum, omdat direkteur en direksie ook weer die konnotasie van 'n ampshiërargie begin kry het.

Die leiers van interne bedieninge word deur die bediening self, onder leiding van die Heilige Gees gekies. Die kerkraad verkies dan die betrokke persoon, op aanbeveling van die leiersforum as ouderling van die gemeente en word dan so bevestig.

Binne die leiersforum is daar tans 'n eenheid wat bepaal word deur die gemeenskaplike visie. Hierdie eenheid is alreeds besig om deur te werk na die kerkraad en die gemeente.

6.7.3 Die leiersforum beplan verantwoordelik

Aan die begin van 1996 het die leiersforum daadwerklik begin met 'n doelbewuste poging om verantwoordelik te beplan sodat die gemeente in die rigting van die visie kan beweeg. Op daardie stadium was ek self al redelik uitgeput as gevolg van die eise wat die proses tot nou toe aan my as predikant gestel het. Hoewel ek nog voort gegaan het om te preek, mense toe te rus en pastoraal by te staan, moes ek vir ses maande mediese behandeling ontvang. Wat die beplanningsproses betref kon ek egter bekostig om op die agtergrond te wees, aangesien die leiers volle verantwoordelikheid hiervoor aanvaar het. Dit was 'n groot mylpaal in die transformasieproses in die gemeente.

In bylaag 7 is 'n voorbeeld van hoe die leiersforum vir die boekjare 1996/7 en 1997/8 'n besigheidsplan vir die gemeente saamgestel het, waarbinne al die werksaamhede van die interne bedieninge sinvol gekoördineer is om mee te werk aan die visie van die gemeente. Die beplanning is so gestruktureer dat die interne bedieninge in die gemeente gerig is op die eksterne bediening van elke gelowige as God se priester in die wêreld.

Binne 'n tydsverloop van amper vyf jaar het die gemeente verander van 'n posisie waar dit baie amps- en selfgerig was na 'n geloofsgemeenskap waarbinne elke

gemeentelid aangemoedig word om God in die moderne samelewing te bemiddel in die eksterne bedieningsvelde, die huwelik en gesin, die arbeidsveld en die gemeenskap. Elke gemeentelid se betrokkenheid by 'n interne bedieningsveld in die gemeente dra by tot die toerusting en bemoedig van ander gelowiges om God se bemiddelaar of priester in die moderne samelewing te wees.

6.7.4 Die predikant se rol verander

Alhoewel die leiersforum so ontwikkel het dat hy volledig verantwoordelikheid vir die leiding en die bestuur van die gemeente teen die begin van 1996 aanvaar het, is ek as predikant nog in 'n mate deur die leiersforum en veral deur gemeentelide beskou as die leiersfiguur om wie die leiding, bestuur en administrasie draai. Die kerkraad het alreeds gedurende November 1995 'n besluit geneem om die administrasie van die gemeente te herstruktureer om dit moontlik te maak dat die predikant in die toekoms die nuwe rol van begeleier en toerusting voltyds kan vervul. Die moed het egter nog by die leiersforum ontbreek om hierdie drastiese stap te neem.

Intussen het ek fisies en psigies begin swig. Gedurende Augustus 1996 was ek gedwing om 'n besluit in dié verband te neem. Ek was van mening dat die nuwe priesterkultuur en die struktuur wat nodig is om dit te laat funksioneer in plek was, daarom het ek as predikant bedank. Die kerkraad het nie my bedanking aanvaar nie, maar ook besef dat hulle nie meer 'n dominee nodig het om alles te doen nie. Die interne bedieninge het baie van die funksies oorgeneem wat 'n dominee in die tradisionele sin van die woord vervul het, maar die kerkraad het ook besef om as priesterkultuur te funksioneer dit nodig is dat iemand die gelowiges professioneel toerus. Daarom het hulle besluit om die administrasie van die gemeente te herstruktureer deur 'n gemeentebestuurder aan te stel en my 'n nuwe pos aan te bied:

- “2. ‘n Taakgroep deur die kerkraad aangestel tydens ‘n vergadering gehou op 27 Augustus 1996 om die herstruktering van die administrasie in die gemeente te ondersoek beveel as volg aan:
- 2.1 Dat ‘n gemeenteadministrateur aangestel word teen ‘n salaris van R48 000 per jaar (plus ‘n dertiende tje).
- Taakoms krywing:
- 2.1.1 Bestuur van die kerkkantoor, personeel en fasiliteite
- 2.1.2 Logistieke beplanning en skakeling
- 2.1.3 Koördinerings van bedienings
- 2.2 Dat ‘n administratiewe assistent in ‘n halfdagpos aangestel word:
- Taakoms krywing:
- 2.2.1 Woordverwerking
- 2.2.2 Invoer van finansiële data
- 2.2.3 Bestuur van dagboeke van predikant en gemeenteadministrateur
- 2.2.4 Algemene kantooradministrasie
- 2.3 Dat die bg. aanstellings verkieslik binne die volgende twee maande afgehandel sal word.
- 2.4 Dat die poste van koster en saakgelastigde sal verval sodra die nuwe aanstellings gemaak is.
- 2.5 Huidige posbekleërs (koster en saakgelastigde) is welkom om vir die nuwe poste aansoek te doen.
- 2.6 Dat ds. GJ Cloete in die lig van bg. herstrukturerings versoek sal word om sy bedanking terug te trek en dat die volgende taakoms krywing aan sy pos gekoppel sal word en hy dan uitsluitlik die funksie van geestelike leier sal vervul:
- Taakoms krywing:
- 2.6.1 Eredienste (beplanning, leiding, sakramente, huwelike en begrafnisse)
- 2.6.2 Toerusting van
- a) speerpuntbedienings (geestelike versorging, jeugbediening en getuiesbediening)
- b) elke gemeentelid (prediking en dissipelskool)
- c) finalejaar katekisasie
- d) selgemeenteleiers
- 2.6.3 Pastorale versorging d.m.v.
- a) spreekure op vagestelde tye
- b) besoek op versoek
- c) indien geen versoek word huisbesoek wyk vir wyk gedoen.
- 2.6.4 Voorsitter van die kerkraad
- Sy primêre funksie as voorsitter is om as geestelike konsultant vir die kerkraad op te tree.

(Kerkraadsnotule: 1 September 1996)

Sedertdien kon ek my tyd en energie ten volle benut om o.a.:

- a) Preke goed voor te berei.
- b) ‘n Bybelskool te begin.
- c) ‘n Basiese toerustingskursus in geloofswaarhede vir nuwe en vervreemde gemeentelede op ‘n deurlopende basis aan te bied.

- d) Swart lekepredikers uit die omgewing op te lei.
- e) Gemeentelede toerus vir interne bedieninge.

Die predikant se rol as voorsitter van die kerkraad binne hierdie nuwe taakomskrywing moet nog hanteer word.

Skematies kan die hele transformasieproses wat in die gemeente oor 'n tydperk van byna vyf jaar plaasgevind het, as volg aangedui word:

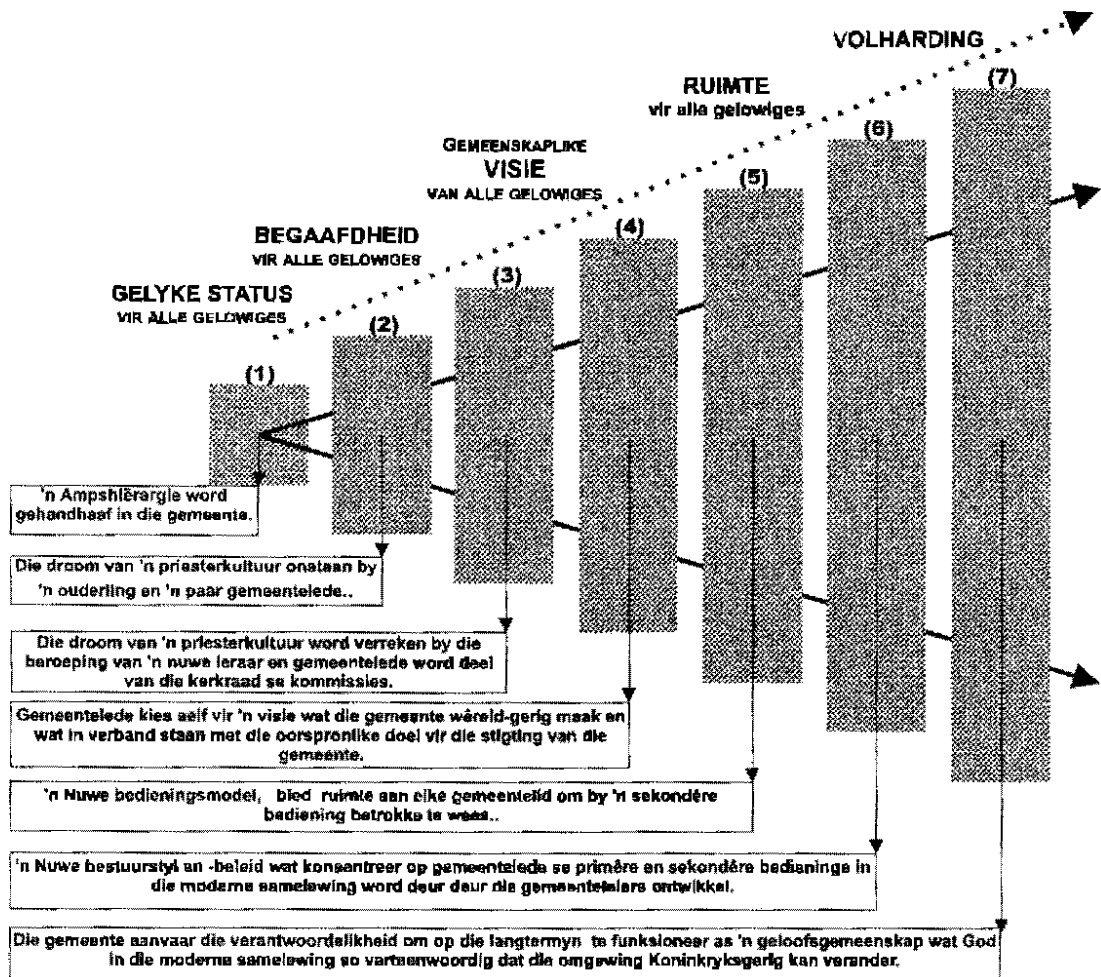

DIAGRAM 21
DIE TRANSFORMASIEPROSES IN DIE NED GEREK GEMEENTE VEREENIGING-OOS

6.8 Die ontwikkeling binne elke interne bediening

Die hoeveelheid interne bediening wissel gedurig na gelang van die bedieningsbehoefte binne die gemeente om gemeentelêde toe te rus om God se verteenwoordigers in die wêreld te wees.

Die ontwikkeling en groei binne elke bestaande interne bediening in die gemeente kan tot en met 31 Oktober 1997 as volg beskryf word:

6.8.1 Gebedsbediening

Die gebedsbediening word gesien as die rugsteun vir die funksionering van die gemeente. Die bediening se werk het daartoe gelei dat 'n gebedskultuur in die gemeente ontstaan het.

Die gebedsbediening bid vir:

a) Individuele behoeftes van gemeentelêde. Gemeentelêde neem in 'n toenemende mate die vrymoedigheid om die voorbidders te skakel as daar 'n spesifieke behoefte is waarvoor gebed moet word.

b) Die funksionering en behoeftes van elke interne bediening en die leiersforum.

Die gebedskultuur in die gemeente het aanleiding gegee dat daar 'n gebedswerkgroep ("Bid Vereeniging") vir die hele Vereeniging-omgewing gestig is. Die leier van dié gebedsgroep was een van die leiers in die gemeente wat betrokke was by die aanvang van die transformasieproses.

6.8.2 Jeugbediening

Die jeug in die gemeente (babas tot tieners) word deur gemeentelêde bedien, volgens 'n jeugbeleid wat die afgelope vier jaar in die gemeente deur gemeentelêde ontwikkel is en gedurig aangepas word.

Hier volg 'n weergawe daarvan:

“a)Die **doel** van die jeugbediening is:

Om kinders en tieners in die ontwikkeling van hulle geloof so te begelei dat hulle Jesus Christus in woord en daad leef!

Daarvoor is nodig:

i) Kennis

- van God,
- van sy verlossing, wat uit genade alleen deur die geloof 'n werklikheid word in die lewe van die individu,
- van sy koninkryk wat hoop vir die toekoms bring en
- van 'n visie vir die wêreld waarin hy 'n verskil kan maak.

ii) 'n Belewenis

- van liefde vir God se Woord en 'n begeerte om daarvolgens te leef.
- van God se teenwoordigheid in sy/haar lewe met gepaardgaande vertroue op God.

iii) 'n Vaardigheid

- om die Bybel te kan lees en op sy eie lewe en situasie van toepassing te kan maak.
- om te kan bid
- om te getuig

b) Die uitgangspunte van die jeugbediening is:

'n **Spanbenadering** word gevolg waarin gemeentelede wat deel is van die jeugbediening elkeen 'n eie verantwoordelikheid kry en dit as 'n roeping binne die gemeente uitelef.

- **Elke kind** moet beleef dat hy belangrik is.

Ruimte moet binne elke faset van die jeugbediening gemaak word om die **kind te bereik** wat kerklos geraak het.

Die bediening aan die kind is nie 'n “skool” nie.

- Groepe moet klein genoeg wees dat 'n **sinvolle verhouding tussen groeplede** en die kategeet opgebou kan word.
- Kontrole oor bywoning het ten doel dat die kinders wat uitval **opgesoek en teruggewen** kan word vir die Koninkryk.
- Klem moet geplaas word op die bou van **verhoudinge onderling tussen kinders** in 'n groep.
- Die volwasse begeleier moet die ouers van die kinders in sy groep ken en hulle vertroue wen deur 'n verhouding met hulle op te bou.
- Primêre geloofsvorming vind in die ouerhuis plaas.
- Die kind moet 'n **positiewe ervaring** hê waarbinne geloofsvorming en groei kan plaasvind.
- Kinders moet begelei word tot **geloofsekerheid** as deel van die basiese doelwit met die kategeese.
- Ons wil by kinders en tieners 'n **visie vir wêreldewangelisasie** kweek.
- Ons wil 'n **Bybelgebaseerde leerplan** opstel wat aanpasbaar en is en aansluit by die behoeftes van die betrokke groepe.
- Daar moet 'n **gesonde wisselwerking tussen lering en toepassing** wees.

c) Die werkwys van die jeugbediening is:

- **Oppasgroep:**
vir babas tydens oggenddienste
- **Kleuterkerk:**
vir kleuters tydens oggenddienste
- **Kinderkerk:**
Vir Gr.1 - 5 tydens oggenddienste (junior-kategese leerplan word hierby geïnkorporeer)
- **Dissipelskapsgroepe vir tieners:**
met die Bybel as handboek.
- Gereelde toerusting vir volwassenes wat jeuggroepe bedien.”

(Timoteus Jeugbediening: 1998)

’n Baie entoesiastiese gewese onderwyser is die leier van die jeugbediening. Vandat hy ’n ander gemeentelid (sy vrou) gekry het om die bestuur van die jeugbediening waar te neem, verloop die jeugbediening nie net vlot nie, maar kom sy eie leierseienskappe ook tot hul reg - ’n bewys dat ’n interne bediening in ’n gemeente beide ’n leier en ’n bestuurder nodig het.

Drie van die gemeentelede in die jeugbediening het ’n korrespondensiekursus by die Kinderevangeliste Opleidingsentrum in Witrivier gevolg. Hierdie drie lei nou ander kinderevangeliste binne en buite die gemeente op. Een van hierdie persone, Frieda Feldtmann, het uit haar eie ’n leerplan vir die kleuterkerk in die gemeente uitgewerk. Sy stel die lesse op en ander gemeentelede bied dit, onder haar leiding, Sondae vir die kleuters aan (Sien bylaag 8 vir ’n voorbeeld vir een van die lesse).

6.8.3 Wêreldsendingbediening

Dit is ’n nuwe bediening wat onlangs ontstaan het. Die gemeente het ’n tentmaker-predikant wat kinderevangeliste in Afrika oplei. Hierdie bediening is verantwoordelik vir logistieke steun aan hom. Hulle onderhou sy motor en het die afgelope jaar boumateriaal ingesamel om vir hom ’n huis op Witrivier te bou. Die bediening het vrywillige gemeentelede betrek om fisies met die bou van die huis te gaan hand

bysit. Die huis is voltooi en die gesin het reeds ingetrek. Vier gemeentelede (ouer as veertig) was reeds op 'n sendinguitreik na 'n kinderhuis in Mosambiek saam met die tentmaker-predikant en sy gesin.

6.8.4 Sang- en musiekbediening

Die sang- en musiekbediening is die bediening wat die langste in die gemeente funksioneer. Die bediening staan onder leiding van 'n knap leier ('n gewese predikant) en 'n bestuurder. In die bediening is daar 'n aantal lofleiers wat verantwoordelik is vir die lofprysing en sang in elke erediens. Die lofleier kies die liedere vir elke erediens en kondig dit aan en lei die gemeentesang. Die musiekbegeleiding word met 'n verskeidenheid van musiekinstrumente en deur 'n groot aantal musikante gedoen. Afwisseling en verskeidenheid is uitgangspunte van die musiekbediening. Danksy hierdie bediening kon die gemeente die afgelope twee en 'n half jaar sonder 'n voltydse orrelis funksioneer.

'n Reaksie van 'n kerkganger op die sang- en musiekbediening se werk:

Musiek en - lofprysing en aanbidding is werklik 'n belewenis -
Teenwoordigheid van die Here in ons midde.¹¹¹

6.8.5 Geestelike Versorging

Die wykstelsel funksioneer bykans nie meer nie. Min gemeentelede is bereid om nog as wyksouderlinge en -diakens diens te verrig. 'n Hele paar selgemeentes is besig om spontaan op die been te kom en gemeentelede begin mekaar in die onderskeie selle geestelik versorg.

¹¹¹ Derrick en Nicki Hilligenn, Maraisstraat 82, Heidelberg.

Tans fokus die leier in hierdie bediening om die ontstaan en funksionering van kleingroepe aan te wakker en wykskerkraadslede aan te moedig om die kerkvervreemdes en ongelowiges in die gemeenskap te werf om die basiese toerustingskursus vir nuwelinge in die gemeente te kom volg.

6.8.6 Prediking en Toerusting

Omdat ek as predikant nie meer vir alles verantwoordelik is nie, het ek tyd om:

- a) Behoorlik aandag aan die beplanning en voorbereiding van preke te gee.
- b) Sondae kemaantekeninge oor die preek, wat kerkgangers verder invul, saam te stel en by die deure beskikbaar te stel.
- c) 'n Bybelskool te bied en swart lekepredikers, wat in die omgewing funksioneer op te lei.
- d) 'n Gereelde kursus (Alpha) wat handel oor basiese geloofswaarhede vir kerkvervreemdes en nuwe christene te begelei.

Die gemeente het ook die kerkgebou aan 'n swart onafhanklike gemeente beskikbaar gestel om Sondae 'n erediens te hou. (Dié gemeente het ons bedieningstyl raakgesien en het versoek dat ons hulle moet begelei om hulle eie bedieningstyl te vernuwe.)

6.8.7 Finansies

Kundiges uit die gemeente bestuur die finansies deur 'n begroting op te stel wat op die jaarbeplanning gebaseer is. Daar kan nie meer begroot word as daar nie 'n duidelike plan is nie. Die visie bepaal die plan van aksie vir die jaar en op sy beurt bepaal dié plan weer die begroting. Die gemeente se jaarlikse begroting word dus grotendeels deur die visie bepaal.

Die finansiële bestuur van die gemeente is deursigtig en word kwartaalliks aan elke gemeentelid skriftelik gekommunikeer.

6.8.8 Batebestuur

'n Groter getal kundige handige gemeentelide is betrokke by die instandhouding van die gemeente se eiendom, wat 'n groot koste besparing meebring.

6.8.9 Kommunikasie

Daar is tans nie meer 'n maandblad in die gemeente nie, maar 'n weekblad wat Sondag by die kerk uitgedeel word wat kraakvars nuus bevat. Die weekblad word in die gemeente se kantoor voorberei en saamgestel. Gemeentelide skakel deur die week met belangrike nuus.

Soms word 'n foto of twee ook gepubliseer veral van nuwe gemeentelide.

'n Opmerking van 'n ou dame¹¹² oor die weekblad:

Ek geniet Sondag se blaadjie baie. Julle moet tog nooit daarmee ophou nie.

6.8.10 Gasvryheid

Die gasvryheidsdiens konsentreer daarop om:

- a) Kerkgangers te verwelkom.
- b) Inligting aan kerkgangers by die inligtingstoonbank in die voorportaal van die kerk te verskaf.
- c) Uit te reik na mense wat siek en eensaam is.

¹¹² Mev Ronel de Jager, Homelands, Vereeniging.

d) Verversings aan kerkgangers te verskaf tydens sekere geleenthede in die kerkjaar.

Die gasvryheidbediening se harde werk kan gesien word in die feit dat die gemeente in die Vaaldriehoek bekend staan as een van die vriendelikste gemeentes.

6.8.11 Administrasie

Die administrasie van die gemeente word behartig deur 'n voltydse gemeentebestuurder en bygestaan deur 'n sekretaresse. Die kantoor kompleks by die kerkgebou is die lewensaar van die gemeente. Gemeentelede wat by bedieninge betrokke is kry hier hul administratiewe steun. Gemeentelede gebruik dit as inligtingsentrum om veral van mekaar se dienste in 'n werklose omgewing soos die Vaaldriehoek, gebruik te maak.

Sommige gemeentelede kom bied hul administratiewe hulp gratis in die kerkkantoor aan.

6.9 Die invloed van die transformasieproses op die gemeente

6.9.1 Lidmaattal

Die gemeente is geleë aan die oostekant van Vereeniging, tussen kleinhoewes waar weinig of geen uitbreiding die afgelope vyf jaar plaasgevind het, a.g.v. die feit dat kleinhoewes in die huidige Suid-Afrikaanse veiligheidsklimaat as 'n sekuriteitsrisiko gesien word. Tog het die lidmaattal betekenisvol gestyg, soos gesien kan word uit die volgende statistiek:

Jaar	Lidmaattal (syfers soos op 31 Mrt van die betrokke jaar)
1993	737 ¹¹³
1996	891 ¹¹⁴

Op 'n grafiek lyk dit soos volg:

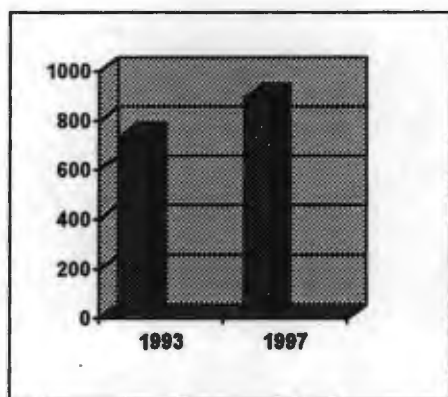

DIAGRAM 22
GRAFIEK WAT DIE STYGING IN LIDMAATTAL VIR DIE TYDPERK 1992-1996
IN DIE NED Geref GEMEENTE VEREENIGING-OOS ILLUSTRER

Hierdie styging verteenwoordig 'n groei van 19% oor 'n tydperk van vyf jaar, terwyl gemeentes in die twee ringe van Vereeniging ophou groei het. Die daling in lidmaattal in Vereeniging van die Ned Geref Gemeentes (1992-1996) was 13,84% (Verslag aan die Ringe van Vereeniging en Herman Steyn: 24 April 1997).

Daar het dus nuwe lidmate by die gemeente aangesluit wat nie noodwendig in die geografiese gebied van die gemeente woon nie, omdat hulle aangespreek is deur die visie van die gemeente waarvolgens elke gelowige God se priester in die wêreld is en ook omdat hulle dit beleef dat hulle in die gemeente daarvoor toegerus word.

In dié tydperk het die gemeente egter ook gemeentelêde verloor wat beswaar gemaak het teen die transformasieproses in die gemeente. Hulle het dit moeilik

¹¹³ Jaarboek van die Ned Geref Kerke 1994:178

¹¹⁴ Jaarboek van die Ned Geref Kerke 1997:136

gevind om hulle te vereenselwig met die visie, aanbiddingstyl en werkwyse van die gemeente. Hulle het verkies om by ander gemeentes en kerke te gaan aansluit met 'n ampshiërargie en tradisionele aanbiddingstyl. Hulle het in vrede en met 'n mooi gesindheid die gemeente verlaat. Dit het sporadies oor die hele transformasietydperk, plaasgevind dat gelowiges die gemeente verlaat het a.g.v. die rigting waarin die gemeente beweeg het, maar veral in September 1998 toe die kerkraad, nadat hulle die gemeente geraadpleeg het, 'n gemeentebestuurder aangestel het om die taak van gemeente-administrasie en bestuur geheel en al van die predikant se skouers af te haal.

6.9.2 Eredienste

6.9.2.1 Bywoning van eredienste

Aangesien gemeentelede behulpzaam is met die insameling van die eredienskollekte, word die getal mense wat die eredienste bywoon nie meer aangeteken nie, aangesien gemeentelede soms vergeet om te tel. Daarom word die eredienskollekte as maatstaf gebruik om die toename in erediensbywoning aan te dui:

Jaar	Eredienskollekte (bedrae in rand per jaar)
1 April 1992-31 Maart 1993	24763 ¹¹⁵
1 April 1996-31 Maart 1997	50249 ¹¹⁶

¹¹⁵ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1992/93

¹¹⁶ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1996/97

Die eredienskollekte het vanaf Maart 1993 tot en met Maart 1997 met 103% gestyg, dus 'n gemiddelde styging van 25,75% per jaar. Dit moet ook in ag geneem word, dat sedert Januarie 1995 die kinders tydens die eredienste, afsonderlik in 'n kinderkerk bedien word en hulle kollekte van dié datum af nie meer by die eredienskollekte gereken word nie.

Die voorafgaande vier jaar het die styging in eredienskollektes só gelyk:

Jaar	Eredienskollekte (bedrae in rand per jaar)
1 April 1988 - 31 Maart 1989	14 395 ¹¹⁷
1 April 1992-31 Maart 1993	24 763 ¹¹⁸

Die eredienskollekte het vanaf Maart 1989 tot en met Maart 1993 met 72% gestyg, dus 'n gemiddelde styging van 18% per jaar.

Die eredienskollekte het die laaste vier jaar, tydens die transformasieproses met 7,25% meer gestyg as die vorige vier jaar.

Dit kan 'n aanduiding van wees dat:

a) Die transformasieproses in die gemeente, gemeentelede se belewenis van die eredienste meer positief gemaak het, sodat hulle meer geld in die kollektebordjie gegooi het.

b) Dat meer mense elke Sondag die eredienste bywoon.

Bogenoemde twee afleidings word gestaaf deur die feit dat al hoe meer mense getuig dat die bywoning van 'n erediens in die gemeente 'n aangename ervaring is.

¹¹⁷ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1988/89

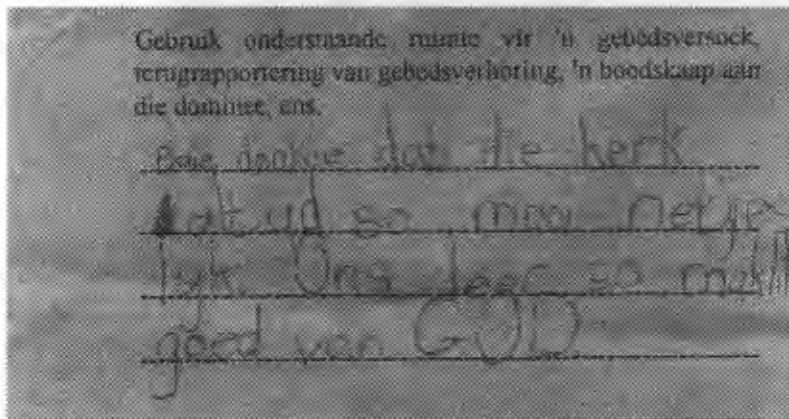
Gemeentelede neem ook al hoe meer deel aan die erediens. By die aanbieding van die kerssangdiens aan die einde van 1997 was 103 gemeentelede betrokke. Ekself was die aand 'n 'toeskouer'!

6.9.2.2 Belewenis van die eredienste

Die atmosfeer in 'n erediens is gemaklik en ontspanne. Kleredragreëls geld nie meer nie en besoekers getuig dikwels dat 'n erediens in dié betrokke gemeente vir hul 'n onvergeetlike ervaring was (sien bylaag 9 vir 'n brief wat besoekers geskryf het). Dikwels kom sluit besoekers van ander gemeentes en kerke as lidmate van die gemeente aan, nadat hul een of meer eredienste bygewoon het, soos blyk uit die volgende briefie van 'n gelowige wat onlangs by die gemeente aangesluit het:

Ek was voorheen lidmaat van die Hatfield Kerk in Pretoria, omdat ek hier plaaslik woon en dikwels 'n besoeker is, wil ek graag aansluit.¹¹⁹

Nog 'n briefie van 'n sewe-jarige dogtertjie¹²⁰ wat verkies om saam met haar ma die eredienste by te woon:

¹¹⁸ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1992/93

¹¹⁹ Adèle Gouws, Tealstraat 6, Drie Riviere Oos.

¹²⁰ Annadi Swanepoel, Buyscelia, Vereeniging.

6.9.3 Finansies

Die inkomste uit maandelikse dankoffers oor die afgelope vier jaar is soos volg:

Jaar	Dankofferbydrae (bedrae in rand per jaar)
1 April 1992-31 Maart 1993	263 778 ¹²¹
1 April 1996-31 Maart 1997	320 716 ¹²²

Die inkomste uit dankofferbydraes vir die finansiële jaar 1 April 1996 - 31 Maart 1997 was 22% hoër as wat dit vir die tydperk 1 April 1992 - 31 Maart 1993 was. Vier finansiële jare het intussen verloop. Die styging was dus gemiddeld 5,5% per jaar.

Die voorafgaande vier jaar was die situasie as volg:

Jaar	Dankofferbydrae (bedrae in rand per jaar)
1 April 1988-31 Maart 1989	204 690 ¹²³
1 April 1992-31 Maart 1993	263 778 ¹²⁴

Die inkomste uit dankofferbydraes vir die finansiële jaar 1 April 1992 - 31 Maart 1993 was 29% hoër as wat dit vir die tydperk 1 April 1988 - 31 Maart 1989 was. Vier finansiële jare het intussen verloop. Die styging was dus gemiddeld 7% per jaar.

Dit wil dus voorkom asof die transformasieproses 'n geringe afname in die jaartlikse inkomste van die maandelikse dankofferbydraes, oor die afgelope vier jaar tot gevolg gehad het.

¹²¹ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1992/93

¹²² vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1996/97

¹²³ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1992/93

¹²⁴ vgl. die gemeente se finansiële state vir die jaar 1996/97

Die volgende faktore moet egter in ag geneem word:

a) Die "priesterkultuur" in die gemeente skep meer ruimte vir gemeentelide om by interne bedieninge betrokke te wees. Gemeentelide doen sekere dinge uit hul eie sakke in die gemeente, wat meebring dat hul minder geld vir 'n maandelikse dankoffer beskikbaar het. In die verband kan ek 'n voorbeeld noem van 'n nuwe gemeentelid wat 'n koordansgroep in die gemeente, twee jaar gelede begin het. Die gesin se dankofferbydrae is in die tyd vir die uitgawes van die koordansgroep aangewend.

b) Die afgelope vier jaar het dit finansiële met almal moeiliker gegaan in die land. Skoolgeld, lewenskoste en ander uitgawes het gestyg en meer van elke gesin se begroting geëis.

c) In die voorafgaande jare (1992 en vroeër) is daar gereeld 'n jaarlikse versoek vir 'n verhoging van die dankofferbydrae, d.m.v. 'n persoonlike brief van die leraar saam, met 'n opgawe van sy bydrae vir die vorige jaar. Sedert 1 April 1993 word dit nie meer gedoen nie.

d) Die wyse van dankofferinsameling is een van die aspekte in die gemeente, wat nog nie in die afgelope tydperk by die nuwe "priesterkultuur" in die gemeente aangepas is nie. Wyksdiakens het nog gereeld van huis tot huis gaan kollekteer. Die afgelope vier jaar het mense se werksomstandighede (langer werksure vir individue) en die veiligheidsituasie in die Vaaldriehoek radikaal verander en dit het veroorsaak dat dit moeilik geword het om persone te vind wat nog bereid is om te kollekteer. Die afgelope twee jaar is daar dus nie gereeld elke maand in elke wyk gekollekteer nie. Van die predikant is verwag om maandeliks elke diaken wat nie sy wyk se dankofferbydrae inbetaal het nie, aan te spreek. Dit is die afgelope twee jaar nie meer gedoen nie, aangesien die beginsel in die Bybel gestel word dat offergawes

vrywillig gebring moet word¹²⁵. Myns insiens behoort die basis van dankofferinsameling in 'n gemeente met 'n priesterkultuur, vrywillig te wees.

e) Die finansiëlebediening in die gemeente het ná 1 April 1997 begin om die wyse van dankofferinsameling te herstruktureer. Diakens kollekteer nie meer so baie soos voorheen van huis tot huis nie, maar gemeentede bring eerder hul offergawes vrywillig Sondag kerk toe. Vir diegene wat dit verkies is 'n debietorderstelsel ingestel. Dankofferkoeverte word twee keer per maand tydens erediens uitgedeel vir diegene wat graag daarvan gebruik wil maak. Dit lyk asof dit vrugte afwerp.

6.9.4 Kerkraadsvergaderings

Die priesterkultuur het 'n merkbare invloed op die inhoud van besprekings op 'n kerkraadsvergadering (wat bygewoon word deur wyksouderlinge en -diakens en die leiers van bedieninge) gehad. Tydens kerkraadsvergaderings doen elke interne bediening verslag ten opsigte van sy werksaamhede en beplanning om mee te werk aan die visie van die gemeente om mense te werf en toe te rus om as God se priesters in die wêreld op te tree.

6.10 Die priesterkultuur bring hoop in die gemeente

Soos reeds aangedui, het sommige persone aan die begin van 1993 vrae gevra oor die voortbestaan van die gemeente. Aan die einde van 1997, nadat die gemeente 'n struktuurverandering ondergaan het om die algemene priesterskap van die gelowige tot sy volle reg te laat kom, sluit die gemeente sy jaar se werksaamhede met 'n kerssangdiens in die aand af. Dié kerssangdiens was nie net merkwaardig vir die feit

¹²⁵ vgl. Exodus 35:4-5

dat 'n honderd gemeentelide betrokke was by die aanbieding daarvan nie, maar ook omdat die kerk vol mense gesit het in 'n omgewing wat hoofsaaklik uit kleinboewes en plase bestaan, wat deesdae nog meer as in 1993, as 'n veiligheidsrisiko gesien word.

Die praktiese implementering van die algemene priesterskap van die gelowige het nuwe hoop in die Ned Geref Gemeente Vereeniging-Oos gebring.

7. SLOT

Aangesien die navorser tydens die hele navorsingsproses 'n subjektiewe deelnemer was en hy homself reeds in hoofstuk een¹²⁶ as 'n intersubjektiewe binnestander beskryf het, kan hierdie slotbeskouing ook as 'n intersubjektiewe reaksie van die navorser gesien word.

Die navorsingsdoel van hierdie hoofstuk is om:

- a) 'n Oorsig van die navorser se eie ***intersubjektiewe bevindinge***, wat deur die navorsing aan die lig gekom het, te gee.
- b) Die navorser se ***intersubjektiewe ervarings*** tydens die verloop van die navorsing, veral tydens die toepassing van die model, te verwoord. Sommige van hierdie ervarings kan moontlik in die toekoms gebruik word om die teorie en die model te wysig.
- c) 'n Paar ***intersubjektiewe aanbevelings***, rakende die praxis van die algemene priesterskap van die gelowige binne die Ned Geref Kerk, aan die hand te doen.

7.1 Intersubjektiewe bevindinge

7.1.1 Die betekenis en omvang van die term ***die algemene priesterskap van die gelowige***

¹²⁶ vgl. 1.6

In hierdie navorsing is deduktief te werk gegaan om uit die Skrif en ander teologiese dissiplines vas te stel wat die betekenis en omvang van die term *die algemene priesterskap van die gelowige*, is. Dit kan as volg saamgevat word:

7.1.1.1 'n Priester is 'n bemiddelaar tussen God en mens

'n Priester is 'n persoon wat toegerus en afgesonder is om 'n kommunikatiewe funksie tussen God en sy omgewing te verrig.

7.1.1.2 Alle gelowiges is God se priesters

Alle gelowiges is God se priesters in die wêreld. God gebruik die doop as simbool om dit aan te dui en deur die Heilige Gees gee Hy aan gelowiges gawe/s om hul in staat te stel om hul priesterskap in die wêreld te kan beoefen. So word oningewydes bemagtig en bekragtig om God se priesters in die wêreld te wees.

7.1.2 Verantwoordelikhede van gelowiges as priesters van God

Gelowiges se priesterlike taak in die wêreld behels 'n dubbele verantwoordelikheid:

7.1.2.1 Verantwoordelike bestuur van die skepping

God skep die mens om die skepping te **bestuur**. 'n Voorvereiste vir die bestuur van die skepping is **liefde vir mense** (medemense in die algemeen en medegelowiges) en **liefde vir die omgewing**.

Liefde vir die **medemense** in die algemeen het tot gevolg dat gelowiges respek vir die lewe en besittings van ander openbaar, altyd eerlik is, effektief diens lewer en gehoorsaam aan enige vorm van owerheidsgesag is. Dit opsigself kan volgens die mening van die navorser 'n groot verandering in die huidige Suid-Afrikaanse

samelewing meebring, aangesien dit geteister word deur misdaad, onproduktiwiteit, korrupsie en 'n gebrek aan ontsag vir gesag.

Liefde teenoor medegelowiges behels 'n alternatiewe lewenstyl binne die gemeente, waarvolgens gelowiges vir mekaar se versorging en welwese verantwoordelikheid aanvaar. Dit kan 'n groot getuieniskrag in die moderne samelewing, soos in die eerste christelike gemeente, hê.

Liefde vir die omgewing het die gevolg dat gelowiges as rentmeesters van hul omgewing optree.

7.1.2.2 Verantwoordelikheid om God se versoening te bedien

Gelowiges het die verantwoordelikheid om God se versoening as sy priesters, in al die verhoudings waarbinne hul hulself mag bevind, te bedien. In Suid-Afrika met sy baie egskeidings en hoë misdadaadssyfer is versoening en vergiffenis belangrik. In hierdie opsig kan gelowiges volgens die mening van die navorser, as priesters van God, 'n transformerende invloed op die samelewing hê. Ook ten opsigte van die wandade wat mense in die apartheidsera teenoor mekaar gepleeg het en wat veral in die afgelope tyd aan die lig gekom, kan die versoenende invloed van gelowiges as priesters van God 'n daadwerklike verandering in Suid-Afrika teweeg bring.

7.1.3 Bedieningsterreine van gelowiges as priesters van God

'n Gelowige is priester van God in *al die fasette van die lewe*. Dit kan in twee groot bedieningsterreine verdeel kan word.

7.1.3.1 Eksterne bedieningsterrein

'n Gelowige het die primêre verantwoordelikheid om buite die gemeente, in sy alledaagse lewe, as priester van God te funksioneer. Binne die eksterne

bedieningsterrein kan drie bedieningsvelde onderskei word nl. huwelik- en gesinsverhoudings, die beroepswêreld en die gemeenskap. 'n Gelowige het die verantwoordelikheid om binne hierdie drie velde hoofsaaklik respek vir die lewe en besittings van ander te toon, effektief diens te lewer, eerlik te wees, onderdanigheid aan owerheidsgesag te openbaar en God se versoening te bedien.

7.1.3.2 Interne bedieningsterrein

'n Gelowige het verder ook die verantwoordelikheid om binne die gemeente ander gelowiges op te bou en aan te moedig om as God se priesters in die alledaagse lewe te funksioneer.

Gelowiges kan selfs verantwoordelikheid vir die bedieningstake wat tradisioneel deur die ampte verrig is, aanvaar. 'n Gemeente wat so funksioneer dat gelowiges hul verantwoordelikheid as priesters van God nakom het nie meer die ampte nodig nie, mits die Woord effektief verkondig word en alle bedieninge binne die gemeente gelykwaardig geag word.

Gelowiges as priesters van God het binne die gemeente die verantwoordelikheid om meer priesters vir God te werf, hulle te motiveer, mekaar te versorg en toe te rus en mekaar aan te moedig om op eksterne en interne vlak as God se priesters te funksioneer. Omdat elke gemeente uniek is kan die interne bedieningsvelde van gemeente tot gemeente verskil.

7.1.4 Faktore wat noodsaaklik is vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige

Die navorser het uit die geloofsgeskiedenis vasgestel dat die volgende faktore belangrik is vir die funksionering van die algemene priesterskap van die gelowige:

7.1.4.1 Gelykwaardigheid van alle gelowiges

Waar gelowiges, soos in die gevalle van veral die Ou en die Nuwe Testament, gelykwaardig beskou is, kon gelowiges as God se priesters in die wêreld funksioneer, maar waar dit in gevalle in die geloofsgeskiedenis nie gebeur het nie, kon gelowiges nie as priesters funksioneer nie.

7.1.4.2 Geen hiërargiese ampstruktuur

Omdat alle gelowiges nie altyd in die geloofsgeskiedenis as gelykwaardige priesters van God beskou is nie, het 'n hiërargiese ampstruktuur met verloop van tyd in die kerk posgevat. Hierdie ampstruktuur het gelowiges as God se priesters in die wêreld, in 'n mindere of meerdere mate, uitgeskakel en lam gelê. Op grond hiervan bevind die navorser dat 'n hiërargiese ampstruktuur nie bevorderlik is vir die algemene priesterskap van die gelowige nie. Waar gelowiges dus aangemoedig word om as God se priesters te funksioneer is dit verkieslik dat die ampte en die ampshiërargie afgeskaf word.

7.1.4.3 'n Veilige afstand tussen kerk en staat

In gevalle waar 'n kerk staats- en/of volkskerk geword het of waar selfs net 'n intieme band tussen die kerk en staat ontstaan het of waar selfs net vae trekke van 'n volkskerk teenwoordig was, was daar weinig ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige. Dus lei die navorser hieruit af dat 'n kerkgenootskap wat graag sy lede wil aanmoedig om as God se priesters te funksioneer, in hierdie verband gedurig krities oor sy eie verhouding met die staat moet wees en moet waak dat daar nie 'n intieme band tussen hom en die staat ontstaan nie.

7.1.4.4 'n Wêreldvisie

Soos aangetoon, bestaan die kerk ter wille van die wêreld, maar uit die geloofsgeskiedenis het dit geblyk dat die kerk geneig is om op sy eie bewaring en konservering te konsentreer. Dit laat min ruimte vir die algemene priesterskap van die gelowige om tot sy volle reg te kom. Wanneer die kerk op die wêreld begin fokus, word gelowiges aangemoedig en toegerus om as priesters van God in die wêreld te funksioneer.

7.1.5 'n Teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige

Die teorie vir die algemene priesterskap van die gelowige, wat deur deduktiewe en induktiewe wyse as deel van hierdie navorsing ontwikkel is, kan as volg skematies voorgestel word:

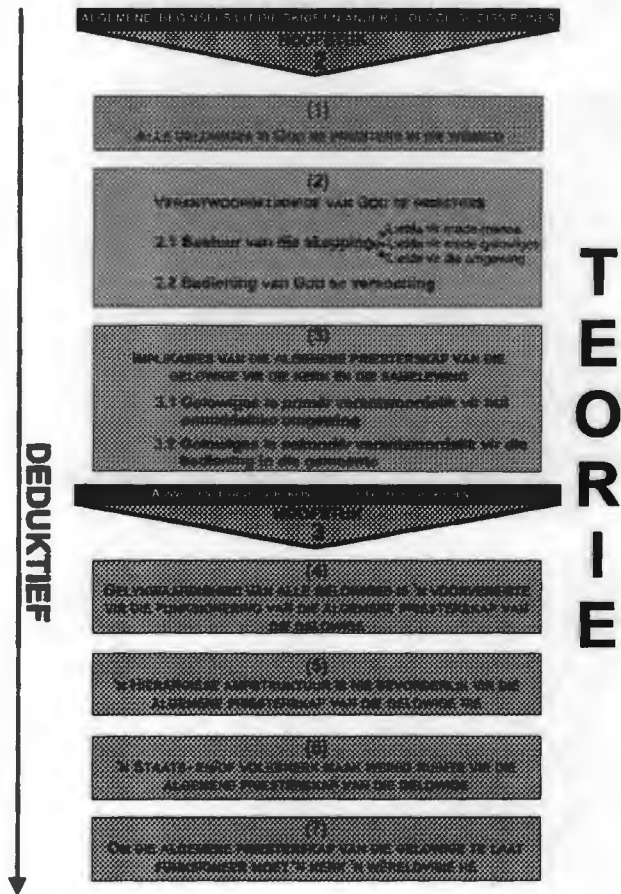

DIAGRAM 23
'N TEORIE VIR DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

7.1.6 Die algemene priesterskap van die gelowige binne die Ned Geref Kerk

Hierdie navorsing het aangetoon dat die algemene priesterskap van die gelowige veral in die beginjare van Ned Geref Kerk 'n betekenisvolle rol gespeel het. Die toename in predikante het egter aanleiding gegee dat 'n ampshiërargie in die kerk ontwikkel het en sodoende het die rol van gelowiges as God se priesters al meer op die agtergrond geskuif.

Die kerkorde en die belydenisskrifte van die Ned Geref Kerk bevat baie min verwysings na algemene priesterskap van die gelowige.

Die hegte band tussen die staat en die Ned Geref Kerk tot en met 1994 het verder aanleiding gegee tot die verwaarlosing van die algemene priesterskap van die gelowige.

Ten spyte van die werk van 'n bekwame teoloog, prof JCG Kotze, het die algemene priesterskap van die gelowige binne die Ned Geref Kerk, agterweë gebly.

7.1.7 Die bewusmaking en toerusting van gelowiges om as God se priesters te funksioneer

Uit hierdie studie blyk dat gelowiges bewusgemaak en toegerus kan word om as priesters van God te funksioneer, deur die gemeente vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige te struktureer.

In die studie is dan ook 'n ekklesiologiese model ontwikkel waarvolgens 'n gemeente vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige gestruktureer kan word. Die model kan as volg voorgestel word:

DIAGRAM 24

'N EKKLESIOLOGIESE MODEL VIR DIE ALGEMENE PRIESTERSKAP VAN DIE GELOWIGE

7.2 Intersubjektiewe ervarings

Tydens die toepassing van die model in die praxis van 'n gemeente met net een gemeente-predikant, het die navorser die volgende intersubjektiewe belewenisse gehad:

7.2.1 Die eise wat die implementering van die model aan 'n predikant stel

Om die beginsels van hierdie model in die Ned Geref Vereeniging-Oos te implementeer en te vestig was 'n lang en moeisame proses wat oor vyf jaar gestrek het. Dit het baie geduld en opoffering van almal in die gemeente geverg. Die

navorser, as predikant van die gemeente, het ervaar dat die proses die volgende eise aan hom gestel het:

7.2.1.1 Die predikant vervul 'n sleutelrol

a) Tesame met die ander *normale* ampsverpligtinge wat die navorser in die gemeente gehad het moes hy die aanvanklike verantwoordelikheid aanvaar om die proses aan die gang te sit en dit vir 'n lang tyd ook te begelei. Dit het so baie eise aan die navorser gestel, dat hy soms gevoel het die las raak té swaar. Selfs toe die leiersforum en die interne bedieninge alreeds in plek was, het die navorser vir lank nog 'n dubbele rol gespeel van enersyds die tradisionele predikante en andersyds die begeleier van die proses.

b) Die verantwoordelikheid om gelowiges toe te laat om by interne bedieninge betrokke te raak, waarvan baie tradisioneel *ampswerk* was, het aanvanklik ook op die skouers van die navorser gerus. Baie gemeentelede was entoesiasies om dit te doen, ander was weer negatief en het die hele proses gekritiseer. Sommiges het selfs beweer dat "die dominee lui is". Selfs na vyf jaar is daar nog steeds lidmate wat negatief teenoor die proses staan.

7.2.1.2 'n Passie vir die algemene priesterskap van die gelowige is nodig

Dit is noodsaaklik dat die predikant ook die visie en passie vir die algemene priesterskap van die gelowige moet hê. As die navorser nie aanvanklik ook met sommige kerkraadslede die visie en passie vir die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld gedeel het nie, sou die proses om die gemeente te struktureer vanuit die algemene priesterskap van die gelowige, nooit op dreef gekom het nie.

7.2.1.3 Die predikant is genoodsaak om afstand te doen van sy tradisionele rol

In die implementering van hierdie model moet daar egter 'n basiese waterskeiding kom wanneer die predikant formeel afstand doen van sy *tradisionele amp* en sy nuwe *rol* as professionele toeruster en begeleier begin vervul. Die navorser op eie inisiatief hierdie drastiese stap neem, toe hy gedurende Augustus 1996 uit sy pos bedank het. Die gemeente kon na die aanvanklike skok, besin oor die rol van die predikant in die nuwe struktuur waarbinne elkeen as priester van God funksioneer. Die gevolg was dat die navorser 'n nuwe taakomskeping gekry het, waarvan alreeds in die vorige hoofstuk verslag gedoen is. Dit opsigself het die gemeente kwalitatief laat groei.

Hierdie oorgang was vir die navorser as predikant, wat vir jare aan die ampshierargie binne die Ned Geref Kerk gewoond was, 'n moeilike persoonlik ervaring, want hy was gewoond om al die verantwoordelikheid in die gemeente te hê. Hy het dit nog reg gekry om verantwoordelikheid aan gemeentelede af te staan, maar dit was nie so maklik om gemeentelede toe te laat om volledig onafhanklik te funksioneer nie, veral nie die leiers nie. Hy wou op een of ander wyse nog altyd die laaste sê hê. Hierdie proses om verantwoordelikheid aan bestuurders en leiers in die gemeente af te staan en hulle toe te laat om volledig onafhanklik te funksioneer, was waarskynlik tot nou toe een van die grootste uitdagings en moeilikste take in sy bediening. Hy het gedurig gevoel dat hy wil oorvat, hy het ook frustrasie beleef omdat dinge nie altyd meer op sy *manier* gedoen word nie.

Nie alleen is die predikant gewoond om alles self te doen nie en voel hy bedreig as hy nie alles meer self kan doen nie, maar gemeentelede verwag ook van hom om alles self te doen en vir alles verantwoordelikheid te aanvaar. Gemeentelede het die

geneigdheid om 'n predikant te verhoor om gemeentelid te laat om onafhanklik te funksioneer.

Hierdie persepsie dat die predikant vir alles verantwoordelikheid in die gemeente aanvaar is volgens Adams gevaarlik en werk verlamrend in op veral die algemene priesterskap van die gelowige:

When a pastor on his own tries to do the work of an entire organisation,

1. He fails because he does not have the blessing of Christ upon this program; he has substituted (well-meaningly, perhaps, but none the less highhandedly substituted) a human plan for the divine one.
2. He fails because he does not have the many opportunities and contacts that only the members of the congregation have.
3. He fails because he spreads himself too thin, trying to do too much as one person. It is nothing less than pride for any one individual to think that he is capable of doing what God has said is the work of an entire congregation.
4. He fails also as a pastor-teacher. In spreading himself so thinly over the works of evangelism as well as that of shepherding and of teaching, he does none of these things well. His sermons suffers, his members are not cared for and even the fruit of the evangelism usually is minimal.
5. He fails - and this is the most significant failure of all - because, wittingly or unwittingly, he has obeyed and thereby dishonored the Chief Shepherd by whom he had been 'given' to the Church in order to shepherd and teach so that the sheep might discover, develop and deploy their own gifts. Thus he fails to equip each member for his own "work" of ministry" (including the ministry of evangelism, which, in part, belongs to every believer).

(Adams 1980:342)

7.2.1.4 Die predikant is betrokke by die identifisering en bemagtiging van leiers

Die proses van identifisering en bemagtig van leiers en bestuurders in die gemeente is nie net 'n lang en moeisame proses nie , maar vra ook dat die predikant hulle sal

toelaat om volledig selfstandig te funksioneer en soms foute te maak. Dit beteken dat die predikant ook 'n nuwe identiteit en funksie binne die gemeente moet kry o.a. as afrigter en begeleier van leiers en bestuurders. Hy sal moet aanvaar om nie meer die finale sê oor alles te hê nie en sy rol daarby begin aanpas. Dit kan sinvol wees as die predikant tydens hierdie proses sy fokus terugskuif na sy primêre rol as teoloog, prediker en toeruster, wat opsigself ook moeilik gaan wees, want vir jare lank moes hy, omdat die algemene priesterskap van die gelowige verwaarloos is, ander dinge doen as waarvoor hy opgelei is.

7.2.1.5 Die predikant fokus op prediking en toerusting

Om hoofsaaklik as prediker en toeruster te funksioneer het vir die navorser die ruimte geskep om sy fokus terug te skuif na sy primêre rol . Vanuit die Skrif kon hy op alle moontlike wyses die visie van wat 'n gemeente behoort te wees en hoe die algemene priesterskap van die gelowige behoort te funksioneer bly skets, sodat veral die ander leiers in die gemeente vanuit die Bybel toegerus kon wees om die regte leiding aan die geloofsgemeenskap te gee, sodat elke gelowige as God se priester in die wêreld kan funksioneer. Die nuwe struktuur in die gemeente het die navorser in staat gestel om in die ware sin van die woord 'n prediker en toeruster te wees. In dié opsig is hy nie meer dié priester in die gemeente nie, maar een van die priesters.

7.2.1.6 'n Predikant kan moontlik meer as een gemeente bedien

Die navorser het baie gou ontdek dat daar in 'n gemeente met hierdie struktuur 'n baie groot en voortdurende behoefte aan toerusting bestaan. Hy het egter ook ontdek dat hy, as gevolg van die feit dat gemeentelêde verantwoordelikheid vir die interne bedieninge aanvaar, meer tyd tot sy beskikking het om gelowiges toe te rus

om God se priesters in die wêreld te wees. Hy het ook tot die slotsom gekom dat 'n predikant dalk in meer as een gemeente, gelyktydig hierdie rol kan vervul. Gesien in die lig van die feit baie gemeentes vanweë 'n tekort aan fondse nie meer 'n predikant kan bekostig nie, is dit die navorser se mening dat 'n predikant in meer as een gemeente gelowiges kan toerus om God se priesters in die wêreld te wees. Dit kan die voortbestaan van sukkelende gemeentes aanhelp.

7.2.2 Die rol van buitekerklike organisasies

Die navorser se ervaring tydens die proses was dat daar verskillende buitekerklike organisasies bestaan wat oor 'n model vir een of ander van die interne bediening beskik. So 'n buitekerklike organisasie kan dan die geleentheid kry om hul model ten opsigte van die spesifieke bediening te kom implementeer, gelowiges verder toe te rus vir die bediening en na 'n tyd weer die praxis te kom ondersoek sodat aanbevelings m.b.t. die praxis gedoen kan word. So kan die organisasie en die gemeente daarby baat en die prakties-teologiese proses van teorie, model en praxis ook in die interne bedieninge van die gemeente tot sy reg kom.

7.2.3 Leierskapsontwikkeling

Die navorser het ook ervaar dat gemeentelede wat in die beroepswêreld en samelewing bekwaam funksioneer nie noodwendig in die gemeente dieselfde vlak van bekwaamheid openbaar nie. Dit kan wees dat die oorheersende wyse waarop predikante gewoonlik in gemeentes die leiding geneem het, gemeentelede se potensiaal en bekwaamhede geïnhibeer het. Hierdie toedrag van sake kan nogal veral op leiersvlak aanleiding gee tot 'n tekort aan leiers. Daarom is die navorser van mening dat die gelykwaardigheid en die begaafdheid van alle gelowiges in die toepassing baie meer beklemtoon behoort te word.

7.3 Intersubjektiewe aanbevelings

7.3.1 'n Verskuiwing van fokus binne die Ned Geref Kerk

Dr. F Gaum, moderator van die Ned Geref Kerk in die Wes- en Suid-Kaap en redakteur van Die Kerkbode, amptelike blad van die Ned Geref Kerk, het in 'n onlangse artikel (1998:13) die hoop uitgespreek dat die Ned Geref Kerk in die 21° eeu tog 'n betekenisvolle rol in Suid-Afrika sal speel, al sal hy nooit weer die "magtige" kerk wees wat hy volgens mening, eens was nie.

7.3.1.1 Gelowiges kan 'n betekenisvolle rol in die samelewing speel

Die navorser is egter van mening dat die Ned Geref Kerk slegs 'n betekenisvolle invloed in Suid-Afrikaanse samelewing in die toekoms kan hê, indien hy bereid is om sy fokus doelbewus te verskuif vanaf 'n gerigtheid op die kerklike ampte na 'n gerigtheid op die algemene priesterskap van die gelowige. Die invloed wat die Ned Geref Kerk moontlik in die toekoms in Suid-Afrika mag hê sal waarskynlik nie via die ampte en die ampshiërargie in die kerk gaan plaasvind nie, maar eerder via gelowiges wat in die eksteme bedieninge as God se priesters funksioneer. Dit kan slegs gebeur indien gelowiges vanuit gemeenteverband gemotiveer word om as God se priesters in die wêreld op te tree.

7.3.1.2 Gelowiges verrig die bedieningstake in gemeentes

Dit is algemeen bekend dat baie gemeentes, waaronder ook klein plattelandse gemeentes, binne die Ned Geref Kerk 'n tekort aan fondse beleef. In sommige gevalle is dit so ernstig dat sommige gemeentes nie meer 'n voltydse predikant kan bekostig nie. Hierdie studie toon duidelik aan dat gemeentelêde verantwoordelikheid

vir die bedieningstake binne die gemeente kan aanvaar, daarom sal die Ned Geref Kerk ook moet aanvaar dat, in die lig van die genoemde tekort aan geld, gemeentes in die toekoms verplig sal wees om sonder ampsdraers te funksioneer. In hierdie opsig is die navorser oortuig dat hierdie studie 'n nederige bydrae tot die huidige kerklike praxis binne die Ned Geref Kerk kan maak.

7.3.2 Aanvaarding van die Belhar-Belydenis as belydenisskrif deur die Ned Geref Kerk

Die Belhar-Belydenis het in die jare voor die opheffing van apartheid ontstaan en is deur die Ned Geref Kerk as kritiek van sy dogterkerke op die teologiese regverdiging, wat hy vir baie jare aan die apartheidsbeleid van die Nasionale Party verleen het, beleef. Daarom word die Belhar-Belydenis vandag nog as 'n problematiese dokument beskou (Gaum 1998:13).

Indien daar egter vanuit die hoek van die algemene priesterskap van die gelowige na die Belhar-Belydenis gekyk word, kan dit herontdek word as 'n dokument wat, indien dit as belydenisskrif deur die Ned Geref Kerk aanvaar word, 'n belangrike rol kan speel om gemeentes binne die Ned Geref Kerk te help om hul fokus te verskuif van die ampshiërargie na die algemene priesterskap van die gelowige.

Dit is belangrik dat 'n kerk of gemeente, wat dit hul erns maak met die algemene priesterskap van die gelowige in die wêreld, hierdie belydenisskrif in sy belydenisgrondslag moet insluit. Die hoop word uitgespreek dat die Ned Geref Kerk spoedig hierdie belydenisskrif vanuit die perspektief van o.a. die algemene priesterskap van die gelowige sal aanvaar.

7.3.3 Ekklesiologiese herstrukturering

Om te fokus op die algemene priesterskap van die gelowige behels baie meer as om slegs 'n belydenisskrif by die bestaande skat van belydenisskrifte te voeg. 'n Nuwe ekklesiologiese model, wat vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige ontwikkel is, is nodig. So 'n model word in hierdie studie, soos reeds aangetoon¹²⁷, aan die hand gedoen.

In hoofstuk 6 is aangedui dat hierdie model reeds, met 'n redelike mate van sukses, in 'n gemeente van die Ned Geref Kerk oor 'n tydperk van vyf jaar geïmplementeer is.

Die skrywer wil met hierdie studie **veral kleiner gemeentes, met net een leraar**, aanmoedig om só te herstrukturer dat die algemene priesterskap van die gelowige in die huidige Suid-Afrikaanse konteks tot sy volle reg kan kom, sodat God in sy volheid sigbaar kan word. Gemeentes wat ook nie meer 'n leraar kan bekostig nie, kan met behulp van hierdie model selfs sonder 'n leraar funksioneer.

Ekklesiologiese herstrukturering gaan verseker nie 'n maklike proses wees nie, soos Heyns dit stel:

Om radikaal te herstrukturer, is baie gevra, veral omdat kerke ingestel is op konservering en bewaring. Institutionalisering en klerikalisering het dikwels onbeweeglikheid tot gevolg.

(1986:91)

Indien dit nie gebeur dat gemeentes nuut strukturer vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige nie, kan die gevolg tragies wees, nie net vir die Ned Geref Kerk as sulks nie, maar ook vir die Koninkryk van God in Suid-Afrika:

¹²⁷ vgl. hoofstuk 5

The official Church's return to conservatism and its lack of flexibility seem to manifest a lack of faith in Christianity's relevance to the eighties. If this century closes without the Church's having capitalized on lay life, it will be one of the tragedies of Church history.

(Doohan 1984:61)

Natuurlik gaan dit moed en veral geloof van predikante, gemeenteleiers en gemeentelêde verg om die veilige hawe van die bekende ampshiërargie agter te laat en ekklesiologies nuut, vanuit die perspektief van die algemene priesterskap van die gelowige te herstruktureer, soos Heyns dit stel:

Sou die kerk vir die wêreld wil bly, sal die kerk die veilige hawe van sekuriteit moet verlaat sonder om te weet waar hy sal kom (Heb.11:8). Dit is 'n geloofsdaad.

(Heyns 1990:71)

Veni Creator Spiritus!

BYLAAG 1

'n Voorbeeld van 'n voorafgedrukte kaartjie wat in 'n kerkbank geplaas kan word, sodat gemeentelede hul gedagtes en behoeftes kan kommunikeer.

Voor kant:

NED GEREF GEMEENTE VEREENIGING - OOS	
EK WIL IETS SÊ!	
Naam	_____
Adres	_____
Telefoonno	_____
MAAK 'N KRUISIE IN DIE TOEPASLIKE BLOKKIE	
☐ Let op my nuwe adres hierbo.	
☐ Ek is 'n besoeker.	
☐ Ek is 'n nuwe intrekker in die omgewing.	
☐ Kom besoek my asseblief.	
☐ Pos asseblief maandeliks julle program vir my.	
☐ Ek wil graag 'n lid van die gemeente word.	
☐ Ek wil graag by 'n bediening betrokke raak.	
Gebruik asseblief die keersy van hierdie kaartjie vir gebedsversoeke, terugrapportering van gebedsverhoring, 'n boodskap vir die dominee, ens. &	

Agterkant:

Gebruik onderstaande ruimte vir 'n gebedsversoek, terugrapportering van gebedsverhoring, 'n boodskap aan die dominee, ens.

BYLAAG 2

Sommige van die voorstelle van gemeentede vir 'n gemeenskaplike gemeentevisie (voorstelle van gemeentede is woordeliks aangehaal, sonder enige veranderinge):

a)

Ek sou graag wou sien:

1. Dat lede se geestelike behoeftes vervul word. Gemeentede moet nie kerk-tyd as rus-tyd beskou nie.
2. Dat lede gawes sal gee sonder voorbehoud.
3. Dat ons mekaar ruimte sal gee.

b)

Ek sou graag wou sien dat ons 'n gemeente sal wees wat:

1. Dat ons mekaar sal ken - soos vriende in Christus en saamwerk.
2. Dat die spreeknaam "dominee" sal verval as ons saamwerk, omdat ons vennote is.
3. Dat kerk-wees 80% van die gemeentede se vernaamste "stokperdjie" of buitewerke aktiwiteit sal wees.

c)

Ek sou graag wou sien dat ons 'n gemeente is wat:

1. Saamwerk
2. Uitreik na ander in die gemeenskap
3. Sending in Afrika

d)

Ek sou graag wou sien dat:

1. Jesus in ons en ons dade gesien kan word.
2. Ons sendelinge uit ons gemeente kan stuur.
3. Ons 'n gemeente vol blydschap en vreugde sal wees.

BYLAAG 3

Voorbeeld van die stembrief waarmee gemeentelêde gestem het vir die visie en die embleem op 24 April 1994.

Voorkant:

GEMEENTEVERGADERING

DATUM: 24 APRIL 1994

TEMA: **NUWE MENSE HET 'N NUWE VISIE**

1. Nadat jy jouself voor die Here verootmoedig het, jou eie wil laat vaar het en jouself blootgestel het aan sy wil, hoe sien jy **sy wil** vir **jóú lewe**? Probeer dit d.m.v. 'n slagspreuk weergee.

.....

.....

2. Nadat jy jouself voor die Here verootmoedig het, jou eie wil laat vaar het en jouself blootgestel aan sy wil, hoe sien jy **sy wil** vir **die gemeente**? Probeer dit d.m.v. 'n slagspreuk weergee.

.....

.....

3. Die gemeenteboubediening het 'n voorstel vir 'n visie vir die gemeente, nl. :

JESUS CHRISTUS IN ONS WOORDE EN DADE

- Kan jy jouself met alles wat jy is en wat jy het hieraan verbind?
- Ondemeem jy om in alles wat jy doen en sê hierdie visie na die beste van jou vermoë uit te leef?
- Is jy 100% oortuig dat dit die pad is wat ons as gemeente in die toekoms moet loop?

JA	NEE
----	-----

4. Het jy dalk 'n ander voorstel vir 'n visie vir die gemeente?
Indien wel, hoe sou jy dit formuleer?

.....

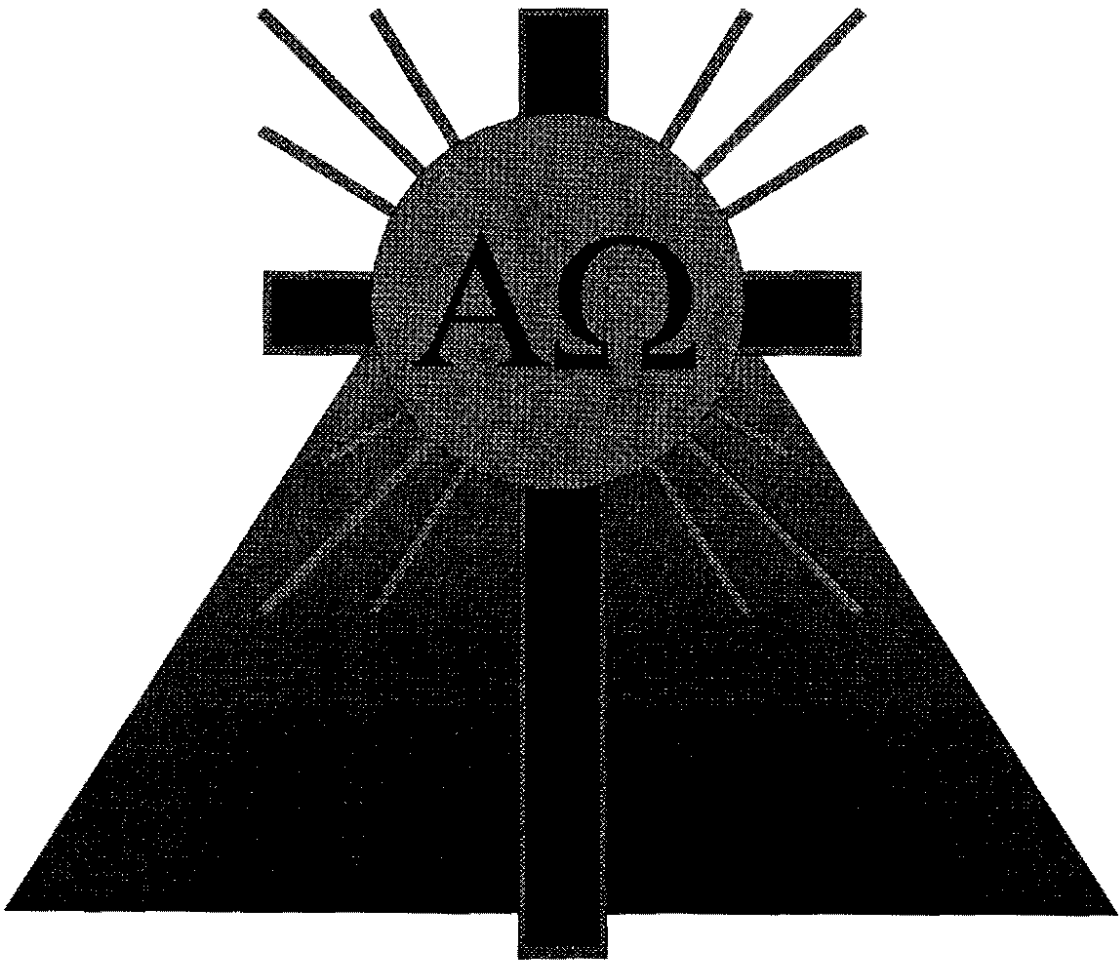
Waar kan ons jou kontak om met jou oor jou voorstel te gesels?

.....

Agterkant

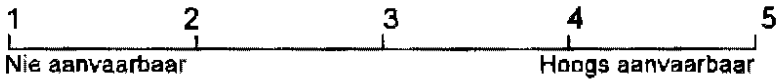
EMBLEM

'n Sinvolle wyse om 'n visie te kommunikeer is om 'n embleem te hê wat die visie vergestalt. Hier is 'n voorbeeld van 'n embleem wat een van ons onder leiding van God se Gees ontwerp het.

JESUS CHRISTUS IN ONS WOORDE EN DADE

Hoe aanvaarbaar is hierdie embleem vir jou?

Het jy dalk 'n ander voorstel vir 'n embleem?

JA	NEE
----	-----

Waar kan ons jou kontak om met jou oor jou voorstel te gesels?

.....

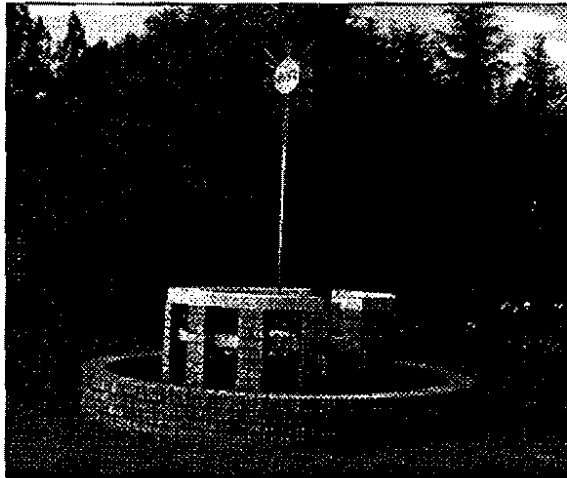
BYLAAG 4

Die persoonlike verklaring waarmee elke gemeentelid homself aan die visie van die gemeente verbind het tydens 'n steenleggingseremonie op 26 Junie 1994:

TOEWYDING

Here, met hierdie steen wat ek lê onderneem ek om my lewe aan u te wy. Elke keer as ek die bouwerk sien sal ek myself ondersoek of Jesus in my woorde en dade sigbaar is. (Kol.3:16)

Here, met hierdie steen wat ek lê erken ek dat ek 'n onmisbare deel van u liggaam uitmaak. Elke keer as ek die bouwerk sien, sal ek myself afvra of ek nog my deel doen om U liggaam te laat funksioneer soos U wil. (Efesiërs 4:15-16)

**DIE BOUWERK, GEBOU MET DIE STENE WAT GEMEENTELEDE
OP 26 JUNIE 1994 GELÊ HET.**

BYLAAG 5

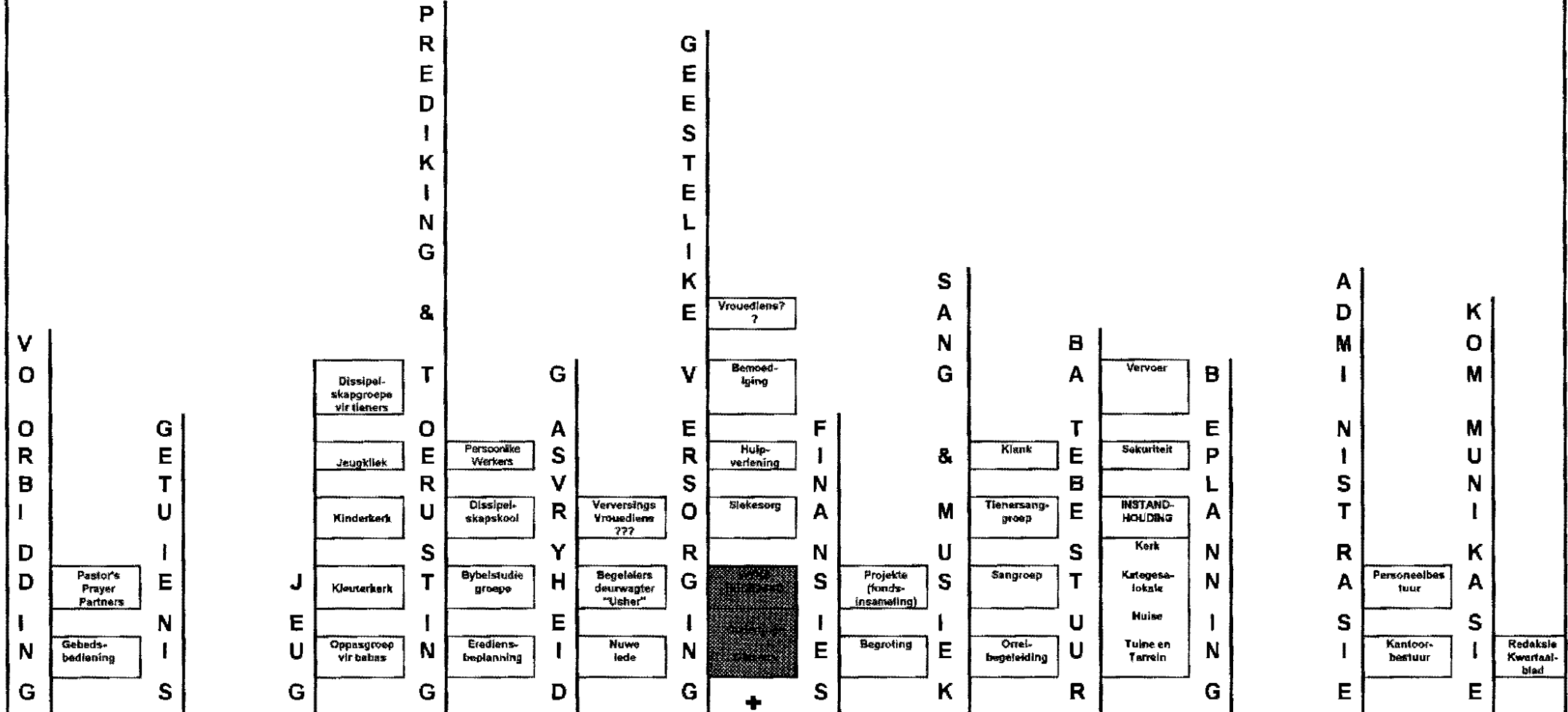
Die eerste organogram wat die funksie van elke gemeentelid, wat by 'n interne bediening betrokke is illustreer:

LIGGAAMSDIAGRAM

JESUS CHRISTUS

Hy is die hoof van die liggaam, van die kerk. Hy is die oorsprong daarvan, Hy is die Eerste, die Een wat uit die dood opgestaan het, sodat Hy die eerste plek in die heelal inneem. Kol 1:18

Julie is die liggaam van Christus, en afsonderlik is elkeen 'n lid daarvan. . . Die oog kan nie vir die hand sê: "Ek het jou nie nodig nie." (1 Kor 12:27 & 21)

UITVOERENDE DIREKSIE

B E S T U U R S B E L E I D

K E R K R A A D

BYLAAG 6

Die eerste **bestuursbeleid** van die gemeente om die algemene priesterskap van die gelowige tot sy reg te laat kom:

1. ONS TOEKOMSVISIE

1.1 **Bedryfsdefinisie** (wat is ons 'besigheid')

Ons 'besigheid' is om eer vir God te vervaardig deur mense in ons eie omgewing (Vereeniging en distrik), provinsie (Gauteng), land(RSA) en die res van die wêreld dissipels van Jesus Christus te maak.

1.2 **Missie**

Ons is 'n draer van **geloof** in, **hoop** op en die **liefde** van Jesus Christus, die Seun van God in 'n verwarde en donker wêreld.

1.3 **Visie**

Om teen die jaar 2000 tweeduisend dissipels te wees wat deur ons

- * huweliks-en gesinslewens
- * ons beroepslewe
- * ons betrokkenheid by die gemeenskap
- * betrokkenheid by 'n bediening en 'n selgemeente in die gemeente, Jesus Christus in dit wat ons sê en doen aan die wêreld te verkondig.

1.4 **Ons Waardes**

- * 'n Absolute, allesoorheersende liefde vir en lojaliteit teenoor die Drie-Enige God en sy koninkryk. Ons stel niks of niemand anders langs of bo Hom nie.
- * 'n Doelbewuste ywer vir die uitbreiding van die koninkryk van God. In ons eie omgewing, provinsie, land en die res van die wêreld.
- * 'n Absolute gehoorsaamheid aan die woorde van hierdie God soos dit in die Bybel vervat is. As ons besluite neem, doen ons dit biddend en is die Woord die kompas.
- * Ons sien die gemeente as die **liggaam** van Christus. Elke lid het 'n rol om te speel. Ons verwag nie van die dominee om namens ons die dienswerk in die gemeente en die wêreld te doen nie, sy taak is om te preek en elkeen van ons toe te rus om sy rol as dissipel van Jesus Christus in die kerk en die wêreld te speel.
- * Ons erken dat God aan elkeen in die gemeente deur sy Gees 'n **gawe/s** gegee het om te gebruik om ons visie te bereik. Daarom skep ons ruimte vir elkeen deur ons bedieningstruktuur om sy gawe/s tot voordeel van God se Koninkryk te gebruik en ons wil graag hierdie bedieningstruktuur verander en aanpas ooreenkomstig die eise wat die verkondiging van die evangelie in 'n omgewing wat gedurig verander, aan ons stel.
- * 'n Absolute liefde en respek vir en lojaliteit **teenoor mekaar** as lede van die liggaam van Christus. Dit impliseer dat ons ...
 - o **mekaar nodig** het en op mekaar aangewese is om ons visie te bereik, daarom ...
 - het ons mekaar lief met Jesus Christus se liefde,
 - **vertrou** ons mekaar.
 - **ondersteun** ons mekaar in ons onderskeie rolle en bedieninge in die gemeente.
 - as ons van mekaar verskil, beskinder ons mekaar nie, ons praat ook nie sleg van mekaar nie, maar loop die pad van **Matt.18** met mekaar.
 - as ons biddend oor 'n saak besluit en ek is in die minderheid lê ek my neer by die **meerderheid se besluit**.

- ◊ altyd vriendelik, gasvry en hofflik teenoor mekaar, besoekers en buitestaanders sal wees.
 - ◊ enigeen wat homself met die missie, visie en waardes van die gemeente kan identifiseer en op grond van 'n behoefte om geestelik te groei, die begeerte uitspreek om deel van die gemeente te wees is welkom om 'n gemeentelid te word.
- * Ons kyk na 'kerk-wees' vanuit 'n geloofperspektief waarin die volgende drie beginsels belangrik is:
- Mat 6:33
...beywer julle allereers vir die koninkryk van God...
- Gen 18:14
Is iets te buitengewoon vir die Here?
- Joh 15:16
So sal die Vader aan julle gee wat julle ook al in my Naam vra.

2. ONS BESTUURSTRATEGIE

2.1 Bedieninge

Die gemeente is ingedeel in twaalf bedieninge, te wete: Voorbidding, Getuienis, Jeug, Prediking en Toerusting, Gasvryheid, Geestelike Versorging, Finansies, Sang en Musiek, Batebestuur, Beplanning, Administrasie en Kommunikasie. Elke bediening staan onder leiding van 'n direkteur soos deur die onderskeie bedieninge self verkies en deur die kerkraad bekragtig. Direkteure van bedieninge is volle lede van die kerkraad sonder die verantwoordelikheid van 'n wyk. Elke bediening kan een of meer subbedieninge hê met sy eie koördineerder wat direk aan die direkteur van die bediening verantwoordelik is.

2.2 Uitvoerende direksie

2.2.1 Samestelling, kworum en stemreg

Samestelling

Die uitvoerende direksie bestaan uit die direkteure van die twaalf bedieninge met 'n voorsitter en 'n sekretaris soos deur die direksie verkies. Verder direkteursposte kan op aanbeveling van die uitvoerende direksie deur die kerkraad goedgekeur word. Die uitvoerende direksie mag spesialiste op die uitvoerende direksie koöpteer na gelang van behoefte. Sodanige gekoöpteerde lede sal aan 'n direkteur rapporteer en nie oor stemreg beskik nie.

Stemreg van die uitvoerende direksielede

Elke lid van die uitvoerende direksie beskik oor een stem en as die direkteur deur sy sekondus verteenwoordig word, beskik sy sekondus oor dieselfde stemreg en ander magte vir vergaderingsdoeleindes. Stemreg en insette deur persone teenwoordig by die oop uitvoerende direksie vergaderings. Nie-lede van die uitvoerende direksie teenwoordig by vergaderings mag insette via die voorsitter lewer maar beskik nie oor stemreg nie.

Kworum

'n Kworum vir die uitvoerende direksievergaderings bestaan uit twaalf direkteure of verteenwoordig deur hulle sekondusse met dien verstande dat vakante direkteursposte as teenwoordig getel word.

2.2.2 Verantwoordelikhede van die uitvoerende direksie

Die uitvoerende direksie is gesamentlik en afsonderlik verantwoordelik vir die volgende:

- ✧ visiegerigte beplanning en bestuur ooreenkomstig die bestuursbeleid deur die kerkraad daargestel
- ✧ dag tot dag bedryf en bestuur van finansies, bediening, personeel en administrasie
- ✧ uitvoering van kerkraadsbesluite

2.2.3 Uitvoerende magte

Uitvoerende magte word aan die uitvoerende direksie verleen deur die kerkraad om besluite te neem ten einde uitvoering te gee aan par. 2.2.2 binne die volgende vaste riglyne:

Sake waarvoor kerkraadsgoedkeuring vereis word

- ✧ jaarlikse begroting
- ✧ items buite die goedgekeurde begrote kapitaaltoewysings
- ✧ beleidsaanpassings en veranderings moet met 'n helfte plus een meerderheid goedgekeur word
- ✧ jaarbeplannings en projekte deur die onderskeie bedieninge.

Sake vir kondonering deur die kerkraad

- ✧ enige aanpassing van 'n kerkraadsbesluit om uitvoerbaarheid of toepassing daarvan moontlik te maak
- ✧ besluite ter voorkoming van skade of verdere skade aan eiendom a.g.v. natuurrampe of ander rampe en bedryfsbesluite om op die korttermyn die gemeente se missie en visie uit te leef.

Sake vir kennisname deur die kerkraad

- ✧ verslag van items nie vervat in die twee voorafgaande paragrawe nie sal kwartaalliks aan die kerkraad voorgelê word.

2.2.4 Vergaderings

Die uitvoerende direksievergaderings is oop vergaderings en die frekwensie van vergaderings word bepaal na behoefte met 'n minimum van twaalf vergaderings per jaar.

2.2.5 Magte van direkteure

Direkteure word toevertrou met die magte soos nodig vir die bereiking van hul bedieningsvisie en -missie ter ondersteuning van die gemeentevisie en missie.

Die uitvoerende magte moet binne die waardesisteme, goedgekeurde begroting en jaarplanne uitgeoefen word.

Ad hoc aangeleenthede nie vervat in die goedgekeurde begroting en jaarplanne nie, moet aan die uitvoerende direksie voorgelê word vir goedkeuring.

In geval van ad hoc aangeleenthede buite die goedgekeurde jaarplanne, waar spoedige besluitneming vereis word en daar nie 'n wesenlike risiko bestaan waardeur die waardesisteme, visie en missie van die gemeente negatief beïnvloed sal word nie, kan die direkteur die nodige besluite neem en aan die uitvoerende direksie by die eersvolgende vergadering verslag doen.

2.2.6 Verpligtinge van bedieningsdirekteure

Direkteure moet met ywer die visie en missie van hul bedieninge nastreef deur die daarstelling en uitvoering van hul jaarplanne en ander ad hoc aksies.

Vordering in die bereiking van hul visie moet kwartaalliks gerapporteer word en sodanige vordering sal bepaal of die direkteur sy verpligtinge in die verband nakom.

2.2.7 Program

- jaarlikse beplanningsvergaderings voor einde van Februarie van die betrokke jaar om die gemeentejaarplan te bepaal asook vir die oorweging van die bedieninge se jaarplanne soos afgestem teen die gemeente jaarplan.
- kwartaallike rapporteringsvergadering twee weke voor die kerkraadsvergadering ter voorbereiding van kerkraadsvergadering dokumentasie.
- maandelikse interaksievergadering elke tweede Maandag van die maand.

2.2.8 Kommunikasietegode

- kommunikasie word by wyse van skriftelike notules, agendapunte, memo's en algemene inligtingstukke in die bedieningsposvakkies gedoen.
- verspreiding van vergaderingsagendas word per faks/hand gedoen en ook in die betrokke bediening se posvakkie geplaas.

2.2.9 Aanwending van bates

- Die inisiatief vir die aanwending van bates gaan uit van die uitvoerende direksie en bedieninge.
- Die uitvoerende direksie neem beheer/besluite volgens goedgekeurde jaarplanne en aksies van die onderskeie bedieninge deur die kerkraad.
- Ander aanwendings van bates is afgestem op die bereiking van die gemeente se visie en missie binne die waardesisteme soos in hierdie beleid vervat.

2.3 Kerkraad

2.3.1 Samestelling

Die kerkraad bestaan uit:

- alle **ouderlinge** en **diakens** wat verantwoordelik is vir die geestelike versorging in die gemeente.
- alle **direkteure van bedieninge**, die voorsitter en sekretaris van die uitvoerende direksie en ander direkteure soos deur die kerkraad goedgekeur.

2.3.2 Vergaderings

Die kerkraad vergader minstens vier keer per jaar.

2.3.3 Verantwoordelikheid

- Die **verantwoordelikheid** vir die bestuur en leiding van die gemeente volgens die beginsels wat in die Woord van God neergelê is, berus by die kerkraad en om hierdie na behore uit te voer verleen hy volmag, ooreenkomstig die uiteengesette beginsels in hierdie beleidsdokument, aan die uitvoerende direksie om die bestuursfunksie namens hom uit te voer.
- Wanneer die kerkraad ontevrede raak oor die wyse waarop uitvoering gegee word aan hierdie beleidsdokument, en dit na **behoorlike ondersoek** in gebed en afhanklikheid van die Here blyk dat die uitvoerende direksie of 'n direkteur die doelstellings van hierdie beleid nie na gestreef het nie, staan dit die kerkraad vry om 'n mosie van wantroue in die uitvoerende direksie te stel (2/3 meerderheid), waarna die lid of lede van die uitvoerende direksie versoek sal word om uit hul poste te bedank. 'n Nuwe uitvoerende direksie sal dan saamgestel word of 'n lid verkies word.

Eenparig goedgekeur op 'n spesiale kerkraadsvergadering gehou op Maandag 13 Februarie 1995.

BYLAAG 7

Voorbeelde van die twee jaarbeplanninge wat alreeds deur die leiersforum opgestel en sinvol deurgevoer is:

NED GEREF GEMEENTE VEREENIGING-OOS

VOORGESTELDE PLAN VAN BESIGHEID

1 APRIL 1996 TOT 31 DESEMBER 2000

1. ONS TOEKOMSVISIE?

1.1 MISSIE (Dryfveer)

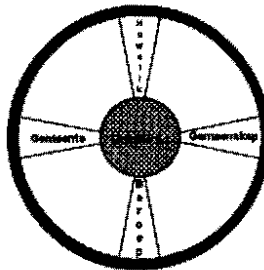
Ons is 'n draer van **geloof in, hoop op en die liefde** van Jesus Christus, die Seun van God in 'n **verwarde en donker wêreld**.

1.2 BEDRYFSDEFINISIE

Ons 'besigheid' is om eer vir God te vervaardig deur mense in ons eie omgewing (Vereeniging en distrik), provinsie (Gauteng), land (RSA) en die res van die wêreld dissipels van Jesus Christus te maak

Definisie van 'n Dissipel

'n Dissipel is iemand wat God so intiem ken dat hy graag in sy huwelik en/of gesinsverhouding, sy beroep, die gemeenskap en die gemeente met sy woorde en dade wil sê dat Hy 'n vaklaerling van God se Seun, Jesus Christus is.

1.3 VISIE

Om teen die jaar **2000 tweeduisend** dissipels te wees wat deur ons

- huweliks-en/of gesinslewens
- ons beroepslewe
- ons betrokkenheid by die gemeenskap
- betrokkenheid by die gemeente as liggaam van Jesus Christus, Horn in dit wat ons sê en doen aan die wêreld te verkondig.

2. HOE GAAN DIT HUIDIG MET ONS BESIGHEID?

2.1 TWAALF VERVAARDIGINGSAFDELINGS

Die afgelope jaar het meeste van die 12 vervaardigingsafdelings in die fabriek op dreef gekom. Daar is 'n klompie gemotiveerde en toegewyde werkers in elke afdeling van die fabriek, maar almal weet nog nie presies wat van hulle verwag word nie en die vervaardigingsoogmerk van die fabriek is nog nie vir almal ewe duidelik nie.

2.2 FOKUS VIR DIE NUWE BOEKJAAR

2.2.1 SWOT-ANALISE

Om die fokuspunt vir die volgende boekjaar te bepaal het die direksie in afhanklikheid van die Here en biddend gedurende die afgelope 10 weke elke Maandagaand vergader om 'n swot-analise van die gemeente te doen. Die resultaat van die analise is as volg:

STERKPUNTE	GELEENTHEDE
1. Duidelike visie.	1. Bearbeiding van onbetrokkenes.
2. Kwaliteit prediking.	2. Jeugbearbeiding.
3. Leiers ge'commit'	3. Getuienis teenoor die wie ons ken/ nie ken nie.
4. Ons leef ons visie uit.	4. Evaluasie deur positiewe en opbouende

5. Ons skep ruimte vir mekaar. 6. Interessante gemeentesamestelling.	kritiek. 5. Opleiding (prediking en toerusting in al sy fasette).
SWAKPUNTE 1. Vinnige lewens tempo 2. Te min 'guts'. 3. 30/70 Deelname. 4. Gebrek aan opleiding van leiers en gemeentelede. 5. Onderbenutting van geleenthede. 6. Tradisiegebondenheid.	BEDREIGINGS (Satan se aanslag) 1. Selfsug gee aanleiding tot onbetrokkenheid. 2. Weerstand teen verandering. 3. Onvermoë om jeug te behou. 4. Veiligheidsatmosfeer. 5. Onkunde. 6. Oorbeklemtoning van betrokkenheid. 7. Ongeloof - ons ken nie God vir wie Hy regtig is nie.

2.2.2 FOKUSPUNT

- In die lig van
- * ons visie
 - * die bedryfsdefinisie wat daaruit voortvloei en
 - * die bg. swot-analise

beveel die direksie by die kerkraad aan dat ons fokuspunt die volgende boekjaar behoort te wees dat elkeen in die operasionele omgewing van die gemeente God behoort te ken.

3. KRITIESE SUKSESAKTORE (10-PUNT PLAN)

'n Kritiese suksesfaktor is 'n belangrike prestasiearea in die bereiking van 'n doelwit wat 'n bedryf identifiseer. (m.a.w. as jy nie in hierdie area/s presteer nie, flop jou besigheid).

Die voorgestelde fokuspunt vir 1996/97 impliseer na die direksie se mening die volgende tien kritiese prestasieareas met hul onderafdelings. Na elke aktiwiteit word die bediening/e verantwoordelik vir die bepaalde aksie aangedui

3.1 EREDIENSBYWONING

Dit is wenslik dat soveel mense as moontlik gereeld eredienste bywoon om die Woord te hoor om sodoende God intiem te leer ken.

Wat gaan maak dat mense graag die eredienste wil bywoon?

<u>Aksie</u>	<u>Bediening verantwoordelik</u>
3.1.1 'n Doelgerigte gebedstrategie	GEREDSBEDIENING
3.2.2 Spesiale pogings soos:	
• gaspredikers	PREDIKING EN TOERUSTING
• gaskunstenaars	SANG EN MUSIEK
• persoonlike uitnodigings aan individue	GEESTELIKE VERSORGING
• doeltreffende reklame	KOMMUNIKASIE
3.2.3 'Een tot een' uitreikingsaksies	GEESTELIKE VERSORGING
3.2.4 Intensiewe geestelike versorging	GEESTELIKE VERSORGING
3.2.5 Effektiewe versorging van babas, kleuters en kinders tydens eredienste	JEUG

3.2 AANGENAME/GASVRYE ATMOSFEER TYDENS EREDIENSTE EN IN DIE RES VAN DIE GEMEENTELEWE

<u>Aksie</u>	<u>Bediening verantwoordelik</u>
3.2.1 Vriendelike ontvangs by die deure	GASVRYHEID
3.2.2 Vriendelike interaksie (identifiseer besoekers en nuwe intrekkers)	GASVRYHEID
3.2.3 Spesiale aksies	GASVRYHEID
3.2.4 Effektiewe stemmingsmusiek en Sang voor en tydens Eredienste	SANG EN MUSIEK
3.2.5 Tema dekorasies	GASVRYHEID
3.2.6 "Sharing"	PREDIKING EN TOERUSTING
3.2.7 Kleredrag	KOMMUNIKASIE

3.3 KLEINGROEPE

Mense moet in 'n **kleingroep**-situasie by mekaar betrokke wees om die liefde van God tussenmekaar te beleef.

<u>Aksie</u>	<u>Bediening verantwoordelik</u>
3.3.1 Selgroepe	
3.3.2 Bybelstudiegroepe	
3.3.3 Belangegroepe vir <ul style="list-style-type: none"> • skoolverlaters en matrieks • jonggetroudes • weduwees en wewenaars • enkelouers • entrepreneurs • bejaardes, ens 	
3.3.4 Wyksbyeenkomste	

3.4. KRISISHANTERING

<u>Aksie</u>	<u>Bediening verantwoordelik</u>
3.4.1 Groepsbetrokkenheid	SELGROEPE
3.4.2 Berading	GEESTELIKE VERSORGING PREDIKING EN TOERUSTING
3.4.3 Trauma	GEESTELIKE VERSORGING SELGROEPE PREDIKING EN TOERUSTING
3.4.4 Gassprekers- en predikers	PREDIKING EN TOERUSTING
3.4.5 Prediking	PREDIKING EN TOERUSTING
3.4.6 Life Line	GEESTELIKE VERSORGING EN ALMAL
3.4.7 Eenstop hulpdiens	GEESTELIKE VERSORGING EN ALMAL
3.4.8 Werkskepping	KOMMUNIKASIE

3.5 KEN DIE GEMEENSAP

<u>Aksie</u>	<u>Bediening verantwoordelik</u>
3.5.1 Databasis	ADMINISTRASIE
3.5.2 Ken-mekaar	GASVRYHEID KOMMUNIKASIE

3.6 DINAMIESE WOORDVERKONDIGING

<u>AKSIE</u>	<u>BEDIENING VERANTWOORDELIK</u>
Tema : Ken God (vir 1996/97)	PREDIKING EN TOERUSTING
Woordverkondiging in ander tale	GETUIENIS PREDIKING EN TOERUSTING

3.7 FASILITEITE

<u>AKSIE</u>	<u>BEDIENING VERANTWOORDELIK</u>
3.7.1 Saal	BATEBESTUUR
3.7.2 Tuinuitleg	BATEBESTUUR
3.7.3 Sekuriteit	BATEBESTUUR
3.7.4 "Teetuin" - lapa	BATEBESTUUR
3.7.5 Ontspanning	BATEBESTUUR
3.7.6 Boekwinkel	BATEBESTUUR

3.8 EFFEKTIEWE JEUGBEDIENING

<u>AKSIE</u>	<u>BEDIENING VERANTWOORDELIK</u>
3.8.1 Aanstel van 'n toegeruste Jeugleier	JEUG
3.8.2 'n Doelgerigte gebedstrategie vir die kinders en tieners in die gemeente	GEBEDSBEDIENING
3.8.3 Spesiale pogings soos:	JEUG
• gaspredikers	JEUG
• gaskunstenaars	JEUG
• persoonlike uitnodigings aan individue	JEUG
• doeltreffende reklame	KOMMUNIKASIE

3.8.4 'Een tot een' uitreikingsaksies	JEUG
3.8.5 Intensiewe geestelike versorging	GEESTELIKE VERSORGING EN JEUG
3.8.6 Vriendelike ontvangs by die deure	GASVRYHEID
3.8.7 Vriendelike interaksie (Identifiseer besoekers en nuwe intrekkers)	GASVRYHEID
3.8.8 Spesiale aksies	GASVRYHEID EN JEUG
3.8.9 Effektiewe stemmingsmusiek en sang eredienste jeugbyeenkomste	SANG EN MUSIEK
3.8.10 Tema dekorasies	JEUG
3.8.11 "Sharing"	JEUG
3.8.12 Kleredrag	KOMMUNIKASIE

3.9 TOERUSTING

<u>AKSIE</u>	<u>BEDIENING VERANTWOORDELIK</u>
Leiers - Opleiding	PREDIKING EN TOERUSTING
Bybelskool	PREDIKING EN TOERUSTING
Bedieninge	PREDIKING EN TOERUSTING
Behoeftebepaling	BEDIENINGE PREDIKING EN TOERUSTING

3.10 DOELGERIGTE GETUIENIS

<u>AKSIE</u>	<u>BEDIENING VERANTWOORDELIK</u>
Tentmaker	GETUIENIS
Projek Amos	GETUIENIS
Filmvertonings	GETUIENIS
Evangelis	GETUIENIS
Lidmate toerus vir getuienis	PREDIKING EN TOERUSTING

KEN GOD

5. TAAKOMSKRYWING VAN ELKE SPANLID VIR 1996/97

5.1 ABRAHAM GEBEDSBEDIENING

Direkteur: Maurice Leonard

Adjunk-direkteur: Hein Pienaar

- 'n Doelgerigte gebedstrategie t.o.v. ons jaartema **KEN GOD** wat insluit
 - * Herlewing in die gemeente (Ken God)
 - * Doelgerigte gebedstrategie m.b.t erediensbywoning en prediking
 - * Doelgerigte gebedstrategie m.b.t. die kinders en tieners in die gemeente en omgewing (Ken God) en 'n effektiewe jeugbediening
 - * Doelgerigte gebedstrategie m.b.t 'n doelgerigte getuienisaksie in die gemeente
 - * Doelgerigte gebedstrategie vir die leiers in die gemeente
- Behoefte bepaling vir toerusting

5.2 GEESTELIKE VERSORGING

Direkteur: Schalk v/d Merwe

Adjunk-direkteur: Vakant

- Persoonlike uitnodigings aan individue
- 'Een tot Een' uitreikingsaksies
- Intensiewe geestelike versorging van volwassenes, kinders en tieners in elke wyk.
- Berading
- Trauma
- Life Line
- Eenstop Hulpdiens (diakens)
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.3 PAULUS GETUIENISBEDIENING

Direkteur: Vakant

Adjunk-direkteur: Vakant

- Woordverkondiging (ander tale)
- Tentmaker
- Projek Amos
- Filmvertonings
- Evangelis
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.4 TIMOTEUS JEUGBEDIENING

Direkteur: Martiens Nienaber (waarnemend)

Adjunk-direkteur: Vakant

- Aanstel/verkryging/identifisering van 'n toegeruste jeugleier
- Spesiale pogings soos:
 - * gaspredikers
 - * gaskunstenaars
 - * persoonlike uitnodiging aan individue
- een-tot-een uitreikingsaksies
- Spesiale aksies
- Tema dekorasies
- "Sharing"
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.5 PREDIKING EN TOERUSTING

Direkteur: Johan Cloete

Adjunk-direkteur: Rudi v/d Westhuizen

- Skrifgefundeerde, entoesiastiese en gefokusde prediking
- "Sharing" tydens eredienste
- Meer gespesialiseerde berading volgens die behoefte van gemeentelede
- Hulp met traumahantering
- Gassprekers m.b.t. aktuele onderwerp (veral krisishantering)

- Opleiding en toerusting van gemeentelid (o.a. direkteur) en gemeentelid volgens behoeftes van onderskeie bediening.
- Bybelskool
- Bediening
- Bepaling vir toerustingbehoefte van die onderskeie bediening

5.6 GASVRYHEID

Direkteur: Estelle Matthee

Adjunk-direkteur: Rina Smuts

- Vriendelike ontvangs by die deure (kinders en tieners ingesluit)
- Vriendelike interaksie (identifiseer besoekers en nuwe intrekke, ook kinders en tieners)
- Spesiale aksies
- Tema dekorasies
- Ken mekaar
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.7 SANG EN MUSIEK

Direkteur: Johan Peyper

Adjunk-direkteur: Charlotte Cloete

- Gaskunstenaars
- Effektiewe stemmingsmusiek en sang voor en tydens eredienste
- Effektiewe stemmingsmusiek tydens jeugbyeenkomste
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.8 BATEBESTUUR

Direkteur: Tienie Malan

Adjunk-direkteur: Frans Visagie

- Saal
- Tuinuitleg
- Sekuriteit
- "Teetuin" Lapa
- Ontspanningsfasiliteite
- Boekwinkel
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.9 KOMMUNIKASIE

Direkteur: Miemsie de Jager

Adjunk-direkteur: Sannie de Bruin

- Doeltreffende reklame en inligting vir alle gemeentelid
- Reklame t.o.v. ons kleredragstyl in die gemeente
- Reklame t.o.v. dienste wat deur gemeentelid aan gemeentelid teen vergoeding kan geskied (werkskepping)
- Behoeftebepaling vir toerusting

5.10 FINANSIES EN ADMINISTRASIE

Direkteur: Renier de Beer

Adjunk-direkteur: Henry Janse van Rensburg

- Toesien dat die begroting so opgestel is dat dit toegespits op ons plan van besigheid.
- Monitering en beheer van die inkomste- en uitgawes van die gemeente, in die lig van die begroting.
- Bestuur van die administrasie en personeel van die gemeente in die lig van ons plan van besigheid.
- Behoeftebepaling vir toerusting

VOORGESTELDE PLAN VAN BESIGHEID

1 APRIL 1997 TOT 31 DESEMBER 2000

1. ONS TOEKOMSVISIE?

1.1 Missie (Dryfveer)

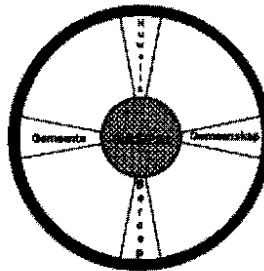
Ons is 'n draer van geloof in, hoop op en die liefde van Jesus Christus, die Seun van God in 'n verwarde en donker wêreld.

1.2 BEDRYFSDEFINISIE

Ons 'besigheid' is om eer vir God te vervaardig deur mense in ons eie omgewing (Vereeniging en distrik), provinsie (Gauteng), land (RSA) en die res van die wêreld dissipels van Jesus Christus te maak

Definisie van 'n Dissipel

'n Dissipel is iemand wat God so intiem ken dat hy graag in sy huwelik en/of gesinsverhouding, sy beroep, die gemeenskap en die gemeente met sy woorde en dae wil sê dat Hy 'n vakeerling van God se Seun, Jesus Christus is.

1.3 VISIE

Om teen die jaar **2000 tweeduisend** dissipels te wees wat deur ons

- huweliks-en/of gesinslewe
- ons beroepslewe
- ons betrokkenheid by die gemeenskap
- betrokkenheid by die gemeente as liggaam van Jesus Christus, Hom in dit wat ons sê en doen aan die wêreld te verkondig.

2. HOE GAAN DIT HUIDIG MET ONS BESIGHEID?

2.1 KEN GOD!

Die afgelope jaar het ons God leer ken en o.a. agtergekom dat God wil hê dat sy kerk dissipelmakers moet wees (Mat 28:20). Elke gemeentelid en elke bediening moet by hierdie proses betrokke wees

2.2 FOKUS VIR DIE NUWE BOEKJAAR

2.2.1 SWOT-ANALISE

Die leiersforum het die swot-analise wat verlede jaar jaar opgestel is, as volg aangepas:

STERKPUNTE <ol style="list-style-type: none"> 1. Duidelike visie. 2. Kwaliteit prediking. 3. Leiers ge'commit' 4. Ons leef ons visie uit. 5. Ons skep ruimte vir mekaar. 6. Interessante gemeentesamestelling 7. Gasvryheid 8. Effektiewe Sang- en Musiekbiedening 9. Effektiewe Kinderbediening 10. Oop Kerk 	GELEENTHEDE <ol style="list-style-type: none"> 1. Bearbeiding van onbetrokkes. 2. Jeugbearbeiding. 3. Getuigenis teenoor die wie ons ken/ nie ken nie. 4. Evaluasie deur positiewe en opbouwende kritiek. 5. Opleiding (prediking en toerusting in al sy fasette). 6. Oop kerk 7. Monitoring van jongmense na belydenisaflegging
SWAKPUNTE <ol style="list-style-type: none"> 1. Vinnige lewens tempo 2. Te min 'guts'. 3. 30/70 Deelname. 4. Gebrek aan opleiding van leiers en gemeentelide. 	BEDREIGINGS (Satan se aanslag) <ol style="list-style-type: none"> 1. Selfsug gee aanleiding tot onbetrokkenheid. 2. Weerstand teen verandering. 3. Onvermoë om jeug te behou. 4. Veiligheidsatmosfeer. 5. Onkunde.

2.2.2 FOKUSPUNT

In die lig van

- * ons visie
- * die bedryfsdefinisie wat daaruit voortvloei en
- * die bg. swot-analise,

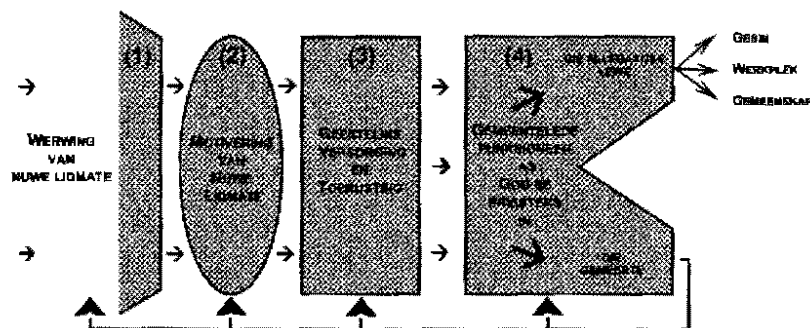
beveel die leiersforum by die kerkraad aan dat ons fokuspunt die volgende boekjaar behoort te wees dat elkeen gemeentelid en elke bediening betrokke is by die proses om dissipels vir Jesus Christus te maak met die tema:

GOD SE SPAN MAAK DISSIPELS

3. STAPPE IN DIE PROSES OM VAN IEMAND 'N DISSIPEL TE MAAK!

GOD SE SPAN MAAK DISSIPELS

Fases in die Proses

4. KRITIESE SUKSESFAKTORE

Aksie	Bediening verantwoordelik
4.1 Kommunikasie van ons doelwit vir 97/98 Kommunikeer ons doelwit aan <ul style="list-style-type: none"> • die gemeente • elke bediening • die gemeenskap van Vereeniging 	Kommunikasie
4.2 'n Effektiewe werwingsproses 4.2.1 Elke gemeentelid is 'n werwingsagent vir Christus <ul style="list-style-type: none"> • in sy gesin • by sy werk • in die gemeenskap • in die gemeente In die lig hiervan is elke gemeentelid se taak om een hierdie jaar een nuwe dissipel vir Christus te werf.	Kommunikasie
4.2.2 Werwing as 'n funksie van die bedieninge a) Erediens as 'n werwingsgeleentheid <ul style="list-style-type: none"> • spesiale parkering vir besoekers • 'n effektiewe baba- 	Batesbestuur Jeug

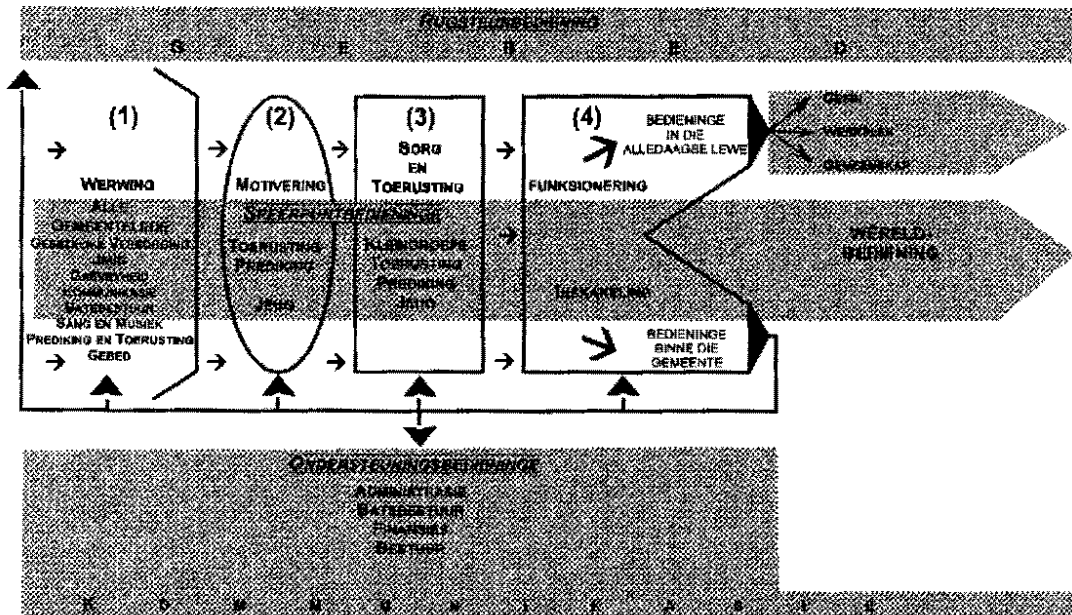
<ul style="list-style-type: none"> • oppasgroep • skoon en mooi toilette • vriendelike ontvangs en identifisering van besoekers en nuwe mense • sang elke erediens 'n unieke belewenis • ondersteuning deur geestelike werkers na 'n erediens • gebedsondersteuning tydens 'n erediens • gesellige verkeer na 'n erediens • dinamiese en aktuele prediking <p>b) Wykswerkers as skakelpersone en werwers</p> <ul style="list-style-type: none"> • bemaking van dit wat die gemeente bied. • markontleding (sensus). • effektiewe kennisgewingbord op kerkterrein wat al die aktiwiteite van die gemeente kan adverteer. • effektiewe roete-aanwysers by die kruispaai wat toegang na die kerkgebou verleen. <p>c) Tieners en kinders as skakelpersone en werwers</p> <ul style="list-style-type: none"> • een tot een uitreiking 	<p>Batebestuur Gasvryheid Kommunikasie Geestelike Versorging</p> <p>Sang en Musiek</p> <p>Gebedsbediening</p> <p>Gebedsbediening</p> <p>Gasvryheid</p> <p>Prediking en Toerusting</p> <p>Geestelike Versorging</p> <p>Jeug</p>
<p>4.3 'n EFFEKTIEWE MOTIVERINGSPOSES</p> <p>4.3.1 'n Program waarmee ons potensiele nuwe dissipels kan motiveer om 'n geloofsoorgawe aan Jesus Christus te maak</p> <p>4.3.2 'n Program waardeur ons plot- en plaaswerkers in ons omgewing in hul eie taal en styl kan motiveer om 'n geloofsoorgawe aan Jesus Christus te maak.</p> <p>4.3.3 'n Program waardeur ons effektief wêreldwyd mense motiveer om 'n geloofsoorgawe aan Jesus Christus te maak.</p>	<p>Prediking en Toerusting (ander bedieninge word betrek, soos benodig)</p> <p>Prediking en Toerusting (ander bedieninge word betrek, soos benodig)</p> <p>Tentmaker: Louwrens Scheepers</p>
<p>4.4 'n EFFEKTIEWE SORG- EN TOERUSTINGSPROSES</p> <p>4.4.1 Gemeentelede sorg vir mekaar in die kleingroep-opset</p> <p>4.4.2 'n Gemeenskapsentrum by die kerk waar gemeentelede gehelp kan word</p> <p>4.4.3 'n Toerustingsarm waardeur gemeentelede hul Bybelkennis kan verbreed en hul lewens- en bedieningsvaardighede kan verbreed</p> <p>4.4.3 'n Behoorlike toerustingsprogram vir die kinders en tieners om van hul dissipels van Jesus Christus te maak.</p>	<p>Prediking en Toerusting</p> <p>Bestuursbediening (Ontwikkelingsproses)</p> <p>Prediking en Toerusting</p> <p>Jeug</p>
<p>4.5 FUNKSIONERING</p>	

<p>4.5.1 Bepaling van 'n jaarlikse effektiewe bedieningstruktuur, gebasseer op die verwagte prestasie van elk bediening</p> <p>4.5.2 Bepaling van die mannekrag behoefte binne 'n bediening</p> <p>4.5.3 Bemarking van die bedieningsmoontlikhede binne die gemeente</p> <p>4.5.4 Effektiewe begeleiding aan gemeentelede om by die verskillende bediening in te skakel.</p> <p>4.5.5 'n Effektiewe herinnering aan gemeentelede dat hulle eerste verantwoordelikheid is om God se priesters in die alledaagse lewe te wees</p>	<p>Hierdie is 'n nuwe bediening wat tot stand moet kom en die verantwoordelikheid om dit te doen word aan die Bestuursbediening opgedra.</p>
---	--

5. Spanposisies vir 1997/98

GOD SE SPAN MAAK DISSIPELS

POSISIONERING VAN BEDIENINGE 1997/98

6. Beplanning van elke bediening vir 1997/8

6.1 Sang en Musiekbediening

6.1.1 Doelwitformulering

Die Sang en Musiekbediening het ten doel om as ondersteunende bediening, deur entoesiasme die gemeente te lei tot lofprysing en aanbidding van ons Hemelse Vader tydens eredienste en ander gemeentelike byeenkomste. Dit sal vernag word deur om in biddende afhanklikheid van die Heilige Gees, ons talente en gawes tot beskikking van die Here te stel.

6.1.2 Jaarbeplanning

- die uitsoek en begeleiding van gepaste liedere tydens die eredienste met die doel om die prediking te komplimenteer.
- gebruikmaking van die nodige klanktoerusting en hulpmiddels wat kan bydra tot 'n professionele afronding.

- aanwending van vier gaskunstenaars ten einde persone van buite te betrek en tot opbou van die lidmate. (Datums is afhanklik van die beskikbaarheid van die kunstenaars).
- speel van gepaste musiek voor eredienste, tydens kollekte en na afloop van eredienste.
- optredes deur die Tabita Koordansers om by te dra tot die gemeente se lofprysing en aanbidding van die Here.
- die beskikbaarstelling van bandopnames van preke.
- die uitreiking van 'n kassetband met "lekker-saamsing-liedere" vir gebruik in motors of by die huis.
- deur besondere betrokkenheid by Projek Alpha, 'n bydrae te lewer tot die geestelike versorging en toerusting van lidmate.
- die Sang en Musiekbediening beplan om 'n aantal spanbou geleenthede en worsrol verkopings by winkelsentrums deur die loop van die jaar aan te pak. Die oogmerk van die verkopings is om fondse te help genereer vir die aankoop van spesiale toerusting.
- werwing van gemeentelide wat by die musiekbediening betrokke wil raak.

6.2 Jeugbediening

6.2.1 Aktiwiteitsplan

- April
20-27: Opleiding Kinderkerk-aanbieders
Kosprojek - Graad 8
- Mei
2-3: Opleiding van leiers van Dissipelskapgroepe
- Junie
Werkerskamp
- September
Avontuurkamp (Graad 5 en 6) gedurende skoolvakansie
Vakansiebediening (Graad 10)
Fietsaflos (Graad 9)
- Oktober
19-24: Jeugweek (Gaskunstenaar)
- November
Afsluitingsfunksie: Gaskunstenaar
- Desember
Piekniek (6 Desember)
- Januarie
Opleiding van Dissipelskap-groepleiers
- Februarie
Opleiding van Kinderkerk-aanbieders

6.3 Gebedsbediening

April

Vakansie (normale voorbidding)

Mei

2-3: Skool van Gebed (***botsing met Jeug!***)

Junie

4: Bring en Braai na die oggenddiens

Julie

Vakansie (normale voorbidding)

Augustus

5: Vergadering

10: Saameel en kuier na kerk (gasspreker)

September

7-12: Herlewingsweek (ds Andre van Zyl)

14: Danksegging

Oktober

7: Vergadering

November

4: Vergadering

Januarie

13: Vergadering

Gebedsontbyt (dr Willie Marais)

Februarie

3: Vergadering

Maart

3: Vergadering

6.4 Batebestuur

Vergaderings elke eerste Sondag van die maand na die oggenddiens.

6.5 Gasvryheid

6.5.1 Prestasieareas

- Om alle nuwe intrekkers openlik en warm te ontvang en spontaan te laat inskakel by die kerk se bedrywighede.
- Om so na die gevestigde lidmate om te sien, dat hulle met ywer en toewyding betrokke sal bly in ons bediening.

6.6 Prediking en Toerusting

6.6.1 Kritiese Prestasieareas

In die lig van die oorhoofse visie-gerigte beplanning van die gemeente vir 1997/8 is dit Prediking en Toerusting se voorneme om in wat die volgende betref, 'n onmisbare rol te speel:

a) Dinamiese en Aktuele Prediking as deel van Werwingproses

Gelowiges in ons omgewing voel die verandering in Suid-Afrika aan hul lywe en vra hoe dit vanuit 'n geloofsperspektief hanteer moet word daarom stel Prediking en Toerusting die volgende preektema vir 1997/98 voor:

CHRISTENSKAP IN 'N TYD VAN VERANDERING

Maandtema's

- April
Jesus Verskyn!
- Mei
Die Heilige Gees!
- Junie
Jonkwees in 'n tyd van Verandering!
- Julie
Christenskap in die Praktyk
- Augustus
Vroue in Aksie
- September
Ons Christelike Erfenis
- Oktober
'n Nuwe Lewe in 'n Nuwe Samelewing
- November
Die Einde kom Nader!
- Desember
Wat Behels Kersfees Vanjaar?
- Januarie
Goeie Nuus vir Armes ... en Rykes
- Februarie
Goeie Nuus vir Armes ... en Rykes
- Maart
Goeie Nuus vir Armes ... en Rykes

b) Effektiewe Motiveringsprogramme as deel van die Motiveringsproses

- **Projek Alpha** as 'n motiveringsprogram om potensiële dissipels te motiveer om 'n geloofsoorgawe te maak. Die program sal 'n kwartaal duur en sal Sondae in plek van die aanddiens aangebied word. Elke kwartaal begin 'n nuwe groep potensiële dissipels.

Elke Alpha-byeenkoms bestaan uit drie dele

- i) 'n ligte ete (die mense wat dit bywoon gee donasies)
- ii) 'n praatjie
- iii) 'n groepsbespreking

Die gesprekstemas wat hanteer sal word is:

- * Christenwees: Vervelig, 'n klug of irrelevant?
- * wie is Jesus?
- * hoekom is Hy doodgemaak?
- * hoe kan ek seker wees van my geloof?
- * hoe en hoekom moet ek Bybel lees?
- * hoe en hoekom moet ek bid?
- * wie is die Heilige Gees?
- * wat doen die Heilige Gees?
- * hoe kan ek die duiwel weerstaan?
- * hoe lei God my?
- * hoe en hoekom moet ek vir ander van Jesus vertel?
- * genees God vandag nog?
- * wat van die kerk?
- * hoe kan ek die beste van die res van my lewe maak?

Na elke kwartaal sal die Alpha-gangers gemotiveer word om by 'n selgroep in te skakel.

- **Projek Amos** is 'n program om swartmense in die omgewing op te lei om die evangelie effektief aan ander swartmense in die omgewing te verkondig d.m.v:
 - * huisgodsdien
 - * plaasgodsdien
 - * selgroepe
 - * eredienste

Sodra die eerste swartmense opgelei is en bekwaam is om 'n diens vir swartmense te lei beoog Prediking en Toerusting om Sondae (in die middag) 'n eredienste vir die swartmense van die omgewing in hul eie taal hier op die kerkterrein te hou. Dit kan ook gebeur dat nog eredienste vir swartmense op ander plekke in die gemeente gehou gaan word, omdat vervoer 'n probleem is.

c) **Effektiewe Sorg- en Toerustingsprogramme**

- **Kleingroepe**
Om bestaande selgroepe en hul leiers so toe te rus dat
 - * sel-lede vir mekaar sorg en omgee
 - * die mense wat deur Alpha is en by 'n selgroep wil inskakel geabsorbeer word.
- **Dissipelskool**
 - * 'n Bybelkursus op Woensdagaande en Donderdagoggende wat gemeentelêde kan help om hul kennis oor die Bybel te verdiep.
 - * Kursusse soos Biblical Portrait of Marriage, Sharpening Your People Skills, en Mastering Your Money wat gemeentelêde kan help om hul lewensvaardighede op te skerp.
 - * Spesifieke toerustingskursusse vir spesifieke bedieninge soos deur hulle aangevra.
- **Belydenisklas**
Lidmate wat van plan is om openbare belydenis van hul geloof af te lê sal deur die jaar in volgende 4 fasette van die christelike lewe toegerus word:
 - * Geloofsekerheid en geloofsgroei

- * Basiese waarhede in die christelike geloof (Projek Alpha)
- * Selfkennis en kennis van ander
- * Die wil van God in 'n mens se lewe
- * Die ses basiese boustene van 'n gelukkige huwelik

7. Begroting van elke bediening vir 1997/8

BYLAAG 8

'n Samevatting van 'n les uit die leerplan vir die kleuterkerk wat deur 'n gemeentelid, mev. F. Feldtmann op eie inisiatief voorberei is:

Naäman en die Dogtertjie

Sentrale waarheid (doel): Jesus maak gesond

Skrifgedeelte: 2 Konings 5:1-19

Belangstellingstafel:

- a) Items wat met siekte te doen het, bv. koorspen, x-straalplate, 'n voorskrif, pynpille, keeltablette, hoesstroop, hegpleister, ens.
- b) Bybel
- c) 'n Groterige pop met 'n verband om die kop en arm en 'n hegpleister op die arm en knie.

Storie:

Sarie saam met oupa op trekker - trekker ry oor klip - Sarie val af - baie seergekry. Hospitaal toe - x-strale word geneem van arm en knie - gelukkig nie gebreek nie - steke in kop - arm in verband - wonde skoongemaak - pille vir pyn. Toe kry sy griep en keelseer - hoesstroop drink - "gorrel" (demonstreer sonder middel) - keeltablette suig - koors gereeld geneem.

Dink julle Sarie kan weer gesond word? Baie pyn & koors. Net Jesus kan gesond maak. Gee dokters verstand om mense se siektes raak te sien en te behandel. Jesus maak ons weer "heel". Bybel leer ons hoe. Baie plekke.

Gebed: (bid gedeelte, kinders herhaal)

Jesus,

Baie dankie dat ons gesond is.

Baie dankie dat Pappa en Mamma ook gesond is.

Dankie dat ons weet dat U by siek mense ook is.

Dankie dat ons weet dat U ons lief het.

Dankie dat ons op U kan vertrou.

Amen.

Sang:

Aktiwiteit: (speel dokter- dokter; ons speel by Sarie; dramatiseer verhaal)

Beloning vir bywoning:

BYLAAG 9

'n Brief wat besoekers aan die gemeente gerig het, nadat hulle 'n erediens in die gemeente bygewoon het:

Posbus 42
Hondeklipbaii

Die Kerk tussen die Mielielande

Beste Ds. Johan Cloete,

Graag wil ek hier aan die begin van my brief ons eers aan u bekend stel. Ons is Stoffel en Christa van Zyl van die omgewing Hondeklipbaii in Namakwaland.

Ek (Christa) is die suster van Koos Krügel van Umtatastraat 56, Drie Rivier. Op 15 April het ons, ons ou vader verloor op die ouderdom van 86 jaar. Maandag 21 April het ons hom begrawe. Ons het toe besluit dat ons as kinders, as laaste eerbetoon aan hom ainal saam kerk toe sal gaan. En so het ons in die kerk tussen die Mielielande uitgekom! (Sondag 20 April).

Wat 'n besondere belewenis was dit nie! Ons kom van 'n baie tradiesievaste N.G. Kerk, maar dit was die wonderlikste ondervinding! Die informele manier van doen, ook die sang uit Jeugsangbundel en kitare was wonderlik. Ons wens so dat baie meer predikante u voorbeeld sal volg.

Ons het tuis gevoel en het deurentyd die teenwoordigheid van die Here aangevoel.

Baie dankie vir so 'n wonderlike diens. Ons bid u en u gemeente alle sterkte toe!

Namakwalandse groete.
Stoffel en Christa van Zyl.

BOEKELYS

Adams, J E 1980. *Shepherding God's Flock. A Preacher's handbook on pastoral ministry, counselling, and leadership.* Phillipsburg: Presbyterian and Reformed Publishing Company.

Allen, L & Associates Inc 1996. *What's new in word-class leadership and mangement?* People Dynamics Augustus 1996.

Alant, C J , Engelbrecht, J, & Kellerman, A P R 1969. *Predikante en perspektiewe.* Pretoria:NG Kerkboekhandel.

Anderson, J M & Jones E E 1986. *Ministry of the Laity.* San Francisco:Harper & Row.

Atkinson, J 1988. Hervorming: in Dowley, T (hoof redakteur) in *Die geskiedenis van die Christendom*, 360-403. Kaapstad: Struik Chrsitelike Boeke.

Bartlett, D L 1993. *Ministry in the New Testament.* Minneapolis: Fortress Press.

Barna, G 1992. *The Power of Vision.* Ventura: Regal Books.

Boff, L 1986. *The base communities reinvent the church.* New York: Maryknoll.

Bonstetter B J, Suiter, J I & Widrick R J, 1993. *The Universal Language Disc. A reference manual.* Target Training International, Ltd.

Bosch, D J 1991. *Transforming Mission. Paradigm shifts in theology of Mission.* New York:Orbis Books.

Bosman, J 1993. *Dynamic Leadership Explosion.* Los Angeles: JWB Institute for Dynamic Church Leadership.

Bouwsma, WJ 1988. *John Calvin: a Sixteen-Century Portrait.* New York: Oxford University Press.

Brueggeman, W 1991. *Interpretation and Obedience.* Minneapolis: Fortress Press.

Burger, C 1991. *Die dinamika van 'n christelike geloofsgemeenskap. Nuut gedink oor gemeentes.* Kaapstad: Lux Verbi.

Burger, C 1991. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika. 'n Ondersoek na die denke oor sekere voorvrae van die vak.* Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing.

Burger, C 1992. *Die veranderde samelewingsituasie in Suid-Afrika* in Hendriks, J (red), *Gemeentes vertel. Verandering in 'n christelike geloofsgemeenskap* 11-22. Kaapstad: Lux Verbi.

- Büchsel, F** [1964] 1979. *αλλασσω* in Kittel, G & Friedrich, G (red), *Theological Dictionary of the New Testament* Vol 1, 251-259. Grand Rapids: WM. B. Eerdmans Publishing Company.
- Cloete, T T** 1992. *Met die aarde praat*. Kaapstad:Tafelberg.
- Coetzee, J C** 1990. *Die Johannesbriewe* in Du Toit, A B (red), *Handleiding by die Nuwe Testament* Vol 6, 194-209. Pretoria:NG Kerkboekhandel.
- Congar, Y M J** 1985. *Lay People in the Church* [vert]. London:Geoffrey Chapman.
- Covey, S R** 1992. *The Seven Habits of Highly effective people. Powerful lessons in personal change*. London: Simon & Schuster.
- Crabtree, D F** 1989. *The Empowering Church. How one congregation support lay people's ministries in the world*. New York: The Alban Institute, Inc.
- Crichton, J D** 1986. *Recusant writes on the priesthood of the laity. The clergy review*, LXXI, 455-457.
- De Gruchy, J W** 1987. *Theology and ministry in context and crisis*. London:Collins.
- De Jonge, M** 1971. *Jezus, inspirator en spelbreker*. Nijkerk: Callenbach.
- Deist, F** 1984. *A concise dictionary of theological terms*. Pretoria: J L van Schaik.
- Deist, F E** 1987. *Die Heksateug*, in Bosman, H L & Loader J A (red), *Vertellers van die Ou Testament*, 1-39. Kaapstad:Tafelberg-Uitgewers Beperk.
- Deist, F E** 1991. *Verhinder hulle nie. Godsdiensonderrig aan laerskoolkinders*. Pretoria: J.L. van Schaik.
- Doohan, L** 1984. *The Lay-Centered Church. Theology and Spirituality*. San Francisco: Harper & Row/Winston Press.
- Du Preez, J** 1980. *Gebed.'n Teologiese Besinning. Stellenbosse Teologiese Studies*. Nommer 5, Maart 1980.
- Engelbrecht, J & De Wet, C** [s a]. *Kleingroepe:'n Sleutel tot dinamiese kerkgroei*. Kempton Park: Die Instituut vir Kerkgroei.
- Eybers, I H** 1978. *Gods Woord in Mensetaal (Deel 3). Die ontstaan, inhoud en boodskap van die "geskrifte" in die Hebreeuse Kánon*. Durban: Butterworths.
- Faivre, A** 1990. *The Emergence of the Laity in the Early Church*. Mahwah:Paulist Press.
- Firet, J** 1970. *De plaats van de praktische teologie in de nieuwe strukturen van de theologische wetenschap*. Rondom het Woord 12.

- Flood, E** 1987. *The Laity Today and Tomorrow*. New York: Paulist Press.
- Foley, G** 1986. *Empowering the Laity*. Kansas City: Sheed & Ward.
- Gaum, F** 1998. NGK 'nie weer so magtig soos hy was' Beeld, 27 Januarie 1998, 13.
- Garbers, G G (red)** 1996. *Doeltreffende geestes-wetenskaplike navorsing*. Pretoria: JL van Schaik.
- Goppelt, L** [1972] 1979. *τυπος* in Kittel, G & Friedrich, G (red), *Theological Dictionary of the New Testament Vol VIII*, 246-259. Grand Rapids: WM. B. Eerdmans Publishing Company.
- Gous, J H G** 1994: *Makrotendense in Jeugwerk in Van Rensburg, G & Hendriks J (redakteurs), Vernuwning in jeugbediening. Gemeentes aan die woord*. Pretoria: Engedi.
- Grossheide, F W** 1959: *De Tweede Brief aan de Kerk te Korinthe*. Kampen: N.V. Uitgeversmaatschappij.
- Groenewald E P** 1977: *Die Briewe van Petrus. Die Briewe van Judas*. Kaapstad: N.G.Kerk-Uitgewers.
- Guba E G & Lincoln Y S** 1989: *Fourth Generation Evaluation*. Newbury Park: Sage Publications.
- Heitink, G** 1979. *Pastoraat als hulpverlening*. Kampen: Kok.
- Heitink, G** 1993. *Praktische Theologie: geschiedenis, theorie, handelingsvelden*. Kampen: Kok.
- Hendriks, J** 1988. *Tendense in die Amerikaanse kerklike situasie en moontlike implikasies daarvan vir die kerk in SA*. *Ned Geref Teologiese Tydskrif* xxix (1), 41-55.
- Hendriks, J** 1990: *Bedieninge in en deur die gemeente. 'n Praktiese-Teologiese basisteorie*. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika* 5 (1), 19-42.
- Hendriks, J** 1992: *Strategiese Beplanning in die Gemeente. Die Beginsels & Praktyk van Gemeentevernuwing*. Wellington: Hugenote-Uitgewers.
- Hendriks, J** 1994: *Missionêre Gemeentebou*. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika* 9(2), 180-191.
- Henrichsen, W A & Garrison, W N** 1983. *Layman look up! God has a place for you*. Grand Rapids: Zondervan.
- Heyns, J A** 1978. *Dogmatiek*. NG Kerkboekhandel: Pretoria.

- Heyns, L M 1986. 'n Prakties-teologiese ondersoek na die kerklike strukture van die Nederduitse Gereformeerde Kerk.
- Heyns, L M 1987. *Praktiese Teologie*. Enigste studiegids vir PTA100-T (Inleiding in die Praktiese Teologie). Pretoria:Universiteit van Suid-Afrika.
- Heyns L M 1988. Herstrukturering met die oog op doeltreffender stadsbediening. *Ned Geref Teologiese Tydskrif* xxix (1), 55-60.
- Heyns, L M 1990. Bedieninge in die gemeente. *Praktykmodelle*. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika* 5(1), 61-72.
- Heyns, L M & Pieterse H J C 1990. *Eerste treë in die praktiese teologie*. Pretoria: Gnosis Boeke & Uitgewers.
- Heyns, L M 1991. Die algemene priesterskap van alle gelowiges. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika* 6 (2) 1991.
- Heyns, L M 1997. *Praktiese teologie en die heropbou en ontwikkelingsprogram*. *Praktiese Teologie in Suid-Afrika* 12 (1) 1997.
- Johansson, C M 1990. *Music & Ministry. A Biblical Counterpoint*. Peabody:Hendrickson Publishers.
- Hurlock, E B 1968. *Developmental Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Jonker, W D 1994. *Bevrydende Waarheid*. Die karakter van die gereformeerde belydenis. Wellington: Hugenote-Uitgewers.
- Kerlinger, F N 1973. *Foundations of behavioral research*. Second Edition. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Kilian, J 1989. *Form and Style in Theological Texts*. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.
- Kotze J C G, 1951. *The Divine Charge to the Christian in the Church*. Stellenbosch: The Students' Christian Association Company of South Africa.
- König, A 1980. *Jesus die Laaste*. Gelowig nagedink oor die einde. Pretoria: NG Kerkboekhandel, Transvaal.
- König, A 1987. *Die doop as kinderdoop én grootdoop*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- König, A 1995. *Stof jou doop af!* Kaapstad: Lux Verbi.
- Kraemer, H 1959. *A Theology of the Laity*. London:Butterworth Press.

Kruger, D W (red) [s a]. Geskiedenis van Suid-Afrika. Kaapstad: Nasou Beperk.

Lane, W L 1985. Hebrews. A Call to Commitment. Peabody: Hendrickson Publishers.

Lohse, E L 1976. The New Testament Environment. London: SCM Press.

Marshall, I H 1978. The Gospel of Luke. A commentary on the Greek Text. Exeter: The Paternoster Press.

Mead, L B 1991. The Once and Future Church. New York: Alban Institute Inc.

Mikolaski, S J 1988. The contemporary relevance of the priesthood of all Christians. Southwestern journal of theology XXX, 6-14.

Moltman, J 1993. The Spirit of Life . A Universal Affirmation. Minneapolis: Fortress Press.

Nederduitse Gereformeerde Kerk

- **Algemene Sinodale Kommissie van die Ned Geref Kerk.** Die verhaal van die Ned Geref Kerk se reis met apartheid 1960-1994. 'n Getuienis en 'n Belydenis. 1997.
- **Handboek by die Erediens 1988.** Kaapstad: Nasionale Boekdrukkery.
- **Jaarboek van die Nederduitse Gereformeerde Kerke 1981.**
- **Jaarboek van die Nederduitse Gereformeerde Kerke 1994.**
- **Jaarboek van die Nederduitse Gereformeerde Kerke 1997.**
- **Kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk met reglemente en besluite van kerkregtelike aard soos vasgestel deur die Algemene Sinode in Oktober 1994.** Wellington: Hugonote-Uitgewers.
- **Ring van Herman Steyn.** Verslag van Werkgroep (24 April 1997).
- **Vereening-Oos.** Geouditeerde finansiële state (1989, 1993 & 1997).
- **Vereeniging-Oos.** Notules van kerkraadse vergaderings (1969-1997).
- **Vereeniging-Oos.** Inligtingstuk van Timoteus-Jeugbediening. 1998.
- **Verslag SKLAS:** Belydenis van Belhar, vir Sinode van Wes-Transvaal, 10 Augustus 1998.

Nederduitse Gereformeerde Kerk in Afrika

- **Agenda en Handeling van die sesde vergadering van die Algemene Sinode (1983).**

Neuner, P 1988. Der Laie Und Das Gottesvolk. Frankfurt: Verlag Josef Knecht.

Noll, M A 1973: Believer-priests in the church:Luther's View. Christianity Today 18 (2), 72-76.

Ons Glo... . Die drie formuliere van eenheid en ekumeniese belydenisse, 1988. Kaapstad: N.G. Kerk-Uitgewers.

Page, P N 1993. All God's People are Ministers. Equipping church members for ministry. Minneapolis: Augsburg.

Pelser, G M M 1984.Die Pastorale briewe in Du Toit, A B (red), Handleiding by die Nuwe Testament Vol 5, 174-196. Pretoria:NG Kerkboekhandel.

Pelser, G M M 1990. Die bediening in die Nuwe Testament. 'n Ondersoek na historiese wording en prinsipiële regverdigbaarheid. Praktiese Teologie in Suid-Afrika 5(1), 1-18.

Pieterse, H J C 1991. Gemeente en Prediking. Halfway House: NG Kerkboekhandel 1988 (Edms) Bpk.

Pieterse, H J C 1993. Praktiese Teologie as Kommunikatiewe Handelingssteorie. Pretoria: RGN-Uitgewers.

Renwick, A M [1958] 1977. The story of the church. Leicester:InterVarsity Press.

Richards, L O & Martin G R, 1981. Lay Ministry. Empowering the people of God. Grand Rapids: Zondervan Publishing House.

Senge, M 1990. The fifth discipline. New York:Doubleday.

Schrenk, G [1964] 1979. ἱερεὺς in Kittel, G & Friedrich, G (red), Theological Dictionary of the New Testament Vol 3, 221-283. Grand Rapids: WM. B. Eerdmans Publishing Company.

Schnackenburg, R 1984. The Gospel According to St John. Volume 1. Kent:Burns & Oates.

Schuller, R H 1993: Your Church has a Fantastic Future! Kaapstad: Struik Christian Books.

Shawchuck, N & Heuser, R 1993. Leading the Congregation. Caring for yourself while serving others. Nashville: Abingdon Press.

Sharpening Your People Skills, 1989. Atlanta: WTB Inc.

Stander H F & Louw J P 1990. Gebruike en Gewoontes in die Bybel.Vereeniging: Christelike Uitgewers Maatskappy.

Steven, R P & Collins P 1993. The Equipping Pastor. A system approach to congregational leadership. New York: Alban Institute.

Suid-Afrikaanse Bybelgenootskap

– Die Bybel Nuwe Vertaling 1983. Sesde druk. Kaapstad: Nasionale Boekdrukkery.

Van der Watt, P B 1976. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1652-1824. Pretoria: N G Kerkboekhandel.

Van der Watt, P B 1980. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1824-1905. Pretoria: N G Kerkboekhandel.

Van der Ven, J 1993. Ecclesiology in Context. Kampen: Kok.

Van Selms, A 1973. Genesis deel 1. Tweede druk. Nijkerk: G.F. Callenbach B.V.

Versteeg, J P 1983. De Doop volgens het Nieuwe Testament: in Van't Spijker e.a (saamsts) in *Rondom de Doopvont*, 9-130. Kampen: Uitgeverij De Groot Goudriaan.

Victor, P 1997. AB hét dinge om te bely. Die Kerkbode 159 (17), 5.

Westermann, C 1981. Hoofdlíjnen van een theologie van het Oude Testament. Kampen: J H Kok.

Wilkens, T G 1977. Ministry, vocation and ordination: some perspectives from Luther. *Lutheran Quarterly* 29 (1), 66-81.

Wilkins, I & Strydom, H 1980. The Super-Afrikaners. Inside the Afrikaner Broederbond. Johannesburg: Jonathan Ball.

Wright C J H 1983. Living as the People of God. The relevance of Old Testament ethics. Leicester: Inter-Varsity Press.

Zeeman H, 1992. Koninkryk op Bestelling. Op soek na die krag van kreatiewe gebed. Kaapstad: Lux Verbi.

Zimmerli, W 1976. The Old Testament and the World. London: SPCK. .